

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

TRIHÆRESIVM,

SEV

DE CELEBER-
RIMIS TRIBVS, APVD
IVDÆOS, PHARISÆORVM, &

SADDUCÆORVM, ET

ESSENORVM. SECTIS.

AD VARIOS VTRIVSQUE TESTAMENTI,

Veterumq; Scriptorum locos intelligendum: & adnupero

Io. Drusij DE HASIDÆIS libello
respondendum.

LIBRI TRES.

Auctore

NICOLAO SERARIO Societatis

Iesv, S. S Theologiæ Doctore, ac in

ACADEMIA MOGVNTINA

Professore.

Cum Casareo Priuilegio, Superiorumq; concessa.

MOGVNTIÆ,

E Balthasaris Lippij Typographico.

ANNO M. DCIV. Digitized by Google

C Rux, pinus, montes, rota, mitra, corona, pedumq;
 Virtuti, PRINCEPS, debita signa tua:
 Tu cruce si figes mitramq;, rotasq;, pedumq;;
 Pineae de patrio monte corona Tua est.

REVERENDIS-
SIMO ET ILLVSTRIS-
SIMO PRINCIPI AC DOMINO
D. IOANNI SCHWICHARDO
sacrae Moguntinae sedis Archiepisco-
po electo, sacri Romani Imperij per
Germaniam Archicancellario,
PRINCIPI ELECTORI,
&c. Domino suo cle-
mentissimo.

 *Olent, Reuerendissime &
Illustrissime PRINCEPS
ac DOMINE, qui ab Dei
Ecclesia discesserunt, in Ca-
tholicis carpere ac vellicare omnia, et-
iam minutissima, planeq; Gramma-
tica, & puerilia. Opinantur enim, si
paruis in rebus videri queant litte-
ratiores, se in magnis etiam visum*

) (2 iri

PRÆFATIO.

iri doctiores: & si in Grammaticis errare putentur Catholici, eosdem erroris quoq; in Theologicis damnandos. Sic magnum olim Ecclesiæ Doctorem S. Augustinum reprehendebat litterator hæreticus, quòd, contra Latine lingue inflexiones, Donatistas potius quàm Donatianos diceret: quòd comparatiuo pro positiuo gradu, una in vocula, usus esset. Sunt nimirum hi persimiles delicatulo illi adolescenti, qui, ut à Cicerone scriptum; cum scalmum in littore ambulans reperisset, nauem idcirco edificare concupiuit. Quod enim ad magnæ navis edificationem scalmus unus est, hoc ad maximarum diuinarumque rerum cognitionem exigua quedam unius alteriusve vocabuli peritia. Similes rursus sunt, ait S. Augustinus, qui in magnis ista reprehenden-

Lib. 2. contra Cresconium c. 1.
lib. 3. c. 72. l. 4. c. 55.

l. de claris orat.

lib. 22. contra Faustū c. 24.

hendūt, pueris imperitis in scho-
 la, qui cum pro magno didice-
 rint, nomini numeri singularis
 verbum numeri singularis esse
 reddendum, reprehendunt La-
 tinæ linguę doctissimum aucto-
 rem, quia dixit, *Pars in frustra se-* Æneid. 1.
cant. Debit enim inquit di-
 cere, *secat.* Et quia norunt reli-
 gionem dici, culpant eum, quia
 dixit, *Religione patrum.* Nostro si- Æn. 1.
militer isto tempore, quàm multa be-
ne, grauitè, & doctè scriptores vsu-
terunt Ecclesiastici, quæ nouis imbu-
ti opinionibus Grammaticuli quidam
supercilio, audaciaque magna, teme-
ritate ac inscitia non minore subsan-
nant? Notauimus iam alicubi eos, qui I E-
s u m Saluatorem aspernantur, Ser- l. 1 de Ios.
uatorem tantum volunt: qui non
Agnus Dei, sed Agne Dei tantum l. de Litæ-
niæ num. 44.
canunt.

PRÆFATIO.

1. Mach. 2.
6. 42. c. 7. 6.
13. & 1. 2. 34
6. 6.

lib. de cate-
chiz. andis
rodib. c. 9.

lib. 1. Instit.
c. 13

canunt. Nuper verò etiam è Frisia &
Hollandia prodierunt, quibus displicent,
qui scribis in Bibliis sunt Asidæi,
qui in vetustis Patribus Esseni:
& omnino iubent ac imperant, ut
tam loquendo quam scribendo Hasidæi
vel Alchidæi, & Hesseni vel
Hessæi appellentur. Quis anè, quia
in tenui labore est, tenuis quoque
gloria CHRISTI, viderentur negli-
gendi, nisi & ipsorum, & aliorum
interesset, illorum compesci arro-
gantiam. Sedulò, ait laudatus antea S.
Augustinus, monendi sunt Gram-
matici, ut humilitate induti
Christiana, discant non conte-
mnere, quos cognouerint mo-
rum vitia, quam verborum am-
plius deuitare. Nihil enim peius,
ait Quintilianus, iis, qui parum a-
liquid vltra primas litteras pro-
gressi,

gressi, falsam sibi scientiæ persuasione induerunt. Nam & credere præcipiendi peris indignatur, & veluti iure quodam potestatis, quo fere hoc hominum genus intumescit, imperiosi atque interim sæuientes stultitiam suam perdocent. *Vnde & propagalam eos argui aliorum etiam, uti dicebam, interest. ne dum, per id genus titiuitia, nimiam apud illos excellentioris doctrinæ opinionem litteriones colligunt, magnum etiam nescio quid in Religione ac Theologia sapere, neque perperam, aut immeritò Ecclesiam, priscosque Patres contemnere ac irridere censeantur. Ac idcirco de Do-* *Locis citatis.*
natistarum nominis flexione, de gradibus comparationis diligenter ac litteratè Grammatico Cresconio respondere dedignatus non est grauis-
simus

PRÆFATIO.

simus sanctissimusque Doctor B. Augustinus. quem quadantenus ut imitarer, Io. Drusio de Hasidæis differentiæ meam hanc de Iudaicis sectis dissertationem opposui. præsertim quòd graves, quæsitæ, scituque non indignæ res eam in disputationem incurrerent, prout subiuncta capitulum indicat Syn-

In ipsius lib. opsis: & quòd à suis ille iam vocaretur,
questionum
Ebr.

Phœnix & sol hominum eruditiorum, qui

Recludit abdita, & latetia eruit,
 Videtq; visa nemini.

Prius fuere, quæq; visa nemini,
 Videnda præbet omnibus.

*Istud autem quidquid opellæ meæ est
 ut CELSITVDINI TVÆ Reuerendissime & Illustrissime ANTISTES
 inscriberem, fecerunt causæ partim illæ ipsæ, quas nudiusseptimus, cum post
 stridie*

PRÆFATIO.

*stridie felicitis Tuæ ad amplissimã istam
 Dignitatem electionis, Tibi, nostro in
 templo, tam meo, quam Collegarum
 omnium nomine, gratularer, attigi:
 partim verò etiam aliæ. in quibus &
 illud solenne sacramentum est, quod
 erga CELS. TVAM fidei, obsequique
 sui præstant hodie MOGVNTINI Ci-
 ues Tui. Nam & ego meum, meorum-
 que erga eandem CELS. TVAM officiũ,
 debitamq; observatiã deferre gesti-
 bam: eidemq;, per istos veluti antea-
 bulones libellos, spondere alios quinq;,
 quos de Moguntinis rebus, ad piã
 & vereque Christianam Reuerendis. &
 Illustriss. piæ memoriæ Decessoris Tui
 IO. ADAMI mortem usque, non ita
 pridem collegi: demum verò etiam in-
 nuere; annis ab hinc penè LX. illa ipsa
 nocte, quæ præfinitũ fausta ELECTIO-
 NI TVÆ diem consecuta est; Luthe-
 rum,*

Anno MD
 XLVI.

d. XVII Feb.

PRÆFATIO.

Lib. 2. de
Lutheri
Magistro
c. 9.
1 Pet. 5. 6. 4.
Epist. 64.

rum, cœnatum opimè ac pastũ, subita
improvisaq; morte, hinc sublatum di-
minitũs: vt omen videatur, in omniũ
à summo Pastore CHRISTO IESV curæ
TVÆ Pastoralis commissarum ouium
animis, illum, per TE, deinceps emori-
turum. eamq; ad rē ascribo, quod Car-
thaginensi quondam Episcopo scripsit
meus ille antea nominatus sanctus
Pater & Doct̃or: Precibus quan-
tum valemus, incumbimus, vt
gregem tibi commissum tecum
Dominus sustinere dignetur,
ne te vsq; iam deferere: sed ad ef-
se adiutor in oportunitatibus,
faciens cum Ecclesia sua miseri-
cordiã per sacerdotium Tuum,
quale spiritalis viri vt faciat, la-
chrymis cum gemitibusque in-
terpellant. Moguntia ex Archie-
piscopali Tuo Societatis IESV Colle-
gio

P R Æ F A T I O .

*gio poſtridie Antiochena S. PETRICA-
thedra, Anno Domini CIO IO CIV.*

Reuerendiſſimæ &
Illuſtriſ. CELS. TVÆ

ſeruus indigniſ.

Nic. Serarius.

LIBRO.

LIBRORVM DE SE- CTIS IVDAICIS CAPITA.

Lib. I. Capita X.

- I. Libri huius occasio, inscriptio,
partitio pag. 1.
- II. De hæresis ac sectæ nominibus. 2
- III. Num tres Iudæorum sectæ sint 4.
- IV. An non hisce tribus Iudæorum
sectæ plures? 6.
- V. Quomodo, ab tantarum sectarū
Iudaicarum numero, consti-
tutus earum non adobruatur
ternarius? 9.
- VI. An Machabæorum tēpore iam
fuerint sectæ istæ tres? 17.
- VII. An initio sectæ tantūm duæ fue-
rint? 18.
- VIII. An binas tantum sectas Gorio-
nides adstruat Iosephus? 21
- IX. Assēuerante Iudæorū sectas tres
Iosepho Flauio, si duas tātum
assereret Gorionides, vtri es-
set potiùs credendum? 26.
- X. An de eodem Iudaicarum secta-
rum numero Hebræa Gorio-
nidæ verba paucula rectè cō-
uerterit Io. Drusius? 34

Lib.

Lib. II. Capita XXX.

- I. Phariseorum nomen 39
- II. Ex qua tribu & familia, ordine
ac loco Pharisei erant? 43.
- III. Quæ Phariseorum vel dogmata
vel instituta? 45.
- IV. An Phariseorum dogmata, vel
instituta omnia mala? 79.
- V. An Pharisei omnes mali? 89.
- VI. Quomodo Phariseos super Ca-
thedra Moyſis ſedētes, audire
iuſſerit Chriſtus Dominus, &
ab eorū tamē fermēto ſeu do-
ctrina cauendū monuerit? 93
- VII. An iidem Sapientes, Legiſperi-
ti, Scribæ, Pharisei? 104.
- VIII. An dum Matthæi cap. 5. toties
ait Dominus, *Ego autem dico*
vobis, Phariſaicas veteris legis
interpretationes corrigat, an
verò ipſi potiùs veteri legi ad-
dat aliquid, eāq; perficiat? 108
- IX. An in Moſaice Synagoge ſtatu,
hæretici verè fuerint Phari-
ſei? 117
- X. An per Phariseos Catholici, an
verò Lutherani, Caluiniani,
ſimi-

niāni, similisq; farinæ alii
significantur? 120.

- XI. Quando cœperūt Pharisei? 122
XII. Pharisaicæ sectæ autor q̄s? 124
XIII. Quæ Phariseorū autoritas 129
XIV. Quibus vel dehonestamētis,
vel cladibus interdum af-
fecti Pharisei? 130.
XV. Quis Phariseorū vestitus? 134
XVI. An adhuc hodie sint Phari-
sei? 135.
XVII. Veterū quorundā Phariseo-
rū, vel gnomæ vel apoph-
thegmata 135.
XVIII. De Sadduceorū nomine. 139
XIX. Quisnam Sadoc, Sadduceo-
rum cōditor & parens? 141
XX. Quomodo enata Sadduceo-
rum secta? 144
XXI. Quæ Sadduceorum dogma-
ta & instituta? 145
XXII. An Sadducei Samaritani? 153
XXIII. Sadducei an Dositheani? 156
XXIV. An Mosaica stante Synagoga,
verè heretici Sadducei? 156
XXV. Quando cœperunt Saddu-
cei? 160
XXVI. An ad nostram ætatem vsq;

Sadducæorum aliqui de-
uenerint? 160

XXVII. Quæ Sadducæorum vel ad-
uersæ vel prosperæ res? 162

XXVIII. An Iudæorū Pontifices ma-
ximi aliquando Sadducæi
fuerint? 165

XXIX. Sintne Sadducæorū apoph-
thegmata, vel gnomæ ali-
quæ? 171

Lib. III. Capita XX.

I. De Essenorum nomine 172

II. Quæ istarum de Essenorum
nomine cōiecturarum ma-
ximè probabilis? 179

III. Quomodo Essenorum nomē
scribendum? 191

IV. Quæ Essenorū dogmata vel
instituta? 199

V. An verè, in Mosaica lege, fue-
rint heretici Esseni? 226

VI. An Esseni Pharisei? 230

VII. Hellenian Hasidæi? 232

VIII. Essenian Nazaræi 244

IX. Essenian Rechabite? & quan-
do illi cœperint? 245

X. Possintne Esseni Monachorū,
alio-

- aliorū Christianorū Religioſorū inchoatores & exemplaria quædā cēſeri? 261
- XI. Superſuntne aliqui nūc Eſſeni? 263. (lo? 265)
- XII. De Eſſenis vbinā ſcribat Philo?
- XIII. An de iſdem Eſſenis loquantur Philo, & ſuprà citatus Ioſephus Flavius? 266
- XIV. Philonis ex Apologia, de Practicis, ſeu Cœnobitis Eſſenis verba. 271
- XV. Alia eiſdem Philonis de iſſedē Practicis, ſeu Cœnobitis Eſſenis, ex libro, de viri pbi libertate, verba. 275
- XVI. De Theoreticis Eſſenis, quæ in libro de vitâ cōtemplatiua idem Philo. 281 (294)
- XVII. An Eſſeni fuerint Chriſtiani?
- XVIII. Argumentorū, quibus è Chriſtianorum numero extirbari videantur Eſſeni, diſſolutio. 305
- XIX. De nonnullis aliis circa Eſſenos quæſtiunculis. 318
- XX. An Io. Drufius, hereticus? 336

LIBER

LIBER PRIMVS DE SECTIS IVDAICIS,

CAPVT I.

Libri huius occasio, inscriptio, partitio.

SUPERIORE Autumnali L. *Wagda*

Francofurtenſiū mercatu; mihi quaſi è conuiuiο apophoretum, mercem Batauam attulit Amicus. Ea erat Io. Drusi

de Haſidai libellus, in quo pauculoꝝ è multis, quæ in Machabæorum Commentario, quatuor ab hinc annis, de illis notâram; reprehensio. Quia verò, qui reprehensionem, seu, vt cum Græcis vertit interpres noster, qui increpationes odit, insipiens est, fuit mihi sanè illa non ingrata. Et quia non magna de re, sed pæne tota de vnico Iosephi Gorionidæ verbulo, deque syllabæ vnus scriptitūcula erat, silentio videbatur dissimulanda, neque Reprehensori laureolæ inuadendum mustaceolum. Verum quia iniusta, & ab fidei Catholicæ aduersario ea est, veritati visum patrocinari, neq; in minutula etiam re pati,

*Proverb. 12.
ὁ μισῶν τὴν ἐλέγχον
καὶ ἄφρων*

A

vt

ut gloriari meritò possit Nouator. Ad lecto-
res tamen fructus, & vtilitatis plus ut redun-
daret, maius quiddam institui, ut de celeberrimarum quondam apud Iudæos sectarum, quarum vel in sacris Testamenti noui tabulis, vel in priscis bonisque auctoribus celeberrima mentio; genere toto differerem. quæ quia

2. *Inscriptio.*

Epist. 4. ad Theonem.

3. *Barthol.*

tres monstrabuntur postea, idcirco, TRIHÆRESIVM, scriptiunculam hanc inscripsi, eo modo ac formula, qua *Trihorium* dixit olim non malus loquendi Magister Ausonius. Agam porro de illis, primò quidem vniuersè, tum verò de singulis ordine, ita ut libri sint tres. quorum primus vniuersam illam disputationem complectatur; particularem verò duo reliqui.

C A P V T I I.

De Hæresis ac Sectæ nominibus.

A Beligêdo dicitur apud Græcos ἡ αἵρεσις. Quòd nimirum certam sibi aut sentienti, aut viuendi formam, cui aliarum optio est, deligat aliquis. Est vero nomen id medium, quod & in bonam, & in malam partem spmitur. In bonam, dixit in Paradoxorum præfatione Tullius: Cato perfectus mea sententia Stoicus, in ea hæresi est, quæ nullum sequitur florem orationis. S. Paulus Actorum 26. versus τὴν ἀκριβοῦς τὴν αἵρεσιν τὴν ἡμετέραν ἐκ δὲ τῆς ἀποστολῆς, id est, secundum certissimam sectam nostram

Hæresis bona.

nostra religionis vixi Phariseus. Et sic librum de Hæresibus scripsit Galenus, aliumque Hippobotus: suum etiam proœmium Laërtius Diogenes, in quo Philosophorum hæreses decem numerat: Et, apud eundem, in præclaris olim reponebatur, si quis in aliqua esset hæresi, adeo ut contenderent Philosophorum aliqui, Pyrrhoneos hæresim non habere; ij verò contrà se pertenderent habere. Sed apud Christianos, ex S. Paulo Galat. 5. versu 20. 2. Petri 2. versu 1. malam fere in partem id nominis accipitur, & quidem vel pro doctrina quapiam falsa, impia, & quæ ab Ecclesia, tanquam talis, damnata, vel pro hominis, qui eam pertinaciter tuetur, ac retinet vitio, vel denique pro ipsa, qui doctrinæ tali pertinaciter adhærent, hominum multitudine, qui *heretici* appellantur, interdum etiam apud S. Epiphaniū *heresiota*, ac *heretista*, licet in bonam similiter partem, eadem ista quandoque, ut ex Iosepho clarum; accipiuntur. Parapud Latinos de *secta* ratio est, Nam bona *secta* est, de qua citato c. 26. A. Etuum noster Apostolus, de qua in Verrino quinto Tullius: *Horum nos hominum sectam, atque institutum persequimur.* Et in claris oratoribus: Brutus ex vetere Academia Philosophorum *sectam secutus est.* Sicque alibi sæpius. Mala est, de qua Galat. 5. versu 20. *Manifesta sunt opera*

Hæresis mala.

Se. Ta bona.

Secta mala.

diffensiones, secta. 2. Petri 2. versu 1. Magistri mendaces, qui introducunt sectas perditionis. Tullianus Brutus Epist. 3. Hostes omnes iudicati, qui Marci Antonij sectam secuti sunt. Neque dispar apud Hebræos ipsorum chelakim, & chelakoth vsus, quæ nomina partes, diuisiones, atque sectiones designant, vt ex Sophoniæ 3. versu 9. & ex Hebræis scriptoribus intelligitur: deteriore tamen hæresim semper significat minuth, huiusque Sectatores vox minim. Quando autem Trihæresim appello, aut Iudaicarum sectarum generatim numerum persequor, non alterutram, sed vtramque significationem includo: postea cum ad sectas singulas ventum fuerit, disputaturus, an malæ, seu an hodierno nostro loquendi modo, verè sint hæreses.

CAPVT III.

Num tres Iudaorum Secta sint?

Iudaorum sectas esse tres crebro admodum docet Flavius Iosephus, has nimirum, Phariseorum, Sadduceorum, & Essenorum. Nam lib. 2. Cap. c. 12. Τρία τῶν ἐν Ἰουδαίῳ εἶδη φιλοσοφεῖται. καὶ τῷ μὲν αἵρετισσὶ φαρισαῖοι. ὃ δὲ Σαδδουκαῖοι τεῖτον δὲ, ὃ δὲ καὶ δοκεῖσι μὲν ὅτι τὰ ἀσκήν, Ἐσσωοὶ καλεῖνται, id est, Tria hominum genera apud Iudeos philosophantur. & vnius quidem generis affecta sunt Pharisei, alterius verò Sadducei. Ter-

tium

zium verò, quod etiam sanè vitam exercere seu-
riorem existimatur, Esseni vocantur, seu, vt ver-
tere maluit Ruffinus, Tertium verò, quod etiam
probabilius habetur, Esseni colunt. In vitæ autem

L. 2. de bello
cap. 7.

suæ principio idem Iosephus: Τρεῖς εἰσὶν παρ
ἡμῶν αἱρέσεις. Φαρισαίων μὲν ἡ πρώτη, καὶ Σαδδου-
καίων ἡ δευτέρα, τρίτη δὲ ἡ Εσσηίων. Sic & lib.
13. Antiq. cap. 9. 18. lib. 15. cap. 13. lib. 18. cap.
2. Vnde & de ipso S. Hieronymus lib. 2. ad-
uersus Iovinianum; Iosephus, ait, in secundo Iu-
daica captiuitatis historia, & in octauodecimo
Antiquitatum libro, & contra Apionem duobus
voluminibus tria describit dogmata Iudeorum,
Phariseos, Sadduceos, Essenos. Eundemque se-
ctarum istarum ternionem tradunt è vetu-
stioribus, Theophylactus in Actuum Apo-
sto. caput 22. Παρὰ Ἰουδαίοις τρεῖς αἱρέσεις ἦν
καὶ, Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, Εσσηνοὶ. OEcume-
nius in eundem locum: Tres apud Iudeos sectæ
erant in genere, nempe Pharisei, Sadducei, &
Esseni. Photius in Bibliotheca, & ante istos
omnes S. Chrysostomus in Actus Apost. ho-
milia 44. E recentioribus verò, & quidem
Catholicis, Tostatus Abulensis in Matth. c.
3. q. 63. cap. 23. q. 12. Cælius Rhodiginus lib.
5. c. 9. alijs: ex hæreticis verò, Phil. Melanch-
thon lib. 2. Chron. & Illyricus in Acto-
rum caput 4. vt interim

alios omit-
tam.

A 3

CA-

*An non hisce tribus Iudaorum
sectæ plures?*

Sectæ 4.

Quartam Herodis Regis, aut Tyranni potius, & eius, qui ei successit, filij Archelai tempore narrat idem Iosephus lib. 2. Capt. c. 12. exortam apud Iudæos factionē. Negabat ea, oportere his ullos, præter Deum vnum, esse Dominos, cum, ut illi apud S. Iohannem c. 8. v. 33. gloriaretur, *Semen Abraha sumus, & nemini seruiimus vnquam.* Negabat ea propter etiā, vllum à Iudæa gente Romanis pendēdum tributum. Hanc autē sectā fuisse à tribus, quas superiori cap. nobis ipse recēsit Iosephus, diuersam, cum res ipsa non obscurè loquitur, tūm verò ipsemet Iosephus, cum, eodem loco, sectæ huius auctorem Iudam ait Galilæum, & subiungit: *ὡς ἔτι σοφιστῆς ἰδίᾳ ἀγρόσιως, ἢ δὲν τοῖς ἄλλοις προστοικῶς*: id est, *Erat verò hic secta propria, Sophista, re nulla ceteris similis.* Et multò cum clariùs, tum copiosius lib. 18. Antiq. c. 1. *Ἰῦδας καὶ Σάδδουκ τε τὰ πλεον φιλοσοφίαν ἐπέσκηλον ἡμῖν ἐγείραντες.* Et c. 2. *τῇ τέλει τῶν φιλοσόφων ὁ γαλιλαῖος Ἰῦδας ἡμῶν κατέστη.* Tertullianus verò lib. de præscriptionibus c. 45. similiter enumerat Iudaismi hæreticos quatuor, sed alios, Dositheum scilicet Samaritanum, Sadducæos, Phariseos, Herodia-

rodianos. Hunc Tertulliani calculum, & pænè ipsa eius verba secutus est libro contra Luciferianos D. Hieronymus. Eusebius lib. 4 hist. c. 22. in Græco, ex Hegesippo septenarium facit numerum. Apud Augustodunensem Honorium, & Rabanum nostrum lib. 2. de Clericorum Instit. c. 58. earundem sectarum numerus ad octo usque augescit: exque sic nominantur: *Pharisei, Sadducei, Esnai vel Esneista, Marbonenses vel Marbonei, Genista, Merisei, Samaritani, & Hemerobaptista*. At S. Epiphanius li. I. sectas enumerat XI. quarum quatuor Samaritanorum sint, & Iudæorum septem. Nam diuiduntur ab eo illi in Essenos, Sebouzos, Gorthenos, & Dositheos: hi verò in Sadduceos, Grammateas seu Scribas, Phariseos, Hemerobaptistas, Nasarzos, Essenos, & Herodianos. S. Epiphanio adhæret lib. de Hæresibus D. Ioannes Damascenus, nisi quod in eo mendosè scribantur *Iebussai*, pro quibus à Pâmelio in citatum Tertulliani locum malè reponuntur *Nebuai*, cum Græcè in Epiphanio vocentur *οὐβωαῖοι*. Philastrius verò multo longiorem in suo de Hæresibus libro textit Catalogum, quo, ante Christi Domini aduentum, *Sectæ* recensentur duode- Secta 7.
8.
11.
Secta 18.
triginta, videlicet:

1. Ophitæ, seu Serpentinæ.
2. Caiani.
3. Sethiani.

A

4

4. Dosi-

4. Dosithei.
5. Sadduczî.
6. Pharisæi.
7. Samaritani.
8. Nazaræi.
9. Esseni.
10. Heliognosti, Solicolæ.
11. Batracholatræ.
12. Myolatræ, seu Musoritræ.
13. Myiolatræ Muscicolæ.
14. Troglodytæ vide 22.
15. Fortunicolæ.
16. Baalitræ.
17. Astaritræ & Remphanitræ.
18. Molochitræ.
19. Tophetitræ.
20. Puteoritræ.
21. Chalchophitræ.
22. Subterranei.
23. Thamuzitræ.
24. Belitræ.
25. Bahalitræ aut Baalamitræ.
26. Phytonissæi.
27. Astarothitræ.
28. Herodiani.

Sed & plures.

Quin verò alii etiam plures adiiciendi videntur. Nam Ioannes Leo in descriptionis Africæ lib. 2. de monte *Demensara* narrans fol.

49. *Innumeri, ait, hic reperiuntur Iudæi, qui sub principe aliquo stipendia merent, suntque continuo*

in ar-

in armis. Hi à cæteris Iudæis Africanis hæretici reputantur, dictiq; sunt eorum lingua Carraum, vel potius Caraim, id est, Lectionarii, Scripturarii, Textuarii: Nam solum scripturæ, quam sacram iudicant, textum admittunt, omnibus omnium reiectis interpretationibus, vti tradit in Thisbi Elias voce, *Tsadok*, & voce Kara. Tanto opere siquidem ab his alii abhorrent Iudæi, vt eos non modo connubiis, sed ne colloquiis quidem dignentur, prout inter plures Iudæorum Synagogas, quæ Peræ, seu Constantinopoli sunt, videre est in vna istorum Caraim, quæ ibidem sola est, Quid *Reshabita* Ieremiæ 35? Quid celebrati totius *Nazarei*? Quid *Cinxi* Iud. 1? Quid *Calicola*, de quibus Iustinianus Codicis lib. 1. 9. tit. & *Moreh*. *Nebuchim* parte 3. cap. 30? Quid *Afidai*, de quibus 1. Machab. 2. versu 42. c. 7. versu 13. lib. 2. Mach. c. 14. versu 6.? Quid illi deniq; *Tubieni*, de quibus 2. Machab. 12. versu 17.? Nam hi, ait lib. 6. de emend. temporum Scaliger ab illis alijs. Ecce igitur amplius præne quam 35. Sæctæ Iudaicæ.

CAPVT V.

Quomodo, ab tanto Sæctarum Iudaicarum numero, constitutus earum non adobruatur ternarius?

SI, vt solite responderem Drusio, mihi propositum esset, nihil profecto esset, cur
A 5 dere-

de retinendo quem cap. 3. asserui sectarum Iudaicarū ternario, laborarem. Quo enim maior harum esset numerus, eo magis obrueretur Drusius, dum, ut infra dicam; earum tantummodo binarium vult. Verum quia hunc etiam quantaluncunque laborem & veritati, & lectorum vtilitati opto militare, conabor paucis, quomodo statutus ille ternio stet, enucleare: neque in eo, quod dici solet, minorem in maiore semper inesse numerum; puerorum Iudam more, qui, quot orationis partes sint, interrogati, si duas aut tres dixerint, & octo esse doceantur, respondēt, si octo sunt, etiam duas esse, aut tres.

I.
Septem ob-
seruationes
ad sectarum
diminuendū
numerum.

Ac primò quidem illud tenendum; non omnem impiorum, ac sceleratorum hominum impietatem, ac scelus, hæresim rectè appellari; eaque propter, ex XXVIII. quas referebat Philastrius, minimū octodecim ab hac enumeratione arcendas. Nam Heliognosti, & qui deinceps ordine sequuntur omnes solis exceptis vltimis, Herodianis scilicet, idololatræ fuerunt, non hæretici, prout ex iis ipsis, quæ de iis memoriæ prodidit idem Philastrius perspicuum. Similiter etiam cælicolæ, siue Iudæi, siue Christiani fuerint, quod à Baronio tomo 1. & 5. disputatur, hinc eliminandi, alique omnes, de quibus Thalmud in Habodah Zarah.

2.

II. Dum de Iudaicarum hæreseon nume-

roa-

ro agitur, & solæ spectantur, quæ ante Christum Dominum fuerunt. ideoque hinc Herodiani, & illi qui mortalibus Dominis tributû, obsequiumque negabant, quiq; postea Gaulonitæ, Zelotæ, aut S. carii vocati sunt, de quibus in Iudaico bello tam multa Iosephus, & non nihil citatis locis D. Chrysostomus, Oecumenius, Theophylact⁹, omnino semouendi; fortassis etiam tres illi apud Philastriû primi, Ophitæ, Caiani, Sethiani. Nam hos in hæresibus post Christum Dominum enatis collocant Tertull. præscript. c. 47. D. Epiphanius hæresi 37. 38. 36. S. August. lib. de hæresibus, hæresi 17. 18. 19. Damascenus, Epiphanius Sectarior & alii.

III. Ad Iudaicas etiam sectas propriè non pertinent Samaritani, quia ut explicat S. Epiphanius ante hæresin 9. ij erant illi de Babylonia Cuthæi, Emathæi, Auæi, & Sepharuaimitæ, de quibus 4. Reg. 17. v. 24. & 41. licet eos ille appellet *χυδαίος*, *κυδαίος*, *σπαρβαίος*, & *δυναζωγανίος*: rursusq; ii, qui sese ad eos ita è Iudæis postea contulerunt Alexandri Magni tempore, ut non iam in vetere, Catholicoq; Hierosolymorum templo, sed in nouo suo Garizitano sacrificarèt, prout idem è contrario indicat S. Epiphanius hæresi 14. quæ Sadducæorum est. Quâuis enim, qui ad illos è Iudæis transfugiebât, neq; idola tamē colebât, verè hoc ipso heretici

3.

rici fuerint, quòd neq; diuinos libros omnes neq; vllus eorū interpretationes admitterét, in Iudaicarū tamen Sectarum numerū à Iosepho illi non referuntur, quòd vel genere Iudæi non essent, vel si essent, à Iudaico tamen templo sese diuulsissent. Nouit eos alioquin optimè Iosephus, eosque lib. 12. c. 7. ait, quando Iudæorum res florebant, horum se cognatos & fratres dixisse: quando autem variis premebantur calamitatibus, eorundè se aduersarios & hostes profiteri solitos. Et de ipsorum Garizitano templo agit lib. 13. c. vltimo. Sicigitur, qui in Epiphania & Damasceno sunt è Samaritis Esseni, (de alio Essenorum genere dicam postea) Sebouzi, Gortheni & Dosithei nobis iam seponendi.

4. IV. Ea, quæ in aliqua politia vel religione. Deique cultu statuta sunt, vel officia, vel instituta, non sunt in Sectarum numero propriè ponenda: ideoque hinc remouendi Scribæ ac Legisperiti, de quibus postea, itemque Nazarzi illi, qui sese vel ad tempus, vel in perpetuum Deo dicabant. Idemque de Nathinzis apud Esdram nominatis iudicium.

5. V. Solent interdum Sectæ ab Scriptoribus varias in partes dissecari minutius, & ex aliquo vel dogmatum, vel vitæ institutorum, discrimine, nouam veluti Sectam architectari. E contrario autem, minutioribus quibusdam præteritis, genera ipsa, persequuntur alii.

Videre

Videre id est, in hodiernis Germaniæ nostræ
 Sectis, quæ dum cōciduntur diligentius, an-
 non milleformes? Qui summa tamen earū
 perstringunt capita, Lutheranos tantum no-
 minant, Calvinianos, Schvvenckfeldianos,
 Anabaptistas, Arianos. Sic igitur Iudæorum
 hæreses dinumerat S. Epiphanius septem:
 Iosephus tantum tres. Sed hætres vt indi-
 eatis locis exposuerūt Theophylactus & Oe-
 cumenius *Septem* sunt, id est, generales, ac
 præcipuæ, aliæ magis particulares, & genera-
 libus illis veluti affixæ. Sic septem Phariseo-
 rum ordines, aut classes faciunt Thalmudi-
 ci tractatu Suta. c. 3. fol. 22. qui meri tamen
 potius hypocritæ sunt, nimirū *Phariseus Schi-
 chmi, Nikohar, Cizai, Medoukia, Mahchobathi,
 Veescheneb, Mehaiebah, Mirah.* Ad eosdem Pha-
 riseos & Sadducæos pertinent Nasaræi, in-
 ter utrosq; quasi mediū, vel utrorumque po-
 tius participes, nisi quod neque vsquam sa-
 crificarent, neque victimarum carnes vllas,
 imò neq; animatorum quidquam comesse
 vellent, vt hæresi 18. testatur S. Epiphanius.
 Eodem modo astringi possent quaternæ,
 quæ Samaritis attributæ. Et ipsi de quibus
 suprâ; Caraim ad Sadducæos ab eo reuocā-
 tur, qui libro 2. de Entend. temporum scri-
 psit: *Sunt isti, Caraim de reliquijs veterum Sad-
 ducaorum.* Et antè hunc Elias in Thisbi, voce
Tsadok dicens: *Bilschonromi Korin Lahem Tsa-
 dussee,*

Fol. 144

VI. Vna eademque interdum secta, pro locorum, temporum, aliarumque circumstantiarum quarundam varietate, pluribus insignitur nominibus. Qui hodie sunt Caluinistæ, olim dicti fuerunt Berengariani, & Prædestinatiani. Qui in Germania sunt Caluiniani, in Galliasunt Hugenotti. Et qui Lutherani, Martinistæ. In religiosorum etiam ordinib. quanta huiusmodi nominum cōpia, Cinzo, igitur, & Rechabitas, & Essenos quodammodo eosdem esse docui cap. i. Iudicū: neque huiusme adhuc sententiæ pœnituit, de quæ pōst.

VII. Noua interdum & diuersa sectarum, quarundam nomina nō magnis ex causis finguntur, vel iam olim ficta deprauantur. Cur enim apud Honorium & Rabanum Genistæ? *Genista*, inquit iste, dicti, eo quod de genere Abrahæ esse, gloriantur. Nam cum in Babylonia venisset populus Dei, plerique relinquentes vxores suas, Babyloniciis mulieribus adhaeserunt. quidam Israeliticis tantum coniugiis contenti, vel ex eis geniti, dum reuersi essent de Babylonia, diuiserunt se ab omni populo, & assumpserunt sibi hoc nomen iactantiæ. Sed vetustiorum quis tale vnquam nomen cudit? iactantiæ quis accusauit? istiusmodi secessionis causam quis improbauit? Sanè non Eldras lib. i. c. 9. & 10. non Nehemias lib. Esdræ 2. c. 13. versu 23. & sequentibus. Quid Esnæi? Nonne fædo cū mendo, Essæi? Quid Mardo-

Marbonē? nonne Sebouzi, vel Dositheus? Nam *Marbonai*, ait idē Rabanus, *dicunt ipsum esse Christum, qui docuit illos in omni re Sabbatizare*. Dositheum verò Christum esse arbitrati sunt apud Origenem nonnulli homil. 28. in S. Lucam, seque ille Christum esse docuit, ut ex eodem Origen. tract. 2. S. Matth. lib. 2. contra Celsum, & in c. 4. S. Ioannis, infra iterum erit notandum. Demum quid Merisei, aut Meristei? Sic, ait idem, *appellati, eo quod separant scripturas, non credentes omnibus Prophetis, dicentes alijs & alijs spiritib. Prophetasse. Mēs enim Græcè, latine pars dicitur*. Ad tales sunt omnes à Samaritarum hæresibus omnibus. Quin & Hæretici omnes possent *Merici* aut *Merista* vocari: cum, ut c. 3. dictum est, vnum aliquod corpus ditidant, partesque faciant. Neque aberrarit fortasse admodū, qui *Meristeos* istos ex eo fictos putarit, quod post Samaritanorū hæreses in Græco S. Epiph. textu sequitur *Ἰουδαϊσμός τοιπὸν μαριδαίς*. Eusebius l. 4. hist. c. 22. de hæresibus omnibus *ἐμείσαν*, ait, *τὸν Ἰουδαϊσμὸν ἔκκλησίαις*. Manēt igitur à tanta Sectarū, quæ inter Iudæos versaræ videntur, multitudine, tres ex tantummodo, quæ capite 3. traditæ, fuerunt, Phariseorum, Sadduceorum, & Essenorum.

*An Machabæorum tempore iam fuerint
Sæta ista tres?*

FVit Ioannes Hyrcanus post Machabæos;
imo Machabæi Simonis primogenitus fi-
lius eiusq; Pontificatus & Principatus succeſ-
ſor, quemadmodū in Machabæorum Har-
monia monſtraui. An huius verò iam tem-
pore fuerint Hæſæi, dubitat in ſui de Hæſi-
dæis libelli Appendice c. 4. Drufius. Quia
verò in Appendicis huius principio, *Pergam.* *pag. 58.*
ait, *bene mereri de Serrario:* imitabor ego agros *52.*
fertiles, qui, ut ait, Tullius, multò plus affe-
runt, quam acceperunt. Nam ut ſegregis
Drufii erga me Catholicum, & quemadmo-
dum ſubinde loquitur, Ieſuitam; meritum,
quod vel ironiam vel *κακηνγοίαν* putent alii:
optimè, candidiſſimeque interpreter, certe
præter verba dedit nihil. Ego verò, non ut
illi, qui de ſeipſis aiunt, *Res dare pro rebus, pro*
verbis verba ſolemus: verba reddam, ſed res da-
bo, dubitationeque ipſum liberabo. Nam
clare Iosephus lib. 12. Antiq. cap. 2. *Ἰουδαίους*
φιλοσοφίαι τρεῖς ἦσαν ἐκ τῆ πάνυ ἀρχαίας τῆ παλαι-
ων. Quid ἐκ τῆ ἀρχαίας? Non ab antiquo? non à
veterè memoria? non à priſcis patriorum inſtitu-
torum temporibus? Et quid adiunctum inten-
dēdi aduerbium ἐκ τῆ πάνυ ἀρχαίας? non à val-
dè antiquo? non à penitus veterè memoria? non
B à priſcis

ἀπρίσκις omnino temporibus? sed locum adhuc
 luculentiozem do Drusio, è lib. 13. c. 9. κατὰ τὸν
 χρόνον τῶτον τρεῖς αἱρέσεις τῶν Ἰουδαίων ἦσαν.
 Quid est κατὰ τὸν χρόνον τῶτον? Nonne hoc ipso
 tempore; seu circa hoc ipsum tempus? At quod
 tempus? Id sanè, quo Machabæus Ionathas
 Spartam legatos, literasq; misit, ab iisque vi-
 cissim accepit. Nam post rei huius narratam
 historiam, è vestigio subiungit: Hoc autem
 ipso tempore tres erant Iudeorum sectæ, hæc-
 que statim nominat, Phariseorum, Saddu-
 cæorum, Essenorum. Quin igitur Machabæ-
 orum temporibus istæ sectæ fuerint, ambigi
 rectè non potest.

CAPVT VII.

An initio secta tantum dua fuerint?

Illud, ait, Drusius pag. 58. liquet ex historia, i-
 nitio tantum duas sectas fuisse. Si de me, si de
 lectore antiquitatis, veritatisque cupido me-
 reri bene, vti præ te fers, vis, mi Drusi: age vel
 vnum nomina Historicum, qui hoc affirmet.
 vnum aliquem, vel Hebræum, vel Græcum,
 Latinumve scriptorem, in quo istud legi pos-
 sit, nobis ede. Cur tacuisti? Cur in minutiori-
 bus, minusque necessariis rebus, tam facun-
 dus, in hac, quæ magnus opinionis tuæ ti-
 bicen & fulcrum esse potuit, adeo es murus,
 elinguis, intestabilis? Nimirum nullus tibi
 suppe-

suppeditabat: nullus qui hoc asseueraret, abs te lectus vel auditus; Et tamen, *Liquet*, ais. Si hoc non est liquidè fumos vendere, cucurbitam pingere, lectorem ludum habere, quid quæso est? Si ad sectas posse duas reuocari earum ternionem dixisses, fuisset, *ex iis*, quæ ante disserui, tolerabile, si ex rationatione duas affirmasses fuisse; posset quadantenus audiri, quia cum ab vno disceditur, ad binarium prius quam ad ternarium, vel alium quemcunq; numerum venit. Si non *initio*, sed vel præcipuè, vel deniq; alio quoquo modo duas vel fuisse vel esse velles, pateret aliquis excusationi locus. Nam possent forte inueniri, qui vel ita loquerentur, vel ab ea certè loquendi ratione haud multum abhorreret, vt exempli causa Sigonius, qui lib. 5. de *Repub. Hebr. c. 11.* ita loquitur. *Ex his* (hæresibus Iudæorū) *omnib. præcipuè floruerè ante Christi aduentū Pharisei & Sadducei* in eandēq; forte sententiam trahi posset Drusianus, de quo paulò post; *Gorionides*. At nunc longe aliter pronūciasti: *ex historia liquere dixisti, duas tantū initio sectas fuisse*. Vellè porro etiā, quodnam initiū illud esset, quo duæ tantummodo fuissent, exposuisses. Nam earū esse peruetustam triadē, disertè nobis antea narrauit Iosephus, adeo vt illud ἐκ τῶν ἀρχαίων, ita olim verterrit Ruffinus: *Iudæis Philosophia tres erant, iam inde ab initio institutis patriis derelictæ, Essenorum,*

norum, Sadducæorū, & tertia, qua philosophabantur, qui dicebantur Pharisei. Et in Geneuenſi, quę tui ſimilibus gravior eſt, editione recentior Interpres: *Iudei patria ſapientie ſtudioſi iam inde a multis retro ſæculis in tres ſectas erant diuiſi.* Sed cum de ſingularum exortu dicam, erunt hæc de initio iſto planiora. Gradum tamen hinc non faciam, niſi de S. Hieronymi mente monuero cum in Matth. vigēſimū ſecundū ſcribit: *Due hæreſes erāt in Iudæis, vna Phariſæorū, altera Sadducæorum.* Neque enim cum Druſio ait iſ, *Due tantūm hæreſes erant in Iudæis.* Deinde eſto. adiiciamus iſtud tantūm ſancti illius verbis. Quam enim particulam S. Paulo bis Rom. 3. v. 20. & 28. adiecit Lutherus, quidni & S. Hieronymo ſemel duntaxat adiecere poſſit Druſius? Dicat igitur S. Hieronymus, duas tantū in Iudæis hæreſes fuiſſe, nihil Druſio tamen ſuffragabitur. Loquitur enim de tempore, quo cū Phariſæis & Sadducæis diſputabat Chriſtus Dominus. At ſectam iam tunc tertiam fuiſſe vult Druſius fol. 58. & 62. Deinde ideo Eſſenos præterit S. Hieronymus, quia, vt alia inferiùs diſputatione monſtrandum; ad Chriſtianā illos diſciplinam reuocat libentius. Quin & Herodianos, quos in ſectarum numero reponunt S. Epiphanius, Philaſtrius, alii, quorūq; illo ipſo c. 22. v. 16. meminit S. Matthæus, excluſos idē Sanctus voluit

luit, quòd Herodis milites; à cultuq; diuino alienos existimaret. Sed porro iā gradiamur.

CAPVT VIII.

An binas tantum Iudaicas sectas Gorionides astruat Iosephus?

Esthæc potissima de qua mecum litigat Io. Drusius, controuersia. Nam in mea Machabæorum Harmonia, tres à Gorionide Iosepho, sectas dixeram astrui, duasq; citatam Hebraicas editiones, Basileensem lib. 4. c. 6. Cracouiensem eodem lib. 4. cap. 29. Fol. 706.
708.
Drusius verò: Mens, ait, Gorionidis te fugit, qui duas tantum ibi sectas commemorat, vnam Sadducæorum, quorum partes Samaritani sequebantur, & aliam Hasidæorum, siue Phariseorum, quos populus sectabatur. Vt autem hanc Gorionis filio mentem tribuat, primo quidem meam Hebræorum è cap. illo 29. verborum latinam conuersionem arguit pag. 27. 28. 46. 63. deinde duo pro se argumenta exstruit: Vnum, Populus non sequebatur Hessæos, sed Phariseos. Alterum, Pharisei apud Iudæos primi erāt. Ego contrā, primò Hebræa verba, cum mea, ipsiusq; interpretatione, Lectori sub oculos ponam: deinde tam ipsi Gorionidæ, quā veritati magis meam consentaneam probabo.
I. Verba igitur Gorionidæ sunt, *Vehachefidim Lebaddam him Habam habolech acherehem, lechelek acher*. Mea horum versio in citato Machabæorum

chabzorū loco pag 708. fuit hæc. Et *Hafidai* *seiuñti* *ab istis* (videlicet iam enūmeratis *Phariseis* & *Sadduceis*) *cum populo*, qui eos *sequebatur*, *sectā aliam constituunt*. *Drusiana* vero versio pag 46. est hæc: Et *pij illi* *sive Hafidai* *soli* *cum populo*, qui *sequebatur* eos, *pars altera*.

Accusatio
Drusij.

Defensio
Serarij.

II. Quid in mea igitur culpa, versione *Drusius*? Hoc scilicet, quod *Lebaddam* verterim, *seiuñti* *ab istis*, cum vertendū fuisset, *soli: Serario*, inquit, pag. 7. in sua *Præfat. imposuit*, ut *videtur particula lebaddam* nō recte intellecta. At, quoad sententiam, idem sanè valet vtrumq;. Nā qui soli sunt, ij ab aliis *seiuñti* sunt. Et in sermone aliquo, si de pluribus antea mentio fuerit, & postea nominentur aliqui antea nō nominati, hiq; dicantur soli aliquid facere, nōne hoc ipsum ab iis, qui nominati prius fuerunt, *seiuñti* faciunt? *Philosophantium* genera sunt *Physici*, qui naturam scrutantur: *Dialectici*, qui quemadmodū ex vno aliud rectè aut fecus colligatur, considerant: Et *Ethici* soli de vitiis & virtutibus disserūt, hominumq; mores conformāt. Quid hoc *soli Ethici*? Nunquid *Ethici* *ab aliis* antè nominatis *seiuñti*? *Ethici*, inquā, *seorsim* *ab iisdem illis*? Quod in *Hebræo* & *Græco* est, de agnis soli *Genes. 21. versu 28.* hoc ita expressit vetustus *Interpres* noster: *statuit Abraham septem agnos gregis seorsum*. Et *vers. 29.* dixit *Abimelech*. *Quid sibi volunt septē agnæ istæ, quas stare fecisti seorsum?* *Genes. 43. versu 32.*

Ponite

Ponite panes, quibus appositis, seorsum Ioseph, & seorsum fratribus, AEgyptiis quoq̃, qui vescabantur simul, seorsum sederunt coram eo. Et 2. Reg. 10. vers. 8 Ammonitarum contra Dauidem exercitus constabat ex Ammonitis ipsis, & Syris mercenariis. Illi aciem suam ad urbis suæ portam instruxerunt: hi verò ab illis seiuncti, suâ in campo. Hoc quod Syros solos fecisse, ait Hebræus & Græcus, à nostro sic vertitur: Syrus Soba, & Rohob, & Istob, & Maacha seorsum erant in campo. Quia verò vetus veteris Interpretis vinum, suo sæpe nouarum versionum musto posthabent Nouatores, recentissimos eorum de hisce iã citatis locis affero Interpretes, Iunium, ac Tremelliũ, qui sic: statuerat Abraham septem agnas gregis seorsim. Quamobrem Abimelech Abrahamo dixit, Quorsum isthic septem agnæ istæ, quas statuisti seorsim? Apponite cibum. itaq̃, apposuerunt ei seorsim, & illis seorsim. AEgyptiis verò comedentibus apud eum seorsim. Egressi Hammonitæ instruxerunt aciem ad ostium portæ: Syri verò Thoba, & Rechobi & viri Tobiac Mahacæ seorsim erant in agro. Si vertissem igitur, & Hasidæi seorsim ab istis (videlicet iam annumeratis Pharisæis & Sadducæis) sectã aliam cõstituunt, num errassem? At Hasidæi seorsim ab istis, & Hasidæi seiuncti ab istis qua, q̃lo re differunt? Illa igitur, quæ mihi pa. 27. & 28. oggerit, verba Gorionidis non intellexisti: male interpretatus es: Erras suaniter in particula Lebaddam; & similia; in

ipsum regei veriùs nonne possunt? Præterea verò, duas perspicuè sectas, Phariseorum scilicet ac Sadducæorum antea posuerat Gorionides, tumque postea sic inquit: *Et Hasidai lebbaddam cum populo, qui post eos ibat; pars alia sunt.* An non signatè satis tertiam hoc sectam designat? Nam vt allatum suprà exemplum retineam; si quis duo illa Philosophorum genera enumerasset, Physicos & Dialecticos, idemque statim subderet: *Et Ethici lebaddam cū auditoribus suis genus aliud sunt;* essetne cuiquam obscurum, tertiam hieorum, qui philosopharentur, partem constitui? Neque per Hasidæos rectè profecto possumus, quod fingit Drusius; in his Gorionidæ verbis intelligere Phariseos, quæ admodum neque in superiori exemplo Physicos per Ethicos: huicque ipsi rei firmandæ bonum suggerit ipsemet Gorionides argumentum, & quidem in hoc ipso, de quo lis, capite. Cum enim per *Israelis sapientes* accipi vellet *Pharisaos*, id ipsum diligenter monuit, semelque ac iterum explicauit. Nam vt eius capitis nouam, quæ à Drusio facta est, sectionem sequar, numero 3. sic ait: *Sedebat Rex in mensa cum sapientibus hi, sunt Pharisei.* Et numero statim secuto 4. *Rex dixit sapientibus, hoc est, Phariseis.* Cur, modo igitur simili, non dixisset: *Et Hasidai, hi sunt Pharisei: vel, Hasidai, hoc est, Pharisei.* (Nam licet hisce

duo-

duobus loquendi modis vtatur Drusus, in Hebræo tamen vnicus est, *hemmah happeruschim*) cur hanc, inquam, similémve aliam quamlibet explicationem non adhibuisset? Cur ne semel quidem, neque in hoc, neque alio vicino vlllo capite? imò ne in toto quidem opere, quod tamen bene longis libris quinque in Basileensi editione, sex verò in Cracouiensi cōstat? An dubitari magis ab vlllo poterat, quinam essent Israelis sapientes, quā qui Hasidæi? Ecce inter nos ipsos hodie illud omnino indubium, hoc autem adhuc in dubio. nisi forte, dicis, vt aiunt, causâ, lites de re penitus liquida Serario ferit Drusus. quem tamen, pacis & concordiz causâ, non ad Prætorum tribunal, sed ad eorum, quos ipsi deligere libuit, arbitrium: hac etiam vna ratione voco. Vel Gorionides duas tantum Iudæorum sectas esse vult: vel non. Si vult, pugnat cum Iosepho Flavio. Si non, recum. Aut si malit hoc Drusus paulò explicari pluribus; Sic ego, inquam. Vel Gorionides Iudæorum tres sectas asseuerat, vel duas tantum quidem nominat, sed tertiam non negat: vel duas tantum nominat, & tertiam simul negat. Si primum, pro me est Gorionides. Si secundum, contra me non est. Si tertium, est ille quidem contra me: Sed pro me contra eum Iosephus alter suprâ cap. 3. citatus. At meâ quidem causâ tantos inter se vi-

*Concordes
inter se Iosephs.*

B 5

ros

ros committi, rixari, & præliari nolim. neque si sapiat, suâ enim causâ, velit ipse Drusus. quin potius fateamur quod res est, ambo: duobus hisce Iosephis optimè hac de quæstione inter ipsos conuenire: vtrumque sectas tres nominare, ac numerare, neque repugnare alterum alteri. Hoc enim & ipsius Gorionidæ textui magis, prout hactenus probauimus; consentaneum, & auctorum auctoritati.

CAPVT IX.

Assuerante Iudaorum sectas tres Iosepho Flauio, si duas tantum assereret Gorionides, vtri esset potius credendum?

NVlla quidem inter hosce duos Iosephos de Iudaicarum sectarum numero pugna est. in ternario conspirat, & consonat, vti superiore cap. monstratum, vterq;. Quia tamen bellum fortasse inter eos, quam susceptæ semel opinionis immutationem mauelit Drusus, illud nunc ostendam, si, quod non faciunt; hi inter se duo pugnarent Iosephi, ad Flauium nobis potius, quam ad Gorionidem accedendum. Primò enim Flauij ipsius Iosephi omnibus, qui vel modica litterarum, historiarumque cognitione tincti sunt, notissima, sæculum, nomen, genus, vitæ totius institu-

stitutum, res domi, forisque gestæ. Fuit enim, ^{Iosephus} cum staret adhuc Hierosolyma; capicam vi, ^{Flavium no-} & suo cum templo ab Vespasiano & Tito in- ^{tior & illu-} cendi conspexit. postq; incensam hæc, eorum- ^{strior quam} dem temporibus, libros de captiuitate Iu- ^{Gorioniden.} daica, tandemque anno Domitiani, qui illius filius, huius frater; tertidecimo, ipsa Iudaicæ Antiquitatis viginti volumina conscripsit. Nomen vero eius tam est, semperque fuit illustre, vt Iosephum si quis citet, alium præter hunc intelligat nemo. Genus ipsi & munus, sacerdotale. Vitam à puero in variis virtutum, litterarumque studiis posuit; pro patria diu arma gessit: tandemque in Romanorum venit potestatem, prout omnia hæc denarrat ipse in sua ipsius vita, & libro 20. Antiquit. capit. vltimo. itemque lib. 1. contra Apionem. Iam auctoritas ei tanta, vt propria Imperatoris Titi manu approbati, ab Agrippa Rege laudati, & in Bibliothecam publicam relati eius Commentarij Romæ fuerint, vt id ipsum in vita legere est, ibidemque ob ingenij gloriam statua ipse dignatus est, quemadmodum à D. Hieronymo in Catalogo memoriæ proditum, à quo etiam in libello ad Eustachium de custodia virginitatis, *Græcus Liuius* appellatur. De Gorionide autem Iosepho quid simile? Omnia in eo, & de eo per obscura. veterum Latinorum, aut Græcorum eius meminit nemo.

Nasci-

Quis Iosephus Gorionides, episcopus quadruplex.

1.

Nescitur quando scripserit, vbi vixerit, quid egerit, qualis fuerit. Et ego quidem in Kilianicis Notis meis, notatione s. pag. 24. triplices hominum de ipso sensus indicaui, quibus quartum nunc addo. *Primus*, eundem esse cum ipso Iosepho Flauio. Ita enim sentiunt Rabbini quidam, vt Radar, quinetiam à Pagnieo citatur in voce *Mesech*: & hodierni fere Nouatores, Munsterus Præfat. in ipsum, Fagius in Eliæ Thisbi versione, vbi de IESV, Lepusculus Præfatione in Iosephi eiusdem compendium. Hi enim duo, nobilissimum, ac illustrissimū illud de IESV CHRISTO Domino & Salvatore nostro testimoniū, quod Flauio Iosepho tribuunt D. Hieronymus in Catalogo, Eusebius lib. 1. histor. c. 22. quod in Græco eius textu etiamnum hodie legitur li. 18. c. 4. quod in Hebræa etiam eiusdem versione fuit, sed ab impiis Iudæis in Codicibus nonnullis abrasum Romæ compertum scribit Reuerendissimus Baronius Tom. 1. Annalium, hoc, inquam, testimonium ascribūt illi Iosepho Gorionis filio, sed Matthiæ filius fuit Flavius Ioseph. vt in vitæ suæ scribit principio, non Gorionis vllius: neque vsquā Hebrææ quidquam scripsisse legitur, sed Græcè omnia. Et alius fuit ipsius tempore Iosephus Gorionis filius, in Iudaicis etiam contra Romanos factionibus Dux non vulgaris, Hierosolymitanæ cum Sacerdotum Principe

Anano

Anano vrbi Præfectus, prout de ipso ipsemet narrat noster Flavius lib. 2. Cap. c. 42. Est igitur alter hominum sensus, hunc ipsum ab Iosepho Flavio memoratū Iosephum, esse Hebraicæ auctorem historiæ. Sicq; οὐδεὶς & æquales forent duo isti Iosephi. Viderur id sane Genebrardo lib. 3. Chronol. placere, neque absq; causa. Nam & Iudæi Gorioniden istum perantiquum statuunt: Et ipsemet affirmat lib. 5. c. 25. se Hierosolymitanum templū ab Herode Rege constructum oculis suis aspexisse; post illatum tamen à Romanis excidium scripsisse. Cum enim dixisset, fuisse templi atriorum portas XII. pergit in verba hæc: *In his erat vna magna porta, qua introiimus vna cum mulieribus nostris, & paruulis nostris, & lignis nostris* (aspicit ad τὸ ξυλοφορεῖα; festum, de quo Iosephus alter lib. 2. c. 31.) *sed cum sanctitate ac puritate ingressi sumus illud templum, & introeuntes, & venientes super pauimentum, quod est in atrio ante vestibulum, quod ante faciem domus (Domini) & venimus ad vestibulum vsque, exceptis tantummodo fœminis, quæ ad illud non veniebant: & nos ad ipsam domum non accedebamus, quia Sacerdotum locus est: & ipsi etiam Sacerdotes non accedebant ad sanctum sanctorum, sed tantummodo Sacerdos magnus semel in anno. Verumtamen omne quod in domo est, videbamus cum staremus in vestibulo illis diebus, omne scilicet opus aureum, quod in domo erat, cum esset ipsius domus*
aperta

2.

aperta porta versus atrium. Visa est & vitis, quæ aurea est, & omne aureum opus, quod in domo, & aurea omnia ornamenta, quæ suspenderat ad templi parietem Rex, spolia scilicet gentium, quas Dominus in eius manum seu potestatem dederat. Et vidimus (hæc scilicet spolia) & gauisi sumus. Qui hæc loquitur, nonne cum Hierosolyma, cum eius templum superstes adhuc esset, viuebat? Nonne oculatum se omnium testem significat? Cum verò, ante citata iam verba, vitem, cuius modo facta mentio, describeret, adiecit: Et multi Romanorum scriptorum seipsam vidisse testati sunt in domus ipsius excidio, quod chourbam habbaïth etiam hodie appellant. Post excidium igitur ista istū scripsisse apparet. Tertius esse potest aliquorum sensus ex ipsius libro 4. cap. ultimo, cum esse Nicolaum Damascenum, à cuius etiam nomine dactylorum, seu palmarum genus quoddam Nicolaos, Plinio lib. 13. cap. 4 & Athenæo lib. 14. Photio in Bibliotheca, Illustrio in vitis Philosophorum, modo correcti tres hi legantur, testibus vocauit Augustus Imperator. Et sic, non celeberrimus tantum auctor esset iste Gorionides, sed utroque dicto iam Iosepho etiam vetustior. At ex solius Interpretis errore nasci hæc sententia potuit. Alioqui clarissimè à Nicolao isto sese distinguit Gorionides loco citato, cum in Hebræo ad ver-

verbum sit: Multi scriptores testantur, sicuti ego. Et sic Nicolaus Damascenus. Et sic dixit Strabo Cappadox. non autem, ut vertit Munsterus: Templi opes multi scriptores testantur, nempe ego Nicolaus Damascenus: Sed & Strabo de Cappadocia. Quartus demum sensus eorum est, qui eum è recentiorib. Rabbinis vnum aliquem suspicantur, qui certè D. Hieronymi temporibus posterior fuerit. Est hæc multorum & eruditorum hominum, in quibus ducit Riber a noster familiam, in Abdiæ caput i. numero 110. sententia. Nam primò, si ante D. Hieronymum scriptor hic fuisset, nunquam ille aliquam alicubi eius mentionem faciendi occasionem prætermisisset. Secundò, utitur idem scriptor certis quibusdam gentium, urbiumque nominibus, quæ posterior tantummodo ætas usurpauit. Nam lib. 5. c. 1. Iulium ait Cæsarem, subegisse Francos, Britannos, & Occidentem totum, usque ad Oceanum. Et cap. 4. in Hebræo, c. 42. in Latino, dum Herodis funus narrat, eum exequutos ait ipsius stipatores milites Germanos, & Gallos, & de his subdit, *hem Phrankous*, id est, *hi erant Franci*. At Herodiano illo ævo nondum Francorum nomen Gallis tribuebatur, iis præsertim quos in Gallia deuicit Cæsar, ut ex illis perspicuum, quibus Francorum nomen antiquum in citatis S. Kiliani notis explicauimus. Rursum libro 3. cap. 15. Annibalem ait regnasse in vrbe

Cartha-

Carthageria. Sed Carthaginis nomen hoc & nouum & Hispanicum est, cum Hebraicè aut Syriacè potius *Carthachadatha*, seu, ut apud Solinum est *Carthada* vocaretur. apud Iosephum lib. 1. Antiq. c. 7. in Gr. & alios, D. Hieronymo epist. 133. testante, *Tharsus*. Tertio, ut Africæ pars, in qua Carthago, *Barbaria* nominetur, est & recentissimum, & in Latina lingua barbarum. At in eodem illo Gorionidæ capite, dicitur cum *Annibale Barbaria* robur omne fuisse. Quarto, idem eodem loco Annibal refertur in Hispaniam venisse, ibidē gentis Gothorum superbiam depreßisse. At in Hispania non consederunt Gothi ante D. Hieronymi ætatem. Quinto, Hispaniam semper *Sepharad* nominat. Sed recentiorum, inquit Iosephus Scaliger lib. 7. de emend. temp. Iudeorum hic nouitius, & nuperus stupor, *Tsarphath*, hoc est, *Sareptam* Syria, *Franciam* interpretantium, & *Sepharad* Hispaniam, & *Ascenez*. *Alemaniam*. Accedit, quod si Flauio Iosepho par aut superpar fuisset, meminisset alter alterius, vel commendando, vel reprehendendo, uti fecisse Flauium videmus in sui temporis historico Tiberiadensi, cui Iustus nomen: de quo in vita ille sua tam multa, tam seriò. Atque ista fanè, quæ pro hoc ultimo, & secundo item sensu adducta, tam videntur probabilia, ut doctos etiam & peritos addubitare faciant, quisnam tādē Iosephus Gorionides sit. Et si enim

enim ad vtriusque sententiæ rationes dicia-
 liquid potest, quod iam, vt breuior sim, li-
 bens dissimulo; semper tamen obscurum,
 ambiguumque manet, *quod genus, vnde do-*
mo, quave vixerit idem auctor tempestate. Si
 qua ergo inter hosce duos Iosephos dissensio
 sit, quæ aliunde præsertim haberi non pos-
 sit, nonne priori tam noto, tam celebri,
 tamque à tam multis laudato potius creden-
 dum? Et quamuis diffitendum non sit, in eo
 ipso nœuos inesse nonnullos, eumq; ab opti-
 ma, & certissima illa, quam in Vita pronun-
 ciauit, regula, τῆς ἰσοείαν ἀναζήσων τὸ μὲν ἀλη-
 θὲς ἐν ἀνακρίσει, interdū deflexisse, (hoc enim
 multi, & in primis Reuerendissimus, & Il-
 lustrissimus Baronius Tomo I. & in decimi
 Appendice planum fecit) attamen cum vel
 ex scripturis diuinis, vel è Scriptoribus, ratio-
 numque momentis aliis, eius nulla suppetit
 refutatio, fidei profecto plus, quam qui è te-
 nebricosis Iudæorum antris non ita pridem
 proserpsit, obscurus, incognitus, & illauda-
 tus alter. cui ego, vbi ab melioribus non dis-
 fidet, tantum equidem tribuo; quantum a-
 liis è Rabbinorum officina Magistris: ad illu-
 strandum scilicet quippiam & comproban-
 dum, nisi si veritatis alius aliunde sol illu-
 ceat. Iam verò quæstionem, qua de agitur,
 toties, vt ex capit. 3. perspicuum; tractauit
 Flavius, tot in locis, tamque diligenter &

*Ceteris pa-
 ribus, Ios.
 Flauio po-
 tius quam
 Gorsonida
 adharendū.*

C

copio-

copiosè: alter vero eam semel tantummodo, & extremis veluti digitis, attigit. Quin verò in libris, quos de Deo, Iudaicisque legibus, quaternos meditabatur idem Flavius, persequi statuerat Iudæorum sectas & opiniones, ut habet Archæologiæ ipsius extremum. An igitur huic de sectarum istarum numero non fidei plus, quam alteri adhibendum? Sunt denique cum ternarium harum numerum eloquitur, eiusdem Flavij verba plana, disertæ, minimeque ambiguae: è contrario autem, Gorionidæ verba eiusmodi sunt, ut in iis ego quidem clarè sectas tres inesse ostendam, duas autem tantummodo videat Drusius.

CAPVT X.

An de eodem Iudaicarum sectarum numero Hebraea Gorionida verba paucula rectè conuerterit Io.

Drusius.

MEam, ut suprà vidimus, Gorionidæ versionem in particula verbuloque vno *lebaddam* reprehendit Drusius, simulque de sua gloriatur versione subiiciens pagin. 7. *cum verti debeat, soli ipsi, ut nos PRIMĪ, vertimus.* At qui in alterum paratus est dicere, hūc si non omni, eo certè, cuius alterum arguit, carere vitio, an nō æquissimum? In promptu alio-

alioqui futurum illud Saluatoris; *Quid vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides?* Matth. 7. 6. 3. Etego quidem antea monitavi ne festucam quidē vllam fuisse, quod in versione mea culpabat, hācque re ipsa, quoad vnū illud verbulum, ab ea, quā probat Drusius sententia nihil profus abire: nunc verò ipsum in sua versione, quā c. 8. audiuius, fraude ac dolo, vt Gorionidem suam in sententiā traheret ac detorqueret, certasse ostēdo. *Et p̄j, ait, illi sine Hasi-dai soli.* Nam primo cur ait, *Et p̄j, sine Hasi-dai?* cur horum vno nominum contentus nō est? Vnicū in Hebræo est *Chesidim*. Et interest t. In Gorioni- de versendo plurā Orm non parum, an *p̄ios* vniuersè vertamus, an ita, *sij peccata* vt proprium sit certi alicuius piorum generis nomen. quemadmodum, si in Hebræo aut Græco textu occurrant Apostoli vel Angeli, discriminis aliquid est, si *tabellarios* aut *nuncios* generali vocabulo interpreteremur, & si propriū illius generis & vsitatum nomen retineamus, *Apostolos*, inquam, & *Angelos*. Qui verò vnum illud vocabulum ita exprimeret, *Et nū-rj, siue Angeli*, nonne significaret in textu illo Hebræo, vel Græco aliquid esse obscurum, aut in Latino minus aptum videri verbum vnum, quam alterum? præsertim, si consimilia ibidem adiungerentur vocabula, quæ pari modo verti bifariam possent, & vna tamen solū voce verterentur? In hoc autem Gorionidæ loco Pharisei sunt, C 2 qui,

qui, ipsomet Drusio pag. 31. annuente, imò
& acclamante, verti generatim possent egre-
gij. Cur in solis ergo *Chesidim* duas interpre-
tationes, in *Peruschim* verò vnicam tantum,
quæ sectæ propria; vsurpat? Cur non simili-
ter dicit in eiusdem capituli num. 3. *Hi sunt e-*
gregij, siue Pharisei? num. 8. *vnus ex egregijs, si-*
ue Phariseis? Et similiter num. 14. 15. 16. 20. 22.
Licet similiter de *Tsedukim*, cum generaliore
nomine *Iusti*, & specialiore *Sadducaei* exponi
queant; percunctari: Cur num. 12. à Drusio
non dicitur, *Erat è Iustis, siue Sadducais?* num.
15. *roboratus est cum iustis siue Sadducais, fuitque*
iustus siue Sadducaus. Sicque deinceps num. 21.
& 22. Quid igitur causæ, ob quam in solis
Chesidim gemina hæc adhibita versio? Hæc
sanè. Voluit astutè subindicare Drusius istud
Chesidim, hic accipi non tanquam proprium
sectæ nomen, vt in Phariseis & Sadducais
factum (sic enim secta iam tertia, quam il-
le ibi non vult, emicuisset) sed tanquam
commune quoddam epitheton, quo Phari-
sæi vocarentur *pj*. Sed vt hoc lectori magis
persuaderet, inculcauit præterea particulam,
illi. Et *pj*, ait, *illi siue Hasidai.* Quamuis enim
sit in Hebræo *he* littera, quæ demonstratio-
nem interdum efficit, sæpissimè tamen non
efficit, vt iis, qui vel primoribus, vt aiunt,
labris Hebrææ aliquid linguæ libarunt; nõ-
tissimum. Et verò ipse Drusius, in hoc eò-
dem

dem Gorionidæ capite, demonstrationem illam non semel esse noluit. Dicere alioquid debuisset versu 20. *Ecce Pharisei illi*. Et ibidem, *per os sapientum illorum*, & num. 21. *Sadducaei illi*: rursusque *Cuthai illi*, num. 22. *cum Phariseis illis*, & *cum Rege illo*. In hisce omnibus cur Hebraicum illud *be* omisit, in solis verò Chesidim tam signatè apposuit? Quia scilicet pios intelligi voluit illos, de quibus antea sermo fuerat, Phariseos. quam ob causam in iisdem verbis debuisset etiam adiacere, *sive Hasidai illi*. sed sui fuit ipsius immemor. Verum esto, exprimenda fuerit hic demonstratio, cur dicere maluit *pj illi*, quam *pj isti*, aut certè *hi pj*? Cum enim demonstrandi officio fungitur *he*, duo ista potius, quam illud, vel certè non dispariter significat. sed fecit hoc versutè Drusius. Apud Latinos enim cum de pluribus sermo antecessit, & aliquid post narratur non de omnibus; sed de horum aliquibus, tum ad eos quidem, qui remotiores, seu qui primi sunt designandos, adhiberi solet istud, *illi*: ad propiores verò, seu posteriores, *hi* aut *isti*. Nunc verò de Phariseis prius locutus erat Gorionides numer. 20 postea de Sadducæis versu 21. & eodem versu addit, de hisce nostris Chesidim. Hos igitur quia vult Drusius à Phariseis non esse distinctos, sed eosdem cum illis, si vertisset, *Et pj isti*, sive, *Et hi pj*.

Pharissæos intellexisset nemo, sed eos, qui proximè nominati erant, Sadducæos. Ut verò à Sadducæis ad Pharissæos longius positos lectorem transmittet et, vastre posuit: *Et pylli*. An hoc non est auctorem, quem interpretaris, cogere, ut quod vis dicat, non autem, quod ille vult, interpretari? Est ramentum adhuc alia in Drusiana versione vafrities, dum *chelek acher* reddit *partem alteram*. Quasi secunda Iudæorum pars, seu secta essent Hāsīdæi. non tertia. Verùm in Hebræo pars est non *altera*, sed *alia*. Differt inter duos hæc non paulum. Quisquis alter est, alius etiam est: sed non quisquis alius, est alter. In diuinis, filius à Patre alter est & alius: Spiritus Sanctus ab eodem Patre non alter, sed alius. In humanis, filius à patre suo alter est, & alius, ab auo non alter, sed alius. Sicque Hāsīdæorum sodalitium aliud est à duobus aliis, non alterum. Liquet igitur, paucula Gorionidæ verba hæc, non rectè à Drusio conuersa, sed prauè, vafreque ad suam ipsius mentem inflexa & condolata. Sed ad alteram scriptionis huius partem, quæ de positis iam tribus Iudæorum sectis sigillatim differit, accedendum,

LIBER SECVN- DVS.

Quæ

V. generatim de tribus Iudeo-
rum sectis dicenda videbantur,
absolui: agam de singulis dein-
ceps speciatim. Ac inter duas
priorēs acerba quidem interdū
odia inimicitizq; vigerunt, vt suo infrā loco
pandetur; eas tamen ideo in vnū hunc secun-
dum librum, vnā cōpingere statui, quia ma-
gna inter earum sectatores morū similitudo
pessimorum: neq; eorumdem simul iuncto-
rum infrequēs, in sacrosanctis Domini nostri
IESV CHRISTI Euāgelii, iustissima reprehē-
sio. Sed ibūt præ Pharisei: sequētur Sadducæi.

CAPVT I.

Phariseorum nomen.

Quadruplex Phariseorū nominis origi-
natio traditur. *Prima à parasch*, quod est
explicare & expādere. quasi Pharisei sint illu-
stres, hominum oculis expositi, & cōspicui, q
phylacteria sua, de quibus postea; dilatarent
Matt. 23. v. 5. amarēt salutationes in foro 16. v.
7. Luc. 20. 46. eoq; pertineret ille tubarū clā-
gor, qui quorundam eleemosynis Matt. 6. v. 2.
præibat, si, vt apud Euthymium & Strabum
quidam aiunt; ea Phariseorum fuisset con-
suetudo. quam tamen, quia non probatur, nō
admittunt alij. *Alterā* ab eodem etiam ver-
bo, sed quatenus vim habet exponendi, id
est, declarandi & interpretandi. Et videtur
etymologia hæc, Gorionida in primis allube-
scere, dum in capite, de quo suprā, id est, lib 4.

I.
Pharisei e-
tymologia
eor.

2.

c.6.edit.Bas.1.c.29.Crac.vocantur sapientes Israelis, & legis explanatores, eorumque discipulus dicitur Hyrcanus Rex.Sedebat, inquit, Rex in mensa cum sapientibus Israelis. Hi sunt Pharisei, qui explicant legem. Apertè siquidem per alliterationem hæc etymologia mōstratur. *Hem-mah peruschim hamme poreschim eth thorah. Firmamentū huic etiam rei esse possunt illa, quæ in scripturis leguntur* *Leuit. 24. versu 12. verbotenus, ad declarare ipsis in ore Domini, siue, ut noster sententiam exprimit, donec nossent quid iuberet Dominus: Nehem. 8. versu 8. Et legerunt in libro legis Domini explicato, ut significat Elias, vel potius ut noster Interpres, distinctè, aut ut Eliæ Interpres, explicato sermone, aut, ut Buxtorfius, clarè, enucleatè, disertè: & illa, quæ apud Rabbinos v̄sitatissima; ut dum interpretatio aliqua vocatur, Peroasch, & dum aiunt, Cad necad parasch peloni, id est, sic & sic exponit ille: caescher pareschou rabbothenu, quemadmodum exposuerunt magistri nostri: At, inquit aliqui, essent Poreschim vocandi, non Perouschim. Illud enim actiuum participium est Benoni, hoc passiuū Paul. Responderi primò potest, hoc ad maiorem eorum præstantiam, gloriamque spectasse. Cum enim hominum docere possit nemo nisi doctus, dicuntur isti perouschim, quasi expositionibus ac interpretationibus tam à Deo, quam à maioribus per traditionem acceptis referti, optime quoque instituti.*

I.

instituti. *Secundo*, In quibusdam verbis esse interdum quædam præter communem vsitatam regulam. quemadmodum hoc etiam verbo, in actiua maximè coniugatione Piel, vtuntur absolutè Rabbini, & quasi passiue, prout explicat, & mirari se ait Elias in Thisbi. Et sanè, cum obiectionem istam velut optimam laudasset in Marthæi caput 3. Beza, eandemque cum encomio, Ioanni Mercero ascriptisset, eam tamen ipsius vel discipuli, vel symmystæ Iunius & Tremellius in Marci c. 7. contempserunt, & ab explananda lege Phariseos nuncupatos dixerunt, idque magis probat Melanchthon lib. 2. Chronicorum. *Tertio*, D. Hieronymi lib. Tradit. in Genesim à *parati*, id est, diuidere, sed tunc Hebraicè vocarentur *Perutsim*, Græcè & Latine *Pharisei*, vel *Pharizai* sæpius: licet etiam secundum eundem D. Hieronym. Præfat. in Amos, *Pharisei*. *Quarta* igitur originatione apud Hebræos ipsos est probabilior & receptior, ab eodem illo primo verbo *parasch*, sed quatenus *diuidere* ac *separare* significat, vt Ezech. 34. vers. 12. *in medio ouium suarum dispersarum & dissipatarum*. Hinc enim apud Rabbinos in Piel et am, vt supra tangebam; valet *separatum esse*. Et hinc sectionum earum quælibet, quas LIII. in libris Moyfis fecerunt illi, vocatur *paraschah*, & quælibet nota, quæ res ab aliis aliæ separantur, quæ apud Philo-

sophos differentia est, dicitur *pereschb*. hinc denique Pharisei, quasi *separati & secreti ab aliis*. Sed quam re, vel quam ob causam? quia, ut ait Baal Aruch, & loco citato Elias, *bem happerouschim middarche habolam*, id est, quia *separati erant à viis mundi huius, quemadmodum qui fuerunt Nazarei*. Sic, in libro Radicum, Radak Phariseos interpretatur *Hannichadim*, id est, honoratos, eximios, & egregios. Sic, in libro Iuchasim, virgines Deo dicatæ vocantur *peruschoth*. estque *perischouth*, ipsa vitæ sanctimonia, ut dum R. Akiba in c. 3. Pirke auoth dicebat, *Nedarim seiag lipbrischouth*, id est, *vota sunt sepes sanctimonie vite*: non autem, ut male citat Drusius, *Traditio sepes est sanctimonia vite*, cum antecedit, *Masoreth seiag lethorah*, id est, *Traditio est sepes legis*. Atque huic originationi astipulatur, quantum quidem ad diuisionis rationem attinet; citatus antea D Hieronymus, dum ait, *Pharisei, qui se quasi iustos separauerant, diuisi appellantur*. Et S. Augustinus serm. 30. de verbis Domini, *Pharisei Iudai erant, quasi egregij Iudaeorum*. Nobiliores enim atque doctiores tunc Pharisei vocabantur. Et clariùs serm. 15. de verbis Apostoli: *Primarij quidam erant, & quasi ad nobilitatem Iudaicam segregati, non contemptibili plebi commixti, qui dicebantur Pharisei*. Nam dicitur hoc verbum *segregationem* interpretari, quomodo in Latina lingua *egregia*, quasi à grege *separatus*. S. Epiphanius

nus hæresi 16. Ελέγντο φαρισαῖοι δὲ τὸ αὐ-
τὸς ἀπὸ τῶν ἄλλων δὲ πλὴν ἐπιλοφεισσομένησαν
παρ' αὐτοῖς νενομισμένῳ φαρὲς γὰρ καὶ πλὴν ἐβραϊσ-
μῶν ὡς τῷ ἀφορισμός.

CAPVT II.

*Ex qua tribu, & familia, ordine
ac loco Pharisaice-
rant?*

EX omni tribu erant. Non enim quem- Phariseo-
rum tribum
admodum sacerdotium, aut alia templi
obsequia in vna Leui tribu hærebant, sic
Pharisaicum institutum. Nam alij ex tribu
Iuda erant: alij ex Benjamin, vt S. Paulus
Philipp. 3. versu 5. alij ex Leuitica, vt initio
Hyrcanus apud Iosephum Flauium libro
decimotertio, capite decimo octauo, Go-
rionidem in loco, de quo supra: Iosephus
Flavius in principio vitæ suæ, alij ex alia. D.
Chrysostomus, Matth. 15. *Per omnes*, ait, *tri-
bus in duodecim partes disseminati erant Pha-
risæi.* Sic & Euthymius, Leontius. Par de familia
ipsorum familia ratio. Cui enim libe-
bat, ei licebat hoc aut illud vitæ institu-
tum sequi. *Ordo* autem spectari potest, vt Ordo.
vel plebeius sit, vel nobilior. Nobilita-
tem verò, cuius antea meminit Sanct. Au-
gustinus; vnde spectarint Iudæi, exponit
idem

idem Augustinus eodem sermone 15. de verbis Apostoli. Cum enim exponeret, cur se Pharisæam D. Paulus Philip. 3. dixisset, eum inducit loquentem. *Non eram piger Iudæus. Quicquid erat, quod legi meæ aduersarium videbatur, impatienter ferebam, acriter inseguebar,* deinde subiungit: *Hæc apud Iudæos nobilitas.* Generis tamen, præsertim sacerdotalis, in cēsenda nobilitate habitam apud eos rationē, ostendit in Vitæ suæ principio Iosephus Παρ' ἐκάστοις, ait. ἄλλη τις ἐστὶν ἐν γενεῇς ὑπόθεσις: ὅτως παρ' ἡμῖν ἢ τῇ ἱεροσύνῃς μετυσία τεκμήριον ἐστὶ γένους λαμπρότητ'. Et causam indicat fere sub initium lib. 1. contra Apionem. quia, vt hodie in Germania nostra, probatur vniuscuiusque. qui ad Moguntinæ, Herbipolitanae, Spirensis, aliarumque Cathedralium & Metropolitanarum Ecclesiarum collegia recipiuntur, nobilitas, itemque apud Athenienses Archonton genus explorabatur, vt ostendit lib. 3. de Rep. Athen. Sigonius: ita Sacerdotalis nobilitas apud Iudæos. Iam vero Pharisei ex vtroque fuerunt ordine. Nam eodem ille libro refert, Hierosolymis, ad se è Galilæa eiciendum, missos viros quatuor. κατὰ γένος δὲ διαφέροντας, τῇ παιδείᾳ δ' ὁμοίους, id est, genere quidem differentes, disciplina verò & secta similes. Erant autem duo δημοτικοί, id est Plebei. quæ admodum & lib. 13. Antiq. c. 18. τὸ δημοτικὸν plebem ac vulgus (Gorionides ΔΥΝΗΤ) appellat

pellat & lib. 14. c. 8. Pontificatum factum ait
 τῶν δημοτικῶν : duo reliqui erant nobiles è ge-
 nere sacerdotali, Gozorus videlicet ἱερετικῆς
 γένους φαρισαίου & αὐτὸς, & Simon inter Sacer-
 dotum principes, qui Hierosolymis tunc e-
 rant, ætate minimus. Illi etiam qui ad S. Io-
 annem Baptistam legati missi fuerant. erant
 Sacerdotes & Leuitæ Io. 1. versu 19. & ex Pha-
 risæis ibidem versu 24. Nicodemus & Phari-
 sæus, & princeps Iudæorum dicitur Io. 3. ver-
 su 1. Inter ipsos tamen Phariseos ordo etiam
 erat quidam. Vocantur enim apud eundem
 Ioseph. lib. 13. c. 23 οἱ πρωτεύοντες, & paulo post
 vitæ principium οἱ πρῶτοι τῶν φαρισαίων, apud
 D. Hieronymum ad Algasia, præpositi Syna-
 gogis sapientissimi : Iam ideò locus ipsis erat nō
 Hierosolyma vel Iudæa sola, sed quælibet Is-
 raeliticæ terræ portio Luc. 5. versu 17. Erant
 Pharisei sedentes & legis doctores, qui venerant
 ex omni castello Galilææ, & Iudææ, & Hierusalem
 Theoph. in Matth. 15. In omnibus, ait, locis e-
 rant Scribæ & Pharisei.

Inter Pha-
 riseos ordo.

CAP. III.

*Quæ Phariseorum vel dogmata vel
 instituta.*

Qui Phariseorum attingunt dogmata,
 primum fere ac præceptum referunt,
 factō

1. *Fatum.**Senensis li.*2. *Bibl. Rho-**dian lib. 5.*c. 9. *Baron.**Appar.*

fato eos tribuisse omnia, Sed quomodo factum acceperint, potest nonnulla esse quaestio. Nam S. Epiphanius eo modo accipit hæresi 16. quo à Dno Augustino, Ecclesiaque tota Christiani reiiicitur. Obicit enim iis, factò isto tolli hominum τὸ αὐτεξέσιον, id est, liberum arbitrium, Deique iustum iudicium, quo vel præmia, vel supplicia decerni solent. Nam ei, qui, vt idem S. Epiphanius loquitur: ἐκ αὐτῶν αὐτῶν, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ὁπκρατεῖται τῆς περιουμένης, id est, non ex seipso, non liberè, sed ex vis fatalis necessitate agit, quæ pœna? quod præmium? Sixtus tamen Senensis in Bibliothecæ sanctæ libro secundo, fatum eo modo accipit, q. 10 à Peripateticis Philosophis conceditur, vt ap. d. Alexandrum Aphroditi. lib. de fato, Plotinum lib. de fato, Ammonium, Pselium, & Magentinum in Aristotelis lib. de interpretatione: Simplicium, Themistium, & Philoponum in eiusdem librum 2. Physicorum: itemque à Christianis Philosophis, Gregorio Nysseno lib. de fato, Boetio libro 4. de consol. prosa 6. Iulio Sirenio lib. de fato, Toletio lib. 2. Physicorum cap. sexto, quæst. 11. Senensis verba sunt: *Fato, hoc est, Dei præscientia ac immobili decreto omnia geri, manente tamen libero humana voluntatis assensu. Eo enim temperamento Deus Opt. Max. res moderatur, vt*

etiam

cum omnia ex eius deliberatione pendeant, in homine tamen integra sit facultas ad virtutem ac vitium accedendi. Videtur & huc propendere libro quinto, capite nono Rhodiginus. Sed ego ad S. Epiphaniij sententiam accedo potius, non solum, quia eius multo maior auctoritas, sed etiam, quia Phariseo Iosepho magis consentanea, qui in vita sua Pharisaicam hæresim Stoicæ vicinam ait & affimilem. Notum vero ex Cicerone libro de Natur. Deorum, libr. de fato, Seneca libro secundo quæstio. nat. capit. trigesimo sexto. Gellio libro sexto capite secundo, & aliis, qualem fari necessitatem statuerint Stoici. Duo tamen, quæ fatuæ de fato sententiæ huius vanitatem aliquantulum alleuent, ac imminuant, notat idem Iosephus. Vnum libro decimotertio, capite nono, non omnia fato eos ascripisse, sed quædam tantummodo. οἱ μὲν Φαρισαῖοι πάντα καὶ οὐ πάντα, τῆς εἰμαμένης ἔτι λείποντι ἔργον: πάντα δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ οὐ γίνεσθαι. Alterum libro secundo Capr. capite duodecimo fatum cum Deo coniungit, & liberi arbitrij aliquid relinquit: Εἰμαμένη τε καὶ θεῷ προσήκεισι πάντα: καὶ τὸ μὲν πρῶτον τὰ δίκαια καὶ μὴ, καὶ τὸ πλεῖστον ὅτι τοῖς ἀνθρώποις καὶ

ἔστι.

II. Ex

2. *Astrologia.*

II. Ex hac fati occasione dicit S. Epiphanius, eosdem Phariseos Astronomiam coluisse admodum, & ex hominum Gētili errore derementatorum vsu, Hebraica planetis Zodiācique signis duodecim nomina finxisse. quæ quia in Latino & Græco, partem non parvā obscurata & pænè corrupta sunt, ea hic aliquantulum vel restituere, vel explicare conabor.

1. Sol. Emacæses, ἡμαξέσις. Duo nomina sunt *Emacæ* & *Semes*, ἡμαξ & σίμας, Hebraicè חמה & שמש.

2. Luna. Iereacæalbana. ἱερεακαλβανὰ similiter duo vocabula Hebr. לבנה & ירח sine הלבנה.

3. Mars Choreb Ocmol. Melius Græcè χαρξὶβόχμολ. Hebr. ברבב id est stella, & חמור quasi חמור id est, parcere, q̄ stella sit pugnarū & bellorū, in quibus locum habere debet indulgentia: vel quod ob eam à Deo veniam petere oporteat. vel potius קמור quod est succidere. Hodie à colore, quo stella hæc, vel effusus bello sanguis rubet, dicitur ab Hebræis מארים.

4. Mercurius. Choreb Ochmod. Corrige ut supra ex Græco χαρξὶβόχμολ. Hebr. ברבב חכמור stella sapiētiae vel חמור id est desiderii, quia & Mercurius putabatur negotiationi præesse, in quo perpetuum quæstus desiderium. Hodie מרקורים.

5. Iuppi-

3. Iupiter. Legendum ut supra in latino.
Chocheb. baal $\chi\omega\chi\epsilon\lambda\ \beta\acute{\alpha}\alpha\lambda$ stella principa-
lis, vel sidus Domini בֹּרֶכְבַּעַל hodie זָרַע .

6. Venus. Serva siue Lued, $\sigma\epsilon\rho\upsilon\ \lambda\upsilon\epsilon\delta$,
feminans aut incendens vel fulgens זָרַע
aut לֹחֵט Hodie à splendore זָרַע .

7. Corrigendum ut supra Cocheb Saberh,
 $\chi\omega\chi\epsilon\lambda\ \sigma\alpha\beta\eta\theta$ שבת בֹּרֶכְבַּעַל stella Sabbathi. Ho-
die simpliciter dicitur שַׁבָּתָאִי .

1. Signum Zodiaci Tele טֵלֵא licet propter
gutturalium cognationem ponatur sæpe אֶ
pro א , & dicitur טֵלֵא agnus, aries.

2. Taurus, Sor, שׁוֹר .

3. Gemini $\theta\omega\mu\acute{\iota}\mu$ גֵּמִינִים .

4. Cancer $\kappa\rho\epsilon\tau\acute{\alpha}\nu$ non ut in latino sartam
 סַרְטָן .

5. Leo $\alpha\epsilon\iota$ אַרְיֵה & per syncopen אַרִי male
interdum in Græco $\alpha\epsilon\rho\eta$.

6. Virgo $\beta\epsilon\theta\upsilon\lambda\acute{\alpha}$, בְּתוּלָה .

7. Libra $\zeta\upsilon\gamma\delta\epsilon$ semel $\mu\omega\mu\alpha\zeta\alpha\eta$ & semel me-
lius $\mu\omega\zeta\alpha\eta$, מִאֲזִינִים .

8. Scorpius Mendose $\mu\epsilon\kappa\rho$ semel, & antea
bene $\mu\epsilon\kappa\rho\chi\epsilon\lambda$ עֶקְרָב .

9. Arcitenens $\alpha\lambda\iota\sigma\iota\tau\eta$ קַשְׁתָּנִי .

10. Capricornus $\gamma\alpha\delta\epsilon\iota$ גְּדִי .

11. Aquarius $\alpha\lambda\lambda\iota$ דָּלִי .

12. Pisces $\sigma\epsilon\gamma\gamma\iota\mu$ דָּגִים .

Sic caelestia Gentiles, Deiq; dispositionem, in-
quit S. Hieronymus ad Fabiolam de veste Sa-
cerdo-

cerdotali episto. 128. *idolorum nominibus infamarunt*, eorumque quidam, ut Plinius lib. 2. c. 3. putarunt verè cælo inesse varias animalium species, è quibus in terram & mare decidua essent interdum semina, cum tamen, ut ait lib. 1. in somnium Scipionis c. 19. Macrobius, imagines & nomina hæc omnia ex hominum arbitrio facta sint, quæ vel omnia, vel eorum magnam partem à Christianis in meliora & honestiora mutari rectè optat libr. 8. contra Astrol. c. 5. Comes Mirandula, & Theodorus Gramineus in Sphæram c. 3. Vide S. Gregorium in Iob libr. 4. c. 6. & 7. sed propter Pharisaicam Astrologiam, ista hoc loco sati.

3.

*Animarum
transmigra-
tio.*

*Æterna
pena, præ-
mia.*

III. Iosephus lib. 2. Capt. c. 12. Animarum *μετέθεσιν* seu transmigrationem dicebant, nō omnium, sed bonorum, quæ permaneant in bonorumque corpora subeant: malorum verò animas dicebant statim æterno puniri supplicio. Et ex priorē illa parte multiplex natus hominum de CHRISTO sermo, quem tamen, eo ipso, bonitate præditum præstanti testabantur, quod in eius corpus eorum hominum, quos valde bonos credebant, animam ingressam putabant. Nam Matth. 16. versu 14. Cum dicebant alij Ioannem Baptistam, alij autem Eliam, alij verò Ieremiam, aut unum ex Prophetis. Citatus pauldante Iosephus

phus libro 18. cap. 2. iterum: Ἀθάνατος ἰσχυρὸς ταῖς ψυχαῖς τῶν αὐτῶν ἔστι, καὶ ὑπὸ χρόνου διήκωντος τε καὶ πῦρ οἷς ἀρετῆς ἡ κακίας ἐπιτίθειται ἐν τῷ βίῳ χρόνῳ. καὶ ταῖς μὲν, εἰς γυμνάσιον ἀεὶ δαδῶν, ταῖς δὲ πᾶσιν αἰῶνι τοῦ ἀναβίου. Quæ sic Interpres vertit nouus: Animas credunt esse immortales, & sub terris earum iudicia fieri: tum præmia cuique contingere ex virtutis aut malitia merito: & has perpetuis damnari carceribus, illis facilem esse ad vitam reditum.

IV. Seniorum traditiones valde vrgebant Matth. 15. versu 2. & sequentibus, Marci 7. 1. & sequentibus. Has verò, veterum hæreticorum quidam dixerunt esse omnes veteris Testamenti libros, vt Manichæi: alij aliquos tantum, vt Ptolemaicæ apud S. Epiphanium lib. 1. hæref. 33. Nouatores verò nostri vel omnes, vel pæne omnes, tam Lutherani quam Caluiniiani, esse volunt omnes, quæ in Christiana Ecclesia sunt, traditiones, si in Bibliis ipsis conscriptæ non sint. At sciendum primo Iudæorum esse sententiam, duplicem à Deo Moyse legem traditam, & à Moyse ipsi Iosue, ab hoc aliis deinceps. Vnam, quæ scripta est, & ab iis vocatur *thorah bichtab*; alteram, quæ scripta non esset, sed ore traditur, & hæc appellatur *thorah schebechalpeh*, quemadmodum scilicet apud Iurinianum libro primo Institutionum. οἱ νόμοι ἑγγεγραφοὶ καὶ ἀνεγγραφοὶ sunt. Secundo,

†.
Traditiones.

Quid Pharisæorum traditiones.

priorem legem existimant eundem Hebræi esse simplicem, & litteralem, vocantq; *peschat*, ut explicat in Thisbi Elias, posteriorem vero mysticam, & spiritualement. Tertio, ex ista legum diuisione sunt etiã exorta *Masoreth* & *Cabala*, de quibus dixi plura in Iosue, dum quærebã accèpissetne à Moysè cabalam Iosue? Quarto, fuerunt tandem è Iudæis Rabbini nonnulli, qui varia sanxerunt & præscripserunt, quasi ad Dei cultum, legisq; obseruationem, animæq; salutem vel necessaria, vel valde utilia, quæ vocantur vel *gezeroth hazekenim*, id est, seniorum decreta seu scita vel *misnaioth*, id est, *δευτέρωσις*, seu secundariæ veluti leges, vel quæ secundariò ad Moysis legem accesserunt, de quibus in præfatione suæ *Iad*, seu *Manus* in primi scilicet Tomi principio, multa Rambam, & auctor libri *Arba tura*, itemque Racanati, & liber centum benedictionum. Genera verò Traditionum apud Iudæos celebrata quatuor dixi libro primo, Mach. c. 2. pag. 629. & lib. 2. c. 1. pag. 782. Atq; hinc Iudæorum *Thalmud*, cuius duæ partes *Mischnah* & *Gemarah*, etsi quandoq; alterutri parti nomen illud commune quasi proprium tribuitur, uti libro citato monstrat Elias. *Mischnah* est ἡ δευτέρωσις, ipse veluti textus, *Gemarah* ἡ τελείωσις perfectio & consummatio, ipsa veluti glossa & commentarius. Et posteriores istas *gezeroth hazekenim*, & *Misnaioth*

ioth vocat Dominus τὸν ᾧ ἐδίδασκεν ἵδ' ἑρρισευ-
 τέων, ἢ ἵδ' ἀνθρώπων Matth. 15. Marc. 7. D. E-
 piphanius in Ptolemæi hæresi 33. αἱ τῶν ἑρρισευ-
 τεύων ᾧ ἐδίδασκεν, διὰ τὴν ἑρρισεύουσαν τοῖς ἰουδαί-
 οῖς λέγονται. Cuiusmodi verò hæc sint traditio-
 nes, licet dupliciter intelligere, ex nonnullis
 scilicet exemplis, & ex ipso, qui variis modis
 extat, libro Misnaioth. Priorem hic modum
 tenebo, & quidem vti cæpi, eas denotando
 traditiones, quas sacra suppeditant Euange-
 lia.

*Varia Pha-
 risæorum
 traditiones.*

1.

2.

1. Cibum nullo modo communibus, seu
 illotis manibus capiebant Matth. 15. versu. 2.
 Marc. 7. versu. 3. Luc. 11. versu 37. 2. Inter edē-
 dum etiam sese sæpius lauabant, vt colligi-
 tur ex illis in nuptiali Canæ Galilææ con-
 uiuiο positis hydriis Ioan. 2. idque ibi fa-
 ctum dicitur *secundum purificationem Iudeorum.*
 Ethinc S. Marcus dixit, eos lauare manus
 crebrò, quod, quia in Græco est πύγμῃ, no-
 uus Interpres Beza pugno lauare conuertit.
Pharisæi, ait, & omnes Iudæi, nisi pugno lauerint
manus, non edunt: Digna, sanè interpretatio, Lauare ma-
quæ pugnis tundatur. Nam quamam ratio- nus crebro.
 ne lauantur pugno manus? Melius dicitur,
 πύγμῃ hic aduerbium, instar κύκλῳ & παρρη-
 σίᾳ, esse factū, & valere crebrò, sedulò, ac diligen-
 ter, ducta metaphora à pugilū pugna quæ πύ-
 γμῃ dicitur. In hac enim sæpe, ac magno cū
 conatu, & magna cum diligentia pugni iactā-
 tur.

tur. ita vt πυγμῇ aliquid agere, sit hoc ipsum
 iteratò, sæpe, ac enixè agere. Sic enim vi-
 demus apud veterum quendam ab Suida ci-
 tatum, sed non nominatum, qui tamen ex
 re ipsa videtur esse Procopius; cognatam
 huic vocem πύξ aduerbiafcere: οἱ δὲ φερίροι ἱ-
 να ἐσπλυνόμενοι ἐτύχανον πύξτε καὶ ἐπιπολὺ βό-
 θεος ὀρύξαντες, ταύτῃ ἀσφαλέστατον ἔμενον. Hinc-
 que, contra suum alioquin laudatorem, vt
 infra videbimus; Bezam concludit Casau-
 bonus. Sanè non magis isto loco πύξμῃ νίψασθαι,
 pugno lauare censuerim interpretandum, quam
 in superiore loco πύξ ὀρύξαντες pugno fadientes.
 Et confirmatur data expositio ex Syriaco tex-
 tu, in quo lauare betilaith est, vti Luc. i. versu
 39. abire betilaith μὲν αὐτοῦ. Quin & in ean-
 dem sensum bis eodem adverbio vtitur S.
 Epiphranus hæresi 15. quæ scribarum est. Vt
 autem tam crebræ, sedulæque lotionis ali-
 qua nobis imago sit, è decem rebus, quas
 in qualibet cibi sumptione faciendas tradit
 citatus Benedictio num centum liber, audi
 paucula. Primò absque mensa instructa edendum
 non est. Secundo manus prius abluenda & ter-
 genda; alioquin panis, qui comeditur immun-
 dus iudicatur. Modus autem lauandarum ma-
 nuum est: Standum est cum lauas manus, &
 non innitendum parieti, aut aliquo sustentaculo.
 Eligenda est aqua pura, non salsa aut corrupta,
 quam

*Iudaicum
 lauanda-
 rum ma-
 nuum mo-
 dus.*

quam canis dedignatur bibere. Fundenda est aqua tribus vicibus super manus. In prima fusione sunt digiti sursum leuandi, in posterioribus vero demittendi. Sunt manus simul leuanda, non vna post alteram. Tertio opus est in manuum lotura, ut manus sinistra tanquam famula subseruiat dextra. Nec satis erit, si manus absque aqua, cum mappa bene terferis, aut si illotis manibus ad mensam accesseris, & cochleari usus, nuda manu cibum non contigeris. Qui vero è cloaca ad mensam accedere voluerit, is tenetur, bis lauare manus. Mitto cætera.

3. A foro, ait, S. Marcus capite 7. versu 4. nisi baptizentur, non comedunt. Quia in foro variorum hominum, Iudæorum & Gentilium, & Iudæorum vel mundorum vel immundorum concursus erat, ne alicuius forte contractu inquinati essent, ilico domum reuerſi sese abluebant: & quidem toto, uti innuere videtur τὸ βαπτίζεσθαι verbum, corpore in aquas sese immerſabant. ut cum dixit lib. de superst. Plutarchus, βαπτισὸν σεαυτοῖς δάλασαν. Hinc Hemerobaptistæ nati, & ex ipsis Pharisæis Banus ille Eremita, in cuius sese adolescens disciplinam dedit Flavius Iosephus, solebat ψυχὴν ὕδατι πλύνειν καὶ τὴν νύκτα πολλάκις λύεσθαι πρὸς ἀγνείαν, quem admodum in vitæ suæ memorat iste principio.

Baptismata
Iudæica.

4.

4. *Alia*, ibidem ait S. Marcus; *multa sunt, quæ tradita sunt illis servare baptismata calicum, & uinceorum, & eramentorum, & lectorum.* Pro uinceis, ut noui aliquid diceret, posuit Beza *sextarios*, cum tamen in veteri etiam glossario sit; orceolus ξίσης τὸ ἀγγεῖον & alibi ξίσης τὸ μέτρον, ξίσης horciolus. Aliis ξίσερ est, quidquid abradi potest, ut lapidea hydria. & in Syriaco ipsum hic Græcum, ut alibi alia, retinetur. Et cur eodem modo pro eramentis nō posuit ahenū, ollā, aut miliariū? Nam χαλκίον & χαλκίον culinæ vas est. Per κλίνας, verò seu lectos, eos accipe, in quibus recumbentes cibum capiebant, à quibus triclinia. Sic etiam Matth. 23. versu 28. ubi de paropsidibus seu gabathis Luc. 11. versu 40. Et hodie, circa paschatis festum, quas & corporum suorum, & supellectilis pænè omnis loturas non adhibent Iudæi? Narrat eas copiosè Io. Pfefferkorn in libello de ipsorum paschate.

5.

Cibum.

5. Cum peccatoribus etiā cibum non capiebant Matth. 9. versu 11. Videntes enim Pharisei Christum Dominum cum peccatoribus discumbentem, dicebant discipulis eius. *Quare cum Publicanis & peccatoribus manducat magister vester?*

Contaminat.

6. Imò, ne tangi quidem se à peccatoribus volebant Luc. 7. v. 39 Videns Phariseus Mariā Magdalenā capillis capitis tergentem pedes

pedes Domini, eosque osculantem, intra se dicebat; *Hic si esset Propheta, sciret utique, quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est.* Supersunt adhuc hodie Iudæi quidam, in quadam rubri maris insula, qui, si quem illic externum videant, confestim exclamant, *Ne attingas.* quorum postea iterum erit mentio.

7. Sabbati apud eos immodica vigeat observatio, adeo ut neque sanari ægros tum vellent Lucæ 6. versu 7. Ioan. 9. versu 16. neq; ab iis, qui sanati essent, grabatum, in quo ægri iacuisent, humeris domum ferri, ibidem versu 10. neque à famelicis frumenti spicas velli, ad esumque atteri vellent Matth. 12. versu 2. Refert Moyſes de Kotzis, & Rabbam tomo 1. fol. 143. generalia opera, quæ omnibus in Sabbato vetita sunt, esse 39. sed specialia, quæ nonnullis vetita, plura esse ac in his recenseri שולחן, id est, rei crescentis euulsionem. Refert Synesius ad Euoptium, fuisse in naui Iudæum, qui exorta etiam tempestate, ipso Parasceues vespere, clauum, quæ tenebat reliquerit; totaque illa nocte, ac secuto die mirabiliter immotus manserit, legisque librum legerit. Et Origenes de Doſitheis refert lib. 4. de principiis, ita Sabbato feriatis, ut quo quisque eorum habitu, loco, situ eo die inuentus esset, siue stans, siue sedens, siue intus, siue foris, eodem permaneret.

7.
Sabbatum.

ret. D. Hieronymus cum Origenis locum imitatus Epistol. ad Algasia, de Pharisæis agens; Quia, inquit, iussu est, ut diebus Sabbatorum sedeat unusquisque in domo sua, & non egrediatur, neque ambulet de loco ubi habitat: si quando eos iuxta litteram cœperimus artare: ut non iaceant, non ambulent, non stent, sed tantum sedeant, si velint precepta seruare: solent respondere Rab Akiba & Simon, & Hillel, Magistri nostri tradiderunt nobis, ut bis mille pedes ambulamus in Sabbato: & cetera istiusmodi, doctrinas hominum praferentes doctrina Dei: Non quod dicamus sedendum semper esse in Sabbato, & de loco, in quo quis fuerit occupatus non recedendum: sed quod id, quod impossibile legis est, in quo infirmatur per carnem, spirituali obseruatione complendum sit. Adiicit porro ibidem Origenes: Sed quod ait lex, non leuare onus in die Sabbati, impossibile mihi videtur. Ex his enim ad fabulas infinitas, sicut sanctus Apostolus dicit, deuoluti sunt Iudaeorum doctores, dicentes; non reputari onus, si calceamenta quis habeat sine clauis: onus verò esse, si caligulas quis cū clauis habuerit. Et si quidem supra vnū humerum aliquid portauerit, onus iudicāt, si verò supra vtrūq, negabūt esse onus.

8. Ieiunabant frequenter Matth. 9. 14. Luc. 5. 33. Certe Banus Iosephi Flauij Magister in solitudine *τεσπλὴν ἡ αὐτομάτως πομπήν* tantummodo fumebat. Et iactabundus ille Pharisæus Luc. 18. se ait bis in Sabbato ieiunare, id est,

8.

Iuinia.

id est, duobus in hebdomade qualibet diebus, quos Sanctus Epiphanius hæresi 16. exponit, fuisse feriam secundam & quintam.

9. Orabant similiter Pharisei frequenter Luc. 5. 33. apud S. Epiphanius hæresi 16. *οὐνεχὼς*, assidue. Et Matt. 23. v. 14. Luc 6. v. 2. longas instituebant orationes, prout apparet etiam in Cether Malcouth, & Hierosolymitano Thalmud, ubi de Thephillah, seu oratione. Orabant iidem in Synagogis & angulis platearum, Matth. 6. v. 5. Rambam tomo 1. fol. 67. & 73.

10. Ad ieiunia hæc & orationes referri debet illa tam austera, tam mira, quæ de ipsis narrat S. Epiphanius in eadem hæresi 16. Primo enim virgin-
tatis, aut continentie studiū exercitationemq; sibi-
ipsis ascisciebant quadriennale, octennale, decennale. Et Ioseph. in vita sua, se ait anno ætatis 30. uxorem ἀνδρείου custodiisse. In hoc verò tuenda castitatis agone tantū adhibuisse contentionis ac laboris, ut preces adhiberent assiduas, ne corporale quid pateretur, vel ne furtim, & ex improviso in somnis forte aliqua eis obtingeret fluxio. Et quidē sibi afferes cōcinnabant aliqui spithamæ vnius latitudine, in quib. se ipsos vesperi collocaret, ut si quē forte obruisset somnus, is in terrā decideret, sicq; a somno interū ad orationē excitaretur, & in somnē, quoad fieri posset, vitam ageret. Alij vero scrupos & calculos colligebant, eosq; sibi ipsis substernebant, ut ab iis compuncti grauiore nunquā somno cōsopirentur, sed ad vigilandū se ipsos cogerent. Quidam verò etiā spinas velut stratū habebant. Hæc S. Epiphanius.

9.
Oratio.

10.
Vita austera.

11.

11.
Decima.

11. Iam verò rerum suarum omnium decimas Deo dabant, etiā minimarum, vt menthæ, anethi, cymini, rutæ, omniumque oleorum Matt. 23. versu 23. Luc. 11. vers. 42. & c. 18. versu 12. Ἀπειράτων, ait loco citato S. Epiphanius, πλὴν δειγμάτων, τὰς ἀπαρχὰς ἐδίδον, τελειοτάτας. τὴ καὶ πεντηκοντάτας. τὰς ἡ δυάας ἀσφύβουλα καὶ τὰς εὐχὰς ἀπεπίνυνον. Aliqui etiam, quibus tanquam Sacerdotibus debebātur & ferebantur decimæ, ipsas non accipiebant, vti de se narrat in vita sua Iosephus.

12.
Profelyti.

12. Studij etiam plurimum ponebant, vt ad Iudaicam religionem è Gentilismo & idololatria quosdam traducerent. Hoc enim est, quod ait Dominus Matth. 23. circūisse ipsos mare & aridam, vt vnum facerent profelytum. Ad eiusmodi vero περιάλασιν, seu accessum, quo Iudaicis sacris initiabantur Gentiles, tria dicunt Thalmudici fuisse necessaria, videlicet, מילה וטבילה ודם של קרבן, id est, circumcisionem, & baptismum, & sanguinem oblationis, seu hostiam cruentam. Addunt tamen, *Si foemina fuerit, necessaria tantum erunt baptismum & oblatio.* Rursumque quia hodie non habent Iudæi altare ac sacrificia, subiungunt, viris vsque ad templum, quam sperant, reedificationem, satis esse baptismum & circumcisionem, foeminis verò solum baptismum. idque pluribus explicat etiam tomo 3. fol. 137. Rambam, vbi in *Asure biah perek 13.* tradit,

Qua ad profelytum faciendum necessaria.

tradit, quemadmodum Dauidis, Salomonis-
que temporibus, cum plurima Gentilium
millia rerum Dei cultum, Iudaicamque re-
ligionem suscipere, non circumciderentur,
sed baptismo tantum afficerentur: huncque
ipsum baptismum ipsis etiam Messiae tempo-
ribus dandum Gentilibus, prout in Ecclesia
Christiana & olim datum, & nunc quotidie,
in extremis quoque orientis obeuntisque so-
lis regionibus, India, Iaponia, Peruvia dari
(ipsi Messiae CHRISTO IESU laus & gloria)
videmus.

13. Dilatabant phylacteria sua, & magnifi-
cabant fimbrias, Matth. 23. versu 5. ubi Græcè
additur, vestimentorum, seu palliorum suorum.
Phylacteria hæc triplicem habent quæstio-
nem. 1. Quid sint? D. Epiphanius Hæresi 15.
*Notas, ait, purpure, phylacteria transnominare
solent hi, qui exactè loqui volunt. Qua de causa et-
iam Dominus phylacteria secundum illos dixit. In-
dicant autem & consequentia appellationis phra-
sim, & fimbrias palliorum: ut fimbrias dicat oras
ac margines, phylacteria vero signa ac notas ipsius
purpure. Dicit enim, dilatatis phylacteria, & fim-
brias palliorum vestrorum magnificatis. Nam fim-
brias ac pretextas quasdam in quatuor alis amicu-
li unusquisque habebat, ex ipso stamine illigatos,
quo tempore continenter agebant, aut virginita-
tem exercebant. Alij verò tradunt omnes, fuisse
chartas, vel membranas potius, quas ad fron-*
tem

13.

*Phylacteria
quid sint.*

tem ligarent, iisq; ad aures ambas caput veluti coronarent. Altera quæstio est, *Quid in iis scriptum fuerit?* S. Chrysostomus, & S. Hieronymus in Matth. 23. censent in iis decalorum scribi solitum: Iudaici verò Rabbinī quaternas è scriptura paraschoth seu sectiones, quæ sunt: Prima: *sanctifica mihi omne primogenitum adaperiens vuluam; &c.* Exod. 13. à versu 7. vsque ad 11. Altera ibidem. *Cumq; introduxerit te, &c.* à v. 7. ad 17. Tertia: *Audi Israel. Dominus Deus Israel, Dominus vnus est,* Deuter. 6. Quarta. *Si ergo.* Deuter. 11. v. 13. vsque ad 19. Et hunc hodie morem tenent Iudæi, qui occultè circumferunt huiusmodi capitis cotollam è corio fere confectam. quam astringunt nodi duo. in quorum priore, qui à fronte est, includuntur istæ inscriptæ membranulæ: in posteriore autem nihil quidem includitur, sed cum Moyse à Deo monstratum fabulantur. quibus & præcepta sunt de membranarum illarum qualitate, totoque sententias istas scribendi modo. Primo enim oportet, vt membrana illa sit è pecore, aut fera munda: deinde integri, ne quod insit foramen, aut per eam fluat atramentum. Et in ea membrana parte scribendum, quæ ipsius bestia carnem attingebat. Oportet eas dextera manu scribere, licet alioquin esset, qui scribit, ambidexter. Quod si lauatantum vti quis posset, ea dextra loco ei erit. Si quis non posset recta scribere linea, nisi alia prius tracta fuisset aliquam prius

prius trahat licet. Quod si è scriptis iã litteris aliqua
 omnino deleatur; ita vt eam puer nō stolidus legere
 nequeat, inepta erit. Sin legere adhuc queat, apta.
 In ipsorū vero phylacteriorum parte superiore, ina-
 nis spaciū plus relinquendū non est, quam littera la-
 med requirit: in inferiore vero quam finales caph &
 nun. Quatuor lineis tota eorundem phylacteriorum
 scriptura includēda est. Vt inter scriptas tamē lineas
 linea illa ducatur necesse nō est. Cum vero ea quis in
 capite gestat, nō debet ad cubitorū quatuor spaciū
 cœmeterio vlli appropinquare. Sicubi verò vel sacra
 Biblia, vel phylacteria ista fuerint, fas non est, vt v-
 xorem vir suam cognoscat, nisi vel aliò illa deportē-
 tur, vel intra vas vnū condantur, & hoc vas rursus
 intra secundum, & hoc intra tertium. Hæc & alia
 plura R. Moses de Kotzi, R. Iacob, Auctor ar-
 ba Turim, & alij. è quib. aliqua Oleaster in c.
 13. Exod. 3. q. Cur phylacteria vocantur hæc? Ab
 Hebræis dicuntur טוּטְפֹת, & Hebræorū qui-
 dā esse aiunt Ægyptiã vocē, qua significantur
 conspicilia, idq; Oleastro placet. Sed vertunt
 pleriq; omnes frontalia. Chaldaica verò voce
 cōmuniter appellantur תְּפִלִּין, vel אֶפְסֵל, q̄
 est adiungere, vt vult Baal Aruch, quasi q̄ nos
 Deo cōiungant, vti de thephilah id est, de ora-
 tione Mystici quidam Rabbini docent; no-
 bisque Dei legem, & Deum ipsam ad un-
 gant: vel, vt mauult in Thisbi Elias אֶפְסֵל,
 & dicunt etiam thephillah manus, capitis. Græ-
 cè verò, cur vertantur φυλακτήρια, quæ Latini
 retinent; duplex opinio est. Cū enim φυλάττειν

Vnde dicta
 phylacteria.

fit custodire., φυλάττειν custodiri, quidam
 ita putant vocata, quòd essent ~~φειάται~~ & a-
 mulcta quædam contra perniciales demonũ
 terrores, pestes, insidias. Sic Horapollo lib.
 1. hierogl. cap. 14. phylacteria dicit, quibus et-
 iam abique litteris vllis, quidam ~~ἑαυτοὺς φυλα-~~
~~κτικὰς~~ ~~ἔχουσιν~~, ~~ἵνα τῶν δαιμονίων ἐδὲν ἐφύλη~~, id est,
 seipfos custodiunt, ne quid eos diabolicarum rerum
 attingat. Ita S. Hieronymus in Matth. 23. Py-
 ctaciola, inquit, illa decalogi phylacteria vocabant,
 quòd quicunque habuisset ea, quasi ob custodiam &
 munimentum sui haberet. Ita etiam quidam, a-
 pud S. Epiphanium, quos reiiicit. Atque ab
 ista notione in malam partem vocantur &
 damnantur à Trullana Synodo ~~οἱ φυλακτικοί~~,
 qui, vt interpretatur Balsamon, fraude demo-
~~nia~~ ~~quædam~~ ~~decipiuntur~~, vincula quadam ex
 sericis filis contexta, quæ ~~ἐκ πορφυρά~~ dicantur, præ-
 bent. & à S. Augustino serm. 215. de tempore,
 diabolica phylacteria. In bonam verò partem
 scripsit Longobardorum Reginæ Theode-
 lindæ S. Gregorius lib. 12. epist. 7. Excellentis-
 simo filio nostro Adulovvaldo Regi transmittere fi-
 lateria (phylacteria) curauimus, id est, crucem
 cum ligno sanctæ crucis Dñi, & lectionem san-
 cti Euangelij theca Persica inclusam. Alij vero sic
 aiunt nominata, quòd Dei, eiusque Legis &
 mādatorum memoriam custodirent, essent-
 que per tuum veluti ~~μνημόσυον~~, ne quid
 peccati admitteretur. Et hoc magis consen-
 tancum

Can. 61.

taneum textui, è quo istorum vsus & obseruatio à Iudæis petita Deut. 6. versu 8. Exod. 13. versu 16. vbi pro tophaphoth in Deuteronomio posita est zecaron, id est, vt verterunt 70. *μνησθῆναι*. ideoq; & sic Abenezra *אברא* explicat. Possent aliæ hic duæ adiungi quaestiuunculæ. Prior, An ad litteram debuerint eiusmodi lamellas, membranula inferiptas gestare Iudæi omnes, an non? Nam male ita interpretatos Phariseos ait S. Hieronymus. Posterior, an hic, sacra illa, quæ à nonnullis ex collo gestantur, periammata v. g. initium Euangelij S. Ioannis, crucicula quæpiam, & similia improbentur? Nam improbari asserit Beza, citans Antiochenam Synodum. Et videtur omnino improbare hoc eodem loco D. Hieronymus. Ad prius Abulensis in Matth. 23. q. 40. 41. 44. cum S. Hieronymo respondet, nullum fuisse præceptum, quo Iudæi ad phylacteria hæc obligarentur. De posteriori ab eodem Abulensi q. 38. in idem S. Matth. caput 23. à Gretsero nostro in libro 2. de cruce c. 29. l. 4. c. 47. & Delrio nostro in libris Disquisitionum Magicarum, & à me in quadam de his oratiuicula dictum aliàs. illud nunc satis, Phariseos, vt maiorem erga Deum præ se ferrent religionem, consueuisse latiores istas facere membranas, quod est phylacteria dilatare. Scribebant, ait S. Hieronymus loco citato, *Pharisei in membranis decalogum*
E *Moysi,*

*Lib. I. disq.
Mag. c. 4. li.
6. c. 2. f. 3. q.
1. § 9. 3.*

Moyſi, id eſt, decem verba legis, complicantes ea & ligantes in fronte, & quaſi coronam capiti facientes, vt ſemper ante oculos mouerentur. quod uſque hodie Indi, & Perſæ, & Babylonij faciunt.

*Fimbriæ
quid.*

Fimbriarum verò duplex in Hebræo nomen eſt. Vnū Num. 15. verſu 38. & 39. צִיִּצִּים. Alterum, Deuter. 22. verſu 12. גְּזֵרִים. Quidquid de phylacteriis illis ſit, certum eſt, fimbrias iſtas fuiſſe præſcriptas, prout in citatis iam quaſtionibus indicat Abulenſis, adeo vt fimbrias etiam geſtaret ipſe Dominus ac Saluator noſter Luc. 8. verſu 44. Geſtabantur autem primò ad diuinorum præceptorū memoriam, vt Num. 15. dicitur. Secundo ad gētis Iudaicæ nonnullam in veſtitu à gentibus aliis diſtinctionem, vt quomodo in corporibus circumciſio ſignum Iudaicæ gentis daret, ita & veſtis haberet aliquam differentiam. Faciunt tamen inter duo hæc nomina aliquod aliqui diſcrimen, quaſi prius ſignificet filorum multorum in vnum veluti globulum congeriem ex veſtis ora pendentem, cuiuſmodi Germanicè *zotten* dicimus, vt in capillorum cincinnis, quorum ſe madentes in Piſone fimbrias videre aiebat Tullius; poſterius ſila ipſa, quæ Germanicè *franſen*, Gallicè *franges*, vocantur. Septuaginta tamen ſimpliciter priore loco *χαλάρυξ*, poſteriore *σπῆρα* verterunt. Nefcio tamen quid factum, vt hoc præne veſtis genus imitati Gentiliū quidam

dam sint, prout de Nestore Iliados x. refert
 Homerus. Quemadmodum igitur latiora
 faciebant Pharisei phylacteria, sic & fimbrias
 maiores. Hoc enim est eas magnificare, ut ex
 ipsa intelligitur cum phylacteriis cōiugatio-
 ne, licet alias aliquando apud Varronem &
 Plinium magnificare sit magnificè actare, ac
 laudibus efferre, itemque apud Euripidem
 in Bæchis τὸ μεγαλιώδεις. istaque in bonam
 partem notione cecinit B. Virgo Luc. i. *Ma-
 gnificat anima mea Dominum*, prout rectè no-
 strum vertisse Interpretem docet è Nouato-
 ribus etiam Henr. Stephanus lib. de L'psij la-
 tinitate. Sed addit hoc loco mirabile quid S.
 Hieronymus de Phariseis nostris. *Faciebant;*
ait, grandes fimbrias, & acutissimas in eis spinas li-
gabant, ut videlicet ambulantes & sedentes inter-
dum pungerentur, & quasi in hac admonitione
retraherentur ad officia Domini & ministeria ser-
uitutis eius. Cum verò Hebræum *gedilim* sua
 ipsius vi magnas esse debere fimbrias demon-
 stret, maiores tamen adhuc faciebant Pha-
 risæi. Hasce fimbrias *gestant* adhuc hodie
 Iudæi. Vesticulam enim habent, quæ qua-
 drata sit, & dorsum, pectusque tegat, à late-
 ribus aperta, ut ciliciola quædam esse solent,
 aut quorundam, qui à pedibus; vestes, si ma-
 nicas detrahas. Ex imis quatuor vesticulæ
 huius angulis pendent chordulæ totidem, in
 quarum singulis nodi quinque, ad quinque

E 2

Moyſis

Moyſis librorum, vti aiunt, memoriam. Eam quandoque, dum inter ſuos orant; ſuper veſtes alias induunt: ſub iſdem eam alioqui tegere ſoliti, vim ei nescio quam aduerſus concupiſcentiam prauam tribuentes, prout refert Oleaſter in Numer. 15. Ridiculè, niſi diuinæ ipſius legis memoria, quæ furentem illam coercet, fieri hoc vellent.

14.

14. De filiorum aduerſus parentes pietate ſic docebant, Matth. 15. verſu 5. *Quicumque dixerit patri vel matri: Munus quodcunque eſt ex me, tibi proderit, & non honorificabit patrem aut matrem ſuam.* Quæ verba quantum difficultatis habeant, omnes clamant Interpretes, & recentiſſimè Maldonatus plurimis allatis interpretationibus, quatum vnâ, quæ Strabi, Hugonis & Lyrani eſt, tantisper dum meliorem inueniat, ſequitur. Iis autem omiſſis, exiſtimo ſenſum hunc eſſe, quem vnus verbi, eſt, tranſpoſitio à nescio quo hic facta, tam obſcurum facit. *Munus eſt, quodcunque ex me tibi proderit*, id eſt, Vos Pharifæi doctri, nam diuinæ contrariam docetis hanc, vt dicat quicumque cuiſcumque, ſed præſertim parenti opis indigo filius, *Munus eſt, ſeu Deo obtatum eſt, aut Deo votum & dicatum ſit omne illud, quod tibi prodeſſe poſſum.* Nam primo ea vis verborum Græcorum Δωρεῖν, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμῆς ὠφελῇ ὑμῖν. Secundo clarè ſententia iſta, iſteque verborum ordo in D. Marco cernitur c. 7. verſu 11.

Corban,

Corban, quod est donum, quodcumque ex me tibi profuerit. Tertio, vertere consueuerunt Interpretes Græcè Corban δωρεν, & noster donum, & munus, quod Deo offertur, vt Leuitici 1. 2. & sequentibus, ad Hebræos c. 5. versu 1. c. 8. v. 3. Quarto, in Iudæorū Thalmud tract. de iureiurando & votis, hæc vouēdi formula disertè adhuc legitur *מה דתתנתני ברי קרבן כל*, id est, donum seu anathema Deo sit omne illud, quod gratum tibi fieri potest à me, seu, quod à me tibi prodesse potest, prout rectè in Iosue sexto notauit Mafius. Egregium verò illud apud Theophrastum lib. de legibus, vetuisse Tyrios, ne peregrina quis iureiuranda iuraret, in iisdemque recensuisse, *ὅτι παλαιόμωνος θεσπον, Κορ-εάρ*, vri annotauit lib. 1. contra Apionem Iosephus pag. 927.

15. De ipsorum verò iuramentorum reli-
gione iidem sic docebant, Matth. 23. versu 16.
Quicumque iurarit per templum, nihil est. Qui au-
tem iurarit in auro templi, debet. Et versu 18. *Qui-*
cunque iurauerit in altari, seu per altare, nihil est.
Quicumque autem iurauerit in dono, seu per do-
num, quod est super illud, debet. Erant autem hæ
certæ iurisiurandi formulæ apud Iudæos, sic-
ut & illa Matth. 5. versu 35. *per Hierosolymam,*
per caput, per quod iurant adhuc Iudæi apud
Rambam tom. 1. fol. 23. in halecah Thalmud
harthorah c. 7. & videri potest Hierosolymita-
nus Thalmud in Sanedrin, rursusque de

15.

aliis etiam dictis Rambam tomo 3. fol. 374.
375.381.

16. De ipsorum erga veteres Prophetas amore, Matth. 23. versu 29. *Ædificabant sepulchra Prophetarum, & ornabant monumenta iustorum, & dicebant, Si fuissetus in diebus Patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine Prophetarum.* Et Luc. 11. versu 47.48. sed de hoc iterum postea.

17. De ipsorum erga S. Ioannem Baptistam animo. Quidam eius Baptisma suscipiebant, Matth. 3. versu 7. quidam respuebant Luc. 7. versu 30. Eum tamen maximi faciebant, & magno cum honore legationem ad ipsum obierunt, ut quisnam ipse esset cognoscerent, an CHRISTVS, an Propheta, Ioan. 1. versu 19. & 24.

18. De eorundem erga CHRISTVM Dominum affectu. Ipsi quidem generatim agnoscebant CHRISTVM esse filium Dauidis Mat. 22. 42. sed IESVM nostrum esse CHRISTVM ipsum, Deique filium ignorabant, ait S. Epiphanius, imo & contumacissimè, proteruissimeque negabant, ipsique quibuscunq; poterant, modis obsistebant. *Primo* quidem accusando ipsum violatæ legis ob Sabbatū violatum iis modis, qui supra indicati ex Matth. versu 2 Lucæ 6. versu 7. Io. 9. versu 15. & a. *Secundo* culpando, quod maiorum traditiones transgredereetur, non lauando manus ante

ante cibum, vel certè non docendo discipulos, lauandas esse: manducando cum peccatoribus, & familia, de quibus suprà ex Matth. 9. & 15. Marc. 7. Luc. 7. & 19. versu 39. *Tertio* male interpretando CHRISTI Domini dicta, facta: ea tribuendo vanæ gloriæ, Io. 8. 13. *Tu de tēpso testimonium perhibes*: ipsi etiam Dæmoni Matth. 9. 34. c. 12. 24. *In principe demoniorum, eiicit demonia*. Et similia in Hierosolymitano Thalmud tract. Auodah zarah 17, Rambam tomo 1. fol. 10. 2. *Quarto* ei obiiciendo, quòd, quæ Dei sunt, sibi vsurparet, vt peccatorum remissionem Luc. 5. versu 21. *Quinto* sæpissimè ipsum tentando, & in sermone capere conādo, per disputationes, argumentationes, & contentiones Ioan. 8. per subdolas interrogationes de vxoribus dimittendis, Matth. 19. 3. de Cæsaris censu, Matth. 22. versu 15. & 16. de adulteræ iudicio Ioan. 8. 4. 5. per miraculorū petitiones, Matth. 12. 3. 4. c. 16. v. 1. *Sexto* conando ipsum perdere, Matth. 21. 45. Io. 4. v. 1. & apertiùs Io. 7. versu 32. dum certos apparitores, & milites, qui eum caperent, miserunt. *Septimo* capiendo ipsum, missa in hortum, vbi tūc erat, cohorte Ioan. 18. 3. mortem eius per testimonia falsa, & Pilatum procurando, vri non quidem nominatim vsquam dicitur, sed colligi videtur ex Marci 14. versu 53. 55. c. 15. v. 1. Post mortem verò, eius resurrectiōnem, & de ea prædictionem impedire nitendo, Matth.

27.v. 62. Denique ipsius doctrinam, discipulos, & sectatores grauiter ac sæuè persequendo, Ioan. 7. versu 47. 48. 52. c. 9. versu 22. & 34. c. 12. versu 19. & 42. Huiusque rei causâ, metuebat, noctuque ad Christum ipsum veniebat Nicodemus, Ioan. 3.

19.

19. Sedebant super cathedra Moysis, Matt. 23. primo, *cathedra*, vel propriè pro materiato sedili, siue ligneû, siue aureum, aut lapideum sit, sumitur, vel tropicè. Putauit Euthym. hic propriè sumi, vt 2. Esd. 8. versu 4. Improbant alij, quia priscis illis temporibus non erat apud Iudæos consuetudo, vt qui scripturam aut legebat, aut interpretabatur, in suggestû ascenderet, aut in sedili aliquo sederet, sedurgeret, ac staret. potestque confirmari primo ex illo ipso, qui pro materiato Euthymij ambone citatus est, 2. Esd. 8. vbi legis librum legit Esdras stans, & stantibus iuxta eû Matthia, Semeia, & aliis. Secundo, Christus Dominus Luc. 4. v. 16. *intrauit secundum consuetudinem suam die Sabbati in Synagoga, vt surrexit legere.* Tertio, Actuum 13. v. 16. in Antiochena Synagoga, *Surgens Paulus, & manu silentiû indicens, ait, Viri Israelita.* Quarto, est idem hodie mos apud Iudæos, olim etiam apud Christianos 1. Co. 14. 30. Quinto, qui audiebant Dei verbum, stabant Iud. 3. vers. 20. & apud Christianos olim, teste S. Augustino homil. 26. Quanto igitur magis, qui illud annuncia-

nunciabant? Sedendi tamen consuetudo Doctoribus, cum in Scholis, Synagogis, & Templis docerent; vbique semper vilitior, etiam apud Iudæos. Primo enim CHRISTVS Dominus Luc. 4. cum è Scriptura locum legisset, librumque plicuisset, *sedit*, versu 20. tumque docere cœpit, vti sequentib. explicatur versibus. Secundo, *Videns idem Dominus turbas ascendit in montem, & cum sedisset, accesserunt ad eum discipuli eius, & aperiens os suum, docebat eos*, Matth. 5. versu 1. & 2. *Sedens docebat de nauicula turbas*, Luc. 5. v. 3. Iterumq; versu 17. *Et factum est in vna dierum, & ipse sedebat, docens*. Rursumque Ioan. 8. versu 1. *Sedens docebat eos*. Tercio, Et duodennis cum esset, *Sedebat in medio Doctorum, audiens illos, & interrogans eos*, Luc. 3. 46. Si in medio Doctorum sedebat puer, sedebant & ipsi Doctores. Quin verò puerum hunc ad sublimiorem tum cathedram ab admirantibus, & obstupescantibus omnibus, qui eum audiebant, iussu ascendere, ex eaque ipsa docentem, pingunt pictores. quos quidem è vetere prouerbio, *Pictoribus atque Poetis*, reprehendit S. Vincentius: sed parum fortasse meritò. Neque enim, si quando sibi ipsis figmenti aliquid illi indulgent, idcirco errare semper putandi. Et sane hac in re suffragatorem habent illi veterrimum Scriptorem Sedulium, dum ait,

senioribus esse

E s

Corde

Corde videbatur senior, leguq; Magistros

Inter. vt emeritus residebat iure Magister.

Quid verò Ecclesia? Nōne in Dominicæ, qua Euangelium illud legitur; Missæ principio ex Ecclesiastici 24. illud recitat; *Vidi super celsō throno sedentem?* Quarto, sed vt ista omittam, metaphoricæ, de quibus postea; cathedræ, veras in docendo cathedras vſitatas fuisse cōmonstrant. Quinto, ad Magisterij auctoritatem pertinere, vt sedeat Magister, docet S. Augustinus li. 1. de sermone Domini in monte, c. 1. Et hinc stare nolebat coram filiis discipulis Arsenium doctorem Theodosius Imperator: Hinc veterum exedræ, Philosophique cathedratici: hinc apud nos Episcoporum throni, & cathedræ, de quibus S. Chrysostomus hom. 3. ad Coloss. 1. D. Aug. lib. 4. de doct. Christiana, c. 27. & in Psal. 36. comm. 3. Hinc denique Academiæ ac Scholæ apud Hebræos vocantur *Iesbiboth*, quasi sessiones: & discipuli coram Prophetis sedent, 4. Reg. 6. versu 2. itemque in Pirkeauoth cap. 3. & c. 5. Haud tamen negandum, aliquando & alibi factum, vt vel reuerentiæ causâ, vel alio quopiam fine & occasione staretur, vel à docentibus, vel à discipulis, sicut & in Peripato ambulatum. Et cum dicitur Christus Dominus, i. v. c. 4. S. Paulus Act. 13. alij 1. Cor. 14 *surrexisti* significatur, eos antea, cæterorum omnium more, vnâ cum ipsis *sedisse*.

Mihi

Mihi ergo alia de causa videtur non propriè, sed per tropum cathedra hoc loco accipi: Nā vel cathedra Moyses esset vna quæpiam cathedra, in qua propriè olim sedisset Moyses, vel vna, in qua doceretur Moyses, vel certè quæcunque tandem cathedra, in qua, & ex qua legeretur ac doceretur Moyses. Non primum, quia talem vnam, iam inde à Moysis temporibus ad CHRISTVM vsq; Dominum, cathedram vllam custoditam narrat nemo. Licet enim si lapidea vel aurea fuisset, nondum illam confecisset vetustas, tot tamē tam atrocium bellorum tempestates eam vel contriuisent, vel aliò abstulissent, multoq; magis ligneam incendissent. Neque enim è Perfide, aut aliunde reducem, aut alicubi; sacræ arcæ, ignisve instar, custoditam fas fingere. Non secundum, quia nec talem vnam legimus. & si fuisset, super ea tot Scribæ, totque Pharisei considerare haud quiuissent; cumque ipsam exedisset tempus, iam non amplius esset cathedra Moyses; aut certè pluribus istiusmodi nomen commune esset. Non tertium, quia super cathedra Moysis sederēt non Scribæ, & Pharisei tantum, sed Patres matresque familias omnes, cum priuatim docere liberos suos deberent legem, & ceremonias, quas præscripsisset Moyses, Exodi 1. num. 26. 27. Deut. 4. versu 9. 10. c. 6. versu 21. versu 19. Sadducæi etiam & Samaritani sederent in Moysis

Moyſis cathedra. quia in Garizitano templo ſuo Moyſis legem legebant, docebant, & quidem hi tanto ſibi magis Moyſis cathedrā vendicarent, quanto Moſaicum magis videbatur, quod faciebant ipſi; Moyſen ſolum recipere, cætera Prophetarum omnium ſcripta repudiare. Sic enim hodie noſtri gloriantur Lutherani & Caluiniani, ſe Scripturas maxime colere, quia ſolas eas audire ſe aiūt, aſpernari cætera. Imo Pharifæi quoties in Synagogæ alicuius cathedra quapiam ſederent, ibi ſemper Moyſis cathedra eſſet. Fuiſſe ſiquidem plures in Synagogis cathedras, planum ex Matth. 23. verſu 6. Luc. 11. 43. Sed ſi hac in cathedra tropus, quid ea igitur ſignificat? *Doctrinam legi*, ait S. Hieronymus quem & V. Beda ſequitur. ſed præciſè non eſt doctrina hæc accipienda. Nam alioquin, ut ſuprà dicebam; cathedram hanc tenuiſſent etiam domi ſuæ Iudaici parentes, omneſq; qui aliqua in Schola, vel Synagoga Moyſen, pueros, aut alios docuiſſent: eamque ſibi arrogafſent maxime Sadducæi & Samaritani. Eſt igitur cathedra hæc ipſa quidem legis doctrina, ſed, cum auctoritate publica & legitima, docti, & propoſita: ſive ipſa legis docendæ ac proponendæ auctoritas publica, & legitima. ita ut ſedere in cathedra Moyſis, aliud nihil ſit, quam Moſaicam legem docendi & explicandi auctoritatem, poteſtatemque publicam, & legi-

& legitimam habere. Primò enim apparet hoc ex iis, quæ iam disputata: deinde ex eo, quod absq; potestate legitima in templo docere nulli fas, vt obiiciunt CHRISTO Domino Seniores, & Principes, Matth. 21. versu 23. Nam cum venisset Dominus in templum, accesserunt ad eum docentes Principes Sacerdotum, & Seniores populi dicentes: *In qua potestate hoc facis, & quis tibi dedit hanc potestatem?* Dabat autem eam primò quidem Pontifex, deinde, qui ab eo potestatem eam habebant, vt Archisynagogi, quorum mentio Matth. 5. Luc. 8. & 13. vt ab Abulensi notatum q. 14. in Matth. 23. Sic sumi etiam solet *solium*, *thronusq;* Regis, pro regia potestate: Genes. 41. 40. Deut. 17. 18. 3. Reg. 30. 37. & sequentibus, Prouerb. 16. versu 12. Ierem. 17. 25. c. 22. 30. Daniel. 5. 20. Abdicæ 3. Sic *Dei sedes, solium, & cathedra*, Psal. 44. 7. Psal. 46. 9. Psal. 102. 12. Isa. 6. Ezech. 28. versu 2. alibi. Sic *sedes & thronus magni* quondam *Sacerdotis*. Nam in illo ipso Geronidæ capite, de quo inter me ac Drusium cōcertatio; dixit Hyrcano Eleazar Phariseus: *Descende è solio Sacerdotij, & sufficiat tibi solium regni*, id est, abdica te potestate Pontificali, & contentus esto regali sola. Sic hodie S. Petri *cathedra*, est Pontificia in Christiana Ecclesia potestas. Quarto, ob eandem rationem videtur vocari *clauis scientiæ*. Luc. 11. 32. Est enim potestatis Symbolum clauis, Isa. 22. Apoc. 3. Quinto,

Quintò, huc valdè tendunt, quæ ex S. Augu-
 stino postea notabuntur. idque voluit hoc lo-
 co Lyranius, appellans auctoritatem, & pote-
 statem iudicariam, per hanc intelligendo Ec-
 clesiasticam & spiritualem, non eam, quæ fo-
 rensis est & ciuile tribunal habet, vt accepisse
 Lyrani verba videtur Abulensis q. 11. dum cō-
 tra ea obiicit, qui tamen neque ibi, neque q.
 14. ab illius animo discrepat. Sed è Nouatori-
 bus vnum in Matth. 23. audiamus Bezam: Si-
 gnificat, ait, Dominus hunc ordinem interpretan-
 da legis (cuius fit mentio, Num. 11. 16.) diuinitus
 esse constitutum, ac proinde audiendam esse verita-
 tem, etiam ex ore mercenariorum & hypocritarum
 Doctorum. Sextò, Iosephus lib. 13. c. 18. dicit ab
 iis quædam constituta, eosque νόμιμα πολλὰ
 πρὸς τὸ ἐξισῶσαι τὰς δόξας ἐκ πατέρων εὐδοχῆς, ἀ-
 πειρὲς ἐκ ἀναγκῆς αἰῶνι ἐν τοῖς μωυσίαις νόμοις, quæ
 ideo Sadducæorum respuebat hæresis. Septi-
 mò, subditur in eodem capite Matth. 23. versu
 4. Luc. 11. versu 46. eosdem Phariseos & Iu-
 risperitos onera grauiā solitos alligare, adeo
 vt Caluinus per alligationem istam intelli-
 gat excommunicationem, quæ, vt in Ecclesia
 Christiana est, sic & olim in vetere Synagoga
 pœna fuit non leuis, Io. 9. 2. Esd. 13. 28. At Mat.
 7. versu 29. Erat CHRISTVS docens, sicut pote-
 ' abens, & non sicut Scriba & Pharisei,
 Latino nostro ait Syriacus textus.
 ut his potestas. Respondent qui-
 dam,

dam, potestaté hic vocari eam, qua quis suo ipsius nutu, & auctoritate leges ferre potest. Alij, potestatem non aures tantum exterius, sed animos etiam interius ferendi ac permouendi. Alij demum, miraculorum potestatem, quib. quod verbo docebat, re ipsa confirmabat Dominus. Si omnia simul hæc coniungantur, numeris erit omnibus expositio absolutior. sicque Luc. 4. versu 32. *Stupebant in doctrina eius (CHRISTI) quia in potestate erat sermo ipsius.*

CAPVT IV.

An Phariseorum dogmata, vel instituta omnia mala?

SVspicetur id ex eo aliquis. Primò, quòd si ipsi vbique à CHRISTO Domino tanto peré culpentur. Vocantur enim *Hypocritæ*, Matth. 15. versu 7. c. 22. 18. c. 23. sæpissime, *auari*, Luc. 16. versu 14. *stulti*, Matth. 23. 17. 19. Luc. 11. 40. *inanis gloria cupidi*, Matth. 6. v. 2. 5. Matth. 23. v. 5. 6. 7. Luc. 11. 43. *foris parentes*, ibi. & 28. *sepulchra dealbata*, Matth. 23. v. 27. *monumenta, qua non apparent*, Luc. 11. v. 44. *Pleni rapina & immunditia*, Matth. 23. 25 *Pleni hypocrisis & iniquitate*, 16. v. 28. *caci*, Luc. 9. 40. Matth. 15. v. 14. c. 23. 16. 17. 19. 24. 26. *generatio mala & adultera*, Matth. 16. v. 4. *Serpentes & genimina viperarum*, Matth. 3. v. 7. & c. 23. 33. Denique *filij gehennæ*.
Matth.

Matth. 23. 15, Secūdo, clarissimè verò CHRIS-
TVS Dominus Matth. 16. v. 11. *Cauete à ferme-
to Phariseorum & Sadduceorum.* Et cum quid-
nam intelligeret, exposuisset. Tunc, versu 12.
*intellexerunt, quia non dixerat, cauendum à fer-
mento panum, sed à doctrina Phariseorum & Sad-
duceorum.* Tertiò, iisdem ait idem CHRISTVS
Dominus, Matth. 15. v. 3. *Quare vos transgredi-
mini mandatum Dei, propter traditionem vestrā?*
idque deinceps probat sicuti Marc. 7. Quar-
tò, Matth. 5. v. 21. *Nisi abundauerit iustitia vestra
plusquam scribarum & Phariseorum, non intra-
bitis in regnum celorum.* hosque postea docet
vel errasse, vel minus accuratos fuisse in ex-
positione mandatorum Dei, de homicidio,
versu 23. mœchia, versu 28. repudio, versu 32.
periurio, versu 34. talione, versu 38. Quintò,
totum S. Matthæi caput 23. in iis perstringen-
dis, magnaue item capitis 11. S. Luc. pars oc-
cupatur, & quidem cum terribili væ sæpius
ingeminato. Sextò, D. Hieronymus in c. 16.
Matth. *Fermentum Phariseorum & Sadduceo-
rum nō corporalem panem, sed traditiones peruer-
sas, & hæretica significat dogmata.* Et paulò post:
*Hoc est fermentum, de quo Apostolus loquitur, mo-
dicum fermentum totam massam corrumpit. Istius-
modi fermentum, quod omni ratione vitandum
est, habuit Marcion, & Valentinus, & omnes Hæ-
retici, postea Hæreticam doctrinam cum
fermento comparat.* Idem D. Hieronymus in
Isaia

Isaiæ c. 8. eos ait suis deuterofibus legis præcepta dissipasse ac maculasse. Rursumque in Epistola ad Algasiam, eas deuterofes vocat *aniles fabulas, quarum*, ait, *pleraque tam turpia sunt, ut erubescam dicere.* Rupertus cum in Hieremiam lib. 1. c. 4. dixisset ab illo destruenda, quæ male essent ædificata, subiunxit: *Qualia maximè sunt Scribarum & Phariseorum conciliabula, radicem auaritiæ fixam altè in terra habentia.* Octauò, Phariseos vocant hæreticos S. Epiphanius, & Philastrius, per eosq; significari hæreticos, ait è recentioribus Maldonatus in Matth. 3. v. 7.

Quædam hic adhibenda distinctio. Nam *Distinguen-*
Phariseorum dogmatum & institutorum quæ- *da Pharisa-*
dam satis apertè mala sunt, ut ex iis, quæ su- *orum insti-*
prà dicta sunt, primum de fati necessitate, se- *tuta.*
cundum de nimia syderum efficacitate, ter- *Mala qua-*
tium de animorum transmigratione, deci- *dant.*
mum quartum, de liberorum erga parentes impietate, decimum quintum, de iuramentorum inanitate. sed omnium pessimum, & sceleratissimum est decimum octauum, de summa in IESVM CHRISTVM incredulitate, nequitia, & immanitate. Quædam verò satis *Bona quæ-*
apertè bona ex genere suo sunt, ut octauum *dant.*
& nonum de oratione & ieiunio, vndecimū de facultatum omnium decimatione, sextum decimum de supremo veterum Prophe-
tarum honore, vndeicesimum d^{ly ge} *næ le-*
F *gis*

gis docendæ ac interpretandæ officio. Nam in his valet illud CHRISTI Domini Matt. 23. versu 23. & Luc. 11. 42. *Oportet ista non omittere.* Quid enim hoc necessitatis verbum, *oportet*, aliud significat, quàm ea, de quibus illic agebat Dominus, Pharisæorum instituta nequaquam negligenda, ideoque & bona esse?

Quædam deinum minus apertè mala, vel bona sunt, vt quartum de maiorum traditionibus, septimum de Sabbati tanta obseruantia: decimum de tanta in victu & somno austeritate: tertiumdecimum de phylacteriorum amplificatione, fimbriarumque magnificatione. Omnia tamen tam bona quàm mala, tam aperta, quam dubia in Pharisæis meritisimò reprehenduntur. quia ipsa etiam, quæ palam, & ex se bona erant, multo etiam magis illa, quæ obscurius bona vel erant, vel esse poterant, deprauabant & corrumpbāt, prout argumentum fere primū ostēdit. Nam potius ad vanam bona illa gloriam, & ambitionem referebant. *Omnia*, inquit Dominus Matth. 23. versu. 5. *opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus.* versu 6. *Amant primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, & salutationes in foro. & votari ab hominibus Rabbi,* Luc. 11. versu 43. Secundò, hypocrisim plurimam adhibebant, multamque, qua penitus carebant, sanctitatem simulabant. locus supra indicatus. Tertiò, opes quærebant, ad earumque

Tam mala, quam bona male ab iis fiebant,

rumque aucupium preces, aliaque nonnulla faciebant Matth. 23. 14. *Comeditis domos viduarum, orationes longas orantes.* Quartò, magnificè seipsos circumspiciebant, ostentabant, iactabant, Matth. 6. Luc. 18. Quintò, alios despiciebant, Luc. 7. & 18. Sextò, superstitiosè paruula quædam seruabant, alia multo maiora licenter violabant, *excolantes*, inquit Dominus Matth. 23. v. 24. *culicem, camelum glutientes.* quod prouerbium est ab calidioribus regionibus, cuiusmodi Iudæa erat, petatum, vbi frequens in vinaria vasa, & pocula, si vel aliquantisper pateant, culicum inuolatus, ita vt vinum si quidem id bibere quis valdè purum velit; percolare necessum sit, ipsosque in colo retentare culices. quemadmodum & olim calicum, si quid in eos noxium, aut impurum forte incidisset; vinum, Colonia, Moguntia, ac alibi colabatur, prout in Moguntiacis meis notauit. Qui ergo animalculum tantopere haurire formidabant, ij vastissimū animal camelum, inquam deglutiebant. Septimò bona quædam spontè, vltroque suscepta, neque necessaria studiosissimè consecretantur: & quæ in lege Domini necessaria, multoque grauiora & maiora erant, posthabebant, verbi causa, *iudicium misericordiam & fidem*, Matt. 23. 23. *Hæc enim, quæ necessaria, grauioraque, ac vtiliora sunt, oportet facere, illa verò bona quidem, sed non necessaria*

& leuiores oportet non omittere, si quis ea scilicet sibi ipsi indixerit, ad eaque ex voto, vel aliquo vitæ instituto se se obligarit. Sic enim istud in posterioribus repetendum, oportet, accipio. Octauò, aliis bona quidem aliqua, sed grauiora, & molesta imperabant, quæ ne digitulo quidem attingebant ipsi, Matt. c. 23. versu 4. Nonò, doctrinæ suæ bonæ conuenienter non viuebant, Matth. 23. v. 3. Decimò, multis exemplo malo erant & scandalo. Ideoque ibidem v. 13. cladebant regnum cælorum ante homines, neque illud introibant ipsi, neque introire alios sinebant. quod et si aliter alij; rectè quoad CHRISTVM Dominum, eiusque Ecclesiam sumi videtur, à qua suo quamplurimos exemplo auocabant Pharisei. Ad idemque malum exemplum reuocat S. Augustinus lib. 16. contra Faustum c. 29. quod de profelytis dicitur Matth. 23. vers. 15. eos à Phariseis fieri gehennæ filios. Non quia circumciditur, ait, sed quod eorum mores imitatur, fit profelytus filius gehennæ. Et paulò post: Fiebat profelytus filius gehennæ, non à Phariseis verba legis audiendo, sed eorum facta sectando. Hoc ergo dici posset tunc profelyto circumciso, quod Paulus dicit Rom. 2. Circumcisio quidem prodest, si legem custodias. Hæc tamen expositio explicat solum, quomodo profelyti redderentur à Phariseis gehennæ obnoxij, non autem cur duplo quam illi magis. Ideo adiicit idem S. Augusti-

*Profelyti
quomodo
fiebat ge-
hennæ filij.*

gustinus. *Quia verò ille in non custodienda lego
Phariseos imitabatur, fiebat filius gehenna. Pro-
pterea quantum arbitror, duplo quam illi, quia hoc
negligeat implere, quod propria voluntate susce-
perat: non ex Iudæis natus, sed sponte Iudæus fa-
ctus. Verum, etsi modo isto concedantur fieri
duplo digniores supplicio profelyti, nondum
tamen id efficerent Pharisei. Undecimò igitur,
etsi alia dicunt alij, videntur Pharisei du-
plicem profelytis suis gehennâ creasse, quòd
neque satis curarent, ut priorem in Gentili-
smo malitiam, morumque prauitatem illi
abiicerent, & nouæ adiungendæ occasionē,
ipsis, exemplumque prauum suggererent.
Deinde verò, quod Mosaicam iis legem laxa-
rent, quædamque iis permitterent, quæ illa
prohiberet. v.g. coniugia vetita. Testantur
hoc tum ea, quæ scripsit Rambam tom. 2. fol.
137. vbi agit de *Din thorah lecouthim*, id est, de
iudicio & modo legis Cuthæorum, seu Sa-
maritanorum & Gentilium: tum verò illa
Rabbinorum quorundam querela, dum ex-
plicant, quæ in Moyse lege duriora, & quæ
delinquentibus pœnæ constitutæ sint, omni-
bus, qui ad Iudaismum venire vellēt, propo-
ni debere. Certè, inquiunt, bonum esset Israeli
non tam multos è Gentibus fieri profelytos. quia Is-
raeli graues ac noxijsunt. quia cum in legē Mosai-
cæ institutis exercitati non sint, sit ut eorum opera
discant Israelita. Vade & vide quantum malifa-*

Etum sit in negotio vituli, & in sepulchris concupiscentia. Ad illum enim adorandum, & ad Ægyptiacas ollas concupiscendum auctores Israelitis fuere profelyti Ægyptiaci. Duodecimò, denique Pharisæi cum bonis quibusdam operibus, alia quæ mala illis ipsis profitebantur; copulabant, sicque bonis alioquin actionibus, contra seipsos quasi sententiam pronuntiabant, vt n. 16. suprà notato capite de veterum Prophetarum ac iustorum, quoad eorum mausolea, honore. *Prudentissimo enim syllogismo*, vti beatus loquitur Hieronymus, contra illos vsus est Dominus, isq; colligi potest sic:

Quicumque male agentes vituperat, eosq; tamen imitatur, male agit, seque ipsum condemnat. Sed vos Pharisæi eos, qui male agunt, vituperatis, eosque tamen imitamini, Ergo. Assumptio probatur quoad priorem partem. Dum exstruitis & ornatis Prophetarum, atque Sanctorum, quos vestri occidere maiores; monumenta, vos & facto & verbo male maiores vestros fecisse profitemini. Facto quidem, quia dignos ornatu iudicatis, quos illi vita indignos: & quos illi cædibus mactarunt, vos mactatis honoribus. Verbo autem, quia dicitis, *si fuissetus in diebus Patrum nostrorum, non essemus socij eorum in sanguine Prophetarum.* Iam verò, quoad posteriorem partem, eadem probatur assumptio. quia eo
certis

*Sepulchra
Prophetarum
quomodo
male adifi-
cabat Pha-
risæi.*

in Matt. 23.

*Ierem. 2. 6.
30. & 34.*

estis animo, ea obstinatione ac truculentia, ut simili modo velitis iam occidere, exquisitisque suppliciis afficere Prophetas, & Sapientes, & Scribas, quia Deo ad vos mittuntur. Sed accommodatè ad institutum suum, tempusque illud præsens, variis posteriorem hanc partem, eiusque probationem modis effert Dominus. Primo per concessionem, Matth. 23. versu 32. *Et vos implete mensuram Patrum vestrorum.* licet è Græcis quibusdam vetustis, in quibus est ἐπληρώσατε, verti posset: *Et vos impleuistis mensuram Patrum vestrorum*, id est, animi proposito, & obstinata nequitiae voluntate iam exæquaastis maiorum improbitatem: iis scelere iam ac malitia pares estis. Secundo per prædictionem versu 34. promissioni factæ consentaneam. Ideo ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes, & Scribas, & ex illis occidetis, & crucifigetur, & ex iis flagellabitis in Synagogis vestris, & persequemini de ciuitate in ciuitatem. Tertio per argutam partis vtriusque contentionem apud S. Luc. c. 11. v. 48. *Profecto testificamini, quod consentitis operibus Patrum vestrorum,* quæ opera esse impia, probatur, quoniam ipsi quidem eos occiderunt, vos autem edificatis eorum sepulchra. quasi vita, & honore dignissimorum. Et tamen, quæ in maiorib. improbatis, eadem ipsi facitis. Propterea versu 49. *Et sapientia Dei dixit: Mittam ad illos Prophetas & Apostolos. Et ex illis occident, ac persequen-*

tur. Atque sic locus alioqui difficilis non difficiliter intelligitur. quem illustrent etiam hæ sanctorum Patrum orationes. D. Augustinus lib. 2. contra aduersarium legis cap. 5. cum explicaret verba illa, *filij estis eorum. qui Prophetas occiderunt*; filios, ait, vtique dixit Dominus imitatione sceleris, non propagine generis. Non enim quod ex illis secundum carnem nati erant, hoc eis esse poterat crimini, sed quod eis se similes infideli crudelitate monstrabant. Ideoque conuertit ac dicit: *Et vos implete mensuram Patrum vestrorum.* Et postea. Nempe constat, nempe manifestum est, imitando esse istos filios malorum, à quibus Prophetæ sancti & iusti, ab ipso Abel, quem frater occidit, vsque ad Zachariam, quem isti occiderunt, persecutiones impiissimas, & sceleratissimas pertulerunt. Nam quomodo super istos venit illorum sanguis, qui longe ante vixerunt, quam isti vel nascerentur: nisi quia vnum genus, vna conspersio, vna massa est impiorum, imitatione sibimet connexorum. D. Chrysostomus hom. 75. in Matth. 5. Non quia adificant, inquit, nec quia Patres suos accusant, vā illis dixit, sed quoniam ita facientes, & ita dicentes, Patres suos condemnare audebant, cum ipsi peiora committerent. D. Ambrosius in c. 11. S. Lucæ: Prophetarum, inquit, adificatione tumulorum, sceleris eos qui occiderunt, arguebant, & similium amulatione factorum se quoque declarabant paterna iniquitatis heredes: non igitur adificatio, sed emulatio loco criminis assumatur. Eorum

rum verò, quæ obiecta sunt, vel patet iam ex dictis explicatio, vel certè deinceps dicendis patebit. Nam requirunt quædam quæstionis aliquid.

CAPVT V.

An Pharisei omnes mali?

CVM Phariseorum dogmata & instituta vel praua, vel ab ipsis certè deprauata, multorumque haud leuium peccatorum for-
dibus contaminata fuisse ostensum sit, cum-
que vniuersè in eos Dominus, tam vehemē-
ter, tamque crebrò, ac seriò detonet, quis in
tam scelerata, tamque damnata gente inno-
cens? quis non malus? quis non damnatissi-
mus? Attamen neque ipsius per se sectæ vitia
hæcerant, neque eorum, qui eam sequeban-
tur, omnium. Prius illud ex Apostolo intel-
ligi potest, qui Act. 26. versu 5. coram Festo
Romano Præsidente, Agrippa Rege, magno-
que Iudicum, & Palatinorum confesso ait: *se-*
cundum certissimam sectam nostræ religionis, vixi
Phariseus. Quomodo quæso Iudaici cultus ac
religionis erat Pharisaica secta omnium cer-
tissima, si ex instituto, primaque origine sua,
tot criminibus, superstitionibus, mendaciis,
& ineptiis conspurcata? Græcè verò dicitur
αἰρεσις ἀκριβεστάτη, id est, secta exquisitissima, &
accuratissima. Et post D. Paulum, à Iosepho
F 5 lib.

lib. 2. Capt. c. 12. eodem pæne vocabulo Pharisei dicuntur, οἱ δοκῶντες μετ' ἀκριβείας ἐξηγεῖσθαι τὰ νόμιμα. Et lib. 7. Antiq. c. 3. ἐπ' ἀκριβείας μέγα φερόντων τὸ παλῆον νόμον μόνον ἡβραϊστίαν. Quomodo exquisitissima & accuratissima secta, si in rebus tam illustribus & perspicuis, tam ad verum Dei cultum, & omnium utilitatem spectantibus, è suorum axiomatum vi, adeo fœdè ac turpiter labebatur? Quomodo cum accuratissime patriam legem sapiebant, ac edifferebant Pharisei, si falsitates, errores, nzniasque suprâ indicatas vrgebat eorum disciplina necessariò? Syriacè porro, in eodem Actor. loco, vocatur eadem secta *ioulphana rischaia*, id est, *doctrina & institutio prima*, vt etiam à Iosepho li. 2. Capt. c. 12. dicitur, seu *præcipua & principalis*. Quod si cõmentata & absõna, quæ hæctenus recensita; è principiorum suorũ vtero genitali, necessitate quadam pariebat, quomodo non sectarum potius omnium postremissima, & despiciatissima? Aut illud profecto dicendum foret, τὴν ἀρχαίαν Ἰσραηλινὴν, religionem Israeliticã, nihil tunc purum, liquidum, & syncerum habuisse. Nam si quod in aliquo genere optimũ censeretur; id pessimum est, quid erunt cætera? quam genus totum vitiosum, inquinatum, & detestabile? Posterius verò, quod assererat, vitia, de quibus antea; Phariseorum haud omnium fuisse, an non ipse satis indicat idem eodem

Matth 6.

v. 23.

Nõn omnes

Pharisei

malè.

eodem loco Apostolus? *Ab initio*, inquit, *secundum certissimam sectam nostræ religionis, vixi Phariseus, & c. 22. v. 3. nutritus iuxta veritatem* (τὴν ἀπίσταν, vt suprâ) *paternæ legis*. Et ad Philip. c. 3 v. 5. *Si quis alius*, ait, *videtur confidere in carne, ego magis, circumcissus octauo die, ex genere Israel, de tribu Benjamin, Hebraus ex Hebrais, secundum legem Phariseus*. Et postea versu 9. dicit, se in CHRISTO IESV iustitiam, quæ ex lege est, habere noluisse, vt illam, quæ ex fide est CHRISTI, haberet. Iustus igitur antea secundum eam, quam non Pharisaica hypocrisis & improbitas hætenus explicata, sed lex ipsa dabat; iustitiam erat. præsertim, quia ibidem ait, *Ego secundum iustitiam conuersatus, quæ in lege est, sine querela*. Sicque Mosaica iustitia eum fuisse iustum, planè pronunciat D. Hieronymus lib. 1. & 2. ad Gala. in c. 3. *Quid ipsius Apostoli Doctor, ad cuius pedes eruditus iuxta veritatem paternæ legis Act. 22. v. 3. Gamaliel? Nonne Phariseus erat? Nonne vir probus, & à Pharisaica inuidia, cæcitæ, ac furore alienus? Cum S. Petrus & Apostoli à Iudæis capti, à Sacerdotum Principe obiurgati, à Sadducæis, aliisque in concilio illo funesto confidentibus, tanquam efferis lupis, agnorum instar, circumdati essent, Surgens, ait S. Luc. c. 5. Act. v. 34. quidam in concilio Phariseus, nomine Gamaliel, legis Doctor, honorabilis vniuersæ plebi, iussit foras ad breue tempus fieri: tandemque illos ex horum liberauit fauci-*

bus, & eorum se tandem numero adiunxit, ut in *Paulo* meo num. 10. & 11. exposui. Erat autem Ioannis 3. versu. *homo ex Phariseis Nicodemus nomine, Princeps Iudæorum.* Et virum eum fuisse rectum, simplicem, veritatisque amantem apparet ex tota CHRISTI Domini cum eo sermocinatione, rursumque ex ipsius in synedrio pro CHRISTO Domino apologia, Phariseorumque aliorum in ipsum ira Ioan. 7. v. 50. & sequentibus. Denique ipse ad aromaticam, dapilemque ac honorificam eiusdem Domini morte iam sublatis condituram accursus Ioan. 19. v. 39. quid nisi virum bonum spirat? Qui CHRISTVM Dominum adhuc infantulum vlnis accepit, cygneamque de dimissione sua hymnodiam cecinit Luc. 2. v. 28. & sequentibus, *Homo erat iustus & timoratus, expectans consolationem Israel, & Spiritus sanctus erat in eo.* versu 25. ibidem. Pharisæi verò instituti eum fuisse, suadet accuratissima sectæ huius ratio, de qua supra, & scriptores nonnulli, qui tamē eum confundunt cum Symeone alio iusto, de quo in Phariseorum auctore postea. Mitto alios, de quibus in eodem *Paulo* num. 13. & sic ratiocinor. Eadem fere iurisperitis obiciuntur à CHRISTO Domino vitia, Luc. 11. & Matth. 23. & alibi; quæ Phariseis. At ea neque in ipsum legis cognoscendæ ac explanandæ munus, neque in omnes Legisperitos conferenda, perspicuum.

tuum. Ergo de Pharisaica secta, eiusq; sectatoribus idem, aut certè par iudicium. Idem, si iidem forent Iurisdòctores & Pharisei: par, si diuersi. sed de hoc postea. Certè pràter eos, quos numeravi, plures ad CHRISTI Domini fidem accessisse, affirmat Actuum cap. 15. v. 5. etsi barbarum hi aliquid dederunt postea: sicuti & eorum etiam quidam ad Ioannis Baptismum accesserunt, Matth. 3. Septimo, quia tamen plurimi ex hoc Phariseorum ordine improbi ac scelerati erant, ideo tot eos modis æterna Dei sapientia monuit, arguit, perstrinxit. Est autem moris, vt id genus reprehensiones atque obiurgationes fiant, quasi ne vnus quidem bonus, culpæque vacuus esset, vt Isa. 1. v. 6. Ierem. 8. v. 6. & 10.

CAPUT VI.

*Quomodo Phariseos super cathedra Moysis
Sedentes audire iusserit Christus Dominus;
& ab eorum tamen fermento seu doctrina
cauendum monuerit?*

AVdiuimus antea Saluatoris nostri ex Matth. 23. versu 2. iussu, Super cathedra Moysis sederunt Scriba & Pharisei. Omnia ergo quacurq; dixerint vobis, seruate, & facite. Magnum hoc & latè patens pràceptum. Qui dicit, omnia, quid exceptit? Qui dicit, seruate, simulque

mulque addit, & facite, num solam corporum aurium auditionem, interiorumque memoriæ custodiam exigit? Nonne opera etiam, exterioresque imperat actiones? Sed è contrario, ecce tibi idem Dominus Matt. 16. v. 6. *Cauete à fermento Phariseorum & Sadduceorum.* At quidnam hoc fermentum est? Dubitarunt sanè ibidem Apostoli, putarunt vetari se panes, quibus tum carebant, quique ad cibum necessarij essent, à Pharisæis dono aut precio accipere, ibidem versu 7. Sed suorum iis interpret verborum fuit, idem Dominus.

Quare, versu 11. non intelligitis, quia non de panē dixi vobis. Cauete à fermento Phariseorum, & Sadduceorum? Tunc, versu 12. intellexerunt, quia non dixerit, cauendum à fermento p. inum, sed à doctrina Phariseorum, & Sadduceorum. Si enim à Phariseorum doctrina cauendum, quomodo iidem docentes audiendi? quomodo quæ dixerint, seruanda & facienda omnia? Interpretum quidam restringunt illud, omnia, sed variè. Nam eo tantum comprehendendi putant Moysis præcepta, quæ ad salutem necessaria, quæque omni tempore, quoad homines fuerint; vigere debent, non autem Mosais casceremonias, & ritus, quos ex hominam potius eripi mentibus, quam iis inferi volebat Dominus. His tamen ideo non assentitur Maldonatus, quòd eo ipso tempore, quo loquebatur CHRISTVS Dominus, imò, quo & vixit;

Varia interpretationes.

1.

xit; cæremonias illas seruauit ipse, seruarique ab aliis voluit. Alij omnia generatim quidem videntur accipere, sed vel sic: *omnia*, quæ lex & Moyſes vobis dixerint, Scribis & Phariſæis recitantibus, ſeruate, & facite: vel ſic, *omnia*, quæ Scribæ & Phariſæi dixerint prælegendo libros Moyſis, ſeruate, & facite. Verum duo iſta, parum inter ſe differunt, neque difficultatem effugiunt, neque, vt effugerent, conſentanea ſatis ſunt. Nam omnia, quæ lex & Moyſes dixerint, recitantibus Scribis, & Phariſæis, intelliguntur ne *omnia*, quoad nuda legis Moyſis que verba, an vero quoad Scribarum & Phariſæorum explanationem etiam? Itemque *omnia*, quæ ab illis dicuntur libros Moyſis prælegentibus, intelliguntur ne, quoad nudam verborum prælectionem, an quoad eam, cum expoſitione aliqua coniunctam? Prior illa quorundam expoſitio, ſe ſatis non explicat. Poſterior ſignificat prælectionem cum expoſitione aliqua intelligendam, eam tamen, quæ Moſaicæ doctrinæ conſentanea ſit. At in vtraliſbet expoſitione manet ſemper illa, quæ initio facta eſt, difficultas, quomodo *omnia*, quæ per Scribas, & Phariſæos, prælectores, & explicatores, Moyſes iubet, ſeruanda & facienda ſint, ab eorum tamen fermentata doctrina cauendum. Et poſterior, hoc etiam habet incommodi, quod expoſitionem admittat, quæ tamen legi ipſi conſenta-

2.

3.

sentanea sit. Nam cuius erit hoc diiudicare? Auditorumne ipsorum? At quantæ hoc sapientia? quanti iudicij? plus enim sanè requiritur, ut iudicetur, an expositio, eruditorum præsertim hominum, Dei verbo consentanea sit, quam illud ipsum prælegere, & expositione aliqua vel illustrare, vel dilatare. Sicque doctiores, sapientiores, & in iudicando acriores esse deberent, qui audiunt, quam qui docent, plebs quam Scribæ & Pharisei, oues quam pastores. Et multo magis populus super cathedra Moysis sederet, quam Scribæ ipsi & Pharisei. quia de horum, licet doctissimorum, & sapientissimorum, doctrina ferret populus iudicium. Quod si verò cum cautione conditioneque locum istum intelligemus, *omnia, quæ dixerint Scribæ & Pharisei*, si videlicet legi, & Moyse consentanea sint, *facite*; nihil erit causæ, quin cum eadem cautione subiungeret Dominus, & secundum OMNIA eorum opera facite. Intelligemus enim *omnia, opera*, si nimirum cum diuina lege ac verbo congruant. sicq; tota verborum Domini vis eneruaretur. Dicendum igitur, *omnia*, quæ Scribæ & Pharisei dicebant non simpliciter, & quoquo modo, sed quæ in cathedra, super qua sedebant, & ex ipsius cathedra vi, dicebant; seruanda & facienda fuisse. id est, quæ publica, legitimaque potestate & auctoritate, & ex huius vel impulsu, vel influxu, seu

directio-

4.
Optima.

directione docebant, explicabant, iubebant, ac vetabant, ea omnia fuisse ab omnibus recipienda, & executioni mandanda. Quæ verò priuata sua vel opinione, ac disciplina, vel iudicij morumque prauitate, quamuis hæc non domi tantum, & intra parietes priuatos, sed foris etiã, & in hominum circulis vel scholis docerent, non necessariò audienda fuisse, sed ab eorum quibusdam, tanquam vitioso fermento, cauendum fuisse, ab iis videlicet, quæ vel ex se praua essent, vel quæ bona quidem, vel certe non mala, ab iis Pharisæis tamen depratiarentur, & quatenus deprauarentur, de quibus supra. Hæc enim cap. 4. propriè sunt, quæ fermenti instar, bonam vitæ totius massam corrumpunt. hæcque intelligenda patet ex eo, quòd de talibus Pharisæorum vel impiis, vel futilibus dogmatib. egerat capite superiore, Matth. 15. Dominus, & quod Lucæ 12. v. 1. hæc eadem omnia vno verbo appellat hypocrisin. *Attendite, ait, à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis*, quæ inani virtutis opinione, superbia, & fastu animos inflat, & extumescit: quæ putri quodam auaritiæ, inuidiæ, ac truculentæ amarore mentes imbuunt, & exacerbat: quæ demum, quidquid in vllius pectoris mactra, siue à natura, siue à Deo & exercitatione, boni est, id totum veluti massam vnã corrumpit, æternæque salutis noxium efficit. Nam quod Po-

G

tarnum

tarum quidam dixit, verissimum est non coram hominibus tantum, sed corā Deo etiam

Claud. l. 4. Inquinat egregios adiuncta superbia mores.

de Ho. conf. In Syriaco textu vocatur hæc hypocrisis *masfab baphe*, id est, acceptio vultus, seu vultu, exterioreque gestu, & habitu ficta simulatio. Atque prima hæc est expositionis datæ probatio. Altera vero sumitur ex eo, quòd Scribas & Pharisæos constat non omnibus suæ vnius sectæ, suorumque dogmatum & morum necessitatem imposuisse. Nam alioquin, ut de Sadducæis taceam; Essenus nullus rectè fuisset, nullus etiam Iudæus alius extra tres antea positas hæreses, cum tamen multi essent, qui etsi hanc vel illam sectam suspicerent, ac laudarent, in eam tamen idcirco sua non transcriberent nomina. Neque enim omnes omnino Iudæi erant, aut Pharisæi, aut Esseni, aut Sadducæi, sed omnes tantum, quibus peculiari quadam ratione philosophari liberet. Tertia probatio ex pulcherri-
 mis D. Augustini testimoniis, & iis quidem, pluribus in libris, crebriusque repetitis ducitur. Libro igitur 4. de doctrina Christiana c. 27. sic ait: *Quoniam boni fideles non quemlibet hominem, sed ipsum Deum obedienter audiunt, qui ait, quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim & non faciunt, ideo audiuntur vtiliter, qui etiam vtiliter non agunt. Sui enim querere student, sed sua docere non audent:*
de loco

*De audien-
 diu super
 Moysi ca-
 shedra sedē-
 tibus Phari-
 saei præla-
 ra D. Augu-
 stini senten-
 tia.*

de loco scilicet superiore sedis Ecclesiastica. quam sana doctrina constituit. Propter quod ipse Dominus, prius quam de talibus, quod commemoravi diceret, pramisit super cathedram Moysi sederunt. Illa ergo cathedra non eorum, sed Moysi cogebat eos bona dicere, etiam non bona facientes. Agebant ergo sua, in vita sua: docere autem sua, cathedra illos non permittebat aliena. Lib. 16. contra Faustum c. 29. A malorum moribus imitandis cohibet Dominus suos, dicens, super cathedram Moysi sedet Scriba & Pharisei, qui dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite: dicunt enim, & non faciunt. In quibus Dominicis verbis, utrumque debetis advertere, & quatenus honor delatus sit doctrina Moysi, in cuius cathedra etiam mali sedentes bona docere cogeantur. Epistol. 166. Cælestis Magister cauendum pramonuit; ut etiam de praposis malis plebem securam faceret, ne propter illos doctrina salutis cathedra desereretur; in qua coguntur etiam mali bona dicere. Neque enim sua sunt, quæ dicunt, sed Dei, qui in cathedra unitatis doctrinam posuit veritatis. Et similia in additis epistolis Epistola 7. In psal. 36. conc. 3. sub finem, cum de bonis ac malis in Ecclesia Catholica Episcopis ageret, istaque S. Matthæi verba citasset, Vides: ait, quia in cathedra Moysi, cui successit cathedra Christi, sedent, & mali, & tamē dicendo bona non obsunt auditoribus. Quare tu propter malos ipsam cathedrā dimisisti. Similia S. Chrysostomus hom. 21. in 1. Corinth. adhibens et-

iam Iudæ proditoris exemplum, & in Galat: 1. & homil. 3. ad Colos. sub finem. *Quid, ait, prodest, quod nos suscipitis, & non auditis ea, quæ à nobis dicuntur. Quid lucri ad vos redit, si nos colitis, & non attenditis ea, quæ vobis dicuntur? illæ est nobis honor; illæ cultus est admirandus, qui vobis, & nobis prodest, si nos audiatis. Audite & Paulum dicentem. Nesciebam fratres, quod sit Pontifex. Audi & Christum dicentem, Omnia, quæ dixerint vobis vt seruetis, seruate & facite. Non me cõtemnis, sed sacerdotium. Si me eo videris nudatum, tunc me contemne. Tunc nec ego sinor imperare. Quamdiu autem in hac sede sedemus; quamdiu habemus præfidentiam, habemus & auctoritatem, & virtutem; etiam si simus indigni. Si Moysis thronus erat adeo venerandus, vt propter illum audiretur: multo magis Christi thronus. Illum nos accepimus. Ex eo loquimur, ex quo Christus quoque in nobis posuit ministerium reconciliationis. Legati, quicunq; ñ fuerint, propter dignitatem legationis multum honorem assequuntur. Vide enim. Veniunt in mediam barbarorum regionem soli inter tot hostes: Et quoniam magnam vim habet ius legationis, omnes eos honorant; omnes eos intuentur; omnes eos tuto emittunt. Et nos ergo suscipimus munus legationis; & à Deo venimus. Hæc est enim dignitas Episcopatus. Venimus ad vos legatione fungentes, rogantes, vt bello finem imponatis, & dicimus quibusnam conditionibus. non ciuitates vobis daturus pollicentes, neque tot & tot frumenti modios, neq;*

manci-

manicipia, neque aurum, sed regnum calorum, vitam eternam, cum Christo consuetudinem, & alia bona, quæ neque à nobis verbis possunt exprimi, neque à vobis audiri, quandiu fuerimus in hac carne & vita præsentis. Legatione ergo fungimur: honore autem frui volumus; non propter nos, absit, scimus enim quam sit vilis: sed propter vos, ut vos, quæ dicimus, diligenter audiat, ut utilitatem accipiat, ut non cum socordia & negligentia ea, quæ dicuntur, attendatis. Non videtis quomodo legatos cuncti circumstant, & observant. Nos autem Dei legationis munus obimus apud homines. Qui hac autem effecimus, non sumus nos, sed ipse Episcopatus: non iste, aut ille, sed Episcopus. Nemo me audiat, sed dignitatem. Omnia ergo faciamus, ut Deo videtur, ut vivamus ad Dei gloriam, & digni habeamur bonis promissis iis, qui ipsum diligunt, gratia, & benignitate Domini nostri IESU CHRISTI. Vide & Rupertum lib. 4. in Exodum c. 28. Gretserum nostrum, digress. 4. Dixerit ve-

Obiectio.

rò forsan aliquis; si Scribis & Phariseis in omnire, quam in cathedra Moysis, legitima cum potestate, ac auctoritate docebant, gerendus mos fuit, non fuit sanè ab illo CHRISTVS Dominus tanquam CHRISTVS, Dei-que filius agnoscendus, credendus, & colendus. quia secus omnino decernebant illi, & quidem ex ipsa etiam Moysis cathedra. quia & Pontifices & totum concilium, eum, eiusque discipulos damnarunt: eos, qui eum

Responsio.

agnoscere, ac profiteri quodammodo audent *ἀποστραφῆναι* faciebant, id est, anathemate inflicto, è Synagoga seu Ecclesia illius temporis eiiciebant. *Respondeo.* Res omnis, quæ interire debet, interit primò quidē cum vis quædam maior, ei contraria, vim ac vitam eius debilitat, infringit, ac incidit. deinde antequam omnino res illa intereat ultimumque, ut ita dicam, spiritum exhalet, antecedunt quædam veluti præparationes, plagæ, vulnera, ægritudines. Sicigitur res habebat. Mosaica illa cathedra & synagoga, totiusque veteris legis status auferri atque interire debebat. Affuit vis ei aduersa maior, ac potentior, CHRISTVS Dominus. Cathedram illam, synagogam, & statum tollere voluit. Plurimorum, maximorū, & certissimorum miraculorum patratiōe, Scribis, Phariseis, Senioribus, Sacerdotibus, Pontificibus, Principibus, totiq; Israelis populo probauit, se verū CHRISTVM à Deo missum, Deiq; filium esse, diuina potestate, ac auctoritate uti, frui. tumque primò in hac ipsa quæstione, An CHRISTVS venisset, Deusque is esset, in aliisque omnibus, quæ huic iunctæ & connectæ sunt; omnem iis, qui cathedram illam infidebant, potestatem, ac auctoritatem abrogauit, ac sustulit. ideoque in hoc quæstionum capite illi errare, iam, ac labi, falli ac fallere potuerunt, orbat scilicet, quoad istud

ver-

Surgere sensim Ch. isti Ecclesia, cecidit sensim Moyses cathedra.

veritatis genus; eo, qui cathedram illam regebat, & gubernabat spiritu. In aliis verò omnibus, eiusdem cathedræ adhuc auctoritatem reliquit, suaque ipsius auctoritate sanxit, eo vsque dum totum illum statum funditus tolleret, templum deiiceret, Hierosolymam excinderet, politiam totam euerteret. Tunc enim lethalem veluti ictum accepit Synagoga: & Mosaica suis cum ritibus, cæremoniis, explicationibus, & interpretationibus omnibus cathedra tunc debilitata, fracta, & vitali omni sanguine, ac spiritu exhausta vltimam egit animam. E contrario autem nouus nouæ legis status, noua CHRISTI IESU, de quo supra S. Augustinus, cathedra primò cœpit, dū iactum illud firmissimum fundamentum de ipsius CHRISTI Domini felicissimo aduentu, eiusdem diuinitate, potestate, ac auctoritate diuina, ac similibus. deinde adoleuit quoad alia omnia, quæ diuino illo suo iure sancire, ac instituere ille dignatus est. Et quæ fuit, vti hodie loquuntur in Scholis Philosophi; proportio veteris illius aut cathedræ, aut Synagogæ occidentis, ac orientis, eadem fuit Christianæ, aut cathedræ, aut Ecclesiæ orientis, viresque in dies acquirentis maiores; ita vt cum extincta illa est, hæc tota iam robusta, & quidem iam sola, steterit, viguerit, efflouerit, nuncque stet, vigeat, floreat, semperque ad summa vsq; mundi huius tem-

pora stabit, vigebit, ac florebit. Possent probari hæc omnia, sed satis hoc loco, per istam, quæ incidit occasionem, ea sic attigisse.

CAPVT VII.

An iidem Sapientes, Legisperiti, Scriba, Pharisei?

PRimo, Phariseos vocari *sapientes Israelis* docet Gorionides lib. 4. c. 29. vt suprà iam vidimus. sed ita hoc accipiendum, quod ipsi quidem sapientes essent, sapientumq; tunc præcipui, non tamen soli sapientes, aut non ante ipsos exortos alij. Quis enim Scribas in sapientibus non recenseat? Quis Essenos? Latius nimirum patet sapiens, quam vel Scriba, vel Phariseus, vel Essenus: & tam hos quam alios complecti potest: sicque vocabantur omnes, qui doctrina & eruditione pollebant, prout sæpe Rabbinos suos eo nomine appellant Iudæi. D. Hieronymus ad Algasiam, *Doctores Iudaorum σοφοί, hoc est, sapientes. Et si quando traditiones suas certis diebus exponunt discipulis suis solent dicere, οἱ σοφοὶ διδασκάλους, (vel potius διδασκῶν) id est, sapientes docent traditiones.* Et hinc interdum sapientes à Scribis & aliis distinguuntur, tanquam quod generalius est, ab iis, quæ specialiora Matth. 23. v. 34. *Ecce ego mitto ad vos Prophetas, & Sapientes, & Scribas, Isaia 33. v. 18. & 1. Cor. 1. v. 20. Vbi Sapiens, vbi Scriba,*

Scriba, ubi conquistor huius sæculi? Ierem. 8, v. 8.
 9. Notat verò Elias in Thisbi, plerosque post-
 modum declinasse sapientum nomen, seque
 modestiæ causa *Thalimidim*, quasi sapientiæ, *Thalmi-*
 vel sapientum discipulos vocasse, vti de Py- *dim.*
 thagora scribit lib. 5. Tusc. Cicerō, & Dioge-
 nes lib. 1. ac Illustrius.

II. Quos Legisperitos & legis Doctores
 vocat noster Interpres, ij Græcè νομικοὶ vocan-
 tur à S. Matth. c. 22. v. 34. S. Luc. c. 7. 30. c. 10. 25.
 c. 11. 45. 46. & 52. c. 14. 3. ad Titum 3. v. 13. inter-
 dum etiam νομοδιδασκαλοὶ, Luc. 5. v. 1. Act. 5. 34.
 ad Tim. 1. c. 1. vers. 7. Hos autem à Scribis non *Legisperiti*
distingui, liquere potest ex eorum officio, de *& Scriba*
quo paulò post, & ex Matth. 7. 29. 17. 10. Mar. *iidem.*
12. 28. Luc. 7. 30. c. 11. 45. 1. Cor. 1. 20. D. Epipha-
niius hæresi 16. τῆς γραμματίας interpretari ait,
νομοδιδασκαλῆς. Et statim addit *συνῆσαν ὁ αὐ-*
τοῖς καὶ οἱ νομικοὶ, id est, *Cum ipsis enim iidem erāt,*
& Nomici, seu Legisperiti. quod malè conuer-
 tit Cornarius sic: *Conuersabantur enim cum ipsis*
etiam Legisperiti: quasi hi ab illis diuersi essent,
 & cum illis tamen consuetudinem haberent
 aliquam. Distingui verò eos à Phariseis, per-
 spicuum ex Luc. 5. 17. c. 7. 30. c. 11. sæpe c. 14. v. 3.
 Interdum verò iidem homines, & Pharisei
 facti, & Legisdoctores officio erant, vt Matt.
 22. versu 34. *Vnus ex iis (Phariseis) Legisdo-*
ctor. & Act. 5. 34. Gamaliel, de quo antea.
 Et Hebræis *moreh* doctor est à *iarah*, vnde

G . 5 . lex

lex iisdem *thorab*, quasi νόμος, & νομίμας.

*Scriba in
scripturis
dupliciter
positi.*

I.

III. Scribæ in Scripturis dupliciter ponuntur, præcisè nimirum, & cum adiunctione. Præcisè autem rursus dupliciter: Nam vel in ciuilibus quibusdam commentariis, contractibus, & instrumentis occupabatur, prout hodie apud nos, tabelliones, quemadmodum videri factum potest Ierem. 32. 11. & innui Psal. 44. v. 2. *Alij in sacris codicibus describendis, conseruandis & explicandis versabantur* 4. Reg. 22. 8. 9. 10. Esdræ 1. c. 7. v. 10. & c. 11. Ierem. 8. v. 8. Matt. 7. 29. c. 17. 10. c. 23. 2. 1. Cor. 1. 20. Et hii idem erant cum Nomicis seu Legisperitis, de quibus paulò antè: distincti autem à Pharisæis, eum quibus sæpe vnà nominantur, tanquam distincti quidem, viuendi tamen ac docendi similitudine satis coniuncti Matth. 5. c. 12. 38. c. 15. v. 1 c. 23. 2. 13. 14. 23. 25. Luc. 5. 21. & 30. c. 6. 7. Ioan. 8. v. 3. Et quemadmodum idem esse potest Legisdoctor, & Pharisæus, ita etiam Scriba & Pharisæus. Vnde in Matth. 23. q. 12. breuiter, & clarè Abulensis. Sciendum ait, quod licet ponantur hic Scriba, & Pharisei tanquam distincti, non distinguuntur inter se, sicut Phariseus, & Sadduceus siue sicut opposita: quia nullus Phariseus est Sadduceus, neq. à contrario, quia erant sectæ disparatæ, & quasi oppositæ: sed distinguuntur, sicut Grammaticus & Dialecticus, quia licet aliud sit Grammaticum esse, aliud Dialecticum: tamen idem potest esse Grammaticus

*maticus & Dialecticus. sic enim aliud est esse Scribam quam Pharisaum, quia Scribam esse, est esse sapientem in lege: Pharisaum esse erat habere modum certum viuendi & sectam. Et tamen accidit eundem esse Pharisaum & Scribam, id est, doctum in lege. Cum adiunctione verò non simpliciter Scribæ, sed Scriba populi vocantur Matth. 2. v. 4. 1. Mach. 5. v. 42. Vnde præcipuæ auctoritatis eos fuisse apparet, quoad aliquam populi rationem, vel quòd huius institutioni & commodis magis consulere deberent, vel quòd in publicum aliquod populi concilium ascripti essent. Et simile quiddam videtur in iis, qui *seniores* præcisè Matt. 27. 12. & 41. c. 28. 12. Marc. 15. 1. aut adiunctè *Seniores populi* vocantur 1. Mach. 12. v. 6. & 35. Matth. 27. 1. Lucæ 22. 66. Quia verò Prophetia diuinorum quòdoque oraculorum interpretationem significat, 1. Cor. 14. fit, vt Chaldæus Thargum pro Prophetis yertat interdum Scribas, vt 4. Regum 23. 2. Paral. 35. v. 8. Jerem. 26. 11. & c. 29. 2. Ad vtrum verò Scribarum præcisè sumptorum genus pertineant illi, qui Regibus nonnunquam attribuuntur 2. Reg. 8. v. 18. c. 20. 25. 4. Reg. 12. v. 10. & c. 22. 3. quæstio est. Ego diuinarum rerum Interpretes interpretor. sicuti hodie Regibus ac Principibus vnus minimum semper adest insignis Theologus aliquis. Fabulantur verò R. Salomon & Chaldæus Thargum in Genes. 49. & Thalmudici,*

2.

*Propheta
Vocantur
interdum
Scriba.*

*Regnum
Scriba,
quid.*

*E qua tribu
Scriba.*

è pau-

*An Esdra
tempore
caperint
Scriba.*

è paupere Simeonis tribu Scribas fuisse, cum, ut de Esdra patet, aut Leuitæ fere essent, aut certè ex quacunque tribu. Neque verius idem Thalmudici asserunt, eos ab Esdra ipso conditos, cum antea iam fuerint, & ipse tantum inter eos, suo tempore, summus, & omnium quasi Princeps.

CAPYT VIII.

An dum Matthæi cap. 5. toties ait Dominus, Ego autem dico vobis, Pharisaicas veteris legis interpretationes corrigat, an vero ipsi potius veteri legi addat aliquid, eamque perficiat?

*Opiniones
duæ.
Prior.*

GRavis hæc, & ad multa utilis quaestio est, quam quia grauitè ac doctè, suo scilicet more, tractauit in illud Matthæi caput num. 21. Maldonatus noster, placet eruditissima eius huc euocare verba, ne pro illius auro, meum vel æs, vel ferrum obtrudam. Omnes, inquit, hæreticorum Interpretes pro comperto habent (spiritus enim sanctus illis, opinor reuelauit) Christum non legem, sed Scribarum & Pharisaorum traditiones, interpretationesq; corrigere, eaque de re impudenter veteres auctores, quod aliter senserint, reprehendunt. Idem scilicet olim alij hæretici Pelagiani docuerunt, ut lib. aduersus illos primo Hieronymus scribit; Catholicus nescio

nescio an quisquā prater Strabum; & nostro tempore nonnullos, qui minore, quam Catholicos decet, cautione hereticorum legerunt commentarios.

Nec inficior aliqua esse argumenta huius sententia, quæ aut minus doctum, aut minus constantem lectorem mouere possint. Primum ponderant il-

lud in singulis mandatis repetitum verbum;

Dictum est, quasi ideo dictum, non autem scriptum dixerit, quia non de lege, sed de Phariseorum traditione, explicationeq; loquebatur. Deinde, quod se illis CHRISTVS opponat, quasi peruersis Interpretibus bonum Legislatorem, veteri Legislatori neutiquam op-

positurus, siue ipse, siue pater fuerit, qui Moyse veterem legem dedit. Præterea, quod hæc,

quæ Matth. 5. CHRISTVS addit, vetere lege continebantur. Non enim solum adulteriū;

sed etiam concupiscentia prohibebatur, Non concupisces; inquit, uxorem proximi tui, Exodi 20. 17. Testis D. Paulus, Concupiscentiam; in-

quit, nesciebam; nisi lex diceret, Non concupisces; Rom. 7. 7. non ergo CHRISTVS legi quid-

quā, sed interpretationi Phariseorum suā interpretationem addit. Præterea lex non iube-

bat odio inimicos habere, sed potius amare Exodi 23. 4. Si occurreris boui inimici tui; aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odietis te iacere sub onere, non pertransibis, sed subleuabis eum. Præterea cum CHRISTVS ab adole-

scente illo interrogatur, quid faciendo vitam

Opinionis
prioris ar-
gumenta.

VIII.

I.

II.

III.

IV.

V.

ater-

VI.

aternam possidebo? nihil aliud respondet, quam *Serna mandata*, Lucæ 18. 18. Nihil ergo, quod CHRISTVS adiiceret, in legis mandatis desiderabatur. Denique nulla in Euangelio perfectio maior est, neque verò potest excogitari, quam diligere Deum *ex toto corde, ex tota mente, ex tota anima, ex totis viribus*. Atqui id ipsum lex præcipiebat Deuter. 6. 5. Accedit, quod Christus dicit ibidem versu 20 *Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam Scribarum & Pharisaorum, non intrabitis in regnum celorum*, quasi indicans, se non legem; sed Pharisaorum interpretationem velle corrigere. Multa

VIII.

etiam Christus dicit dicta fuisse antiquis, quæ in lege non reperiuntur; vt illud ibidem versu 21. *Reus erit iudicio*; & illud versu 33. *Non perierabis*, & illud versu 43. *Odio habebis inimicum tuum*. Viderant ista, vt opinor veteres auctores, incredibili tamen omnes consensu docuerunt, Christum legem ipsam veterem correxisse, adiunctis iis, quæ ad perfectionem Evangelicam desiderabantur, non quòd lex in suo genere perfecta non fuerit; sed quòd minus perfecta, quam Euangelium; pædagogum enim fuisse ludæis, tanquam pueris ruditer erudiendis adhibitum, donec melior Magister Christus firmioribus iam ingeniis perfectiora proponeret. Atque ad hunc modum diximus, Christum legem implexisse, quia addidit, quæ in illa desiderabantur. Sic Irenæus

*Opinio posterior, a Maldonato probata dupliciter.
1. Auctoritate veterum.*

Irenæus lib. 4. c. 27. Tertul. lib. de patientia. Cle-
 mens Alexandrinus lib. 6. Strom. Hilarius,
 can. in Matth. 4. Epiphanius aduersus Prole-
 maitas hæc. 33. Basiliius hom. in Psal. 14. Chrys-
 hom. 16. in Matth. Auctor imperfecti hom. 11.
 Ambros. sermo. 5. in Psal. 118. D. Hieronymus
 in Epistola ad Gerontiam de monogamia,
 Chromatius, Theophylactus, & Euthymius
 in commentariis ad S. Matthæi locum. *Quo-* ^{2. Eadem}
rum sententiam, non solum eorum fractus auctori- ^{probata}
tate, sed maioribus etiã in hanc partem argumē- ^{opinio ar-}
ris impulsus verissimam iudico. ^{gumentū}
 Primum, ut hæc ^{VI.}
 retici expendunt verbum illud, *Dictum est,* e-
 go contra expendo, quod sequitur, *antiquis,* id
 est, illis, quibus Moyses legem dedit, quasi
 Mosaicis & legalibus hominibus Christia-
 nos, & Evangelicos opponat, *Ego autem dico*
vobis. Enimuero si de solis Phariseorum tra-
 ditionibus, interpretationibusque loquere-
 tur, non diceret, *Audistis,* quia dictū est, quasi
 ipsi ab eo, qui dixit non audiuerint, sed ab al-
 liis, qui audiuerant, acceperint. Sed dixisset
 simpliciter, *Audistis,* non occides, aut, *dictum*
vobis est, non occides. qui autem occiderit,
 reus erit iudicio. Nec nomini Scribarum &
 Phariseorum eos reprehendens, pepercisset,
 sed disertè dixisset, *audistis à Scribis & Phari-*
seis. Hac enim libertate semper vsum vide-
 mus Christum. *Cauete,* inquit, *à fermento,* id
 est, *doctrina Phariseorum & Sadduceorū,* Matt.

16. 6. 11. 12. Nec antiquos vocare potest eos, qui paulò ante fuerant, nec enim Pharisei multo ante Christi tempora, ut ex Iosepho colligitur, existerunt. Deinde, quia multa Christus corrigit hoc loco, quæ constat non à Phariseis introducta; sed in lege expressa esse, quale est illud versu 31. *Quicumque dimiserit uxorem suam, det illi libellum repudiij.* Deut. 24. 1. Quid, quæso, hic Pharisei corruperant? Christus tamen corrigit, *ego autem dico vobis*, & illud versu 33. *non peierabis.* Lex enim dicit Levit. 19. 12. nec id Pharisei corrumpebant. Nam quod dicunt, solitos docete Phariseos, non peccare, qui per cælum atit terram iurarent, post refutabimus. Quod autem Christus Matth. 23. 16. Phariseos reprehendit, quod dicerent, *qui iurat in templo, nihil est; qui autem iurat in auro templi, tenetur*, diuersum est. Nec enim Chrirtus falsam in illis legis interpretationem reprehendit; quod si facere voluisset non illo, sed hoc loco utique dixisset Matth. 5. Nec enim lex per templum iurare prohibebat; Christus primus prohibuit, sed reprehendit avaritiam, qua, qui per templum iurabant, absoluebant, qui per aurum damabant, quasi magis auro, quam Dei honore tangerentur. Præterea, ubi lex dicebat, ut si quis te in vnâ maxillam percuteret, illi alteram verteres? aut quæ Pharisaorum culpa erat, quod non ita, cum lex non diceret, interpre-

taren-

Suprà dictum est.

3.

tarentur? cum nunc, Christo ipso docente, vix capere possimus? Vbi scriptum erat, vt tollenti nobis tunicam & pallium dimitteremus? Non ergo legem tantum interpreta-
 tur Christus, sed nouam condit legem, nouam affert doctrinam. Præterea illud: *Diligite inimicos vestros*, vbilex dicit? Nam quod affertur ex Exod. 23. 4. *si occurreris boui inimici tui*; nihil est. Loquitur enim de Iudæo, cum quo Iudæus inimicitias gerere prohibebatur. Itaque qui illic *inimicus* dicitur, Deut. 22. 1. *frater* appellatur, *Non videbis bonem fratris tui, aut ouem errantem, & præteribis, sed reduces*. Cum autem de veris loquitur inimicis, non solum odio habere, verum etiam delere, iubet, *Delebis nomen eius sub celo, cae ne obliuiscaris*, Deut. 25. 19. In Euangelio neminem omnino odisse licet, neminem priuata auctoritate delere. Denique videmus Christum hoc loco præmia, suppliciaque veteris legis amplificasse. Quam ob rem, nisi quia perfectionem legis auxit? Ex iis, quæ diximus, qui aliquo sunt ingenio, quomodo contrariis argumentis respondere oporteat, non difficulter colligent; non pigebit tamen rudioribus respondendi modum ostendere. Quod obiicitur primo loco, non dixisse Christum, *scriptum est*, sed *dicitur*, nimium est leue. Nam aut nihil in eo verbo mysterij est; cum videamus Euangelistas his duobus verbis sine discrimine vti,

H

sicut

*Solutio ar-
 gumentorum prioris
 opinionis.
 Ad I.*

sicut dictum est per Prophetas, & sicut scriptum est,
aut si quid est in eo verbo mysterij: non id est,
quod hæretici putant; sed quod Chrysostomus & Theophylactus adnotauerunt; ne, si
patrem, à quo id dictum erat, nominaret, se
illi aut opponere, aut etiam antepondere vi-
deretur: si se, qui etiam veterem legem de-
derat; inuidiam in se auditorum concitaret.
aut, ut ego suspicor, non se sibi, aut patri, sed
Moyse tacite opponit. Nam etsi lex vetus à
Deo data erat, tamen quia populus non à
Deo sed à Moyse eam acceperat, eius auctor
Moyse videbatur. *Lex, inquit, per Moysen da-*
ta est, Ioan. 1. 17. Et, *Nonne Moyses dedit vobis le-*
gem? Ioan. 7. 19. Denique *lex Moysis* appellatur
Luc. 2. 22. & 24. 44. & Ioan. 7. 23. Act. 13. 38. &
13. 5. & 28. 23. Et quæ in lege scripta, atq; præ-
cepta erant; *Moyses scripsisse ac præcepisse* dicitur
Ioan. 8. 5. & 1. 45. Se igitur Christus tacite op-
ponit Moyse, cum dicit, *Ego autem dico vobis,*
sed noluit eum ad vitandam inuidiam nomi-
nare. Atque hac ratione non solum *primum;*
sed secundum etiam argumentum facile solui-
tur. *Tertium* sic: non dubium est, quin concu-
piscencia in veteri lege prohiberetur: sed mul-
to minus expressè ac præcisè, quam à Christo
hoc loco prohibetur. Lex quippe tantum di-
cebat; *non concupisces uxorem proximi tui;* sed
non dicebat, eum, qui impudicis oculis aspi-
ceret, adulterij teneri. *Quartum* paulò ante
aliud

Ad 1.

8.

4.

aliud agentes obiter soluimus. Docuimus enim legem præcepisse, quosdam publicos non solum odisse hostes; sed penitus etiam abolere. Atque eò Christus alludit, cum dicit, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos*, Matth. 5. v. 44. In quinto solum probatur, non omnia, quæ ad legem Christus adiecit, esse præcepta; quod negandum non est; pleraque enim consilia sunt Euangelica; ideoque Christus ab illo adolescente tantum exigit, ut mandata seruet, si tamen euangelicam perfectionem sequi velit, vendat vniuersa quæ habet, & det pauperibus, seque sequatur, hoc est, quod Matth. 5. dicit, palliū etiam dimittere, ut nudū CHRISTVM, nudus sequare. At quæ maior perfectio, quam Deum ex toto corde diligere? respondet, *magis ex toto corde diligere*. Nam qui sic diligit, ut nullius rei amoris Dei præponat amorem, ex toto corde Deum diligit. Qui propterea relinquit omnia, quæ habet, & CHRISTVM sequitur, quemadmodum Apostolos fecisse legimus; magis ex toto corde diligit. Vno dicam verbo, *diligere Deum ex toto corde*, est eum ita diligere, ut non etiam idola, non aliud quidpiam ei contrariū diligamus. Hanc perfectionem Deus ab Abrahamo requirebat, cum dicebat, *Ambula coram me, & esto perfectus*, Genes. 17. 1. Quod autem Christus dixerit, *Nisi abundauerit iustitia vestra plusquam*

H

scriba-

Scribarum & Pharisaorum, non intrabitis in regnum celorum; non ideo dicit, ut eorum doctrinam, sed ut eorum vitam reprehendat, cum alio loco dicat, super cathedram Moysi sederunt Scriba & Pharisei, omnia ergo quaecunque dixerint vobis, servate, & facite: secundum autem opera eorum nolite facere; dicunt enim & non faciunt, Matth. 23. 2. Ideo etiam dicit, quia Pharisei adeo se legi addictos esse profitebantur, ut si quid melius, atque perfectius CHRISTVS doceret, longè reiicerent. Neque verò nego, Scribas & Phariseos multis in rebus male interpretatos fuisse legem. Scio enim (& suprà expositum est) monuisse discipulos suos alibi Christum, ut ab eorum fermento, id est, doctrina cauerent. Matth. 16. 12. tantum dico, Christum eo loco non id agere, ut Phariseorum traditiones, aut interpretationes reprehendat, sed ut additis partim præceptis, partim consiliis Evangelicis, legem perficiat.

8. Quod postremo loco obiectum est, multa Matthæi 5. quasi antiquis dicta, à Christo recitari, quæ in lege non reperiantur, id verò nego. Nam illud eodem c. versu 21. *reus eris iudicio*, eandem habet sententiam, quam illud Levit. 24. v. 21. *Qui percusserit hominem, morietur*. Ex num. 35. v. 16. *Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit, qui percussus est, reus erit homicidij, & ipse morietur* utique versu 17. & 30. Illud vero versu 33. *non perjurabis*, sumptum quoad sententiam,

tiam, est ex illo Leuit. 19. v. 12. *Non peierabis in nomine meo*, siue vt in Hebraico ad verbum est. *Non iurabis in nomine meo ad falsum*, seu ad mendacium. quod Exodi 20. v. 7. Deut. 5. v. 11. est *assumere nomen Domini in vanum*. Denique illud vers. 43. *Odio habebis inimicum tuum*, sumptum ex Deut. 25. v. 19. vt supra explicatum.

CAPVT IX.

*An in Mosaica Synagoga statum, hæretici
verè fuerint Pharisei?*

Pharisæorum hæresim & sectam, vniuersè loquendo, constat ex dictis fuisse. Vt in praua verò & impia hæresi videantur iudæ, ipso etiam Mosaicæ legis statu, fuisse, faciunt quæ supra ex D. Epiphanio, Philastrio, D. Hieronymo, & ex ipsorum etiam de fato effatis, aliisque pluribus diuinæ legis deprauationibus allata sunt. Mihi triplex adhibenda videtur distinctio, dogmatum scilicet, Phariseorum, & temporis. *Primo*, dogmata, neque, vt supra vidimus, ex se praua erant, neque cum errore coniuncta omnia. *Secundo*, Pharisei non omnes omnia praua complectebantur, aut pertinaciter (excipio semper quæ ad summum religionis nostræ caput, CHRISTVM Dominum spectant) tuebantur, imò fortasse nulli, aut per pauci. Nam in eorum dogmata vel in ipsos, aliquod esse la-

Ph. hæreticissimos a iudæis in Colloq. Ratisb. sess. 10. fol. 121.

Responsio per distinctionem triplicem.
1. *Distinctio Phariseorum in dogmatum.*
2. *Distinctio ipsorum Phariseorum.*

3. *Distinctio
temporis.*

tum, ab illius temporis Ecclesia, siue cathedra Mosaica iudicium nusquam comperior. imo ne suspicandi quidem idonea suppetit causa, dum cathedraticum ad eos ius & potestas venisset, vt suprà vidimus. Demum quædam illo tempore, propter obscuritatē, minoremque diuinarum rerum imperitiā, tolerabantur, quæ apud Christianos tolerari iam non possent, sed vel iam vt errores & hæreses proscripta sunt, vel si à quopiam iterum referrentur, confestim proscriberentur. Generatim igitur loquendo, videtur dicendum, fuisse quidem quædam Phariseorū dogmata, quæ quoad se, & vti loqui solet schola, materialiter hæretica essent, non tamen hæreticos propriè Phariseos fuisse, aut certè nō omnes, sed eos tantum, qui vel *fatui* appellantur, non eo modo, quo *pro stultis* maluit Matth. 23. fatuos Beza dicere, sed quo S. Aug. in Ioan. tract. 37. ait; *O si cor tuum non esset fatuum, non crederes fatum*: vel alij similibus quibusdam irretiti erroribus, si quos contra Ecclesiæ iudicium contumaciter propugnabāt. S. Epiphanius vero quando hæresim vocat, vel usurpat hæreseos nomen generatim tam in probam, quam improbam partem, vel hæreticos iudicat ob dogmata, quæ materialiter erant, vt dixi, hæretica, vel pro fati assertionibus, hocque posteriori modo loqui videatur Constitutiones Apostolicæ lib. 6. c. 6.

S. Hieron.

Pharisei fatui, qui.

S. Hieronymus loco citato, & Philastrius. Licet hac in re locum habere videatur id, quod ait S. Augustin. Epistola ad Quoduultdeum, *non idem videri omnibus de dogmate quopiam, sitne hæresis, an non.* Si Pharisei non peccatores tantum, sed hæretici etiam fuissent, an cum iis comedisset Dominus toties, tam familiariter? An qui hypocrisim, aliaque iis vitia obiecit, hæresim nunquam obiecit? An eos super cathedra Moysis sedere, ipsos in omnibus audiendos præscripsisset? An hoc iisdem crimen, ut alia tam multa, tam graua nusquam impigisset scriptura? An Iudaici cultus, id est, eius, quo verè tunc colebatur Deus, sectam hanc dixisset Apostolus certissimam, accuratissimam? Quid de Sadducæis vnumquam simile? Sed de his postea. Certè in præcipuis R. Hillelis sententiis, quas loco a- *Infrà c. 17.* lio afferam; non vltima est ea, quæ *ab Ecclesia separare se quonquam vetat.* & ita quidem, ut verbo ipso *parasch* vtatur. quasi diceret: *Licet institutis quibusdam te à communi aliorum viuendi ratione separes; caue tamen ab Ecclesia Catholica te separes.* Bene verò habet, quod hac in re nihil dissentiat Drusius, qui Phariseos crebro pios, & quidem generali modo, prout id nomen Sadducæis, & impiis aliis opponitur, appellat pag. 5.

6. 16.

H

4

CA-

CAPVT X.

An per Phariseos Catholici, an verò Lutherani, Calviniani, similisq; farina alij significentur?

IN S. Matthæi caput 3. vers. 7. Maldonatus, cum Phariseorum & Sadduceorum ortū explicasset addidit: *Quales hodie sunt Ministri & Superuigilanti (seu Superintendentes) & similia nomina nuper inuenta eorum , qui nulla vocati auctoritate, docendi regendiq; populi officium vsurparunt.* Genebrardus verò lib. 2. Chron. Phariseos sæpe Catholicos vocat, hisq; verbis vtitur: *Es certè, vt Pharisei Theologi respondebant, qui penitus scripturarum mysteria scrutantur: ita Scriba Canonistis, quia leges ciuiles & Moisaicas secundum legis corticem curabant.* Rursus: *Erant & Scribae Catholici.* Vnde Matth. 23. *vna cū Phariseis sedisse dicuntur super Moysis cathedram, vt qui eam vacuum inuasissent, dum Sacerdotes diuitiis Ecclesiasticis abundantes desererent suum officium.* Hæc illius verba exagitans in Matth. c. 2. v. 4. Beza. Sane, ait, *dicis quod res est. Nec enim ouum ouo similius, quam vos Theologi & Canonistæ veteribus illis Phariseis, vt pari prorsus iure Catholici vocari possint. siue dogma de operum iustitia, siue illam traditionum superstitiosissimarum atque impurissimarum colluuiem spectamus. Sic & hæretici alij Catholicos, & in primis Religiosos*

fos non rarò Scribas, & Pharifæos contumeliosè appellitant. Sed quia non conuiciorum aut sementis aut messis, sed puræ veritatis indagatio mihi proposita, duo hic in considerationem adhibenda censeo. *Vnum* est, vnam, eandemque rem, ob diuersas eius affectiones, posse per similitudinem aliquam modo bonis, modo malis aut hominibus, aut rebus aliis comparari. Verbi gratia, *fermenti nomen* antea vidimus, prauæ doctrinæ ac hypocrisis attribui. sicut & 1. Cor. 5. v. 6. At Matt. 13. v. 33. *Simile est regnum calorum fermento*. Iam Christus Dominus *Leo* nominatur Apoc. 5. v. 5. At etiam Diabolus 1. Petri 5. v. 8. *circuiens & querens quem deuoret*. Salomon Christi Domini, qui veram mundo pacem attulit, symbolum est, & tamen quisquis mulierosus, & ab officio aut religione per libidinem desciscens, ei nonne similis? *Alterum*, in Pharifæis fuere, generatim loquendo, varia. *Primo*, Religio Iudaica, seu vt loquitur Apostolus Act. 26. v. 5. *apud Iudeos*. *Secundo* secta propria, quoad peculiariora scilicet nonnullæ doctrinæ, vitæque instituta bona, mala. *Tertio* vitia multa & graua. Nunc igitur dico, *quoad primum*, non male comparari Catholicos Pharifæis, quia hi, vt suprà dictum est, hæretici non erant. *Quoad secundum*, posse iisdem dici similes Religiosorum hominum ordines & Scholasticorum disputatorum familias, Thomæam,

Melanchthon lib. 2. Chron. & Prefat. in Lutheri tomum 9. Germanicum. Notandum dko.

1.

2.

Respondetur ad questionem tripliciter.

1.

2.

H 5

Scoti-

Scoticam, Durandinam, si spectentur instituta illa, quæ vel bona, vel ex se saltem non mala. Quoad mala verò, posse cum iisdem conferri sectas omnes impias, siue Lutheranorum sint, siue Calvinianorum, aut aliorum.

¶ *Quoad tertium*, omnes iis dico assimiles, qui iisdem se dedunt vitiis, cuiuscunque ij aut religionis, aut sectæ sint, cuiuscunque aut status, aut ordinis. Si enim hypocritæ simus, superstitiosi, fastuosi, ambitiosi, proximorum despiciētes, auari, dilatantes phylacteria, magnificentes fimbrias, sepulchra dealbata, inuidi, infidi, contumaces, aliiſque id genus Pharisaicis sceleribus cooperti, siue Catholici, siue Lutherani, Calviniani, aliufve cuiuscunque fursuris hæretici, Pharisei sumus, & cum Phariseis, quod auertat clementissimus Dominus; æternæ filij gehennæ. Ad omnes enim pertinet illud S. Hieronymi in capit. 23. Matthæi: *Va vobis miseri, ad quos Phariseorum vitia transferunt.* In hoc tamen ipso nequiores Catholicis malis hæretici omnes, quòd cum hisce vitiis, perfidiâ ac hæresim coniungunt, imò, ex eius præscripto, sæpe in hac ipsa se ingurgitant.

CAPVT XI.

Quando ceperunt Pharisei?

Opiniones.

I.

Dixit Maldonatus in c. 5. Matthæi; quod & in 2. antea dixerat, *nō multo ante Christi De-*

sti Domini tempora, extitisse Phariseos. idque sanè affirmat Diuus etiam Hieronymus in c. 8. Isaïæ, sed neuter certum definit tempus. Drusius verò fol. 32. Sunt, ait, qui memoria prodiderunt sapientes, id est, יְהוֹשֻׁעַ dictos, fuisse vsque ad Alexandrum Ianaum, eoque regnante primum cœpisse vocari Phariseos. Quod legere meminimus in libro quodam Hebraico, qui vulgo compendium Iosephi vocatur. Adrichomius in sua Ierusalem ab Iasonis Pseudopontificis tempore, ipsorum arcessit initium. Quia verò Maldonatus Iosephum vtrumque suæ opinionis testem laudare voluit, eam ex vtroque intelligere ita oportebit, vt Machabæorum tempore iam fuerint, quemadmodum suprâ monstraui, id est, ante CHRISTI Domini ortum annis plusquam 150. quibus Ionathas Iudæ Machabæi fortissimi frater fortissimus rerum apud Iudæos potitus est. Nam huius tempore sectas Iudaicas tres fuisse ostensum, contra Io. Drusium, fuit antea, ex eodemque Iosephi loco, licet alia, quæ hoc tamen vnū non probant, loca congerat; ex libro, inquam, 13. c. 9. haustum illud Genebrardi in Chronol. lib. 2. Sub Ionatham Phariseorum ordo; Sic & Sadduceorum secta. Putarim tamen Phariseorum (de aliis suo infrâ loco dicam) exortum aliquanto adhuc superiorem. Nam primo non ait Iosephus hæreses illas tūc enatas, sed quasi de iis, quæ iam essent ac vigerent, loquitur:

Circa

2.

3.

*Suprà l. 1.
c. 3.*

4.

5.
*Probabilè
maximè.*

Circa hoc tempus (Ionathæ) erant tres Iudeorum hereses. Deinde Sadducæus Pharisæos esse antiquiores, patebit ex illorum auctore infra, eorundemque ab istis discessione. At illo Ionathæ tempore Sadducæi extiterunt. Tertio, Ioannis Hyrcani tempore maximum iâ Pharisæorum numerum, & auctoritatem fuisse, planum ex historia, vnde Drusiana ista controuersia, de qua supra, & iterum infra. Ergo pluribus annis ea secta iam steterit, quam inter Ionatham, & Hyrcanum istum interfluxerunt. Ij autem sunt XXIV. Nam tam breui tempore, tam noua, tamque mira secta multitudinem, & auctoritatem tantam colligere num satis commodè potuit? Quarto fuerunt Ionathæ, secutique Simeonis tempora fere semper tumultuum, bellorumque plenissima. quibus multum est, si quæ iam sunt instituta, seruentur, non autem noua instituantur. Denique ex ipso Pharisæorum auctore, ad quem iam propero, rei etiam huic stabilimentum.

CAPVT XII.

Pharisaica secta auctor quis?

D Hieronymi, quæ in Isaia caput 8. scripta, verba putant nonnulli abunde questionem huic satisfacere. Sunt autem hæc:

S. Hieronymi Verba. Dicit domus, Nazaræi (qua ita Christum recipiunt.

piant, vt obſervationes legiſ veteris non amittant) duas familias interpretantur, Sammai & Hillel: ex quibus orti ſunt Scriba & Phariſai, quorum ſuſcepit ſcholam Akibas, quem magiſtrū Aquila proſelyti autumant, & poſt eum Meir: cui ſucceſſit Io- hannam filius Zachai, & poſt eum Eliezer, & per ordinem Delphon: & ruruſum Ioseph Galileus: & uſque ad captiuitatem Hieruſalem Iosue. Sammai igitur & Hillel, non multo prius quam Dominus naſceretur, orti ſunt in Iudæa, quorum prior diſſipator, interpretatur, ſequens prophanus: eo quod per traditiones & διατάξεις ſuas legiſ præcepta diſſiparint, atque maculauerint. Sed in hiſce In illis no-
tantur duo.
1.

verbis notanda duo; Vnum, non potuiſſe Akibam eſſe proſelyti Aquilæ Magiſtrum. Nā vixit proſelytus ille Adriani tempore, vertitque in Græcam linguam vetuſ Testamen- tum, vti ſcribit S. Epiphanius lib. de ponderi- bus, & menſuris. Akibas verò ante CHRISTI Domini ter ſalutarem ortum fuit, vt loco illo ſignificat D. Hieronymus, & S. Epiphanius hæreſi 15. & 33. qui ante Babyloniam etiam captiuitatem eum fuiſſe notat diſertè hæreſi 42. quæ Marcionitarum eſt. Si Aquilam Onkelos, qui Pentateuchum Chaldaica para- phraſi expoſuit, diceret, non paulò eſſet id to- lerabilius. Alterum; quod ait S. Hieronymus ex Hillel, & Sammai ortos Phariſæos & Scri- bas, non eſſe de ortu primo accipiendum, ſed de poſteriore, qui eſt notior, propter quem ſcili-

2.

scilicet increuerunt illi magis, magnoque adhuc discrimine, alij ab alijs separati sunt, vti paulò post patebit. Nam ortus prior alius indicabitur; Et Genebrardus li. 2. Chron. ea D. Hieronymi verba proferens, per parenthesis apponit, *ex Schamai & Hillel incrementa potius accepisse*. Phariseorum igitur auctor nō vnus, sed plures à Iudæis ipsis referuntur: omnes scilicet viri, Synagogæ magnæ, idque quoad primum sectæ initium: & duo præstantes Rabbini, de quibus suprà, & item infra; quoad maiorem videlicet progressum. Aiunt enim Moyse in monte Sinai nō scriptam tantum legem, sed eius etiam intelligentiam, & eam, quæ vt suprà iam dixi *behal pi* dicitur, id est, quæ ore traditur, accepisse, ipsique Iosue tradidisse: hunc Senioribus ipsum secutis: hos Prophetis: hos viris synagogæ magnæ, qui duas dicuntur insignes sapientiæ Scholas seu Academias condidisse; vnā in Babylonia, super Euphratem, in Nehardeha: alteram Hierosolymæ, per eos, qui è captiuitate Babylonica redierunt: è quibus sapientiæ officinis quàm plurimi sapientes extiterint. Viri autem Synagogæ magnæ, quasi principes numerantur, post Babylonicū reditum, Zorobabel Salathielis filius, Iesus, Nehemias, Seraias, Raabias, Mardocheus, Balsan, Massar, Bagoas, Rahum, Baanas, post quos & eorum adhuc reliquiis, fuit, tempore Alexandri

*Responsio
ad quæstio-
nem.*

*Duplex
Phariseorū
& ortus, &
auctor.*

1.

2.

*Academia
Iudaeorum
duæ.*

dñi Magni, *Simeon*, cognomento *Iustus*, alias
 Iaddus, filius Iosue, nepos Iosedech Pontifi-
 cis. Eum secutus est eius discipulus *Antignus*,
 siue, vt à quibusdam nominatur, *Antigonus*,
 vir Sochæus, cuius discipuli memorantur
 quatuor: duo scilicet *Iose*, & *Sador*, eiusq; col-
 lega *Baictos*. Sed de his duobus posterioribus,
 in Sadducæis postea. E duobus prioribus, *Io-
 se* vnus fuit filius Iohezeris cuiusdam, vir Tse-
 tedæus: *Iose* alter filius Iohannis, & Hieroso-
 lymitanus. Horum discipuli fuerunt *Iosue* fi-
 lius Perachaiæ, & *Nithai* Arbelitanus. Horū
 rursus discipuli *Iudas* filius Tabeai, & *Simon*
 filius Satachi. Horum postea discipuli *Sche-
 mias*, & *Abtalion*; profelyti iustissimi. Horum
 verò discipuli, illi à quibus principium duce-
 bat suprâ S. Hieronymus; *Hillel* & *Schamai*,
 quorum ille ab eodem D. Hieronymo *pro-
 phanus*; posterior *dissipator* interpretatur: ab
 aliis verò ille *laudatus*, hic verò *calestis*. Vnde
 & quibusdam videtur ille à Iosepho lib. 15. c.
 13; vocari *σοφιστής*, iste *καμύδης*. Inter hos autem
 dissectionem quandam factam rectè notant;
 apud eundem S. Hieronymum loco citato;
 Nazaræi. Nam & adhuc hodie celebrantur
 apud Iudæos בית שמאי, בית הלל, id est, *Dua doctis-*
domus Hillelis, & *domus Schamai*. Sed bonam, *simorū la-*
 sanctam, & in nomine Domini factam cam *deorum*
 sectionem; patet ex c. 5. tract. pirke auoth, vbi *familia*.
 sententia hæc: *Omni contentio, quæ est propter*
Deum

Deum in finem vsque durabit : quæ verò non est propter Deum, non durabit in finem. Quanam est contentio, quæ sit propter Deum? Contentio nempe Hillel & Schameai : quæ verò non fuit propter Deum, est contentio Korah, & vniuersi cœtus eius. E stirpe David Hillelem fuisse ait R. Abraham Letui, vixisseque ætates 120. & anno ætatis 40. è Babylone in terram sanctam venisse, ibique annos 40. docuisse. Ipsius autem fuisse traduntur discipuli octoginta, ingenio, doctrinaq; præstantissimi, quorum triginta dicunt Rabbini, dignos fuisse, super quos descenderet diuinitas, vt super Moysen : & triginta, propter quos staret sol immobilis, vt propter Iosue : cæteros viginti, fuisse vulgariore. sed omnium princeps Jonathan Vzielis filius: omnium minimus R. Iochan seu Ioannes, filius Zaccai. cuius tempore dicitur ab Rabbi Abraham fuisse Vespasianus. Inter hos Gamaliel senior, cuius filius Simeon, qui in vrbe excidio cum Rabbi Ismaele Eliszi filio occisus; & Simeonis huius filius Iuda Nagid, seu Rabbenu Hakkados, vel Iuda Hannafi, id est, princeps in Pirke auoth c. 3. Huius verò filius R. Gamaliel secundus, cuius sententiæ leguntur c. 2. Pirke auoth: è quo libro fere hæc. & ex Rabbi Moysæ de Kotzi Præf. in librum Præceptorum, Rabbi Abraham in historia Cabalæ, sed capitis primi Pirke auoth ordinem, quam Rabbi Abraham sequi malui, si quædo discederunt,

derunt, quia liber ille certior, maiorisque auctoritatis. Dissederunt autem modice, sicuti & vterque à D. Hieronymo in Isaia c. 8. dissidet. Nam *Rab Akibas* apud hos tacetur, qui videretur inter illos Hillelis octoginta discipulos fuisse, de quibus supra, itemque desideratur *Rabbi Meir*, de quo forte cap. 3. *Pirke*, & *Rabbi Delphon*, (de quo nihil vsquam) *R. Iosue*, sed post excidium nominatur *Rabbi Tarphon*, & alius *R. Akiba*. Vide si libet etiam, quæ Galatikus lib. 1. c. 2. Genebrardus lib. 2. Chronol. Capnion lib. 1. Cabalæ, Mercerus lib. de Abbreuiationibus Hebraicis, alique de his scripserunt.

CAPVT XIII.

Quæ Phariseorum auctoritas?

SYnna profecto fuit apud omnem populum. Iosephus lib. 13. c. 18. τὸ συνέταγμα ἡμεῶν ὡς καὶ τῆ βασιλείας πλείστοις, καὶ τῆ ἀρχιερείας, ἐκδύς πιστεύουσιν. Et vberius ac testatius lib. eodem c. 23. & 24. vbi Alexander Rex moriens, uxori suæ Alexandræ, quid facere debeat præscribit; & illa, quod ab illo præscriptum est, facit. Vult enim ille, ut se mortuo eat ipsa splendide Hierosolymam, & potestatem Phariseis aliquam concedat. τὸν τὸν δὲ ἐπαύριον αὐτῷ ἀντὶ τῆς πηγῆς ἐν τῇ πόλει ποιῆσαι αὐτῷ τὸ ἐκεῖθεν διώμα καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἰσχυρὰ τῶν τῶν ἐκείθεν βασιλέων τε μισθόντας. καὶ οὕτως

λυε δακρυμόνους ἀφελήσαι. μάλιστ' αἰσιν ἐν τῷ
 ἐξ τῆς πλῆθους τοῦ ὧν αὐτὸς φρονῶντες, τὴν χαλεπὸν ἀ-
 γασιν. Rursus lib. 17. c. 3. Ἡ μόειδον πινυτοῦ καὶ
 ἀνδράπων ἐπ' ἀκριβέως μέγα φρονῶν τὴν παλαιοῦ νόμου,
 οἷς χαλεπὴν τὸ δεῖον περὶ τοὺς μέγαν ὑπὸ τῆς κλῆς ἡ γυναι-
 κωνίτης: Φαρισαῖοι χαλῶνται, βασιλεῦσι δωάμενοι
 μάλιστ' ἀντιπράσσειν, περιμενεῖς, καὶ τὴν ἐκ τῆς
 οἰς τὸ πολυμῆν τὴν καὶ βλάβηεν ἐπηρεζόμενοι. Et lib. 18.
 c. 2. refert, quemadmodum eorum pænè ar-
 bitrio gererentur omnia. ita ut si Magistratus
 ac dignitates capessere vellent Sadducæi, ad
 illorum se voluntatem accommodare debe-
 rent. Sed omnium maxima erat eorum, qui
 Hierosolymis, tanquam in Metropoli mora-
 bantur auctoritas. ideoque & eorum sæpe
 maior arrogantia, fastus, & nequitia, vi no-
 tant S. Chrysostomus, Theophylactus, & Eu-
 thymius in Matth. c. 15. & patet ex illis, quæ
 c. 23. citato lib. 13. narrat Iosephus.

CAPUT. XIV.

*Quibus vel de honestamensis, vel cla-
 dibus interdum affecti
 Pharisei?*

INsigne cum primis fuit illud dehonestam-
 entum, quod iis intulit Ioannes Hyrcanus
 Rex & Pontifex. Cum enim eos tanquam
 suos & doctores, & amicos, ad magnificum
 invitasset epulum, ab eorumque vino moris,

lib.

linguæque petulantioris Eleazaro perstri-
ctus esset, sic excaudit, ut (oleum præfer- *E Pharisæis*
tim camino addente Regis amico, secta Sad- *10. Hyrcani*
duæo, nomine Ionatha) omnia Phariseo- *non sit Saddu-*
rum scita & decreta resciderit, eos, qui ea ob- *ducent.*
servarent, punierit, & ipsemet; cum hæcenus
fuiſſet Phariseus; ad Sadducæos transferit *¶*
¶ *Φαρισαίων ἀποστάς*, inquit in huius historiæ nar-
ratione Iosephus lib. 13. c. 18. idque, ut ait, R.
Abraham in Cabala historica, & Iosephi Go-
rionis Compendium; postquam administra-
set summum Sacerdotium quadraginta an-
nis, cum tamen imperij annos ei tribuant om-
nes tantum 31. tam Flavius Iosephus, quam
Gorionides, eiusq; Compendium. Sed Hyrcani huius filius Rex Alexander cum Betho-
men urbem (quam esse Betfames paulò post
videbimus) cepisset, & captivos inde com-
plures abduxit, eorumque quasi octingen- *¶*
tos, suo sub aspectu, dum vnà cum suis epi- *¶*
laretur pellicibus, in crucem egit, cum prius *¶*
aliam iis mortem iam intulisset, occidendo *¶*
scilicet eorum, in ipsorum adhuc viuorum
oculis, carissimos & liberos & uxores. Ita e-
nim lib. 13. c. 22. Iosephus. *Εστὼμεν ἐν ἀπόπλη-*
μῇ τῶν Παλαιστίων, ἀναστρωσάμενοι κατὰ τὴν αὐ-
τῶν ὡς ὁ. τὸς ὅτι αὐτὰς, αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας ἐν
τῶντων κατὰ τὰς ἐκείνων ὁψεις ἐπέσφαττεν. Hos
autem Phariseos fuisse, conicitur quidem ex
c. 24. libri eiusdem, dum Pharisei octingen-
torum

*Esau filius
fuerit.*

*Pharisei
10 c c c.
erant.*

torum istorum mortis auctores ad supplicia depoposcerunt, ex iisque Diogenem quendam, & alios complures interfecerunt. Sed ne coniectura vlla opus sit, facit Gorionidas Iosephi Epitome, dum manifestè tragediam istam enarrat, sic: Confirmato & reuerso in regnum suum Rege Alexandro, Pharisei fugientes venerunt in Bettschemes munientes se contra Regem. Rex verò collecto exercitu suo profectus est contra eos, & subruta ciuitate apprehendit octingentos ex praeceptis Phariseis, ligatosque ferro perduxit eos in Ierusalem. Tunc fecit conuiuium omnibus seruis suis super tectum palatii sui in sublimi loco, vbi comederunt, & biberunt, & inebriati sunt cum eo magnates literatorum, & cum lato animo praecepit educi octingentos viros victos, qui erant de maioribus Phariseorum, & suspensi sunt omnes in patibulis coram eo. Quod videns, bibit & risit. De eodem etiam Alexandro in historica Cabala R. Abraham sic: Is quoque odio infectus est sapientes, & eos magna caede affecit. Ab vno Simeone Sata filio abstinuit, quod esset frater vxoris suae. Fugit autem Iosue Peraia filius, superioris Simeonis Sata socius Alexandriam Aegypti, donec Simeon Sata filius ei supplicatione reditum a Rege impetrasset. Quod refertur etiam in tract. Tahanith c. 10. & II. tract. Sanedrin cap. chelek, & tract. de sponsalibus. Atque hoc tempore narrat idem Rabbi Abraham, accidisse, quod de IESU Nazareno mendacissime fabulantur

tur impij Thalmudici in capite Chelek, cum isto Iosue vsum Magistro, cum eo fugisse in Ægyptum, fœminæ pulchritudinem lasciuus aspexisse, ideoque ab Magistro eiectum idola erexisse, multosque magicis etiam artibus decepisse, ac tandem affixum cruci fuisse.

Alterius scilicet alicuius in CHRISTVM Dominum Saluatorem scelera impudentissimè conferunt, vel in ratione temporum annos plusquam centum & decem, nequissimè aut minimùm indoctissimè confundunt Verpi stolidissimi iuxta & flagitiosissimi. Iam verò Herodes Rex, cum sex Pharisæorum millia in eius fidem iurare nollent, primò quidem ab eo pecunia mulctati sunt; deinde cum mulctam illam ab Pheroræ fratris vxore pendere cerneret, illorum complures necauit,

vt est apud Iosephum lib. 17. c. 3. Ex eodem- *Ab Herode occisi Pharisæi complures.*

que ordine videntur illi fuisse, quos cap. 8. refert, doctissimos patriarum legum Interpretes, omnibusque, ob assiduam iuuentutis institutionem charissimos, Iudam Sariphæi filium, & Mathiam Margolothi filium. Sunt *Vini ab eodem combusti aliqui.*

autem ij ab eo viui combusti, quòd ipsorum hortatu, & impulsu aggressa esset iuuentus, è qua & obtruncati plures; auream, quam magnæ templi portæ superposuerat Herodes, aquilam detrahare, impactisque securibus comminuere, idque quia huiuscemodi anathema contra legem iudicarent esse, quæ κα-

ἀυτοὶ ἐκείνων τε ἀναστάσεις ὁκνοῦν, καὶ πινὼν ζῶντων
βαθείαις ἐπιτηδεύειν τοῖς βιῶν κατ' αὐτὸν περι-
ημένοις.

CAPVT XV.

Quis Phariseorum vestitus?

IAm quidem cum de phylacteriis & fim-
briis actum, horum vestitus aliquo modo
indicatus: addam tamen adhuc aliquid ex S.
Epiphanio hæresi 16. vbi primò eos ait vfos
Scribarum schemate, seu habitu. Hunc vero
hæresi 15 descriplerat sic: σόλας εἶτ' οὐὺ ἀμπερό-
νας οἱ τοιοῦτοι ἀνεβάλλοντο, καὶ δαλματικές, εἶτ' οὐὺ
καλοβίωνας ἐν, παλυσήμων δὲ πορφύρας ἀλευροῦ-
φεις καλὰς διασμένας; id est: hi tales stolas siue pal-
lia induebant, & dalmaticas, siue colobiones ex la-
tis purpure notis, vt purpurissee, siue purpura pra-
texti essent, paratos. Secundo, δὲ τοὶ δ' ἀμπερό-
νης, καὶ δὲ τῶν ἄλλων ἡμάτων καὶ γυναικῶν ἱμα-
τίων ἐν πλατείαις ἢ χρηπίσι καὶ γλώτλαις τῶν ὑποδη-
μάτων περιέντες, id est, Interprete Cornario:
per amicula, & alios ornatus, ac muliebria pallia in
latis crepidis & calceamentorum ligulis proceden-
tes. Quid si ἐν πλατείαις vertamus in plateis,
non in latis crepidis? cum de his quasi seiun-

*Phariseai
palliat.*

Purpurati.

Crepidati.

Et addatur sic: ἐν πλατείαις ἢ χρηπίσι,

&c. De crepidis verò Gel-
lius libro 13.

621.

CA-

CAPVT XVI.

An adhuc hodie sint Pharisei?

Q Viapud nos in Germania, cæterisque Europæ partibus versantur Iudæi, Phariseorum fere instituta, leges, cæremonias, perfidiam certè, pertinaciam, auaritiam, & nequitiam retinent. Itaque non inuitus aliquando eorum quibusdam assentiebar, cum in Wormaciensi sua Synagoga mihi se Phariseos esse dicerent. Facit & aliorum, ante annos non plurimos, in oriente degentium mentionem Benjamin in suo Itinerario, hisce Fol. 78. verbis: *Pharisei lugent Sion & Ierosolymam deplorant, carnibus & vino abstinentes, pullatisque vestibus semper induti, specubus aut casulis inhabitantes, cunctisque diebus præter Sabbatum ieiunantes, assiduus etiam precibus Dei misericordiam, & nomen sanctum implorantes erga liberationem captiuitatis Israel.* Ita ille.

CAPVT XVII.

Veterum quorundam Phariseorum vel gnoma, vel apophtegmata.

V T istam de Phariseis, tetricam satis, disputationem paulò, & suauius, & fructuosius concludam, delibabo paucula quædam eorum effata, prout ea, præscriptis sem-

I 4 per

per nominibus, recitantur in tractatu Pirke
auoth, c.1. & 2.

I. Viri Synagogæ magnæ, sententias dixe-
re tres. 1. In iudicio diu moramini. 2. Discipulos
multos habetote. 3. Legi sepem facitote.

II. Simeon iustus, qui de Synagogæ ma-
gnæ fuit reliquiis; dicebat: Super tria stat mū-
dus, legem, religionem, seu Dei cultum, & benefi-
centiam, vel gratitudinem.

III. Dicere solebat Antignus Sochæus, Ne
sitis tanquam serui, qui seruiunt magistro ea con-
ditione, vt recipiant mercedem, sitq; timor Dei su-
per vbs.

IV. Iose Tscredæus dicebat: Sit domus tua,
schola: seu sit domus, in quam conueniant sapien-
tes: tuq; ipse te in pedum eorum puluere puluerifas,
& cum siti, eorum verba combibe.

V. Iose Hierosolymitanus dicebat: Domus
tua versus plateam aperta sit: & pauperes, sint do-
mus tue filij.

VI. Rursum dicebat: Cum fœmina ne ser-
monem multiplices. sicq; ait, dicebant sapientes, &
intelligebant de vxore propria, quanto magis de v-
xore proximi? Atque hinc est, quod iidem dicebant
sapientes: Toto tempore quo sermonem cum fœmi-
na vir multiplicat, primo quidem malum sibi ipsi
vorat & arrodit, deinde à legi cessat studio, tertio
deniq; in gehennam descendit.

VII. Iosue Perachites dicebat: Magistrum
tibi para: studiū socium etiam precio acquire: om-
nemq; hominem iudica innocenter.

VIII.

VIII. Nithai Arbelites dixit: Teipsum procul remoue à vicino malo: ne homini malo te associa: ne despera ob ultionem, diuinam scilicet.

IX. Iudas Tabæus dicebat: Ne teipsum geras instar eorum, qui lites adornant; & cum coram te steterint, qui litigant, erunt ambo in oculis tuis velut mali ac rei; & cum à conspectu tuo dimissi fuerint, erunt in oculis tuis velut iusti & innocentes, quia iam receperunt super se iudicium.

X. Simon Sarachius dixit: Esto in testibus examinandis multus, & esto in verbis tuis cautus, ne ex iis forte discant mentiri ac fallere.

XI. R. Schamaïas dicebat: Dilige opus; odi magisterium: ne te iungas cum dominatu, id est, ne esto Dominis magnis nimium familiaris.

XII. R. Abtalion dixit: O sapientes, adhibete magnam in verbis vestris cautionem, ut ne noxam peccetis dignam deportatione seu exilio & transferamini in locum malarum aquarum, quas bibent discipuli, qui venient post vos, inuenianturque nomen Dei prophanatum.

XIII. Dixit R. Hillel: Esto ex discipulis ipsius Aaronis, qui pacem diligebat, pacem sectabatur, & creaturas amabat, easque ad legem applicabat. Posset verè etiam sic: Esto è discipulis Aaronis, pacem diligens, pacem sectans, creaturas amans, iisq; ad legis præscriptum & scopum utenti.

I 5 XIV.

XIV. Dixit iterum: *Qui nomen suum celebrat, idipsum perdit: & qui non auget, auget.*

XV. Iterum: *Qui non discit, morte dignus est, & qui proprii commodi causa in corona (id est, in lege) se exercet, peribit.*

Plin. l. 2. ep. 10. Dissice, ne sis parū tremidum, sperare ex alio, quod tibi ipse non drafss.

XVI. Dixit præterea: *Si non ego mihi, quis mihi? Et cum ego mihi ipsi, quid ego? Et si non modo, quando?*

XVII. Idem Hillel ait: *Ne separet te ab Ecclesia: neque credas tibi ipsi, vsque ad mortis tuæ diem.*

XVIII. Idem: *Ne iudices proximum tuum donec ad eius locum pertingas.*

XIX. Idem: *Ne quidquam dicas, quod intelligi non possis, si tandem eiusmodi est, ut possit intelligi.*

XX. Idem: *Ne dicas, cum otium nactus fueris discam, ne forte nunquam nanciscaris.*

XXI. R. Schamai aiebat: *Legem tuam, id est, quam tibi ipsi indixeris, vel quæ in utilitatem tuam tibi data sit, fac fixam.*

XXII. Idem: *Loquere parum, & fac multum.*

XXIII. Idem iterum: *Hominem quemlibet vultu sereno accipe.*

XXIV. R. Gamaliel: *Para tibi doctorem: & te ipsum disiunge à re dubia, neq; assuescas dare sapius decimas per coniecturam.*

XXV. R. Simon Gamalielites, inquit: *Omnibus vita mea diebus inter sapientes educatus fui.*

fui, & non inuenit aciturnitate corpori quidquam
vtilius. neq; fundamentum felicitatis, est sermo,
sed opus. Et omnis, qui verba multiplicat, pecca-
tum adducit.

XXVI. Idem: Super tria firmatus mundus,
veritatem, iudicium, & pacem, prout dictū (Zach.
8.) Veritatem & iudicium, & pacem inducite in
portis vestris. Hæc isti, à quibus ad Sadducæos
vado.

CAPVT XVIII.

De Sadducæorum nomine.

Altera libri huius secundi pars fuit in e-
ius principio. Sadducæis addicta. & vt Sadducæi
hinc appel-
lati.
in P. i. facis feci, ab eorum ordior nomine,
cuius nom. male duplex affertur etymon. Vñ 1. Opinio
ab appellatiu. nomine Tsedek, quod iustitiā
significat. S. Epiro. ius hæresi 14. ἐπονομάζου-
σιν ἑτοίμας σαδδουκαί, ὅθεν ἀπὸ δικαιοσύνης
& ἐπικλήσεως ὀρεωμένους. & ἡ δὲ ἐρμηνεία τῆς δι-
καιουσύνης. Idem innuit D. Hieronymus in Mat.
22. Abulensis in idem caput q. 23. & è Chri-
stianæ fidei, iustitiæq; refugis Menochthon:
Zadducei, ait li. 2. Chron. nominarunt se à Zad-
dic, quod est iustus, quasi nominati essent iusti seu
iusticiarij. Alterum à Tsadok primo sectæ huius 2. Opinio.
conditore. Ita Philastrius, Elias in Thisbi, R.
Iacob Præf. libri En, Auctor Cozri, R. A-
branam Leuii Cabala historica, R. Nathan
Com-

*Quomodo
scribendi
Sadducaei.*

Commentario in Pirkeauoth. & è recentioribus Christianis tam Catholicis, quam Nouatoribus complures. Quis autem iste Tsaddok, & quomodo sectam hanc architectatus sit, dicam non multo post. Nunc illud de scriptione monebo. Primam in Hebræo litteram esse **צ**, quam ex S. Hieronymo Præfatione in Amos, dixi antea rectè interdum per S. exprimi. Et sic Euangelistæ nostri, S. Matth. 3. 16. & 22. S. Marcus c. 12. S. Lucas 20. & Act. 4. 5. & 23. hosque deinceps secuti Græci, & Latini omnes vocant & scribunt *Sadducaos*. Nouatores tamen Iunius, & Tremellius, ne nouitatis nihil, vbicunque occasiuncula est, inuehant, *Zaducaos* dicunt, prout etiam paulò ante dicebat Melancthon. Quamuis enim **צ** littera rectè etiam pro Z efferatur, ut in *Nazareth* & *Nazareo*, ab iisdem Euangelistis factum, alterum tamen, quod bonum etiam, & vsitatum est, deseruere, cui rei? Sic in medio vnicum *d* ponere, et Hebræum quidem licet, quod in Græco Iosepho interdum legitur, mordique tenet, me non repugnante, Drusio. Sed quia iidem Euangelistæ, alique veteres duo *da* ponunt, ab iis cur vel vnguem discodamus? Iidem tamen illi Nouatores *Tsadducaos* scribunt annotatione in Marc. 7. Ideoque ferulam iis infligit, & merito, Nouator alius in Anglico suo consensu *Hugh Boningtonus*, eiusdemq; Latinus interpres, & Francosur-

cosortensium Caluinistarum Minister Isaac
Genius, qui sic: *Scribo Sadduc ad imitationem*
70. Interpretum in nonnullis locis, idque in hunc fi-
nem, ut noui Testamenti Scripturam à docti cuius-
dam Critici (Caluiniani Iunij) vindicem repræ-
sentatione,

CAPVT XIX.

Quisnam Sadoc, Sadduceorum con-
ditor & parens?

NOtat quidē loco citato S. Epiphanius,
fuisse quondā Sacerdotum quempiam,
cui esset *Sadoc* nomen: & sanē est is in Dau-
dis historia, & deinceps celeberrimus 2. Re-
gum 8. 15. 17. 18. 19. 20. 3. Reg. 1. & alibi: sed cū,
de quo hic sermo, non esse constat. Fuit au-
tem iste discipulus magni illius & veteris Pha-
risæi Antigni, quem supra Simeonis Iusti di-
scipulum indicaui. Fuit autem eidem Sadoc,
sub eodem Magistro, condiscipulus quidam
nomine *Baithos*, vel *Baithus*, à quibusdā *Baie-*
tos, à Drusio fol. 38. *Boethius* vocatus. Quā
recte desino querere. Genebrardo tamē haud
assentior lib. 2. Chronol. dum scribit: *Puto Do-*
sithem esse Hebræorum Baithos. Nam quæ aut
significationis, aut vocis, præterquam in syl-
labā vltima tenue quid, similitudo? Deinde
omnes antea citati docent, hōice duos fuisse
condiscipulos, non vnum alterius M. gistrū.

Quæ

Sadoci Ma-
gister, Anti-
gnus.
Cap. 12.
Condiscipulus
ius eiusdem
Dositheus.

Fol. 103.

*Alius enī
de Magister
Dositheus.*

Quærendum igitur potius, an fuerit Dositheus aliquis horum Magister, & quis? Illud sanè asserit Philastrius, & ante ipsum eadem hæresi 14. S. Epiphanius, *Σαδδουγαῖος, αἰτ, ἀπὸ ἀνατολῆς ὄντις ἀπὸ Δοσιθεῖ.* Dositheus verò videtur, quoad nomen, esse idem cum eo, qui c. 3. Pirke auoth appellatur *דוסיתא Dosetha*. Quoad rem verò, videtur diuersus hic ab illo, de quo quæritur, quia iste filius est Ianai, qui & nomine alio secundum Fagianam interpretationem vocatur Meir, videturque illo altero iunior, & Pharisæus. Depingit verò eum S. Epiphanius hæresi 13. fœdis ambitiosis, hypocriseos, miseræque mortis coloribus, hoc modo: *Iste Dositheus commixtus est Samaritanis ab Iudæis exiliens ad illorum mores. Et cum in legis doctrina processisset, iusq̃, quæ apud illos (Iudæos) sunt deuterofibus τὰ δευτέρια, id est, apud eosdem primas venatus esset, speq̃ sua coronatu excidisset, neq̃ dignus, qui apud Iudæos aliquid existimaretur, habitus esset, declinauit ad Samariticum genus, & huic ipsi (Dositheanorum) hæresi præfuit. In spelunca verò vitam agens, anachoreticam, propter nimium eius, quàm sibi ipse finxerat, sapientiæ studium, variè, ac hypocriticè in ieianio perdarans, vt quidem fama est, sic mortuus est in panis & aquæ inopia, è spontaneo sud scilicet decreto seu sententia. Post dies vero aliquot venisse aiunt aliquos ad eius visitationem, eiusq̃ corpus reperisse tetrum exhalans odorem, & erumpentes*

pentes ex ipso vermes, muscarumq³ super ipso nu-
 bem ingenti numero, & quodam veluti examine
 constitisse. Tertullianus verò Præscript. 45. Do-
 sitheus primus ausus est Prophetas, quasi non Spi-
 ritu sancto locutos repudiare. Origenes in Matt.
 tract. 27. Sicut manifestat historia lectionem, non
 multi fuerunt homines, in tempore Apostolorum,
 qui Christos se esse dixerunt, nisi forte Dositheus
 Samaritanus, unde & Dosithaeni dicuntur. & Simon.
 Contra Celsum verò lib. 2. Post I E SV tempora
 Dositheus Samaritana conatus est persuadere suis ci-
 nibus, se esse Christum illum pronunciatum à Moy-
 se, visusque est discipulos inuenisse. Hæc de Sado-
 ci Magistro Dositheo. Qui Sadocus tamen
 idcirco potius huius à Philastrio discipulus
 vocari videtur, quia ad eum iam à Iudæis
 seiunctum, Samaritisque iunctum se con-
 tulit, cum alioquin hætenus Ant'gni fuis-
 set discipulus. Fuit & Samaritanus alius Do-
 sitheo fere cognominis Theodosius, qui coram
 Philometore Ptolemæo Samaritanorū cau-
 sam agere conatus est, magno suo, sociique
 sui Sabbæi (à quo forte Seboueni Samaritæ
 apud Epiphanium hæresi 11. nisi si à septimo
 mense, in quem azyma & Pascha confere-
 bant, vel generatim à Sabbatorum transla-
 tione iis nomen) malo, vti nar-
 rat libro 13. cap. 6. Io-
 sephus.

Quo modo enata Sadducæorum secta?

*Quo modo;
quibus ex-
orta Sad-
ducæorum
hæresis.
1. Modus.*

Spectari potest duplex modus: Vnus, quo seipsum ab Indæis seiunxit sectæ huius conditor. Alter, quo ab ipso iam nominato Dosittheo discessit. Prior ille modus ab R. Abraham in sæpe citato libro sic narratur, *Venit Alexander in terrā Israel, ad ipsius auditionem accessit Sanballat Horonites, & ceteri Cuthæorum, siue Samaritanorum Principes, eumque rogauerunt, vt Sacerdotibus generis, & affinibus suis liceret edificare ad eam alteram sacram Garizim, itemq; omnibus, qui duxerant uxores alienigenas, nec eas volebant dimittere. Cui petitioni cum Rex assensisset, edificarunt ad eam. Tunc populus Israel in duas partes sectus est: Vna secuta est Simeonem Iustum & Antignum discipulum ipsius, ceterumque eius, idque iuxta illud, quod traditione acceperant ab Ezra: altera Sanballat, & generos ipsius. Itaq; obtulerunt holocausta, & sacrificia extra ad eam Domini, decreta constituerunt, & iudicia, prout tor eorum dicitabat. In hoc fano Sacerdotis munere fungebatur Manasses Iosue filij Iosedec filius. Primarius erat Sadoc cum collega Baietos. Hoc fuit initium hæresis. Nam Sadoc & Baietos sese diuiserunt à Magistro suo Antigno, & defecerunt ad fanum montis Garizim illic fuerunt primarij. Ab Rabbi verò Nathane, in Commentario libri Pirke auoth, modus idem sic refertur: solitum*

tum Saddoci antea nominatum: doctore Antignum crebris guomen illam usurpare sermonibus, fuitque inculcare discipulis, quæ est in cap. J. Pirke auoth. quamque supra cap. Cap. 17. de Phariseis ultimo recensui. *Ne sitis tanquam serui, qui ea conditione Domino cuiusdam seruiunt, quod mercedem ab eo accepturi sint.* Cum enim, quod alioqui verissimum est, vellet Antignus, Deum esse propter seipsum, etiamsi præmio cultores suos nullo afficeret; *amandum, cultuque omni, & obsequio venerandum*: hanc pulcherriam, optimamque Magistri sui sententiam deprauauit prauus discipulus, quasi dixisset ac docuisset ille, *nullam aut benefactis, aut malefactis à Deo rependendam olim mercedem.* Sicque sectam moliri, & architectari nouã cœpit, Catholicosque deserens, ad Samaritanos, & ad ipsum paulò ante depictum Dositheum fecit transfugium. Quo autem modo ab eo etiam defecerit, intelligetur, si eius prius commemoraro dogmata.

CAPVT XXI.

Quæ Sadducæorum dogmata & instituta?

PRimo, sacrorum librorum numerum truncabant, solosque Moylis quinq; admittebant, cæteris vel historicis, vel Propheticis, & Hagiographis omnibus reiectis. R. Elias

K

Leui-

Leuites in Thisbi, verbo *Sadok*. Tertullianus
 Præscr. c. 49. cum dixisset, Dositheatum Pro-
 phetas repudiate. Ex huius, ait, erroris radice
 surgentes Sadducei ausi sunt ad hanc hæresin etiam
 adicere alias, de quibus postea: Origenes lib.
 1. contra Celsum, & tract. 21. in Matth. D. Hie-
 ronymus in Matth. 22. itemque V. Beda, qui
 idcirco dicunt, Christum Dominum, cum a-
 liæ plures, & clariores suppeterent scripturæ,
 illa sola ex c. 3. Exodi contra eos uti voluisse:
 Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac; & Deus Iacob:
 Nam quinque tantum libros Moysi, ait loco cita-
 to S. Hieronymus, recipiebant Sadducei; Pro-
 phetarum vaticinia respuentes. Stultum ergo erat
 inde proferre testimonia, cuius auctoritatem non
 sequebantur. Origenes l. 3. in Epist. ad Roma-
 nos; Samaritæ se à litteris Dei alienos faciunt, re-
 pudiando Prophetas. His verò in sacrarum scri-
 pturarum libris quibusdam negandis, & è ca-
 none sacro expungendis adeo Nouatores ho-
 dierni similes sunt, ut in caput illud Matth.
 22. illos eo modo Prophetarum libros reie-
 cisse, scribat Casuinus, quo ipse cum suis li-
 bros Ecclesiastici reiicit, & Machabæorum.
 Cur verò id ab iis factum sit, aliquam affert
 occasionem S. Epiphanius ante hæresin no-
 nam, & in ea. Cæterum eosdem quinque li-
 bros Moysis tribus adhuc litteris, si quando
 eæ occurrebant, mutilarunt Samaritani, ad
 quos transfugit Sadoc, hisce videlicet *ו, נ, ס*,
 quarum

*Ex sacris Bi-
 bliis omisi-
 mus Sadducei
 libros quos-
 dam, sicuti
 & hodie
 Lutherani,
 & Calui-
 niani.*

quarum prima \aleph in Abraham medio quasi lo-
 co est, secunda η , in eius filio Isaac, tertia ψ ,
 in nepote Iacob, prout Benjamin Tudelensis
 in Itinerario suo pag. 40. notavit, dicens eos
 litterarum illarum loco substituere \aleph , hoc est, spiritum
 tenuem. Præterea verò ipsum primum
 Moyſis verſum iidem corrumpebant. Nam
 ubi ſcriptum eſt: *In principio creavit Deus calum
 & terram*, legebant ipſi: *In principio creavit A-
 ſima calum & terram*. quod Aſima eſſet Ema-
 thitarum idolum, quemadmodum de ipſis
 memoriæ prodidit R. Abenezra In principio
 libri Eſther. Duo tamen poſteriora hæc ne-
 gat lib. 7. Emend. temp. Scaliger: ſycophan-
 tiamque contra Samaritanos eſſe ait Iudai-
 cam. Primo, quia ſectus ait Poſtellus. Secun-
 do, quia dixiſſent potius: *In principio creavit
 Nergel calum & terram*, quia Nergel idolum e-
 rat Cuthæorum, 4. Reg. c. 18. non Aſima. Sed
 primo fieri potuit, ut ipſius Beniaminitem-
 pore, tres illas repudiarent literas Samarita-
 ni, noſtro autem ſæculo, quo vixit Poſtellus,
 recipiant. Secundo, plura idola cum haberet
 Cuthæi, cauſæ aliquid habere potuerunt, cur
 vnum potius, quam alterum ponerent.

II. Nullam Maiorum traditionem, vel ſcri-
 ptæ legis interpretationē, à Moyſe, vel Pro-
 phetis, & Doctõribus alijs ductam admitte-
 bant. Elias in Thiſbi: Duos, ait, diſcipulos habuit
 Antignus vir Sochæus, quorum alteri Zadok, al-
 teri ſcitus & ho-

Samaritanis
 ſacrarum
 litterarum
 quasdam
 immutant.

Verba etiã
 iidem non
 nulla per-
 vertunt.

Pag. 621.

Doctõrũ im-
 terpretatio-
 nes in ſacris
 litteris con-
 temnebant
 Sadducæi,

K z

*disseruo tem-
pore nostri
heretici.*

teri verò Baïethos nomen erat, qui deficiētes à præceptore, ad homines malos cœperunt negare legem ætenuis traditam. Neque fidem habuerunt, nisi ei, quod in lege scriptum erat. Hancque ob causam vocati Caraim, vt ibidem, & postea in voce karah idem refert Elias. Hinc illa Iudzorum distinctio, vt alij sint *Rabbanijm*, id est, Rabbiniſtæ, Magistrales, qui Rabbiorum scilicet scita, trāditiones, & interpretationes admittunt, hique dicuntur, Arabicè *Damaſceni* siue Syri, Hebræicè, *Israelitici* ac Hebræi. 2. Arabicè Græci, & Hebraicè, Babylonij. Alij Caraim, id est, lectionarij, scripturarij, textuarij, de quibus iam suprà lib. 1. c. 5. & hos facit Scaliger lib. 2. temp. emend. duplices: quorum alij solum agnoscunt pentateuchum, alij Bibliorum etiam libros alios. sed omnem, vt dixi, traditionem, & doctorum expositionem respuendo. Origenes lib. 3. Comment. ad Roman. cū de Samaritis, quæ suprà citauī, dixisset; pergit: *Sed & heretici, qui iniquitatem loquuntur in excelsū, & qui impietate sua diuidunt vnitatem Deitatis, & qui legem ab Euangelii separant, non dixerim credita esse eloquia Dei pro eo, quod diuina apud eos volumina relegi videntur: sed quia nihil in his sentiunt spiritale, nihil Deo dignum, solam apud eos, quæ occidit, haberi litteram dixerim.* S. Hilarius lib. 2. de Trinitate: *De intelligentia, hæresis non de scriptura est, sensus, & non sermo, sit crimen.* D. Augustinus epist.

pist. 222. ad Consentium: Intellectum valdè anima. quia & ipsa scriptura sancta, quæ magnarum rerum, ante intelligentiam, suadent fidem, nisi eas rectè intelligas, viles tibi esse non possunt. Omnes enim hæretici, qui eas in auctoritate recipiunt, ipsas sibi videntur sectari, cum suos potius sectentur errores: ac per hoc, non quod eas cõtemnant, sed quod non intelligant, hæretici sunt.

III. Nullum post hanc vitam bonis operibus præmium, nullum malis supplicium credebant, Iosephus lib. 2. Capt. c. 12. *πιστις καὶ φόβος τοῦ κυρίου καὶ τῆς ἐκκλησίας*. Paterque id etiam ex cap. superiore, & sequentibus in hoc ipso capite, Hinc verò dicebat Apostolus Act. 23. versu 6. De spe (qua scilicet præmia expectantur) & resurrectione mortuorum ego iudico.

IV. Nullam agnoscebant corporum resurrectionem, Marth. 22. v. 28. Marc. 12. v. 18. Luc. 20. 27. Act. 23. 8. *Resurrectio negabatur.*

V. Animas hominum vnâ cum eorū corporibus interire, ac in nihilum euanescere agiebant D. Hieronymus in Marth. 22. Iosephus lib. 2. Capt. c. 12. *ψυχὰς καὶ σώματα ἀναστῆναι*. li. 18. Arch. c. 2. *οὐδὲν καὶ τῶν ψυχῶν ὁ λόγος σω-σθῆναι*. Atque huc pertinet, quod lib. 2. Mach. c. 12. ad 2. hæreticorum obiectionem notabam. Nam sanè contra istos, quorum illis fere temporibus vœsana extiterat, factio maximè ferebatur optima, sapientissimaque Iudæ Machabzi sententia, quam eo

K 2 loco

loco libri illius auctor notauit.

Angeli etiā.

VI. Negabant Angelos Act. 23. v. 8. quam hæresin hodie repullulare (scilicet vt repullulant sexcentæ aliæ) ait ibi Calvinus & lib. 1. Instit. c. 14. §. 9. & Beza in sequenti dogmate, citandus.

*Spiritus
quomodo ab
eisdem ne-
gabatur;
expositio-
nes 4.
1. esse Ange-
lum.*

VII. Negabant spiritum. Actuum loco eodem. Spiritum autem accipiunt apud S. Chrysostomum in illum locum nonnulli pro Angelo. Sed in tam breui dogmatum narratiuncula, quomodo duobus nominibus Angeli significarentur? Et essetne satis commoda negationum distinctio hæc, Sadducæi dicunt, non esse resurrectionem, neq; Angelum, neq;

*2. esse ani-
mam.*

spiritum? Animā intelligit Abulensis in Matt. 21. q. 127. cuius immortalitatem inficiabantur Sadducæi, vt suprā dixi. quia hæc πνεῦμα, seu spiritus crebrò vocatur. sed vel negarent homines animo præditos esse, si simpliciter animam negarent, vel addendum. & subaudiendum foret, post mortem. vt tum scilicet humanus non superesset spiritus. Apud Abulensem loco citato, demonem forte intelligi posse, dicitur. sed hic sub Angelo continetur, neque causa est, cur potius vocetur spiritus,

*3. esse diabo-
lum.*

& quidem absque vilo adiuncto, quam bonus Angelus. Melius ergo intelligitur spiritus Dei, prout intellectus est à Philastrio in Dositheï hæresi, à D. Epiphanio dicente hæresi 14. πνεῦμα δὲ ἄγιον ἡ ἐκείνη. ὃ δὲ οὐκ αὐτὸ τοῦτο ἡ-

*4. spiritum
diuinum
esse.*

ἐστὶν.

ἑταίροι. Et indicatur à versu 9. ibidem, cum dicitur, *Quid si spiritus locutus est ei, aut Angelus?* Sed primæ interpretationis fautor aliquis dixerit, videri eo loci duo tantum memoranda, quæ isti negarint, quia quasi de duobus subditur. *Pharisæi autem vtraque confitentur.* Respondeo, τὰ ἀμφότερα posse dici de pluribus, quando plura ista possunt ad duo quæpiam reuocari genera, prout suis in commentariis linguæ Græcæ notauit Budæus. Sic enim & Catilinaria 2. Tullius. *Vtrosq;* inquit, *Quirites, in eodem genere pradorum, direptorumque pono.* Quia igitur spirituum tam diuini, quam Angelici, vel humani, vnum veluti genus est (pandendo tamen id nominis latius, quam vt Categoriis Logicis includatur) idcirco dixit S. Lucas τὰ ἀμφότερα. Et sanè notat loco eodem S. Chrysostomus de pluribus posse id accipi vocabulum, idque significant Arabicus, & Syriacus textus, qui verterunt: *Pharisæi autem omnia hæc confitentur.* Notat verò illic Beza, in ea etiamnum hodie Libertinos hæresi esse, vt Angelorum, animarumq; ὁπότεν negent.

VIII. Deum neque malum facere, neque perspicere aiebant, quorum prius verissimum, posterius falsissimum. Iosephus lib. 2. Capt. c. 12.

IX. Christo etiam Domino molesti fuerunt, *signum ab eo petendo*, Matth. 26. Matth.

22.v.23. Mar. 12.18. Luc. 10. 27. *quæstionibus cū captio sistendo Matth. 22. egre ferendo, ipsius discipulos docere populum, & annunciare in Iesu resurrectionem ex mortuis, Act. 4. v.1. & 2. eos capiendo, & in carceres coniiciendo, Act. 5. v.17.18. in iudicium adducendo, Act. 23.6.*

X. *Secundum carnem prædicabant viuendum, ait Philastrius, & corpus circumcidendum, atque baptizandum.*

*Sadducæi,
Epicurei.*

XI. *Epicuream dementiam potius quam diuina legi iura sectabantur, inquit idē Philastrius. Et sane quid ē superioribus placitis aliud quā Epicureismus merus, nasci potuit? Corpus sublata resurrectione, animorum negata immortalitate, præmiorum, poenarumq; irrita compensatione, quid nisi belluina existit vita, vetusque illud, Ede, bibe, post mortem nulla voluptas. Vide Chrysostomum in Matth. 22. Abul. q.126. Vnde in cap.2. Pirke auoth R. Eleazar. Da operam ad discendam legem, ut habeas quod respondeas Epicureo. Et considera coram quo tu laboras, quis item sit Dominus operis tui, qui tibi dependet mercedem pro opere tuo.*

*Fatum sol-
lunt Sad-
ducæi.*

XII. Iosephus lib.13.c.9. *Σαδδουκαῖοι τὸν μὲν εἰσαρμένῳ ἀναρῶσιν, οὐδὲν ἔτι πᾶσι τῶν ἀξιοῦντος. οὐτε γὰρ αὐτὰ τὰ ἀνδράπινά τε καὶ λαμβάνειν. ἀπαντα δ' ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς πίδενται. ὡς καὶ Ἰωάννης αὐτὸς ἡμᾶς αὐτῶν μισθόντες καὶ τὰ χαρῶν ὅσα ἡμετέροις βελίαν λαμβάνουσιν. Similia l.2. Cap.c.12.*

XIII.

XIII. Idem lib. 18. c. 2. εἰς ὀλίγους τὸ ἄνδρας *Sadducei pauci.*
 ἦν (τῶν σαδδουκαίων) ὁ λόγος ἀφ' ἑκείνου, τῶν μὲν τοῖς
 πρῶτους τοῖς ἀξιώμασι. παύσεται τε ἀπ' αὐτῶν. *Per se in-*
 δὲν ὡς εἰπεῖν. ὅποτε γὰρ ἀρχαὶ παρέλθουσιν, ἀντι- *bonori.*
 σίως μὴ κατ' ἀνάγκας, προχωροῦσι δι' οὗ οἱς ὁ φα-
 ειταὶ λέγει, ὅτι τὸ μὴ ἄλλως ἀνεκτὸς ἡμεῶς τοῖς *Populo in-*
 πλήθουσιν. *tolerabiles.*

XIV. Idem Iosephus lib. 2. Capt. cap. 12.
 Σαδδουκαίων καὶ πρὸς ἀλλήλους τὸ ἦθος ἀγροῦτερον *Duri & a-*
 αἵτε ἐμπιεῖται πρὸς τὸς ὁμοίους ἀπλοῦς ὡς πρὸς *graves.*
 ἀλλοεῖς, lib. 20. & Euseb. 2 hist. c. 23. Saddu- *Crudeles.*
 cai sunt praeter ceteris Iudaeis in suppliciis crudeles, &
 acerbi.

CAPUT XXII.

An Sadducaei Samaritani?

Samaritani duplices inveniuntur. Alij à *Samaritani*
 Iudaico genere alieni, apertamque cum *duplices.*
 aliquo Dei vnus cultu idololatriam coniun- *Priores.*
 gentes. 4. Reg c. 17. v. 24. & 41. constabantq;
 isti è quatuor fere gentibus, à quibus & no-
 minati fuerunt, *Cuthaei, Emathaei, Auai, Se-*
pharaimite. quos hæres 8. vocat S. Epipha-
 nius. *χουθαῖος, κυδαῖος, σεφαριμαῖος, καὶ ἀναγω-*
γαῖος. Alij sunt ex istis orti, in quibus, & è *posteriores.*
 Iudaico genere complures, qui apertam qui-
 dem idololatriam omnem excusserant, per
 ignorantiam tamen, vt ait S. Epiphanius hæ-
 res. 9. illius adhuc aliquid retinebant, dum ad
 eum montem, in quo quatuor illarum gen-
 tium

Cap. 10.

tium idola defossa, & abscondita erant, tanquam sanctum, sese quoties orarent, conuertebant, eumque Garizim appellabant. Et hi sunt, qui Garizitanum templum inuerūt, ab Alexandro Magno impetratum, vt supra ex R. Abraham attigi, & persequitur copiosius Iosephus lib. 13. c. vlt. hiq; sunt, quorum, post Alexandri huius Magni tempora, mentio, vel in Euangeliiis, vel in sacris aliis, prophanisque scriptoribus, quorum item dogmata & mores describit S. Epiphanius hæresi 9. cum quibus valde consonant, quæ de ipsorum reliquiis narrat Arabs Geographus in climatis secundi parte 2. *Post eam*, inquit, *Insula Samaritarum, quam incolunt quidam Iudæi Samaritæ. Argumento est, quod vnusquisque eorum dicat, quoties aliquis applicat se ad eos. Ne attingas. Et hoc quidem sermone cognoscitur, quod ipsi sint ex iis Iudæis, qui cognominantur Samaritæ complices vituli in seculo Moysis, super quæ sit pax.* Vituli autem complices appellantur, non quod cum vitulus adoraretur iam fuerint, sed quod eorum se imitatores præbeant, vel ex iis quasi progeniti videantur, qui vitulo illo adorando peccarunt. Sadducæi ergo prioris generis Samaritani non erant, vt patet. Ad posteriores verò sese aggregarunt, dum ab Magistro suo Antigno discesserunt Sadocus, & Baiethos, vt supra dictum est; sed ita, vt quemadmodum in huiuscemodi factionibus

Exod. 32.

Cap. 10.

bus euenire solet, non omnino essent Samaritani: verum eorum quædam tenerent & dogmata, & instituta, vt illa de solius pentateuchi, & usque eius, quod scriptum esset, amplexu, de traditionum & interpretationum omnium respectu, de mortuorum resurrectionis inficiatu, & similia: nonnulla verò immutarent, aliaq; procuderent. Nam cum illi in solo suo Garizitano templo sacrificia offerrent, in Hierosolymitano sacrificabant Sadducæi, ἐκ ἧσαν, inquit, S. Epiphanius hæresi 9. Σαδδουκαῖοι, Σαμαρείται, ἀλλ' Ἰουδαῖοι. Εκ Ἱερουσαλὺμοις γὰρ ἐδυσιάζον. Samaritani nullam cum Iudeis consuetudinem, conuiuium, congressumque ac sermonem habebant: Ioan. 4. versu 9. At Sadducæi Hierosolymis habitabant, Iudæorum Regibus familiares erant: Iosephus libro 18. cap. cum Sacerdotibus & Pharisæis agebant, in eodemque confidebant senatu. Act. 4. 5. 23. Vnde S. Epiphanius loco citato, τὰ πάντα ἴσα τοῖς Σαμαρείταις φυλάττουσιν: τὰ δ' ἄλλα πάντα Ἰουδαίοις συνέπερατον, Vnde aliquando iidem Sadducæi vocantur Samaritani, aliquando ab iis distinguuntur: quia medijs, & velut ambidextri ac ἀμφίδοξοι erant, & in ea, quæ ipsis cum Pharisæis erat dissensione, ipsos sequebantur Samaritani, vt ait libro

4. cap. 29. Gorionides.

GA

CAPVT XXIII.

Sadducaei an Dositheani?

Cap. 19.

AD Dositheum, qui ad Samaritarum se-
se factionem transtulerat, secessisse Sa-
docum, dixi suprâ: ideoque Sadducæos *Dos-*
itheanos, vel, vt S. Epiphanius appellat, *Dos-*
itheos existimarit quispiam. Negandum id ta-
men, dicendumque à Dositheo Sadocum
dissensisse, sectamque à seipso nouam fabri-
catum. Dositheus enim corporum anastasin
confitebatur, vt ait hæresi 13. S. Epiphanius.
Eius verò, vt suprâ vidimus tam Samaritæ,
quam Sadducæi summi erât inficiatores. Par
de cæteris dogmatibus omnibus, quæ ex hoc
vno apta, nexaq; sunt, sententia.

CAPVT XXIV.

*An, Mosaica stante Synagoga, verè
hæretici Sadducaei?**Sadducaei,
hæretici.*

FVerunt Sadducæi verè malam in partem
hæretici, cum veteris etiam Synagoga sta-
ret adhuc status. quia & hæretica, impiaque
admodum, vt antea constitit; eorum erant
dogmata, & in eis erat ab Moyſis cathedra
latum damnationis iudicium. Nam de sacro-
rum librorum numero synodi iam fuerant &
decreta, partim Esdræ facta temporibus, par-
tim postea, prout in Bababatra videre est. Et
in R.

in R. Mose de Cotzi, Elia Præfatio. 3. Masoreth, Genebrardo lib. 2. Chron. Resurrectio verò mortuorum nonne 2. Machab. c. 12. contra eos disertissimè astructa? v. 43. *Et facta collatione*, inquit, *duodecim millia drachinas argenti misit Iudas Ierosolymā, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene & religiose de resurrectione cogitans* (nisi enim eos, qui ceciderant resurrecturos speraret, superfluum videretur & vanum orare pro mortuis.) Nonne ibidem versu 45. promeritorum, in futuro sæculo, remuneratio, contra eosdem, clarissimè asseuerata? Considerabat (Iudas Machabæus) quod hi, qui cum pietate dormitionem acceperant optimam haberent repositam gratiam. Et sæpissimè in Hebræorum scriptis vocantur *minim*, id est, hæretici, vt cū apud Gorionidem dicitur, Hyrcanus ad montem Garizim venisse, cepisseq; *hamminim*, id est, hæreticorum, & *haccouthim*, id est, Samaritanorum munitionem, & fanū illud Garizitanum, quod *lamminim*, id est, hæreticorum erat, destruxisse, Samariamque urbem, quæ mater & vrbis erat *laccouthim* & *lamminim* Samaritanis & hæreticis, obsedisse. Rursumque postea. Quidam (ait in Compendio idem Gorionides) ex ministris Regis oderāt sapiētes (Phariseos) & erat in eis *riach minoyth*, id est, odor hæreseos, siue vt loquuntur Latini, hæresin olebant. *Rabbini*, ait Elias in Thibsi, *cum, cui non est scientia, seu lex, vocans Min.*

Et

Et scripsit Rambam, cuius benedicta memoria; hoc nomen in alium nullum cadere; præterquam in Sadduceum & Baithosium. Ita ille. Philastrius non hæresim tantum, sed & pestiferam hæresin appellat. Constitutionum Apostolicarum liber sextus c. 6: primum inter malas hæreses locum Sadducæis dat. Atque hinc rara, & pæne nulla CHRISTI Domini, nisi dum vltro quæstionibus eum semel ac iterum lacefferant; cum his sermocinatio: nullus aut congressus aut conuiuium: cum ad Phariseos tamen itarit, cum iisque pranderit, & discubuerit sæpius, Luc. 7. v. 36. c. 11. 37. c. 14. 1. Et hodie Iudæi magno prosequuntur odio eos omnes, qui *Caraim*, ob supra dictam causam, vocantur, nullamque cum eis aut precum, aut connubiorum, & commerciorum communionem habere volunt. Sed cur, inquires, Sadducæi ergo Hierosolymis manebāt? cum Sacerdotibus, eorumque Principibus agebant? in concilia & synedria veniebant? in Dei templo sacrificabant? Ob quæstionem istam putauit in Matth. 22. q. 129. 130. 131. Abulensis, Sadducæorum dogmata existimata fuisse non repugnare articulis fidei, & ad opiniones potius, quam ad fixa dogmata pertinere. Sed dicendum potius, toleratos ipsos fuisse, quia potentes erant Sadducæi, potentumque gratia fulciebantur, vt à Gorionide lib. 4. c. 29. Flauio li. 18. c. 2. scribitur. Secundo, quia

Lib. 1. c. 5. l.

2. c. 21. n. 2.

Obiect.

Resp. 1.

1.

2.

quia in Regum aulis occulti erant ex eorum
 secta hæretici, qui ipsorum commodis & ra-
 tionibus studebant, prout paulò ante narra-
 bat idem Gorionides. Tertio, ipsi etiam in-
 terdum Reges eorum quandoque approba-
 runt, & amplexi sunt placita, vt Hyrcanus, L2 c. 16. 17.
 de quo suprâ, & rursus postea. Quarto, He- c. 28.
 rodes Tyrannus, magnus erat, vt ex ipsius ge-
 stis rebus, & ex Iosepho lib. 15. c. 12. liquet; *Ma-*
chiauellista: ideoque studia, partesque contra-
 rias, tanquam Reip. regnoque suo utiles, li-
 benter fovebat: & Sadducæis quidem tanto
 fauebat lubentiùs, quanto Pharisæis inter-
 dum, prout suprâ vidimus, iratior erat, & in- Cap. 18.
 festior: Accedebat ingens eorum, qui Catho-
 lici tum erant, quique Moylis cathedram ob-
 tinebant; ob tot, quibus contaminabantur,
 flagitia, tepor, & negligentia in iis, quæ ad
 comprimendos spectabant hæreticos, præ-
 sertim cum, vt suprâ dictum, opibus, & clien-
 telis, pollerent hi plurimùm. Hinc porro per-
 spicuum, dixisse quidem Dominum genera-
 tum, Matth. 16. à *Phariseorum & Sadducaorum*
fermento, quod eorum doctrina fuit; cauèn-
 dum: sed hoc fermentum dum speciatim ex-
 penditur, aliter in Phariseis, aliter in Sad-
 ducæis accipiendum. Et meus Dufius fol. 16:
 Sadducæos vocat hæreticos, non autem Pha-
 risæos; quemadmodum, vbi de his disereba-
 tur; notatum.

CAPVT XXV.

Quando cœperunt Sadducaei?

L. 1. c. 20.

Samaritanorum quidem hæreticorū fuit Alexandri Magni tempore, prout suprā notauimus, exordium. Sadducæorum verò paulò post proserpsit hæresis, cum ab eis, qui cum Alexandro Magno egerat, Simonis Iustī discipulo Antigono, ad Samaritanas descenderunt Sadoc & Baiehus, quemadmodum suprā expositum. Ideoque & ante Ionathæ tempora fuerunt Sadducæi, contra quam asseruit Abulensis 3. Matth. q. 63. Guebrardus lib. 2. Andrichomius in sua Hierusalem. Non multo igitur post Esdram & Alexandrum cœperunt.

Ibid.

CAPVT XXVI.

An ad nostram ætatem vsq; Sadducæorum aliqui deuenierint?

*Resp. 1. de
propriè di-
ctis Saddu-
cæis,*

VEL Sadducæos propriè dictos, qui Christianis initiati sacris nō sunt, accipimus, vel tropicè Sadducæos. De prioris modi Sadducæis respondet tria Guebrardus lib. 2. Primum, fuisse Sadducæorum hæresin valde numerosam, vsque ad Hierosolymitanum à Tito factum excidium, Romanamque Iudæorum captiuitatem. Alterum, annis postea fere 700. eandem rursus in Iudæorum populo quantumuis disperso, & exiliis variis afflicto, reno-

reno-

renouaram à Rabbino quodam Anan, eius-
 que filio Saule. Cum enim Anan Dosithei,
 de quo suprà, instar *Gaon* esse veilet, id est, *lib. 2. c. 19.*
 Thalmudici doctoratus titulo, ac dignitate
 insigniri cuperet. (Qui enim gradum hunc
 ascendebat, is eo tempore *Gaon*, in est, illu-
 stris & præstans vocabatur) neque voti com-
 pos fieret, ira efferbuit; veteremque Saddu-
 cæorum de diuinis libris, eorum explanatio-
 nibus, maiorum traditionibus fabulam re-
 tulit: seq; cum suis, libros eos tantum recipere
 dixit, quos certò à Deo profectos cognouisset:
 solique Dei verbo, non autem Doctorum
 vllorum explicationibus adhærere professus
 est. contra quem, & alium quendam
 eiusdem sectæ præcipuum Carcasnæum dis-
 putat subinde R. Abraham in citata Cabala,
 qui cum miraculum, quo Iaddus sed Simon
 iustus, de quo alibi; Alexandrum Magnum *Harm. l. 2.*
 iratum & armatum placauit ac exarmauit, *Mach. c. 3.*
 retulisset, *Effectum est, ait. in signe illud miracu-*
lum opera Simonis Iusti, quale non contigit Anani, *Ex fol. 558.*
nec Carcasnao hereticorū Principibus Sereis. Ter- *ex Iosepho l.*
tio, extare adhuc hodie Sadducæorum ali- *13 c. 61. O-*
quos testatur in Africæ suæ descriptione Io. *rigene l. 5.*
Leo: sed nomine illo Caraim nominatos, de *contra Cel-*
& Leonis & aliorū, de his mihi iā antea pro- *sum, D.*
lata. De iis verò, qui per tropum Sadducæi *Hier. in Da-*
sunt, agit Maldonatus in c. 3. & 22. Matth. *niel. c. 9 Ni-*
ceph. l. 2. c. 4.
lib. 1. c. 4.
Resp. 2. de
metaphori-
cis Saddu-

L

CA- cais.

*Quæ Sadduceorum vel aduersæ, vel
prosperæ res?*

*Sadduca-
orum aduer-
sa.*

VNo eodemque libri tertiidecimi capi-
te XVIII. Iosephus Flavius Sadducæo-
rum aduersas, prosperasque res complexus
est, dum narrat, quemadmodum anno inte-
gro Samariam urbem obsederit Io. Hyrcanus:
tandemque per filios suos Antigonom
& Aristobulum ceperit, vastarit, funditus
euerterit Cum quo facit Iosephi Epitome sic
referens. *Venit Hyrcanus ad montem Garizim,
& cepit munitionem Hereticorum & Samaritanorum;
atque diruit fanum illud quod habebant
heretici, quod scilicet ab eis vocabatur domus San-
ctuarij. Hoc exstructum erat cum licentia Alexan-
dri Regis primi Græcorum: & exstruxit ipsum
Mnasse Sacerdos frater Simæonis Iusti: sed Hyrcanus
Sacerdos magnus diruit ipsum annis ducentis
postquam exstructum erat: Et pergens ad urbem
Samaria, obsedit eam. Obsessa igitur est vrbs, quæ
fuit mater, & ciuitas Samaritanorum & hereticorum,
afflictique sunt ab Hyrcano, donec comederent
cadauera canum. Cumque aduenisset dies ieiunij
propitiationis, festinauit Hyrcanus Rex in Hierusalem
pro officio festi, quia erat summus Sacerdos.
Constituitque super exercitum Aristobulum filium
suum maiorem, & Antigonom filium suum se-
cundo loco natum. Interim Samaritani, & heretici*

tiri miserunt epistolam ad Regem Gracorum, ut
 veniret eis in auxilium. Venit ergo Rex Gracorum
 ad eos cum virtute magna & manu forti. Cui in
 occursum exierunt duo pueri filij Regis, & exerci-
 tus Israel, percutientes eum, ut fere nulla superes-
 sent reliquia. Viginti enim & vnum millia fortissi-
 morum occiderunt in pralio: residui fugerunt. Re-
 uersi sunt deinde pueri ad obsidendum Samariam.
 Cumq; pater eorum Rex Hyrcanus audisset, quod
 Rex Gracorum egressus esset ad praliandum, ipse
 vero hinc haberent Gracos, & hinc Samaritanos,
 hereticosque, nec sciret id quod contigerat (nam si-
 gnum illud contigit in nona die Tisri) sed ipse Rex
 perageret opus diei festi, sollicitum fuit cor eius pro
 filiis suis, & pro Israel. Ingressus igitur domum san-
 cti sanctorum, ut offerret incensum, & imploraret
 misericordiam pro filiis suis, & pro exercitu, audi-
 uit vocem loquentem ad se, & dicentem sibi, Non
 ponas cor super filios tuos, & super exercitum Is-
 rael. Heri enim adiunxit eos Dominus in miserationi-
 bus suis, & secundum multitudinem pietatis suae,
 propter patres tuos. Rectum ergo sit cor tuum, &
 puritas manuum tuarum. Itaque ingressus Rex de
 Sanctitate, nunciauit id populo. Et in crastinum
 misit cursores ad Samariam, qui reuersi ad ipsum,
 nunciauerunt ei, quod verum fuerit verbum. Et
 magnificatus est Rex Hyrcanus in oculis totius Is-
 rael. Nam cognouerunt, quod Dominus benedictus
 acceptauit opera eius, impertiens sibi sanctum Spi-
 ritum, & augens Regnum & Sacerdotium suum.

Sanctitas
 hic est san-
 ctum san-
 ctorum.

Post hac profectus est Rex ad Samariam. Quam-
cumq; obsedisset integro anno, cepit, & percussit in
ore gladij, nec aliquid in quo est spiritus, viuere per-
misit. Proinde dirupit murum eius, & palatia, ex-
ussitq; ciuitatem igni. Hæc ille. Sed fuit hoc iis-

Sadducaeo-
rum prospe-
ra.

dem Sadducæis faustissimum & lætissimum, cum idem Rex Hyrcanus à Pharisæis deficiens, Sadducææ sese totum hæresi mancipauit, ea occasione & modo, quem vterque subiungit Iosephus. Sed quia iam suprà id tetigi, & verò ipsum Gorionidæ caput Hebraicè, Latineque Drusius meus edidit, subiungam tantum è Flauio rei totius velut coronidem. μά-
λισσα, inquit, ἡ ὑρκασον ἐπιπαρώξουν ἰωνάδης ὁ
Σαδδουκαῖος καὶ διέθηκεν ὅπως, ὥστε τῇ Σαδδουκαίων
ποιοῦντι ἀρῶναι μοίρᾳ, ἢ Φαρισαίων ἀποστάντα καὶ
τά τε ὑπ' αὐτοῦ καταθέντα νόμιμα τῇ δημοῖ, κατα-
λῦσαι. καὶ τὸς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. Et Gorio-
nidæ Compendium. In crastinum iussione Regis
diuulgatum est per omnes vrbes regni sui, quod sta-
retur ordinationi Sadoc, & Bithus. Qui verò ori eo-
rum rebellaret, & obseruaret traditionem sapien-
tum, aut obediret voluntati eorum, interficeretur
gladio. Iste itaq; est Iohannes Sacerdos magnus, qui
functus est sacerdotio magno quadraginta annis, &
in fine factus est Sadducaus, sed non obedierunt Is-
raelita præcepto Regis, quin potius obtemperarunt
clanculum regimini sapientum. Rex verò cum om-
nibus servis suis sequebatur traditionem Sadducaeo-
rum. Proinde Rex inuestigabat istos, & quicumq;
sibi

sibi reuelatus esset, qui sapientum acquiesceret constitutioni, hunc interfecit. & sic traxit magnum populum de Israel in hanc opinionem. Deinceps verò sub Aristobulo, & Alexandro eiusdem Hyrcani filio, floruerunt Sadducæorum res, quòd Pharisæis hi parum amici, imo tam inimici, vt eorum quamplurimos cruci suffixerit Alexander, prout antè narratum. Et apud Iosephum lib. 18. c. 2. quomodo, qui honoribus principes erant, Sadducæi fuerint, attingitur. Posset quidem illa Samaritanorum calamitas, quæ ipsos Alexandriæ, dum templi eorum Garizitani, & Hierosolymitani causam disceptauit Ptolemæus Philometor; cõplexa est, huc referri, quia horum discipuli & amici erant Sadducæi, prout loco suo significatum: quia tamen templum ipsi Hierosolymitanum colebant, non faciam, vt ad eos malum illud deriuem.

CAPVT XXVIII.

An Iudeorum Pontifices Maximi aliquando Sadducæi fuerint?

FActum Ioannem Hyrcanum Sadducæum semel & iterum iam dictum est. Eum imitati sunt filij Aristobulus & Alexander. Fuerunt ergo Iudaicorum Pontificum aliqui hæretici. Hi enim simul Reges, simul Pontifices fuere, primus quidem re tantum, cæteri &

Fuerunt aliqui Iudeorum Pontifices & Reges, Sadducæi.

L 3

re &

Cap. 24.

Obiectiones.

re & nomine Reges, si quidem Straboni lib. 16. credimus. At qui Sadducæus erat, idem & hæreticus, per ea, quæ capite alio constituta sunt; erat. Vbi ergo illud Hyrcani elogium, quo ab Iosepho lib. 13. c. 18. lib. 1. de Capt. c. 3. *Propheta* laudatur? quo ab Alberto Magno in sua sanctorum Litanía *sanctus*, & dicitur, & vnâ cum fratribus inuocatur? Sed quod grauius est, vbi eorum, qui super Moyſis cathedra sedent, constans, firma, & immota, quoad fidei dogmata, generalemque morum doctrinam, veritas? Vbi Pontificalia Exod. 28. *Vrim*, & *Thummim*? Vbi illud Deutero. 17. de summis Sacerdotibus, *Indicabunt tibi iudicij veritatem*? Ecce ipsi Pontifices Maximi, ante CHRISTI Domini aduentum, aperti hæretici fuerunt, hæresimque legibus & pœnis præscripserunt & inculcarunt, prout superiori capite visum perspicuè. Fateor equidem primo pertriste lapsi huius Hyrcani exemplum esse, ipsique pœne sapientissimi Salomonis lapsioni consimile. Nam sanctissimi, fortissimi, & viri Simonis Machabæi erat filius: imperium magna cum gloria & felicitate annos complures tenuerat: filiorum, cum in templo solus incensum adoleret, præclaram de Antiocho Cyziceno victoriam eodem, quo illa obtigit, momento, diuina edoctus voce fuerat: cum ipso sacrum numen erat, eique suorum præceptionem, prædictionemq; dede-

Resp.

1.

dederat. & tamen hic, vnus ob Pharisei no-
 xam, eamque & hominis leuis, vinoque ca-
 lidi, & non grauem noxam, ob vnum in con-
 uiuium. inter pocula, in summa omnium hila-
 ritate, præter aliorum omnium voluntatem,
 imprudentius verbulum, excandescens, ac
 stomachans vehementius, in Sadducæorum
 sese impiâ hæresim dedit præcipitem. Quæ-
 nam hæc metamorphosis! quàm funestus hic
 alter Salomôn! Docet hic igitur omnes, vt
qui existimat se stare, videat ne cadat: & qui stat, 1. Cor. 10.
9.12.
 & perstare vult, fugiat prolapsionum occa-
 siones, comestationes, temulentias, excande-
 scentias, iras, odia, & similia, per quæ magnæ
 ac sublimes ruere non semel columnæ. De-
 inde, videtur is non propriè Sadducæorum
 hæresim. quasi ad salutem foret omnibus ne-
 cessaria, docuisse ac inculcasse: sed hoc tan-
 tum, vt ad propria Phariseorum instituta ne-
 mo adhæresceret: vt, è contrariò, propriis
 Sadducæorum scitis morem omnes gererent:
 omnes, inquam, non simpliciter, sed qui eo
 essent animo, vt præter ea, quæ Iudæis om-
 nibus communia erant, peculiarem Phari-
 seorum sequi sectam, vel ad eorum viuere
 præscriptum voluissent. Licebat interim cui-
 libet sectarû neutram complecti, solis com-
 munibus Iudæorum institutis, contentum
 viuere, aut verò in Essenorum, quorum ab
 Hyrcano non vetiti cœtus, sese disciplinam
 dare.

3.

dare. Tertio, hæreticus fuerit Hyrcanus, hæresimq; docere, ac obtrudere conatus sit: diuina ilicò affuit prudentia: non est passus Dominus Mosaicam doctrinæ sedem: Pontificalis rationalis Vrim & Thummim: Pontificalis iudicij auctoritatem prauorum disseminatione dogmatum fœdari & conspurcari. Nam è vestigio Hyrcanum istum è medio sustulit Dominus, prout ex Gorionide

Cap. 27.

suprà citato, explicandus Flavius, dum post seditionem istam, significare videtur, cum vixisse feliciter, imperiumque modo administrasse optimo annos vnum & triginta. Nā istud de imperij annis refertur, ad totam ipsius imperij administrationem, non ad illud tempus, quod post seditionem illam fuit, & quidem perexiguum; licet à Iosepho *felix* videatur dici, quia bellorum, aliarumque turbarum nihil habuit, *Iste*, ait Gorionides, *est Ioannes Sacerdos magnus, qui in Sacerdotio magno ministravit annos quadraginta, ou libbesouph*, id est, *& in fine factus est Sadducaus*, idque potest colligi, & ex serie annorum à Simonis Machabæi morte vsque ad beatissima CHRISTI Domini Genethlia, & ex eo, quod in gestis Hyrcani huius, hæc ab ipso etiam Flauio extrema omnino narretur historia. Quarto demum, vt hæreticus hæresi Iudæos dementare omnes diu elaborasset Hyrcanus; nunquam id tamen vt Pontifex

4.

ex ca-

ex cathedra sanciuir, aut docuit. Nam præter alia signa, quibus clarè intelligitur, Pontificem in fidei, Ecclesiæque totius morum negotio aliquid, non instar Pontificis agere ac decernere, sunt hæc etiam *duo* manifestissima. *Vnum*, si subitò, in comestatione, ludòve aliquo, mero æstuans, vel ira ebrius, vel cupiditate aliqua furens quidpiam scisceretur ac statueret. *Alteram*, si, in Pontificatu, cathedraque à Deo data, doctrinam plures annos, aliquam cum sapientissimis quibusque tenuisset, docuisset, ac fixisset; eandemque ipse postea de repente, velut falsam, errorumque plenam abiiceret, dedoceret, ac refrigeret. Velenim verè antea ipse idem errauit, & Pontificis, eiusque cathedræ totum, de constanti eius veritate, diuinaque gubernatione, ruit priuilegium: sicque in posteriore doctrina potest non secus, quam in priore haberi suspectus, fallax, deceptus, & deceptor. Vel non errauit, & tunc manet quidem illud eius priuilegium, sed apparet posteriorem eiusdem doctrinam falsam esse, ab eoque non rectè ac ordine, sed temerè ac inconsideratè, ex ira, vel alia quapiam animi perturbatione profectam, cui nulla ideo adhibenda fides ac morigeratio. Possunt verò hæc eadem ad duos eius applicari filios. Nam Aristobulus vnum tantummodo annum regnavit, vt eodem lib. 13. cap. 19. mon-

erat Iosephus, quem idcirco præterit in Cabala sua R. Abraham. Alexander verò annos quidem x x v. i. sceptrum tenuit, sed quem, partim à patre ductis in Phariseos inimicis, partim odio proprio, quòd contra se vicinorum ij Regum arma concitassent, seque, ipso scenopegici festi die, sacrificantem, & ad altare sistentem, citriis pomis, quasi per contemptum, petiissent; incitatum, constat & in populum totum Israeliticum, & in Phariseos speciatim sæuuisse atrocius, apud Iosephum eodem lib. 13. cap. 21. Quia tamen neuter Iosephus disertè hunc Sadducæum fuisse ait, putarim non fuisse, odio tamen in Phariseos, prout dixi, flagrasse. Fieri enim potest vt Catholicus, certis de causis, siue iustæ illæ sint, siue non; Catholicum aliquem oderit ordinem, neque tamen Catholicam ideo fidem excutiat. Et vidimus alioquin Alexandrum hunc morientem coniugi Alexandræ, si suis quidem rebus consultum ipsa vellet; Phariseos commendasse plurimum, eodem Iosephi libro c. 23. Post CHRISTVM verò Dominum, Ananus Iunior fuit Sadducæus Iosepho teste lib. 20. & Eusebio lib. 2. histor. cap. 23. sed de hisce posterioribus Pontificibus nulla difficultas, quibus adempta iam cathedra, vel à Phariseis certè frænum impositum, Iosepho indice l. 18. c. 2.

Cap. 16.

CA-

CAPVT XXIX.

*Sintne Sadducæorum apophtegmata vel
gnoma aliqua?*

NVllas legere memini, præter hanc vnam
Sadoci apud Eliezerem cap. 4. Pirke a-
uoth: *Ne facias coronam* (id est, ne legem ob-
serues) *vt magnus per eam fias: neq; ea tanquam*
securi vtaris, vt ex ea tibi quod edas, compares. Sed
non iste mihi videtur Sadocus, à quo Saddu-
cæorum sentina. Nam & Phariseus
quidam Sadocus apud Io-
sephum legitur lib.
18. c. 1.

LIBER

LIBER TER- TIVS.

DE ESSENIIS.

PERSEQUETVR Liber hic tertius tertiam Iudæorum sectam, quam Essenorum esse dixi. Sed quia de his non minutiora tantum, cuiusmodi fere sunt, quæ à Drusio perstringuntur: sed magna etiam & graua, quæ ad Christianæ religionis decus & ornamentum spectant, quæri solent, bipartita mihi eorum erit explanatio. Nam quasi de iis aut nihil, aut perparum scripsisset bonus, antiquusque scriptor, Philo, illorum eo, quem in superioribus sectis duabus adhuc tenui, more, nomen, disciplinam, mores, & quæ cū his copulata explicabo: tum verò ad ea, quæ de ipsis à Philone tradita sunt, veniam edisseramque num Christiani apud hunc Esseni sint.

CAPVT I.

De Essenorum nomine.

DVo de Essenorum hic explicanda nomine: vnde illud scilicet ducatur, & quem admodum scribatur. Et prius quidem dupli-

dupliciter explicandum: primò quoad opinionum enumerationem; deinde quoad aliquam eorum diiudicationem. Esseni ergo unde dicantur plures afferri possunt coniecturæ. quarum prima sit, ut ab urbe *Essa* de qua Iosephus lib. 13. cap. 23. & Suidas; vocati sint, quemadmodum ab Emissa Emisseni, ab Edessa Edesseni. Altera, ut ab Iudaicorum Pontificum, quod ante ipsorum pectus esse solebat, oraculo, quod ab Interprete quidem nostro vocari soleat *Rationale*, Exod. 28. v. 4. & sequentibus, à Iosepho autem lib. 3. Arch. c. 8. ex Hebræa voce *chosfen*, asperior cū videretur, lenita, *ioslū*. Tertia, ab Chaldaico nomine *cheshin*, si pari modo eius detraheretur asperitas. Significat enim fortē ac robustū. Quarta, ab Syriaco *asan*, id est, calceos indui Marci 5. Nā de calceis ipsorū infrā dicitur: & ab calceis etiā hodie quādam Nudipedum, & Discalceatorū nomina. Vel ab *asana*, id est, rubus, vel *asna*, id est, palma, dactylus. Esseni enim gēs est *palmarum socia*, inquit Plinius li. 5 c. 27. Quinta, ab Hebræo verbo *asaf* אָסַף, quod valet curare, mederi ac sanare. Hos enim Philo & Eusebius vocare solent *Asaphim*. Sexta, ab Hebræo אָסַף *hasaf*, quod est facio, quasi *haseni*, aut, aspiratione sublata, *Eseni*. Septima, ab IESU Salvatore & Domino. Octava, ab Dauidicæ stirpis, è qua IESUS Dominus ac Saluator noster; auctore ac parente Iesse.

*De Esseni
nomini
originis
coniectura*

xii.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

Vocan-

9. Vocantur enim non Esseni tantum, sed Essæi etiam, quasi *ἑσσηῖοι*, *Issæi*. Nona Essæos dicit quasi *ἑσσηῖοι*, sed à quo Hebræo id verbo, non indicat. Decima, ab Hebræo *Schanah*, aut leniùs *Sanah*, quod est vel secūdas partes tenere, vel ab aliis secedere, seu *אַנאַחאַפֿין*, vt Luc. 5. v. 16. Ioh. 13. v. 1. vel denique studere, iterum iterumque aliquid repetendo: seu in scientiam & doctrinam studiosè incumbere, vt cū in apophtegmate suprā citato dicebat Hillel, *Ne dicas, cum viciū nactus fuero, discam*, siue *ad doctrinā studium incumbam*; in Hebræo est *eschnēh*, siue leniùs *esneh*. Huiusque etymologiæ ratio est, non facilis tantū significatio- num istarū ad Essenos accommodatio: sed quia etiam Gorionides Iosephus lib. 5. cap. 23. sub finem, in editione Basileensi, bis ita id nominis accipit, dum qui ab Iosepho Flavio lib. 15. c. 13. *Esseni* vocantur, vocat *hasschoniim*, seu suauius *hassonim*, prout vertit ibidem Munsterus, & notauit in l. b. 4. c. 6. Undecima, est ab Græco *ἅγιος*, id est, sanctus, quasi Essæi sint *ἁγῖοι*, seu potius *ἁγῖοι* aut *ἅγιοι*. Duodecima, ab Hebræo *חַסִּיד* *chassid*, à quo Syriacum *ܚܫܝܚܐܣܝ* *chasi* & *chosio*, id est, *ἅγιος* *sanctus*: ita vt duritate vocis mollita, sit *asaus*, vel *Essæus*, maximè cum, quæ nomina Hebraicè per iod cum chiri terminantur, ea per idem iod cum præposito patach efferri non rarò soleant, vt *misrai*, *misrai*, *Iebudi* *Iehudai*, *Peruschi* *Peruschai*, *Mini* *Minai*,

Minai, ideoque *chasi*, *chasai*, aut, *chefai*. Vnde, proeliui flexu, *Hessaus*, aut leniter *Essaus*, sicuti ab aliis illis *Mittræus*, *Iehudæus*, *Pherisæus*, *Minæus*, Ac prima quidem ex hisce coniecturis quina nullum adhuc, quem legere quiverim, asseueratorem nactæ sunt. eorumque secunda & tertia à me in Machabæorum harmonia lib. 1. c. 7. lib. 2. cap. 14. innutæ tantum sunt: quinta verò ab Scaligero li. 6. de emend. temporum, & meo Drusio, in libelli sui appendice c. 3. Quomodo autem Eusebius & Philo therapeutas vocent, dicam postea. Sextam sequi videtur Photius, quando *Essenos theoreticos*, vocat *θεωρητικοί*; *Præcticos* verò, simpliciter *Essenos*, ubi de Philone agit: eandemque originationem indicat in Onomastico suo thelogico David Chytræus, quasi legem accurate hi obseruarint, neque eam verbo magis, quàm opere fecerint. *Esseni*, ait, seu *Essai*, id est, factores legis, secta Iudæorum, fere monasticam vitæ imaginem referens. Syriacus sanè textus Roma. 2. legis factores appellat semigræcè *hoseienomuso*. Phil. Melanchthon lib. 2. Chronici. *Essai*, ait, id est, operarij ab *Afa*. quos sic dictos apparet, quia ostenderunt se bonis operibus, non rixis velle Deo seruire. Drusius verò in sua Præfatione, dum etymon hoc improbat, inde hoc oriri videtur putare, quòd manuum opere victum sibi parare soliti sint. Septima & Octava D. Epiphaniij est hæresi 29. sed ita, ut cum à

De consuetudinibus auctoribus.

1.

2.

3.

4.

5.

Pol. 502.

6.

7.

8.

IESV

IESV Iesū ducit, duplicem ob causam fieri hoc potuisse asserat. vel quia nimirum illius erant discipuli, vel quia nominis IESV Hebraica sit spectata Etymologia, ex qua ille intelligitur significari *θεραπεύειν ἡμῶν ἰατρὸς καὶ σωτὴρ*. Nam *iaschah* & *hoschiah*, unde IESVS Matth. i. v. 21. valet *saluare*, *salutem dare*. Et quemadmodum tam corporis quam animi ratione, potest quis saluus esse, ita etiam *θεραπεύειν καὶ ἰατρὸν* sunt & corporales, & spirituales. IESVS verò perfectissimus utroque modo Medicus & Saluator erat: sed spiritualis maximè, cum ut loquitur Matt. c. i. Angelus, *saluum faceret à peccatis populum*. Eodemq; spiritali modo dicuntur ab Eusebio & Philone, *θεραπεύειν καὶ ἰατρὸν* ait ex isto ille, *τὰς ψυχὰς τῶν πεποιθέντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ κακίας παθόντων ἰατρὸν δύναντον, ἀπὸ πάντων τὰς ἀκούειν καὶ θεραπεύειν*. Nam ut rectè ait Horatius:

Feruet auaritia, miseraq; cupidine pectus?

Sunt verba, & voces, quibus hūc lenire dolorem

Posis. & magnam morbi deponere partem.

Diod. l. i.

Sanè apud Diodorum, Bibliotheca vocatur *τὸ ψυχῆς ἰατρεῖον*, id est, officina medicamentorum anima. Et ipse Philo in principio libri, ad quē aspexit Eusebius, quique de vita contemplatiua inscribitur; Profitentur Esseni medicinam praestantiorē, quam sit ista vulgata per oppida omnia. Hac enim medetur solis corporibus: illa & animas liberat morbis grauib; & aduersus medelas

contu-

contumacibus, quos irruere fecerunt voluptates, νόσοι χαλε-
 concupiscentiæ, dolores, timores, auaritia, insipie-
 tia, iniustitia, & cetera perturbationes, vitiorum-
 que agmen innumerabile. sed quia διεγρεύειν et-
 iam diuina curare, seu curam & solitudinem
 illam, quæ in diuinas res confertur, suscipere
 denotat, ideo adiungit Philo, vocatos Esse-
 nos, quod ἐκ φύσεως καὶ τῶν ἱερῶν νόμων ἐπαιδύ-
 θησαν διεγρεύειν τὸ ἐν ὁῦ ἀγαθῷ κρεῖττον ὄντι καὶ ἐνδε-
 ειλικρινέσθαι, καὶ μονάδῳ ἀεχέρον ὥτερον, id est,
 quod à natura, sacrisque legibus instituti essent co-
 lere illud ENS, quod bono ipso melius est, quod v-
 no simplicius, quod vnitatem antiquius, magisque pri-
 migenum. In Philonis vestigia penitus ingre-
 ditur Eusebius, ita vt ex his duo liceat insignia
 Iosephi Scaligeri lib. 6. de emend. temporum,
 errata perspicere. Vnum est, cum ait, Epipha-
 nium dicere Iesum Ἰησοῦ τὸ ἰασηδαί, aut Ionica
 ἰησαδαί: non autem à saluando Ieschuah voca-
 tum vt Angelus praeceperat Mariae. Nusquam e-
 nim hoc dicit Epiphanius: sed potius mon-
 stratam ab Angelo etymologiam respicit, vt
 supra exposui: eaque propter non ἰαλεῖν tan-
 tummodo vocauit, sed ἐπιεγείρειν etiam adian-
 xit. Alterum, Eusebium sine villo auctore dice-
 re, *Esseas in nomine CHRISTI morbos depulisse.*
 Nusquam hoc scripsit Eusebius, cum Philo-
 nem, vt dixi, secutus sit, qui nominis CHRI-
 STI mentionem nullam fecit, & cum mor-
 borum depulsionem significat, iis vtitur ver-
 bis,

M

bis,

- bis, quæ non corporis, sed animi morbos præcipue significant, ut ex Philonis verbis, quæ idem hic exposuit; paulò ante patuit. *Nona* coniectura est non Eusebij, ut inconsideratè citato loco scripsit Melanchthon; sed Suidæ. Verbum autem, à quo *contemplatores* vocentur Essæi, esse potest vel $\pi\psi\psi$ *schahah*, cui & spiritimum *schawen* Germanicū, vel $\pi\psi\psi$ *chazal*. Vtrumque siquidem valet *aspicere, videre*; sed posterius maximè, à quo Prophetia *chazon* vel *hazon* Isai. 1. versu 1. Prophetæ *chozim* vel *hozim*. 2. Paral. 29. 24. Ezech. 12. 27. 2. Reg. 24. 13. C. 13. v. 16. *Decima* fuit à me, loco in Machabæos citato proposita, quam admordet, prout paulò post cap. 2. audiemus; Drusius.
10. *Vndecima* Philoni lib. de probi viri libertate, ac libro de vita contemplatiua. Eusebio lib. 8. præparationis Euang. cap. 4. tribui assolet. sed ille profecto in libro de vita contemplatiua tantum dicit, Essæos vocari *therapeutas*: neq; exprimit Essæi nominis hanc esse potius significationem, quam nomen esse, quo in Ægypto Græcè tunc illi vocarentur non habita Essææ originis ratione. In libro autem altero de libertate, dicit quidam Essæos $\pi\alpha\rho\omega\nu\mu\epsilon\varsigma \delta\pi\acute{o}\tau\eta\lambda\omicron$: sed, quod in Latino textu fere omiserunt Interpretes; disertè admonet, nō à Græca voce notationem hanc petendam. Hæc enim eius verba sunt: $\Lambda\acute{\epsilon}\gamma\omicron\nu\tau\alpha\iota \epsilon\sigma\sigma\alpha\iota\omicron\iota. \kappa\alpha\tau' \epsilon\mu\lambda\omega\delta\acute{\epsilon}\alpha\nu, \epsilon\kappa \alpha\chi\rho\iota\varsigma\omicron\iota \tau\acute{\upsilon}\pi\omega \delta\gamma\gamma\acute{\alpha}\lambda\epsilon\kappa\tau\upsilon \epsilon\lambda\lambda\omega\iota\kappa\eta\varsigma, \pi\alpha\rho\epsilon\tau\epsilon\rho\epsilon\upsilon\mu\epsilon\omicron\omicron$

ἡμοι ὁσὶοτήρ. Cur verò Græcam vocem hanē
 se non aspicere moneat, putant aliqui cau-
 sam esse, quòd inter Essæum, & ὅσιον magna
 litterarum soniq; videatur dissimilitudo. At
 vero causa potius est, quod ὅσιος apud Græ-
 cos maxime tum diceretur, qui hostiis ac sa-
 crificiis Numen deueneraretur quampluri-
 mis. Hinc ὁσίωνήρ, cum quo & ὅσιος aderant
 plusculi; dicebatur, qui victimam immolabat,
 Plutarcho teste lib. de defectu oraculorum,
 & in quæstionum Græcarum initio. idq; pa-
 tet ex verbis, quæ confestim subdit Philo πρὶ-
 δαν, καὶ τοῖς, μάλιστα διερχόμεται διὰ μέγα σιν οὐ
 ζῶα κατὰ δύοντες, ἀλλὰ ἱεροπρατεῖς τὰς ἐαυτῶν ὁρ-
 νοίας κατὰ σκεδάξιν ἀξιουῶτες. Duodecima igitur
 originationis est ipsius Philonis, dum Essæos à
 sanctitate ducit, non quoad vocem Græcam,
 vti iam probatum; sed quoad aliam. Quænam
 verò hæc præter Hebræam *chasid*, & Syriacam
chesi, seu *hesi*? eamque ob causam, alibi sim-
 pliciter, ex animi sui sententia, eos à sanctita-
 te nuncupatos asserit. Nam in Iudæorum A-
 pologia, Καλοῦνται μὲν αἱτ, ἑσῶοι, καὶ τὴν ὁ-
 σιότητά μοι δοκῶ τὴν ὁσίωνηράν ἀξιουδύντες.

Plato in de-
 finitioni-
 bus, & in
 Euthyphro-
 ne. Joseph l.
 2. Cap. v. l.

12:

CAPUT II.

*Quæ istarum de Essenorum nomine conie-
 cturarum maxime probabilis?*

DE quinq; primis cum patronum adhuc
 nullum habeant, vel ampliandum, vel

M 2 omni-

*Priores con-
secrura 9.
relinquuntur.*

omnino potius tacendum. *Sexta, septima, o-
ctava, & nona*, partim ex aliqua vocum affi-
nitate, partim ex auctorum dignitate proba-
bilitatis mutuari aliquid possint. *decimam* ve-
rò, quia loco citato probabilem iudicari, la-
befacere connititur Drusius. Antequam igitur
de postremis originationibus dicam, hanc
non quasi optimam & verissimam, sed quasi

*Decima non
improbabi-
lis.*

non improbabilem tuebor. Et quidem reci-
tatis ipsius Drusij verbis. Pergam, ait pag. 52.
*bene mereri de Serrario, qui ut multa bene legit (est
enim certè vir eruditus, & plurima lectionis) ita
aliqua quadam male concoxit.* Noui pridem, mi
Drusi, *κακοσμάχων* meam. &, ut video; istud
est, in quo de me vis mereri bene. *Affedisse, in-
quit Seneca, agro, cumque valetudo eius ac salus
momentis constaret, excepisse idonea cibi tempora,
& cadentes venas vino refecisse, quis aestimabit? In
precio habe, inquit Bensira, Medicum, antequam
tibi necessarius sit. Quanto magis, si necessa-
rius iam sit! si ad agrum sponte acinuocatus
accurrerit! Iam tu mihi, ô bone stomacho-
rum medice, talis. *δωρεῖσθαι* curatum meam
ultrò aduenis. Languibat stomachus, sum-
ptos non concoquebat cibos, & ecce, cum,
ne per somnium quidem, de te cogitarem, ex
vltimis Caucorum, ac Batauorum oris ad-
uolas, & ventriculum adiutare vis meum.
Quantum erga me isthoc meritum! Incipe
igitur, *monstra* quam male aliqua quadam*

conco-

*lib. 3. de be-
nef. c. 9.*

concoxerim. In iis est illud, quod scribit Essæos apud Gorionidem etiam Hassonim appellari, quasi secundantes, inquit, id est, qui secundi essent ab Hassidaïs, vel secedentes à communi aliorum vita, & in solitudinem se conferentes, vel deniq³, deuterotas. Si verba mea Dominus citasset medicus, prout characteris mutatione præ se fert, tam mala non videretur concoctio. Nam & singulorum probationes adiunxeram, & paulò aliter nonnulla, præsertim tertium, explicaram. Quia tamen aliquod ei tantummodo sententiæ meæ catapotium conficere libuit, hoc ipsum deglutiam: & quid catharticoꝝ deinceps offerat, cōsiderabo. Primo igitur, *Drusij ar-*
Deuterotæ, inquit, *erant Pharisei, quod planè pro gumenta 4.*
me facit. At si verba mea integrè attulisset iam *1.*
 medicinam hanc suam omittere potuisset. *Resp.*
 Omnes enim Pharisei Deuterotæ quidem erant, sed non omnes Deuterotæ Pharisei. ac idcirco *δευτέρωσι* seu Mischnam, à qua Essæi possent Deuterotæ appellari, dicebam illic, esse secundariam diuinarum rerum doctrinā, quæ non scripta à Moyse, sed ore communicata, & per Seniorum, Prophetarum, domus magnæ, aliorumque deinceps sapientum manus, tradita & propagata fuit. Alioqui generatim primò dixi Hassonim vocatos quasi studiosos: deinde ut rationem nominis explicarem, ostendi doctrinam interdum vocari *Mischnah*, quæ Græcis *δευτέρωσις*. Deinde si *2.*
 Hassæi,

Resp.

Hassai, ait, *secundi ab Hasidæis, ergo discrimen erat inter hæc nomina, nec planè iidem Hassonim, siue Hessai cum Hasidæis. At ego non scripsi eosdem planè Hessæos cum Hasidæis, sed eosdem tantum, & quidem cum adiuncta modificatione, quadamque veluti correctione. Hæc enim verba mea sunt: Asidai cum Essenis iidem fuerunt, vel certè horum illi pars quedam, aut illorum hi. Quo posteriore loquendi modo significatur, aut Essenos fuisse quoddam quasi totum, quod ex partibus pluribus constaret, quarum vna essent Asidai, vel contrà, fuisse Asidæos totum quoddam, cuius pars vna Esseni. An hoc non est aliquod inter hæc nomina discrimen facere? Quamvis verò cautè, modificateque adeo non essem locutus, dixeram tamen postea fol. 714. ex Iosepho ac Philone, quod hic postea repetam, quodque ipse mot agnoscit Drusius cap. 3. Appendicis; duplex Essenorum genus esse, vt alij ab aliis secundantes siue secundi esse potuerint. Tertio, *Locus*, ait, *quem adducit huic rei probanda vnicus est. Is habetur in Codice Veneto, fol. 78. col. 2. sed longè aliter quam eum Serrarius laudat. Nam pro Hassonim, in eo est absque vlla litura Hassarim; id sonat principes siue primores. Hic si vel negligentia, vel crudelitatis & languoris, quòd male istam Gorionidæ escam concoxerit; meum accusari stomachum sinerem, dignus vtique essem, in cuius ille, cum membris aliis omnibus;**

Resp.

bus; caput coniuraret. Nam disertè Basileensis, quam citavi, editio, pro Essenis habet *Hassonim*, & quidem bis eodem illo capite, quod iam suprâ signavi. Quid bonus aliud faciat stomachus, quam ut, qui ei porrigitur, cibum concoquat? Basileensis Hebræus Gorionidæ textus ei *Hassonim* obiecit. hos concoxit. Basileensis Latinus textus pro *Hassonim* *Essenos* dedit. Et hos concoxit. E Drusij sociis, sæculi nostri Nouatoribus, Sebastianus Munsterus, in illius capitis Notationibus planissimè scripsit: *Hassonim Esseni*, seu ut quidam Hebræorum vocant *chesidim hassidæi*, id est, p̄ij. Et hoc totum confecit, bellissimeque concoxit idem stomachus. Quæ in eo culpa? quod vitium? At Venetus codex longè aliter habet, *Hassarim* scilicet, pro *Hassonim*. Credo equidem. sed mihi ille visus nunquam. Quæ stomachi prauitas, si, quæ ei nunquam apponuntur, gallinas, gallinagines, & perdices nō concoquat? Concoxit quem fortiter esurienti dedere Basileenses, panem hordeaceum vel fabaceum, ad Venetum artolagan & saccariten, quo caruit; vim exerere concoctricem non potuit. Quocirca non concoctor hic accusandus: sed dolendum, cibo eius famem non placatam meliore: neque ei tantum esse opum, ut omnes omnium librorum editiones possit emere. Sane id mihi merito responderet Drusius, si eum culparem, quòd

Hoc l. 3. c. 2.

fol. 33. dicat; *Munsteri Gotionidem notis habeo*
quod *Hassarim* legat non *Hassonim*, cum ipsius
Veneta editio illos det, non istos: sicuti è con-
trario Basileensis mea non *Hassarim*, sed *Has-*
sonim. Obiicit tamen, non in citato capite, sed
in libelli Præfatione, quartum veluti argu-
mentum *Vox Hassonim in vitio ponitur Prouerb.*
24. 21. Sunt enim certè Sonim, qui res nouas mo-
liuntur. Quasi vero non sit apud Hebræos vit-
ratissimum, ut vocabula, & polysēma, & me-
dia sint. In eodem Prouerbiorum libro c. 8. v.
14. nōne malam in partem pro fastu & super-
bia gaon fumitur. Et tamen nonne honorifi-
centissimum postea fuit, ut Elias, Genebrar-
das, Scaliger explicant? adeo ut supra videri-
mus, qui ad Sadducæos transmigrarit, qui
Gaon esse non posset. Vidimus etiam supra su-
mi bonam in partem *monēh*. Sanctitatis illa
index vox *eadosch*, quam Sacerdotum epithe-
ton scribit Drusius, nonne Deut. 23. vers. 17.
spurcissimis accommodatur & meretricibus
& catamithis? Sed cum lectionis in hisce li-
bris varietas hinc intelligatur, & utraque to-
lerari utcunque possit, illud in quæstionem
vocari nūc potest; Vtri potius hac in re lectio-
ni adhærendum, Basileensi, an Venetæ? Qua
in re videor præiudicium iam fecisse aliquod-
dum Basileensem cum hordeaceo vel faba-
ceo frusto, Venetam cum artolagano, & sac-
carite, perdicibus, & similibus comparari. Et
id se-

lib. 2.

l. 3. c. 1. con-
iect. 10.

fol. 15.

An Gitionis
lectio Gotioni-
da in e-
dit. Basil.
quam Ve-
netæ?

mul iudicio valent. Ego vero in eisdem libentissimus consentio Iudices, & quo ij plures, iudicio acriores, ad causam attentiores, eo mihi, vel veritati potius victoria certior. Etenim Gorionidem constat eandē referre narrationem, quam retulerat Flavius l. b. 15. c. 13. quemadmodum scilicet Herodes templum Cæsari pulcherrimum ad Iordanis fontes & Panium (vnde & Cæsarea Panias nominata) exedificavit, & conseruavit; indeque Iudæorum varij sermones ac indignationes, quod contra Dei legem ista Tyrannus ille faceret, existerint. quas vt iste comprimeret, cum alia quædam fecerit, tum verò in suam fidem iurare omnes voluerit. cumque id recusarent plerique, & in his Pharisei, & Esseni, cæteros quidē pœnis grauissimis affecerit, Phariseos verò, qui Pollionis & Sameæ, (de quibus suprà) discipuli erant, eorumque familiares hac iurandi necessitate, propter Pollionem, absoluerit, simulque etiam Essæos, sed aliam ob causam, quod maius quid videlicet de iis angustiusque sentiret, quam mortalium ferat natura. propter exploratam Manaemi Esseni virtutem, experientiaque comprobata rerum futurarum prænoscentiarum, ac prædicendarum vim. Atque vt Iudices Iosephum hic vtrumque facilius inter se componere, sententiamque de varia Gorionidæ lectione, imo & postea de Phariseorum ac Essenorum distin-

Lib. 2.

distinctione ferre possint certius, recitabo eā
 Flavianæ narrationis partem, quæ de Phari-
 sæis, & Essenis est. σωεπέθῃ ἡρώδης τὸς πρὸς
 πολλίωνα τὸν Φαρισαῖον καὶ σαμέαν, καὶ τῶν ἐκείνοις συν-
 ὄντων τὸς πλείους ὁμνῆειν. οἱ δὲ ἔτε σωε-
 χώρησαν, ἐδ' ὁμοίως τοῖς ἀρνησαμένοις ἐκολάθησαν,
 ἐνθροῦν δὲ τὸν πολλίωνα τυγχόντες. ἀφένθησαν ὅτι ταύ-
 τος τὸ ἀνάγκη καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἑστώσι καλλύμενοι. καὶ
 ὅτι τὸ ἐξ ὁμοιότητος χρώμενον τῇ πρὸς ἑλλησιν ὑπὸ πυδα-
 γόρου καταδεικνύμενη πρὸς τούτων μὲν οὐκ ἐν ἄλλοις σα-
 φέστερον διέξειμι. τὸς ὅτι ἑστώτες ἀπ' οἷας αἰτίας ἐπίμα,
 μεῖζον τὸ φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ καὶ πλὴν διηγεῖται φύσιν,
 ἐπεὶν ἄξιον. ἐγὼ ἀπρεπὴς ὁ λόγος φανεῖται τῷ τῆς
 ἰστορίας γένους, πρὸς ἀδελφῶν, καὶ τὸ ὑπὲρ τούτων ὑποβλήσιν.
 καὶ τίς τῶν ἐστωῶν μακάριος ὄνομα καὶ τὰλλα, καὶ ἡ
 περὶ αἵρεσιν τῶν βίβων, καλοκαγαθία μαρτυρεῖται, καὶ
 πρὸς γινώσκον ἐκ τῶν μελλόντων ἔχον. Hæc Flavius
 Iosephus. in quo noient iam Sapientes, æqui-
 que Iudices, hæc duo tantum. *Primo* nusquam
 in eius hisce verbis extare *principum*, aut *pri-
 morum*, qui Hebraicè *Hassarim*, quosque vult
 Drusius; vocabulum. *Secundo*, è contrario si-
 gnatissimè hic aliquoties Essenos, quos *Haf-
 sonim* cum aliis Interpretibus dixi; nominari.
 Propius igitur ad Iosephū hunc accedit Go-
 rionides Basilcensis, quam Venetus. Deinde
 dixit Venetus, sacramento nō adactos senes,
 qui erant Phariseorum Hillel, & Sammei: &
 eadem phrasi subdit, non adactos Essenos seu
Hassonim, qui erant Hasidæorum. *Tertio*, Ba-
 silcen-

sileensis Gorionides primò de Pharizæis ait, Eos non adduxit Rex ad iusiurandum: deinde similiter de Essenis apertè ac directè subdit. Et etiam Essenos (Hassonim) qui erāt Hassideorum, non adduxit ad iusiurandum propter Manahem Essenum (hasseneh) qui Hassideorum erat, quia Manahem vir iustus, & sapiens fuit in diebus illis. Venetus verò cum prius de Pharizæis membrum rectè ponat, in posterioribus, ut quidem eius à Drusio citata Hebræa sonant; turbat, dicēs: Et etiam Principes, qui erant Hassideorum, & ipsos sapientes honoravit honore magno, & etiam Manahem socium Schamai. quia Manahem alius præter eum, vir iustus & sapiens fuit in diebus illis. Quid in secundo membro, cum de Hassidæis agit, opus fuit ipsos sapientes, quos esse Pharizæos lib. 4. c. 29. idem Venetus, & cum eo Drusius fol. 41. dixerat; infarcire, cum de iis in priori membro actum iam esset? Deinde ille Samai socius Manahem unde? Nam certè Flavius Iosephus Essentim tantummodo nominat, eundemque esse faterur Drusius fol. 38. quem Venetus iste Gorionides subdit alium esse. Præterea verò, quæ connexio, Honoravit Essæorum Principes ac Sapientes, & Samai socium Manahem, quia fuit alius Manahem? Cur, quia fuit alius, ideo priorem illum Manahem honore affectit? Et ille Samai socius, vel Pharizæus erat, vel Essenus. Si Pharizæus, cur, præ aliis tam multis Hillelis & Samai sociis, nomi-

nomi-

**nominatim recensetur ? cur, si nominatim
 reconferti debuit, non est antea cum Hillel, &
 Samai recensitus, sed nunc extra ordinem
 nominatur ? Cur idem etiam Gorionius se-
 niores tribuit Phariseis, non Essenis ? his ve-
 rò principes, non illis ? Ex his meritò colliget
 quilibet hunc in Germanica editione locum
 emendatiorem, quàm in Italica videri. Acce-
 dit, quòd Germanica nostra editio prior ac
 vetustior sit, quàm Veneta, cum illa anno
 1541. exierit, hæc 1544. vti refert ipsemet Dru-
 sius fol. 36 quòd eam probet, ac explicet è No-
 uatoribus, non Munsterus tantùm sed & Bo-
 nauentura Corn. Bertramus c. 19. lib. de Po-
 litia Iudaica: quòd idem Drusius in vna vnius
 capitis, quod attulit, sectiuncula, duo inesse
 menda testatur eodem fol. 36. quòd idẽ Dru-
 sius, cum Hebræa è Veneto suo Gorionide
 verba citasset, lepidè, vel potius (quod bona
 eius venia, veritatis ergò, dictum sit) fraudu-
 lentè, vt ab illis versionem meam discrepare
 ostendat, subiungit: *Quæ Serrarius citat, & ita
 in Latinum conuertit.* Nam quomodo verba
 citauit, & in Latinum conuerti, qui Venetum
 Gorionidæ typum nunquam legi, vidi, ha-
 bui ? Quæ citauit ac verti, è Basileensi fuerunt
 Codice. Accedit demum, quòd in pauculis,
 de quibus differitur, verbis è Veneto exem-
 plari transferendis, non, vt opinor, inscitia,
 sed consilio, fraudem fecerit idem Drusius
 tripli-**

*Pravè Go-
 rionida Ger-
 ba paucula
 Serrit Dru-
 sius.*

*De prima
Syllaba.*

datè, aut loqui, aut scribere volunt, necessa-
riò adhibendam vult. Sunt igitur in Essenis
syllabæ tres. Percurro singulas. *Prima* fit à Sy-
riaci nominis *chasi* prima, quod potest etiam
scribi *chesi*, cum quæ apud Hebræos longis ef-
feruntur punctis, ea Chaldæi, ac Syri non ra-
rò corripiant, vt pro cathoub, *cethib*, pro ka-
rou, *keri*, pro barach, *berich*. quemadmodum
è contrario *Academia* pro *Ecademia* extitit. Sed
Latinè vel Græcè an aspiratè *Hessenus*, vel
Hessenus dicendum? *Quod*, ait c. 2. Append.
Drusus, vulgo *aspiratio neglecta*, non est mirum,
cum id fiat in aliis vocibus quamplurimis, quæ nunc
à doctis omnibus aspirantur. Sic *Hasideus* scribi-
mus, licet in libris sit *Asideus* absque aspiratione. Et
paulò post: *Similiter peccatum est*, vt in *אסלודס*,
quod aspirandum vt sit *Hessenus*, similia fol. 12.
Quia verò in questionum suarum libro 1. q.
47. vt quia Græcis & Latinis *Asidæi* vocan-
tur, *hasidæi* vocarentur. Grammatico veluti
flagello flagitaret; scripseram in Machabæo-
rum Commèntario sic: *Cur Hebræicam aspiratio-
nem in hoc nomine tãtopere flagitet miror*: & plu-
res id cur mirarer, subdidi rationes: quas, vt
quæ contrà futiliter differit *Drusus*, eluceat,
neceffe est hic repetam: si duas tamen prius a-
nimi mei de hisce vel scriptionibus, vel pro-
nunciationibus notiones, eodem alioqui lo-
co indicatas, rursus indicaro. *Vna* est; In cer-
tarum dictionum, quas aliter & aliter docti
quidam

*In scriptio-
nis & pro-
nunciatio-
num varie-
tate quid
faciendum.*

quidam scribunt & pronunciant, scriptione, ac pronunciatione, multum haud laborandum, vel contendendum, utro quis modo scribat & pronunciet. Altera; Rectè quidem scribuntur, & pronunciantur *Asidai* & *Hasidai*, *Essai* & *Hessai*, sed non necessarius scribendi, aut pronuncianti modus vterlibet. Sice enim loco illo scripsi: Ego verò varios scribendi, pronunciantiq; modos agnosco, & cuilibet, quem volet, in hoc aliisq; similibus libenter concedo, ut supra in *Asamoneis*, *Hasamoneis*, *Hasmonis*, & *Chasamoneis*, *Machabais*, *Maccabais*, aliisq; pluribus, etiam Latinis, quin & *Aseos*, vel *Chaseos* istos vocari posse arbitror. cum Syris vsitatum sit *Asi*, *Hasi*, vel *Chasi*, ut in Syriacis Apostolorum actis patet cap. 2. & ad Romanos c. 3. postrema d. littera extrita. Quid clarius? E tamen ut re ipsa meam hanc sententiam magis adhuc patefacerem, scripsi illic, & data opera, hic iterum scribo, modo *Essenos* & *Asidaos*, modo *Hessaos*, *Chasidaos*, & *Hasidaos*. Plinium anno 1518. Hagenoæ impressum vidi; in quo lib. 5. c. 17. *gens Hesenorum*. sicut & in illo, qui ab Alexandro Benedicto correctus est. An non satis hæc indignant, me non mirari, quòd *Hasidaos* vel *Hessaos* scribat. anteferat Drusius, sed quòd hunc unum scribendi aut efferendi modum necessarium faciat, damnet alterum. Mirandi verò causas illis attuli quatuor, quas uti paulò ante recepi, paucis denoto, & explico. Prima erat,

N

quia

quia Hebræam & in hoc, & in aliis plurimis, Græci, Latinique aspirationem omnem solent omittere, adeo ut cum nomen huic, de quo disputo, cognatum, planeque germanum ex Hebræo retinere vellent Græci Septuaginta, Ierem. 8. v. 7. non dicerent aspiratè *chafidah*, sed leniter *h'afidah*. Ad hoc quid respondes? Ne verbulum quidem. Præter hoc sce igitur nostros, quos Græci leniter *Asideos* vocant, alia hæc accipe. *Anna* & *Alphæus*, *Agabus*, *Aceldema*, *Bethleem*, *Isaac*, *Efron*, *Esebon*, *Tharca*; & Latinæ linguæ audi parentem. Ego, ait, ipse cum scirem ita maiores locutos esse, & nusquam nisi in vocali, aspiratione vterentur, loquebar sic, ut *pulsros*, & *Cetegos*, *triumpos*, *Kartaginem* dicerem. aliquando, idq; serò, conuicio aurium, cum mihi extorta veritas esset, vsum loquendi populo concessi, scientiam mihi reseruavi. Quo de Tullij loco ita lib. de Grammatica S. Augustinus. Obseruemus, ut nec euphoniā applicemus ad regulam, aut euphoniā reiiciamus. Nam euphonia, id est, suauitas bene sonandi admissa est ad Latinum sermonem, ut aspera temperet: & ab arte, ex ratione recessum est; ubi asperitas offendebat auditum. Sic Cicero ait: Impetratum est à ratione, ut peccare suauitatis causa liceret. Atque huc, qui aspiratores nimios irridet, vocari posset Catullus, cum ait:

*Chommoda dicebat, si quando commoda vellet
Dicere, & insidias Arrius hinsidias.*

Alter

Altera mea causa. Ebraum scribit Drusius cum aspirationem tamen habeat prima eius Hebraea littera. Si ab eo in Ebraeo potest illa omitti, cur non & in Asidæo? Respondet: *Alia ratio nominis Ebreus, ubi Ain in capite, quam sapius per nudam vocalem exprimebant. Quinam exprimebant? Latini & Græci, ut in Arabia, Elamitis, Emmanuel, & similibus patet. At iidem sæpissimè non aspirarunt, quæ à Hinchœantur, ut iam iam planum factum. Et nonne vanitas, & quædam veluti ostentatio est, quem omnes alij Hebraum dicunt; Ebraum, dicere, quem verò Asideum alij, eundem Hasideum afflare? Multo istud videtur ferula dignius, quam illa D. Augustini culpa, cum ominem, pro homine puerulus pronunciaret, ac vapularet, ut apud eum est in 1. Confessionum c. 18. Tertia causa. si aspiratio in Hasidæis necessariò adhibenda, uti Grammaticus vult Drusius, ea nunquid esset adhibenda, quam in quæstionibus Hebraicis Græca littera χ exprimendam monet S. Hieronymus? Respondet Drusius. Græca littera χ non est nuda aspiratio. Cur ita? Quia præter aspirationem includit litteram c, ita ut ιουδωαυδισα χ & ch notent Grammatici. Ast de ה Hebræo eadem ratio. Includit enim tam c quam aspirationem. Hinc apud Septuaginta, & Latinos Chalanne, Chalach, Chara, Chabratha, Cham. Vnde S. Hieronymus lib. de locis Hebraicis. Hucusque, ait;*

N 2 per

per c litteram, id est, χ Græcum legere debemus, ex
 inde per elementum χ , quod aspirationem in se cō-
 tinet, & à Latinis minimè habetur, scribendum
 pariter ac legendum. Et lib. de Nominibus He-
 braicis: Hucusque per c litteram simplicem lege-
 rimus, exin aspiratione addita legendum est. idq;
 crebro postea reperit; etiam in quæstionibus
 Hebraicis, ipseque adeo Drusius lib. 3. q. 83.
 Veram isiam excipit sic: *Quod autem quadam
 nomina ab heth incipientia per χ apud Græcos scri-
 bantur, ideo fit, quia elemento illo destituuntur.*
 Nego destitui, sed ipsum χ etsi paulò suavius,
 aio Hebræo respondere. Vnde & in appel-
 latiuo חֶרְמוֹן , id est, *pars*, dicunt Septuaginta,
 $\chi\epsilon\lambda\chi\acute{\alpha}$ Iosue c. 11. Arabes vero solent Hebræo-
 rum cheth in caph permutare, sicuti à Sama-
 ritanis alias permutari litteras dictum in Sad-
 duceis. Concludit tamen Drusius: *Sic ergo
 recte scribimus Hermon & Chermon: Hebron, &
 Chebron, quia in antiquis libris hac ita scripta in-
 ueniuntur.* Vnde istud, *ergo*, conficitur? At
 eodem modo: Rectè Asidæus, Hasidæus
 & Chasidæus, quia primum in antiquis libris
 est Græcis & Latinis, idque contra Drusia-
 nam legem satis: duo reliqua rationem ha-
 bent aliquam. Sed Chasidæus nusquam ex-
 rat. Extare non dixi, sed ex analogica cæte-
 rorum nominum ratione, quam S. Augusti-
 nus loco citato in Grammatica locupletem
 esse testatur, quamque ipsemet in exemplis
 iam

iam positis agnoscit Drufius, ita potiùs quam *Hasidaus* dicendum dixi. Nam neq; *Hasidæus*, (quod quidem legerim) vsquam extat. Si recte, inquit, adiecta à viris doctis aspiratio in *Hauila*, in *Hesebon*, & in aliis sexcentis, cur non liceat nobis idem facere in *Hasidaus*? præsertim cum constet pro arbitrio exscribentium, eam sæpenumero omissam fuisse? Quid βαττολογεῖν est, si hoc non est? Vltrò affirmavi, non male *Hasidæos* dici: sed eos aspirandi nullam esse, quam imponebas, bone Drusi, legem, recteq; dici *Asidæos*; & tu, quasi me oppugnaris, fingis, cum propugnes. Hoc aerem verberare, ac imperitis nebulas offundere est. Nouam tamen addit conclusionem: *Asidaus* ergo mendum est Scribarum, *Hasidaus* veritas scripture, *Chasidaus* commentū Serrarij. Obsecro, mi Drusi. quia Grammaticus es, Grammaticè responde. In hisce scribendis vel rationem, vel veterum vsum seruari vis. Si rationem, *Hasidæi* quidem dici poterunt, sed verius, vti probatum; *Chasidæi*. Si veterum vsum; non dicetur quidem *Chasidaus*, sed neque vt vis; *Hasidaus*, neque *Habel*, sed *Asidaus* & *Abel*. Quia verò Serrarij commentum vocas *Chasidaum*, ecce tibi è Calviniano vestro tripode, quibus semper *cheth* per *ch* exprimitur, Iunius, Tremellius, Beza, longum foret tota illorum decurrere Biblia. Vnum tantummodo citatū antea Iosuae caput x i. ista quatuor suppeditat, *Chatzor*, *Chitthaus*, *Chiuuauus*, *Cher-*

mon. Vnum Matth. 27. caput, quatuor item hæc in Bezzæ notationibus. *Chebel* Nutu. 27. *chala* num. 34. *Chomets* ibidem, *chaphets* num. 43. Quarta causa, ex ipso erat Drusio contra ipsum lib. 3. q. 83. ubi: *hbet*, ait, *efferr* debet perpetuo cum aspiratione geminata. Quod autem Græci interdum pro ea scribant χ , eam consuetudinem secuti sumus in *Malluach* lib. 1. questione 17. Hic autem respondet duo. Primo in *Malluach* exprimi aliter aspiratio Ebræa non poterat. Si aliter exprimi non potest aspiratio illa χ , eam ab nominis illius fine transferamus ad *Asidæorum* principium, & fiunt, ipso inuito, *Chasidzi*. Secundo, si tamen scripsissem *Maltue*, tueri me possem ex illo nomine, & similibus. Ita est. Sed hæc illius, quod primo loco dicebam, confirmatio est; posse videlicet cum Græcis & Latinis absque aspiratione scribi *Asidaos*, quod vnum maximè contra eos, qui uti rebus, ita & nouis student vocabulis; eorumque nouis pronunciationibus & scriptionibus, ut in Lutheranorum, Calvinianorum, aliorumque consimilium Bibliacis versionibus videre est. Esto igitur clausula, rectè tam *Asidaos* & *Essaos*, quam *Chasidaos*, *Hasidaos*, & *Hessaos* scribi ac pronunciari; liberam tamen utriuslibet modi tam aspirati quam leniti optionem esse: priscosque asperitatem ex iisdem vocabulis euellisse libentiùs. Atque hæc de prima Essenorum syllaba contra Drusianū aspe-

asperius imperium satis multa. *Reliqua due syllabæ faciliores.* Nam in *secunda* syllaba posset *De 2. Syl- ba.* quidem ex Hebræo & Syriaco vnum sēsse factis, sed alteram iam pridem loquendi Magister addidit vsus, vt cum ex *Meschiach* seu *Messia* factus Græcis, & Latinis *Messias*, ex *Deborah*, *Debbora*, & in quibusdam libris *capitulum*. In *tertia*, est terminatio Syriacæ proxima, vt *De 3. Syl- ba.* suprà dictum; *Essaus*, & Græca, Latinaque *Essenus*, vt *Tubiaus*, & *Tubienus*, *Nazareus* & *Nazarenus*. Notant Byzantinum Stephanum, in voce *Ἀκαρῶ*, Scaliger & Drusius, quòd terminationem in *enus*, seu *lwo* barbaram potius quam Græcam dicat. Non id tamen dicit: sed ex Apollonio dicit ea potius Asiatica esse quam Europæa, vt *Medabenus*, *Abilenus*, *Arindelenus*, *Gebalenus*, licet se in *Abydenus*, & *Ἀβυδὸν* vix extricet.

CAPVT IV.

Quæ Essenorum dogmata vel instituta?

DVo sunt potissimùm auctores, è quorum monumentis vetera Essenorum dogmata & instituta disci possint, Iosephus nimirum Flavius, & Philo. Sed quia de hoc multi, neque leuiter, aut leniter controuersari hoc tempore cœperunt, nihil ex eo iam, vel perparum certè afferam, seorsim ex eo, ac de eo postea dissertaturus. Nunc igitur.

I. Iosephus Flavius lib. 15. c. 13. οἱ παρ' ἡμῶν ἰσχυροὶ καλούμενοι, γινώσκουσι διὰ τὴν χρώμενον, τὴν παρ' ἑλλήνων ὑπὸ Πυθαγόρου καταδεδομένην. Et lib. 18. c. 2. Ζῶσι ὅδε παρηλακμένως, ἀλλ' ὅπ' μάλιστα ἐμφέροντες δακῶν τοῖς πλείστοις λεγόμενοις. Quibus in verbis, quia Cimmericæ pæne tenebræ, silentio ea præteruectus Ruffinus est: nouus vero, cuius mihi partem priorem ex Amicis quidā hisce diebus videndam, vtendamque attulit; Interpres de *Plistis* exposuit. Sed quinam, cedo, hi *Plisti*? quæ de iis Iosepho mens? quæ verborum eius sententia? Nulla profecto, nulla penitus, ideoque tantæ caligini aliqua ex Herodoto l. 4. è Strabone li. 7. & 16. è Diogene Laertio lib. 8. è Iosepho lib. 1. contra Apionem affundenda lux. Illi ergò Getica, seu Dacica instituta narrant, quæ populos illos docuerit Zamolxis eorū Deus: idemq; Pythagoræ Philosophi & famulās & discipulus. Iosephus verò è præstâtissimo historico Hermapippo refert, quemadmodum cum Iudæis versatus sit iste Pythagoras, ab iisque præclara non pauca didicerit, ad suosque transtulerit. Πυθαγόρας ὁ Σάμιος ἀρχαῖος ὢν, σοφία καὶ τῇ τοῦ θεοῦ τὸ δεῖον ἐνσεβείᾳ πάντων ὑπερηλπιμένος διενεκεῖν τῇ φιλοσοφῇ σπάντων ἡμόνων ἐχθρῶς καὶ παρ' ἡμῖν δὴλ' ὅτιν' ἀλλὰ καὶ ζυλωτὴς καὶ τῇ ἐκπαίδευσιν γενημένος. Et postea: ταῦτα δ' ἐπεσθῆς καὶ ἑλεγε τοῖς Ἰουδαίων καὶ ἑσθλῶν δόξαι μνημονεύει καὶ μεταφέρων εἰς ἑαυτὸν. Idemque testatur in lib. 1. de bo-

de bono Pythagoricus Numenius, & ex eo li.
I. contra Celsum Origenes. Quod in priori-
bus igitur verbis dixerat, Essenorum genus
eandem fere viam, viuendique rationem te-
nere, quam apud Græcos tenebant Pythago-
rei, hoc in posterioribus idem repetit, aitque
ipso Essenos plurimis illis, quæ apud Dacos,
seu Getas feruntur. ac celebrantur, esse simi-
les. Id verò quàm verum sit, ex opinionum
morumque comparatione fiet deinceps ma-
nifestum. Esset autem hæc adhuc illustrior
cōparatio, si pro *plis* illis reponeremus κί-
σας, de quibus ita lib. 7. Strabo: ἐν πινυ τῷ δρασ-
κῶν οἱ χεῖς γυναικὲς ζῶσιν, ὅς τις κίσσας καλεῖσθαι, ἀ-
νιερῶσθαι τε δὲ πικρὸν καὶ μὴ ἀδείας ζῶν. Sensus e-
nim Iosephi foret, Essenos iis esse similes, qui
apud Dacos vocantur Cistæ, homines nimi-
rum cœlibes & sacri. Quemadmodum enim
Masgabum vocabat Octavius κίσσω, apud
Suetonium cap. 98. quod insulæ nescio cuius
conditor haberetur, ita his Cistarum nomen
erat impositum, quod vel sacre cuiusdam se-
cte vitæque conditores ac duces haberentur,
vel quod rerum creationem, magni & primor-
dia mundi, vt lib. 14. Metam. ait Ovidius, do-
cerent.

II. Idem Iosephus lib. 13. c. 9. τὸ τῷ ἑσπέρῳ *Fatum a-*
γινώσκοντων τὴν ἐμαρμένῳ κυεῖαν ἀποφαίνεται καὶ *gnoscunt*
μηδὲν ὁ μὴ κατ' ἐκείνης ἡμέρας ἀνδράποισ ἀπαντᾷ. *Essens.*

Quod cum videatur difficile, duas attuli ex-

positiones in lib. 1. Machab. c. 9. fol. 736. quarum posterior, quam præferebam, fuit, *fati nomen* significare perpetuam, constantemque Dei legem, quæ omnia gubernaret, sed secundum naturam, quam ille rebus indidisset, cuiusque conditionem, ita ut nulla hominū libero arbitrio vis inferretur. potestque eadem confirmari expositio. primò ex eo, quod lib. 2. Capt. c. 12. ubi omnium diligentissimè horum institutum percenset; uti paulò post dicam; nullam facit fati mentionem. deinde, quòd eodem loco, quædam iis dicit *αὐτοῖς ἐξέσσια*, quæ scilicet iis à Maioribus libera relinquebantur, multo magis à Deo. Tertio, quia lib. 18. cap. 2. idem Iosephus, *ἡσυχωοῖς ὅτι μὴ δεῖν χαλαριπεῖν τὰ πάτρια λόγῳ*. Distinguere autem Iosephum, *fato & Deo* aliquid ascribere, colligi potest ex li. 2. Capt. c. 12. ubi Phariseos ait, cuncta *fato* ascribere & Deo. Quarto, quia disertè liber Apostolicarum Constitutionum sextus, c. 6. cum Sadducæos & Masbothæos nominasset, Phariseis que fatum, ut suprà etiam dixi; tribuisset; *Ab his*, inquit, *omnibus segregarunt sese Essæi, qui patrios ritus servant*. Quinto denique, quia sic Pythagorei fatum statuebant, ut ex Laertio lib. citato potest intelligi. Et in hoc aliqua iam Essenorum & Pythagoreorum elucet similitudo, quæ in pluribus aliis adhuc elucebit.

III. Quia verò frequenter cum de hisce
tribus

tribus Iudæorum sectis agit Iosephus, Lectorem ad librum Captiuitatis alterum cap. 12. quod in Latino Ruffino est septimum, ablegat, vt lib. 13. c. 9. & 18. lib. 18. c. 2. & tamen illic de sectis duabus aliis per pauca, de Essenis verò tradit plurima, ideo tota ea descriptio aptissimè, vtilissime quæ videtur huc euocanda. sed ita vt, lucis maioris causâ, contextum modicè interrompam, interstinguam, explicem. Sic ergo generatim: Censetur Essenorum genus *συνόμιλα δόξειν* præ duobus aliis, Sadduceorum scilicet, ac Phariseorum, generibus. Hoc enim totum, licet vix innuat Interpres Ruffinus; colligitur tamen ex Græco, dum dicitur, *τεττον ὁ δὲ δὴν*. Pythagoreis olim etiam maximè tributa ἡ *συννομιλία*.

*E' Iosephi k
2. Capt. re-
feruntur
Essenorum
instituta.*

IV. Iudæi erant genere. Cur hoc tam ferio? An, cum de Iudaicis sectis agit Iosephus, periculum erat, ne harum genus tertium, putaret quis esse Romanos, Græcos, Persas, aut alios nescio quos? An potius, cum præclarissimum horum institutum, ac vitam laudaret, admonere voluit, hanc suæ ipsius gentis laudem esse? quemadmodum & libro 18. cap. 2. monet, Essenos à Græcis & Barbaris nil didicisse. Iosephum imitatur Suidas. Contra verò D. Epiphanius, Nazaræos vituperando, hæresi 18. dicit, *genere Iudæos fuisse*, Ossenosque similiter hæresi 19.

*Essenorum
genus.*

V. Præ sectis etiam aliis mutuo sese amore & chari-

*Mutuo Es-
senorum
amdr.*

Lib. 2.

charitate complectebantur Esseni. Licet enim φη
λαλήλως ab eodem Iosepho dici Phariseos
antea viderimus; nunc ἐστωτοὶ φιλάλληλοι τῶν
ἄλλων πλείον; idque infra factis ipsis declaratur
vberius.

Voluptatū
fuga.

VI. A voluptate abhorrebant vel maximè. ταῖς
ἡδοναῖς αἰς κακίαν ἀποσπέρφοντα. Profitebatur hoc
idem Pythagorica disciplina. Nam de Pytha-
gora Iustinus lib. 20. sic: Laudabat quotidie vir-
tutem, & vitia luxuria contemnebat, casusq; ciui-
tatum hac peste perditarum enumerabat; tantum-
que studium ad frugalitatem multitudinis prouo-
cavit, vt aliquos ex his luxuriatos in optimam fru-
gem conuersos fuisse incredibile videretur. Et apud
Ciceronem lib. de senectute laudat Cato Ma-
ior nobilissimam hanc Pythagorici Architzæ
Tarentini orationem: Nullam capitaliorem pe-
stem, quam voluptatem corporis hominibus à na-
tura datam; cuius voluptatus auida libidines, te-
merè, & effrenatè, ad potiundum incitaretur. hinc
patria proditioes, hinc rerum publicarum, hinc cū
hostibus clandestina colloquia nasci: nullum deni-
que scelus, nullum malum facinurū esse, ad quod su-
scipiendum non libido voluptatis impelleret: supra
vero, & adulteria, & omne tale flagitium, nullis
aliis illecebris excitari nisi voluptatis: cumque ho-
mini siue natura, siue quis Deus nihil mente præ-
stabilius dedisset, huic diuino muneri ac dono, nihil
esse tam inimicum quam voluptatem: nec enim li-
bidine dominante, temperantia locum esse, nec
omni-

minino in voluptatis regno virtutem posse consistere. quod quo magis intelligi posset, fingere animo iubebat tanta incitatum aliquem voluptate corporis, quanta posset maxima. nemini censebat fore dubium, quin tam diu dum ita gauderet, nihil agitare mente, nihil ratione, nihil cogitatione consequi posset: quocirca nihil esse tam detestabile, tamque pestiferum quam voluptatem; siquidem ea quum maior esset, atque longinquior omne animi lumen extingueret.

VII. Continentiæ, & de perturbationibus omnibus victoriæ studiosissimi sunt. *Contra im-*
continentiam, alias-
que animi
libidines
 ἐκπράττειν καὶ τὸ μὴ τοῖς πάσιν ὑποπίπτειν, ἀρετῶν ὑπολαμβάνουσι. Et hoc Pythagoricum.

VIII. Nuptiarum apud eos nulla contra-
 ctio, sed ὑπερβία εἰ γάμν. non, ut paulò post
 exponet ipsemet Iosephus, quod nuptias
 quasi per se malas, vel ex iis procreationem,
 ac successionem contemnerent, sed duas ob
 causas cœlibem agere vitam malebant. *Una*
est, quia sibi à mulierum lascivia, & intempe-
rantia cauendum putabant. Altera, quia exi-
stimabant à nulla fidem vni viro seruari, vi-
delicet secundum vulgatum illius temporis
vitium, & prout dici solet; ut plurimùm. Dū
cœlibem cum matrimonio vitam Pythagori-
cè confert Ausonius, hunc fundit versiculū: *Idyll. 15.*

Est grauior cautis custodia vana maritis.

Tertia lib. 18. cap. 2. additur, quia dissensionis
causa inde est. Rursum id intelligendum ut
pluri-

plurimum, & quidem quoad vnā quādam
 Essenorum ipsorum classem, de qua & Pli-
 nius lib. 5. c. 17. *Gens* (Essenorum) *sola & in to-
 to orbe prater ceteras, mira, sine vlla fœmina, omni
 Venere abditata.* De altera verò horum classe,
 pòst. Similia notat Iosephus li. 18. c. 2. & Stra-
 bo libr. 7. apud Getarum Thracumque quos-
 dam, qui ἀγῶνοι, seu ἄνεστε γυναικὲς, id est, *abs-
 que fœmina* vixerint: hosque ab Homero id-
 circo laudatos, ac vocatos esse ἀλγύς τε διγυό-
 τας ἀνδρόπας tradit Posidonius. in cuius
 sententiam non ita quidem ipse Strabo, sed
 per exigua irretitus ratiuncula, quòd in fœ-
 minas proiectissimi à Menandro dicantur
 Thraces. quasi maiore in admiratione ac pre-
 cio non sit virtus, vbi tanta vitiorum collu-
 uies: inter spinas rosa scilicet. Notat vero La-
 certius, etiam fœminas Pythagoræ sectam se-
 cutas, prout de Essenis postea dicitur. *Doce-
 bat* (ait de Pythagora Iustinus lib. citato) *fœ-
 minas pudicitiam, & obsequia in viros: nunt illos
 modestiam, & litterarum studium.* Inter hæc *velat
 genitricem virtutum frugalitatem omnibus inge-
 rebat: consecutusque assiduitate disputationum e-
 rat: vt matrone auratus vestes, ceteraque dignita-
 tis suæ ornamenta, velut instrumenta luxuria de-
 ponerent, eaque omnia delata in Iunonis adem ipsi
 dea consecrarent, proferens, Vera ornamenta ma-
 tronarum pudicitiam, non vestes esse.*

I X. Sed si nullæ apud Essenos nuptiæ,
 nulli

*Fœmina
 quadam
 instituto
 & Tena.*

nulli ergo liberi, cum vetita Venere nequaquam vterentur, sed apud eos vigeret virtus, diuinarumque legum custodia. Vnde igitur eorum cœtus ac multitudo sustētabatur? Vnde noua, emorientibus aliis, supplementa? Hoc miratur, loco citato, Plinius. *Per saculorum*, ait, *millia (incredibile dictu) gens aterna est, in qua nemo nascitur.* Sed supplementa iis fuere duplicia. Vnum ab ipso Iosepho indicatum. Nam aliorum Iudæorum liberos, cum adhuc essent ad disciplinas tenelli, accipiebant, eosque, velut proprios cōsanguineos, disciplinis optimis instituebant, & suis eos moribus ac institutis conformabant, τὸς ἀλ-
*δολεῖνς παῖδας ἐκλαμβάνοντες ἀπὸ παλῶς ἐπὶ αἰῶνι τα-
 μαθήματα, συζητοῦντες ἡρώωνται καὶ τοῖς ἡθροῖς τοῖς ἐ-
 αὐτοῖς ἐνὶ οὐκῶσι.* De Pythagora Iustinus lib. 20.
sic: Matronarum separatam à viris doctrinam, & pætorum à parentibus frequenter habuit. Alterum ab ipso Plinio monstratum. Plurimam ad-
 ulti, natuque maiores in eorum societatem ac vitam sese dabant sponte, quorum aliquos
 vel antea actæ vitæ pœnitentia, vel varia for-
 tunæ agitatio impellebat. *In diem*, inquit Plinius, *ex equo, conuenarum turbâ, renascitur*, (ipsa scilicet Essæotum gens) *longè frequentantibus*, quos vita fessos ad mores eorum, fortunæ fluctibus agitabat. Et paulò post: *Tam fecunda illis alio-*
rum vite pœnitentia.

*Vnde, inter
 calibes, no-
 ui semper
 Essæorum
 partus.
 Pueros ad
 virtutem
 ac religionē
 erudebant.*

*Adulteros
 meliorem
 ad frugem
 recipiebant.*

X. Diuitiarum contemptores sunt.

XI. Mi-

*Optum de-
 spiciunt.*

*Bonorum**communis**communis.*

XI. Mirabilis apud ipsos bonorum communio est. neque potest inueniri vel vnus, qui opibus præstet aliis. Lex enim est, eos, qui sectam istam volunt ingredi, suas ipsi ordini facultates, vt omnibus communes sint, largiri. ita vt inter eos omnes, nulla egestatis appareat humilitas, nulla opum præstantia: sed omnium bonis ac possessionibus commixtis, vna omnibus tanquam fratribus substantia sit. Vnde & lib. 18. c. 2. *Pecunia*, ait idem Iosephus, *ipsis communes sunt: neq; qui antea diues fuit, suis ipsius rebus ac bonis fruitur magis, quam qui antea nihil possedit.* Hoc vero in Pythagoricis vel maximè admirata est antiquitas. Sic enim Laertius semel ac iterum: sic Iustinus ait; *Trecenti ex inuenibus, sodalitij iure, sacramento quodam nexi, separatam à ceteris ciuib; vitam exercebant.* Sic Gellius lib. 1. c. 10. *Id quoque, ait, prætereundum non est, quod omnes simul, qui à Pythagora in cohortem illam disciplinarum recepti erant, quod quisque familia, pecuniæq; habebant, in medium dabant. Et coibat societas inseparabilis. tanquam illud fuerit antiquum consortium, quod in re, atq; verbo romano appellabatur* *κοινὸν*.

*Seruum in
nullum.*

XII. Hinc verò etiam existit, quod eodem lib. 18. c. 2. subiicit idem Iosephus, iis nullam esse seruorum possessionem: sed ipsos meri sibi murum ministrare ac famulari. Illius causa ibi additur, quia scilicet iniquitatem secum plerumq;

plerumq. affert seruitium, prout dixit cap. 2. Pirke auoth R. Gamaliel iunior: *Marbeh ben adim, marbeh gezet*, id est, *multiplicans seruos, multiplicat rapinam.*

XIII. Hinc etiam fit, quod rerum istiusmodi communium, quæ ad vestitum & victum pertinent, quæstores ac procuratores constituent, quos lib. 18. c. 2. ἀποδέκτας τῶν ἀποδόντων, καὶ τῶν ὁπείσου ἡ γῆ φέρει. appellat, lib. 2. c. 12. ἐπιμελητὰς καὶ ἐπιτρόπους, quos præfuisse ac imperasse omnibus indicat, atque in utroq; loco χριεθλοντὲς, viros fuisse probos, & Sacerdotes, de quibus infra iterum.

XIV. Ea lis erat viræ austeritas, vt maculam ac dedecus putarent oleum: &, si vel inuirus quis vnctus esset, illud subito dederet.

XV. Albis utebantur vestibus. De Pythagora Diogenes, σολὴ αὐτῶν λευκὴ καὶ καθαρά καὶ σπώματα λευκὰ ἐξείον. Et postea iubebar idē esse λευκαμοναιῶν (qua voce vitur loco citato Iosephus) καὶ ἀρχαῖων: causaque videtur post addi, quia τὸ μὲν λευκὸν τ' ἀγαθὸν φύσις. τὸ δ' ἂν κακόν. Vide Strabonem etiam loco citato. Sed subiicit Iosephus, vestitum Essæorum fuisse, qualis puerorum, qui sub pedagogo sunt, ac instituuntur, esse solet; modestum scilicet, ac simplicem. Ideoque in Rufino mendum per obscurum sic aut emendandum, aut illustrandum. *Amictus autem cultusq. corporis*

*ris omnibus, quemadmodum pueris in metâ & ex-
ra Magistri agentibus par est.*

XVI. Quando vestibus vel calceis aliquibus talibus, quales iam dicti sunt, uti cœperant, eos nec mutabant, nec deponebant, donec vel usu vel tempore detriti, penitusque consumpti essent.

XVII. Habitabant non in vna tantum vrbe aut loco, sed in pluribus: imo in vrbe quolibet multi, ait idem, habitabant. Et fortassis eorum tanta erat Hierosolymis copia, ut ab iis porta vna vocata sit, *porta Essenorum*. ut in Captiuitatis lib. 5. c. 13. narrat idem Iosephus, *Ab Asphaltita lacus occidentali littore*, ait Plinius lib. 5. c. 17. *Esseni, quos fugitant vsquequaque nocentes*. In vna verò Iudæa fuisse ipsorum amplius quatuor millia refert li. 18. c. 2. Iosephus, eique assentitur, ut inferius dicitur, Philo.

XVIII. Hospitalitas apud eos maxima, cum hæretistæ, seu societatis eiusdem homines alij ad alios venirent. Nam ut in domicilium aliquod peregrini aduenerant, ilicò necessaria, quæ illis erant, ad eos, quasi eorum propria, conuolabant omnia: & ad eos, quos antea viderant nunquam, accedebant illi, quasi ad familiarissimos. Nam in qualibet vrbe vnus quispiam ex ordine ipso egregius deligebatur, qui peregrinorum curam haberet, eisque vestes, ac necessaria omnia promeret.

XIX.

XIX. Hinc vero fiebat, ut fere itet facerent absque viatico, neque secum omnino quidpiam deferrent, prout alioqui moris olim fuisse docui Tobiae c. 6. q. 3. Arma tamen propter latrones, quorum maximam illis fuisse copiam ex Herodis & Præsidum quorundam patet historia; gestabant.

*Sine viatico
peregrinantes.*

XX. Inter eos nulla neque emptio, neque venditio: sed quibus quisque rebus eget, eas ab alio, absque precio villo accipit, estque *χω-
εις δ' ἀντιδόσεως ἀκώλυτο* ἢ μετὰ ληψίς αὐτοῖς παρ' ὧν αὐτὸ ἐθέλησιν. Ascribam semel de iis Solini cap. 36. verba: Interiora Iudææ Esseni tenent, qui præditi memorabili disciplina recesserunt à ritu gentium vniuersarum, maiestatis (ut reor) providentia, ad hunc morem destinati. Nulla ibi fœmina. Venere se penitus abdicarunt. Pecuniam nesciunt. Palmis victitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen ibi deficit hominum multitudo. Locus ipse additus pudicitiae est. Ad quem plurimi litet. Undique gentium properent, nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentiae meritum prosequatur. Nam qui reus est vel levis culpa quamvis summa ope adipisci ingressum velit; diuinitus summo-uetur. Ita per immensum spacium seculorum, incredibile dictu, aeterna gens est, cessantibus puerperis.

Negotiationis experti.

XXI. Erga Numen peculiari quodam modo religiosi seu pij. Quia verò à pietate nomen acceperunt, ut supra dixi; pergit deinde Iose-

Religiosi

l. 3. cap. 2.

phus

phus hanc pluribus explicare. Et quidem è quotidianis studiis, ac operibus; prout sequitur.

XXII. Priusquam sol oriatur, prophani quidquam loqui nihil audent: sed patrias quasdam ad solem ipsum preces dicunt, veluti supplicantes, ut oriatur. Vbi quodam eorum preces ad solem referri, è Græco, uti & alia interdum nonnulla; Iosepho accipio, quia cum Numen transisset τὸ θεῶν subiunxit, non εἰς αὐτὸ, sed εἰς αὐτὸν, scilicet τὸ πᾶν. Sed hinc dubitatio non immeritò suboritur cuiuspiam, ecquid hæc sibi velint ad solem preces? An Essenis sol Deus? Videtur sanè vel ex Pythagoræ sententia, quæ solem, lunam, astraque cætera Deos, apud Lærtium autumat, vel ex eo etiam clariùs, quòd postea narrat Iosephus eos, dum exonerare corpus volebant, tam occultè ac sollicitè id fecisse, ὥστε μὴ τὰς αὐγὰς τοῦ θεοῦ εἶδεν, id est, ne ipsius Dei radios violarent, seu iniuria afficerent. quod minus lucidè vertit Roffinus, ne splendori diuino iniuriam facerent. Si hoc non Iosephus Iudæus, sed Gentilis scripsisset quispiam, cum cum Satyrico illo copularem, qui de toto Iudæorum genere scripsit & falsò & calumniatoriè:

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem,

Nil præter nubes & calum, numen adorant.

Nunc dico potiùs, hos non verè ac propriè solem precatos, sed solum solis auctorem ac

mode-

moderatore Deum: hymnos tamen quosdam dixisse, in quibus, per prosopopœiam, solem, vt felix faustusque oreretur omnibus; appellarent, eo modo quo Daniel. 3. dicunt sanctissimi illi pueri. *Benedicite sol & luna Domino.* Et David Psal. 148. *Laudate eum sol & luna.* Ideo enim non dixit Iosephus, *supplices*, sed *quasi supplices*, ὡς ἂν ἱκετόν τις. Aut verò ad solem preces dicere, nihil aliud est quam versus orientem precari, seu conuerso ad solem vultu, vt infra ex Philone dicitur. Dei verò radios cum dicit, intelligit quidem solis radios, sed quos dat Deus. aut verò solem Deum vocat impropriè, sicuti cum rem valde præstantem interdum nominant aliqui & diuinam, & Deum. Fieri etiam potest, vt è materiato sole mentem sustulerint altiùs ad verū æternumque solem, qui Deus est Opt. Max. quomodo & Ecclesia canit,

Lux lucis, & fons luminis,

Dies diem illuminans,

Versusq; sol illabere

Micans nitore perpeti.

Et:

Tu lux resulge sensibus

Mentisq; somnum discute.

De Pythagora, qui bonis & veris mala falsa-que multa miscuit, quid laborem? D. Hieronymus de iis, quos Ezechiel. c. 8. arguit. *Adorabant, ait, ortum solis, eo quod contempto Domi-*

no, id est, creatore, adorarent solem, id est, Domini creaturam.

*Ere ad me-
videm & q
manibus
laborant.
num. 13.*

XXIII. Post matutinas preces, ab Epimeletis, seu Curatoribus, quorum supra meminimus; singuli ad eas, quas quisque nouit, artes dimittuntur. Hæ verò cum agriculturâ sola non sint, videtur illud quod lib. 18. c. 2. idem ait Iosephus, τὸ πᾶν πονεῖν ἐπὶ χειρὶ καὶ τέλει μένους, accipiendum, quoad maiorem eorum partem. Sic verò diuisi, opus contentè faciunt vsque ad horam diei quintam, quæ hodie nobis antemeridiana vndecima.

*Aqua lu-
strantur.*

XXIV. Postea rursus in vnum congregantur: & velaminibus lincis præcincti, frigidis aquis, vt purificatio, & lustratio quædam sit, lauant corpora. Τὴν ἀγνείαν τὴν δὲ καθαρίαν καὶ λουτρὸν ἀεὶ ἔχοντες οὐρανίου τοῦ σώματος dixit Pythagoras, voluitque se pueros facerent quilibet, à funere, cubili, omnique inquinamento, prout scribit Laertius.

Præudent.

XXV. Post eam purificationem in proprium quoddam domicilium vnà eunt, quò eorum, qui alterius sectæ sint nemini concessum penetrare: Ipsi verò puri, puris cum vestibus, tanquam in sacrum quoddam templum, ingrediuntur cœnaculum.

Frugaliter.

XXVI. In cœnaculo, vbi tacitè, quietève consedissent, apponebat ordine Pistor panes. Coquus vero vnus edulij scutellam singulis.

XXVII.

XXVII. Ante cibum preces fundebat Sacerdos: & cibum ante precationem gustare nefas.

*Ante cibum
orans.*

XXVIII. Posteaquam pranderunt, Sacerdos rursus precatur. Sicque & cibi sumptionem incipientes & finientes, Deum tanquam alimentum largitorem venerantur.

et postea

XXIX. Puras deinde, seu facias vestes deponunt, & rursus ad opera sua redeunt, usque ad vespertinum crepusculum.

*A meridie
manibus
rursus la-
borant.
Cœnant.*

XXX. Cœnant ex labore domum reuersi eodem modo, quo prandisse dictum. Sed si qui fortè interea peregrini venissent hospites, ij vna confident. De frugali eorum cibo, & aliis scribit etiam Philastrius, sed eius, alio loco, verba simul afferentur. Multa de Pythagoreorum temperantia, victusque tenuitate, ac puræ aquæ potu Laertius, Ouidius 15. Metamor. Strab. lib. 8.

XXXI. Silentium magnæ illis curæ. Nunquam turbat domum clamor, nunquam tumultus. Quinquennale verò Pythagoreorū silentium cui ignotum? adeo sanè, ut silentio, cui erat nomen *ἡμευσία*, eruditi, à Gellio lib. 1. c. 9. vocetur, ab Ouidio autem lib. 15. Met.

cœtuq; silentium.

Quemadmodum tristitiæ, sic neque risui indulgendum aiebat Pythagoras, ipseque ἀπει-
χέλο κατὰ γέλωτος, καὶ πάσης ἀρσεκείας, καὶ σαωμμά-
του, καὶ διηγήματων φορητῶν, ut ait Laertius. Vn-

*Risum fu-
git Pytha-
goras.*

Auf. Idyl. 16

de in quotidiano suiipsius examine Pythagoricus ille vir bonus & sapiens explorat, à te
 ————— num dicto, aut deniq; vultu

Perstrictus quisquam?

Sermones verò aliis alijs ordine cōcedunt Esseni: & his, qui aliunde adueniunt, id quod intus est silentium, apparet velut mysterium quoddam verendum. Huius verò causa, est perpetua sobrietas, & cibi ac potionis, vsque ad satietatem, dimensio.

*Obedientia
eorum.*

XXXII. Nihil est, quod non agant ex Epimeletarum, seu Curatorum suorum imperio: duo tantum hæc apud ipsos erant libera, opem aliis ferre, ac eorum misereri. Auxiliari enim iis, qui digni essent, cum rogarentur, & egentibus cibum pro virili porrigere conceditur.

*Rei nullius
absolutè
Domini.
Manfucti.*

XXXIII. Aliquid consanguineis donare, absque curatorum facultate, non licet.

Non iurāt.

XXXIV. Iræ iusti dispensatores sunt, animique coercitores, fidei antistites, pacis administri. Et quidquid ab iis dictum fuerit, id iureiurando firmitus est. Iurare verò ab ipsis vitatur, & peius id existimant periurio. Eum enim, cui, absque Deo, non creditur damnatum iam sæpius aiunt. In præceptis Pythagoræ fuit hoc etiam: μηδὲ ὀμνύειν θεῷ. ἀσχεῖν δὲ αὐτὸν εἶναι ἀξιόπιστον παρῆκεν. Et ὅρκιον τὸ δόγμα. καὶ ὅτι τὸ τοῦτο ὅρκιον λέγειν.

*Libros lecti-
sant.*

XXXV. Intense verò circa veterum con-
 ————— menta-

mentarios occupantur ac student, delectu eorum adhibito, qui tam ad corporis quam ad animi utilitatem pertinet. Hinc ipsi ad morborum curationem salutare radices, lapidumque proprietates indagantur. De iis vero libris, qui animis profunt; postea.

XXXVI. Eis vero, qui ad ipsorum societatem adiungi expetunt, qui νεοὺς αἰσίοι, velut *novitij* appellantur, non statim patet aditus: sed eorum insignis probatio est quadriennalis. *Novitios probant.*
 Primo enim anno eam, quæ hætenus exposita est, vivendi rationem ei extra manenti proponunt, eique dant securiculam ad usum, de quo postea: & ad lustrationes, de quibus antè, perizoma, vestemque albam, cuiusmodi, ut dictum est, habere solent. Vbi continentiae specimen vno sic anno dederit, qui probatur, iam ad usitatam vivendi rationem propius accedit, aquarumque ad purificationem puriorum fit particeps. *Et quidem quadriennio.*
 Neque tamen sic adhuc ad convivium admittitur: sed institutum duobus aliis annis probat: & cum dignus compertus fuerit, isto tandem modo in cætum allegitur. *1.*
 De Pythagoreis quomodo ad differendum, vel ad Pythagoram videndum, post multam explorationem, admitterentur, vel ex Gellio iam dictum, vel ex Laertio discendum. *2.*
3.
4.

XXXVII. Priusquam verò communem attingat idem ille victum, sacramentis sese

O s obstrin-

*Iuraturan-
da sectæ pro-
pria 12.*

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

obstringit horribilibus, quæ sunt hæc. Primò iurat, se numen piè, religioseque culturum. II. Ea, quæ erga homines iusta sunt, custoditurum, & neque sponte ex animi sententia, neque ex alterius cuiusquam iussu, illos læsurum. III. Se odio semper persecuturum iniquos, & pro iustis decertaturum. IV. Quod requirit fides, se semper exhibiturum omnibus, maximè iis, qui præsent rerumque potiuntur. Neque enim sine Deo cuiquam, ut præsit ac imperet, contingere. V. Quod si ipsum præesse ac imperare contigerit, nihil unquam iniuriæ contra magistratus moliturum: neque vestitu vel ampliore quopiam, ornatu sese supra subditos magnificentius iactaturum. VI. Veritatem semper amaturum, & mendaces arguere conaturum. VII. Manus à furto, animum ab omni prophano questu purum conservaturum. VIII. Nihil eiusdem sectæ socios celaturum. IX. Nihil eorum, quæ apud eosdem arcana sunt, cuiquæ patefacturum, etiam si vis ei ad mortem usque adhiberetur. X. Iurant insuper se dogmata nulli aliter, quam accepit quilibet, traditurum ne scilicet ea sensim pervertantur, & aliis, aliisque commentis inquinentur. XI. Abstenturum à rapina. XII. Conservaturum similiter eos, qui sectæ ipsorum sunt, libros, itemque Angelorum nomina. Hisce igitur sacramentis eos, qui accedunt, ut firmi sint, de-

uin-

uincunt. Pythagorici sacramenti ex Iustino *Num. 18*
 suprà memini.

XXXVIII. Si quos porro eius societatis *Delinquentes*
 homines delinquere, grauioreque aliquid *res plebunt.*
 pœna dignum admittere contingat, hos ex
 ordine ipso eiiciunt. Qui verò sic eiicitur, mi-
 ferrima plerunque morte conficitur. Illis e-
 nim, de quibus dictum, sacramentis ac insti-
 tutis obligatus ne cibi quidem, qui apud ho-
 mines illos est, sumere quidquam potest. her-
 bis verò vescens, & præ fame, toto conta-
 bescens corpore disperit. Quapropter multos
 in extremo quasi halitu receperunt, iudicā-
 tes, eos ad mortem vsque, satis ob peccata de-
 disse pœnarum. Pythagorei qui à disciplinæ
 suæ via discessissent, mortuos dicebant, iis-
 demque, viuis licet ac spirantibus, cenota-
 phium excitabant, prout lib. 2. contra Cel-
 sum docet Origenes, lib. 5. Stromatum Cle-
 mens Alexandrinus, ex vtroq; & aliis Theo-
 dorus Canterus lib. 1. variarum lectionum c.
 12, ita vt rectè à meo quodā familiari, ex hu-
 iusmodi sepulcro loquens Pythagorice fami-
 liæ desertor hisce diebus inductus sit:

Pythagoras sine mente animam, sine pectore corpus,

Me tumulo, & cerebri clausit inane caput;

Esse homo quod spreui, Sophiæ diuulsus ab vlnis,

Quæ mentem, & pectus sola dat, & cerebrum.

XXXIX. In iudiciis accuratissimi sunt, & *Iudicant-*
 iusti. Non iudicant verò si pauciores, quam *curati.*
 centum

centum adsint iudices. Et quod ab iis semel definitum est, id verò fixum, & immotum permanet.

*Suum legi-
slatorem
veneran-
tur.*

XL. Magna in veneratione apud ipsos, secundum Deum, est legislatoris nomen. Contra illum ù contumeliæ quis quidpiam dixerit, morte punitur.

*Deobedien-
tia praecla-
rissimè sen-
tiunt.*

XL I. Senioribus, aliisque pluribus obedire, pulchrum ducunt. Si decem igitur vnà sederent, nullus, aliis nouem inuitis, loqueretur. τὸς νεωτέρους πρὸς τοὺς αἰῶνας, ait Pythagoras in Laertio.

*Decorum
amant.*

XL II. Spuere in alios medios, vel in dextrum latus cauent.

*Sabbatum
observant.*

XL III. Ne Sabbatis verò quidquam agant operis, Iudæorum omnium excellentissimè satagunt. Neque enim pridie tantummodo cibos præparant (vnde *Parascens* pridie Sabbati dies nuncupatus) sed ne igne quidem Sabbato ipso audent accendere, neque vas vllum transferre, neque ad secessum ire.

*Necessitati
pudenter
admodum
seruiunt.*

XL IV. Et quia secessus facta mentio, in eo se diebus aliis gerunt sic. Asciola illa, cuius in Nouitiis memini supra; fossulam pedis vnus fodiunt, vesteque ipsam circumtegunt, vt ne Dei radios iniuria afficiant, sicque super illam sedent. Deinde effossam terram in foueam retrahunt, idque faciunt in locis, quæ deligere possunt, secretissimis. Et quamuis natu-

naturalis sit ista corporalium sordium egestio, posteam tamen iis, velut inquinatis, ablui mos est. Atque hunc tantum in hisce, naturalibus etiam, obscænis pudorem sumperant ipsi ex Deuteronomij c. 23. vers. 12. vbi sic: *Præcepit Dominus: Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita naturæ gerens paxillum in balthæo. cumq; sederis fodies per circuitum, & egesta humo operies, quo releuatus es (Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorū, vt eruat te, & tradat tibi inimicos tuos) & sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat fœditatis, ne derelinquat te.* Vnde apparet, quod aiebam suprà, hanc solaribus radiis reuerentiam habitam, nō quod inanimus ille sol ab iis Deus putaretur: sed quia huius effector molitorq; Deus illos purissimos ac limpidissimos in terram funderet. Et quanquam locum hic habet, quod veterum quidam dicebat: è latrinis spurcitiei nihil solem contrahere; Cicero tamen in Officiis hac etiam de re præcipiendum censuit. *Quæ, ait, natura occultauit, eadem omnes, qui sana mente sunt, remouent ab oculis, ipsiq; necessitati dant operam, vt quam occultissime pareant, quarumq; partium vsus sunt necessarij; eas neque partes, neque earum vsus suis nominibus appellent.* Et ex eo cōiecturam duxit Moreh Nōbuchim, cur Hebrea lingua rectè vocetur sancta. quia, inquit, non inueniuntur in ea vocabula, qua obscæna maris & fœmina membra, itemque

coitum,

coitum, micturam, & ventris deiectionem expriment, nisi per circumlocutionem. Quid Pythagoræ symbolum, ἐλαδίῳ ἐς δάκον καὶ ἑμπορεύσιν αὐτὸν. Certè apud Horapollinem lib. 2. cap. 67. urinam suam abscondit, posteaquam minxit, simius.

*Ordo inter
ipsos.*

XLV. Secundum longius in exercitatione, seu eo vitæ instituto tempus, diuiduntur in partes quatuor. Et tanto qui posterius accesserunt ad illud, prioribus minores sunt, ut si hos tangant illi, laentur, quemadmodum si in extraneum aliquem incidissent.

Longani.

XVI. Vitæ longioris sunt, & ut Græcum retineam, μακρόβιοι, adeo ut ultra centesimum annum propagent vitam complures, idque propter victus simplicitatem, ut mihi quidem videtur, & bonum ordinem.

*In adversis
fortis.*

XLVII. Eorum, quæ acerba videntur, contemptores sunt, ipsosque dolores animis vincunt.

*Mortē ma-
gnissime
obcunt.*

XLVIII. Mortem verò, si honesta cum gloria veniat, immortalitate meliorem existimant, prout monstravit experientia in Iudeorum contra Romanos bello. In hoc enim torti, viminum instar circumuoluti ac reflexi, combusti, & contracti sunt, perque carnificinarum instrumenta omnia ierunt, ne vel legislatoris nomen contumelia quapiam afficerent, vel instituto repugnantes cibos ederent: neque aliud quidquam ferre abhuc-
runt:

runt. Sed neque iis, qui eos cruciabant, aliquantulum adulari, vel flere voluerunt. quin verò in cruciatibus ridentes, & eos, qui tormenta intesebant; irridentes, alacres & læti animas proiciebant, quasi eas iterum accepturi.

XLIX. Confirmata enim apud eos fuit hæc sententia, corpora quidem interitui obnoxia esse, neque firmam & constantem esse materiã: animos verò immortales permanere semper: & cum è tenuissimo adueniant æthere, quasi carceribus quibusdam, corporibus implicari, miro quodam amore naturali attractos. Posteaquam verò è carnis vinculis emissi fuerint, quasi è diuturna seruitute liberati, tunc eos gaudere, sublimesque ferri. Ac bonis quidem animis (in eo Græcis quibusdam consentientes) affirmant vitam ultra Oceanum repositam, & locum, qui neque pluuiis, neque niuibus, neque æstibus grauetur, sed quem lenis perpetuò Zephyrus flans recreet. Improbis verò animis tenebricosum, & procellosum antrum, suppliciiis nunquam cessaturis redundans præfiniunt. Atque hæc de animo theologantur Esseni, escam iis, qui eorum semel sapientiam gustarint, proponentes ineuitabilem. Sic li. 18. c. 2. Ἀδυνατίζουσι τὰς ψυχὰς ἀπομάρτυρον ἡγεμενοι. Ἐ δὲ δικαίῳ τῷ ἀποσπασθῆναι. Canit verò apud laudatum Poetam Pythagoras: Morte carent animæ. Et apud Laetium:

Animos immortales credunt.

tium: ἀγιδαι τις ἢ καὶ δαγὰς ὅτι τὸ ὕψιστον: τις γὰρ καὶ δαγὶς μὴτε ἐκείναις πωλάζω, μὴτε ἀλλήλαις, ἡ δὲ δὲ ἐν ἀρχαίοις δεσμοῖς ὑπὸ βελονῶν. Et hinc, ἐ Zamolxidis doctrina, se αἰδανὰ πύργους vocabant, apud Herodotum loco citato, Thraces.

Prognostica.

L. Sunt inter eos, qui futura prænoscere se promittunt, cum in sacris libris, variisque lustrationibus, & Prophetarum sententiis seu apophthegmatibus assidue versentur. Rarum verò est, eorum aliquem in prædictionibus à scopo aberrare. Huiusque rei exempla sunt apud eundem Iosephum illustrata in Iuda Esseno lib. 13. c. 19. lib. 1. Cap. c. 3. Manaemo itidem Esseno lib. 15. c. 13. *Meminit* (verba S. Cyrilli lib. 5. aduersus Iulianum sunt) & Porphyrius Essenorum, qui in Iudæa erant, & de illis sic dicit: *Ab illa autem victitandi consuetudine, & ad veritatem ac pietatem exercitatione, merito in illis libris & variis purificationibus, Prophetarumque responsis, raro autem in prædictionibus aberrant.*

*Alij Esseni
conuuges.*

L I. Est & alius Essenorum ordo, qui cum prioribus quidem, quoad rationem viuendi, mores & legitima, consentit: sed in vna de nuptiis opinione ab ipsis discrepat. Putant enim cœlibes, qui nuptias non ineunt, maximam vitæ partem, successionem videlicet liberorum interciderere: multo verò magis, defiturum humanum genus quam citissime, si eam illam de omittendis nuptiis opinionem sequerentur omnes.

LIIHI

LII. Hi tamen triennio sponsas probant. Cum vero ter purificatae fuerint ad explorandum possintne parere, tum eas ducunt.

LIII. Cum pręgnantibus non coeunt, eo ipso demonstrantes, nō propter voluptatem, sed liberorum necessitatem, se ad matrimonium accedere.

LIV. Quemadmodum verō viros dictum est lauari perizomate pręinctos, ita & feminae laubantur indusiis circumamictæ.

LV. Lib. 18. cap. 2. In templo statuunt quidem anathemata, sacrificia tamen non faciunt, propter lustrationum, quas pręscripserunt excellentiam: eamque ob causam à communi templo arcentur, & sacrificia seorsim peragunt: viri ceteroqui, quoad mores, optimi. Pythagorę sacrificia fuisse à ψυχασπενα narrat Laertius, & de illo tandem ait, σφάγια θεοῖς προσφέρειν καλὸν, μόνον δ' ἂν ἀνίστασθαι βασιλὸν προσκυνεῖν.

LV. Philastrius: Christum Dominum Dei filium non expectantes, nec in lege atque Prophetis eum Dominum agnoscetes annunciatum, sed ut Prophetam, aut iustum hominem solum credentes expectant. Hoc scilicet de iis intelligendum, qui post Christi Domini aduentum; eum non receperunt, in suoque cæci Iudaismo perstiterunt. de quibus postea.

CAPUT V.

An verè, in Mosaiica lege, fuerint hæretici Esseni?

*Non fuerunt
hæretici.
In c. 7.
2. p. hæ. 10.*

IN hæreticorum eos et gasterula compingentia dos arbitrari possit aliquis. Primo, quia Essenos facit S. Epiphanius hæresi X. primum Samaritanorum. qui hæretici erant, genus. Secundo, idem hæresi 19. Ossenos ait Iudæos fuisse, ac hæreticos. Tertio, excludebantur Esseni à templo sup à ex Iosepho libr. 18. c. 2. Quarto, sacrificiis à Deo institutis suas anteponebant lustrationes, & balineas. Quinto, solem tanquam Deum precabantur. Sexto, tato tribuebant omnia. Nonne igitur hæretici? Est verò præterea superiore dictum capite, similes Pythagoreos Essenis esse. At Origenes lib. 6. ad Romanos, vocat hæreticorum quosdam Pythagorizantes. Philastrio Valentinus, à quo hæretici Valentiniani, Pythagoricus magis quam Christianus est. S. Hieronymus ad Cresiphontem aduersus Pelagianos; *Quæ, ait, potest alio maior esse temeritas, quam Dei sibi non dicam similitudinem, sed æqualitatem vendicare, & breui sententia omnium hæreticorum venena complecti, quæ de Philosophorum, & maxime Pythagora, & Zenonis principis Stoicorum fonte manarunt?* Et postea: *Illam temeritatem, imo insaniam Ruffini, quis digno possit explicare sermone;* quod

quodd librū Xysti Pythagorei, hominis absq; CHRI-
 STO atque Ethnici, immutato nomine, Sixti Mar-
 tyris, & Romanæ Ecclesiæ Episcopi prenotauit: in
 quo iuxta dogma Pythagoricorum, qui hominem
 exæquant Deo, & de eius dicunt esse substantia;
 multa de perfectione dicuntur: vt qui volumen
 Philosophi nesciunt; sub Martyris nomine, bibant
 de aureo calice Babylonis. De Essenis igitur quid exi-
 stimemus? Sed sanè si quis omnia eorum ha-
 ctenus recensita, & explicata diligētiorē tru-
 tina expendat effata, & decreta, nihil quod,
 illis Mosaicæ legis temporibus, hæresis meri-
 to haberetur, inuenerit: neque, quod sciam
 veterum ullus est, qui turpissimam iis hære-
 seos notam inurat. quin à multis valdè, pro-
 ut partim vsque vidimus, partim, si, vt spero,
 annuerit postea votis Dominus, videbimus;
 laudantur. Neque vnquam à CHRISTO Do-
 mino, Phariseorum, vel Sadducæorum in-
 star, vel ab Apostolis reprehensi, cum eo ta-
 mē vigerent tempore & loco. Ideoque re-
 spondendum ad primum, alterius fuisse illos
 quos Samaritas vocat Epiphanius, generis,
 quanquam & istorum adhuc duo videtur ge-
 nera idem facere. Nam alios refert, qui cum
 Sebuæis festos dies (prout hodie, qui vetus
 malunt Calendarium) alio tempore quam
 Iudæi celebrabant, Pascha nimirum & Azy-
 ma in Septembri, seu septimo mense, à quo
 forte Sebuæorum nomen cum *Sebah* Hebrai-

*Resp. ad
arg. 1.*

cē septem valeat; scenopegia in Martio & Aprili, ceteraque coherenter: alios, qui cum Gorthenis, & Dosithenis, in festorum tempore, à Iudæis nihil abirent. De his enim ait, initio hæres. 12. *τοῦ δὲ τοῦ καὶ οἱ ἄλλοι ἑσλωοί.* de prioribus verò in fine eiusdem hæreseos 12. *ιδὺς τοῖς ἑσλωοῖς*, de quibus dixerat hæresi 10. Ad secundum; Offensi illi diuersi sunt ab Essenis vtrisque, quorum meminit S Epiphanius, quanto magis ab hisce nostris? Et illi quidem post Christum Dominum fuerunt, hi ante. illi *ἐκ αὐτῶν ἡρώδης*, nomen à robore acceperunt, quod Hebraicè *חזק* hozs dicitur, vel vt quidam volunt à *חזק*, id est, durum esse, isti à pietate, vti suprā disputatum. Ad tertium dico, si verum illud est, eos tamen idcirco non fuisse Samaritanos, quia neque in Garizitano sacrificabant. Vtroque si quidem templo abstinebant: sed hoc, ne cum hæreticis vlla eis esset communio: illo, propter lustrationum suarum excellentiam. Ad quartum, mirum mihi, quæ & quales illæ lustrationes fuerint. Sed hoc illis quasi opinio quædam, illo tempore concedebatur. Ad quintum, & sextum, antea responsum. Ad septimum, quòd è Pythagoreorum vituperatione contextum, dico primò, in Pythagoreis, adeoque in Philosophis pæne omnibus fuisse, quæ in reprehensionem iustam incurrerent non pauca. quæ illi cum è limpidis aut

naturæ,

naturæ, aut Iudaicorum institutorum fontibus haurirent, ingeniorum vitiorumque suorum limo turbabant, ac sordidabant. Qui verò apud Christianos extiterunt hæretici, a-raneos imitati, ex illis illa ipsa non rarò, quæ turbata & sordidata, quæque noxia & virosa erant, sublegerunt: eaque in melliferos Ecclesiæ Catholicæ alveos inferre conati sunt. Et de his leguntur citati Patres. è quibus S. Hieronymus loco aduersus Pelagianos citato, Tertulliani aduersus Hermogenem differentis laudat sententiam, dicens: *Pulchrè quidam nostrorum ait: Philosophi Patriarcha hæreticorum, Ecclesiæ puritatem peruersa maculauere doctrina.* Et cum aduersus varias Philosophorum scholas de hac ipsa re dixisset idem Tertullianus plura, neque Pythagoricos tamen appellasset; concludit: *Quid Athenis & Hierosolymis? Quid Academia & Ecclesiæ? Quid hæreticis & Christianis? Nostra institutio de porticu Salomonis est, qui & ipse traderat, Dominum in simplicitate cordis esse querendum. Viderint qui Stoicum, & Platonicum, & Dialecticum Christianismum protulerunt.* Horum verò culpa in Essenos cur conferatur? Non enim à Philosophis ipsi, sed ab ipsis Philosophi quædam, ut supra ostensum, didicerunt: quæ deteriora fecis postmodum eorum error ac superbia, dum dicentes, se esse sapientes, stulti facti sunt. Scio

Lib. Pra-script. c. 7.

Sap. 1. 6. 1.

1. 3. cap. 4.

Rom. 1. 9.

22.

bui nonnulla. sed in hæreses nunc tantum inquisiui.

CAPUT VI.

An Esseni Pharisei?

*Opinio
Drusij.*

Op. varior.

Essenos esse Phariseos affirmat in Hasidai-
co libello suo Drusius, sed ita ut prius
fuisse dictos velit Hasidæos, deinde Phari-
sæos, qui ex illis posterius orti sint fol. 5. 6. 16.
28. 32. 34. 58 Ego verò à Phariseis diuersos esse
satis iam supra videor probasse, cum perspi-
cùè tres Iudæorum sectas fuisse monstraui, &
quidem veteri etiam illo Machabæorum æ-
uio. Augeri tamen posset, contra istam Dru-
sij opinionem, rationum aliarum cumu-
lus, quas tamen in quatuor istas includo. Pri-
mo, quia ratione ad hoc asseuerandum nulla
vitur Drusius, sed vno tantum illo Gorioni-
dæ testimonio, quod ab eo malè versum &
explicatum exposui antea. Secundo, si con-
ferantur inter se Phariseorum, & Essenorum
dogmata, vitæq; instituta, nonnulla quidem
occurrent, vel eadem, vel consimilia, ut etiam
in Phariseorum & Sadducæorum compara-
tione accidit; attamen diuersa & dissimilia
comperientur. Tertio, Essenos Phariseis an-
tiquiores monstrabo postea. Quarto, diuer-
sos esse consentit omnium, quos videre hæ-
tenus potui; scriptorum & Græcorum, &
Lati-

Latinorum senatus: adeo ut Suidas, qui Essenorum decreta exponens, Flauij Iosephi verba compilat; scripserit: *Εσσηνοὶ Ἰουδαῖοι ἀσκηταί, ὑποκριταὶ καὶ ὑπερηφανοὶ καὶ ἀσκησόντες ἐξ ὀνόματος*, quod ē Lutheranis vertit Wolphius, *ex diametro à Pharisaïs, & scribis differētes*. Sed vertendum potius fuerat illud, *ex epimetro, supra modum*. Quod verò ex Pharisaïs *Nō ex Pharisaïs Esseni.* ortos posterius Essenos, ait Drusius, fidem, si probationis aliquid afferret; mereri posset. Nunc vero tantum ait. Quin, hac ipsa in re incertus totus est. In quaestione 47. dictos, ait, *Hasideos antiquitus sapientes Israel, quos posterior aetas Pharisaeos nominauit*. Et in Hasidaici sui Praef. fol. 5. *Pharisaeorum appellatio recentior est, Alexandri opinor Magni temporibus, & fol. 34. Si hoc (Pharisaeorum) nomen recentius est, Machabaeorum scilicet aeuo, de quo illic sermo. Et fol. 58. an Hyrcani tempore fuerint Hessai, constare sibi nihil ait. Paulò post fol. 59. Quin ex Essenorum ἡσσηνοῦς genere aliqui fuerint Ἱεροσόλυμα, ante Alexandrum Ianaum, dubitare, ait, non debemus. Si ante Alexandrum Ianaum, cū Antigonus, vtralia occasione tetigi antea; vnū tantummodo annum regnarit; fuerunt Esseniai aliqui, & quidem Hierosolymae, ergo etiam tempore Hyrcani fuerunt. Ergo ante illam eandem, quam Pharisaïs intulit. Et tamen fol. 62. Post eam, Essenos ē Pharisaïs ortos coniicit, Et fol. 32. De Hessenis quam origi-*

Potius ex
Essenis Pha-
risaeis.

nem habuerint, incertum. Liceat pari modo asserere Phariseos ex Essenis natos quod & nomen diuisionis à quo Pharisaei, & alia quae infra ponentur, faciunt vero similia.

CAPVT VII.

Hesseni an Hassidai?

Tria hic
tractantur.

TRia hic ad bilanciem vocanda. Primo, unde Hassidæorum nomen. Secundo, an Machabæorum temporibus commune id piærum omnium fuerit. Tertia, an iidem Hessæ & Hassidæi.

I.
Hassidai quæ
de dictis.

Quoad primum, docuit meus Machabæicæ Harmoniæ commentarius fol. 705. à Chasid, seu ab Hassid vocatos Hassidæos, quos etiam rectè dici, scribique Assidæos, & ibi fol. 707. & hic supra contra Drusium, ostendi pluribus. quin & illud monstratum, abscisci nonnunquam à vltimum in chasid, per vltimam Syris apocopen. quam cum fateatur in caput 5. ad Ephesios Iulianus, quomodo ausus fuit c. 4. velle chesiontha mutare in chesidutha, libris reclamantibus omnibus, etiam illis, quos secutum se ait, Heydelbergenlibus? Sed contra magnū quendam in Israël Magistrum, qui, cum commentarium illud ederet, me nondum visus erat oculis, ita idem Drusus fol. 12. Hassidæorum scripturam non nemò immutat, & scribit Assidai, primum contra omnium

Cod-

Codicum fidem: deinde contra historiam Hebraicam. Nam in ea obefidim vocantur. Bona haec argumenta. Sed quisnam is non nemo? Eius nomini cur parcat Drusus? An quia non occurrat? Ira ipse quidem de Vatabli adulteratore fol. 11. Sed cum illius exscripsit verba, librum ante oculos habuit. Nam ut ea memoriter edisceret, tanti apud eum non fuisse, persuadet mihi eius in tempore dispensanda prudentia, An quia fortè lectum olim exciderat? Ut planè Lyrauum ineptire scriberet fol. 13. proprijeius, quod ab usu tamen quotidiano remotius; meminerat nominis. Quomodo ea igitur illius, quod recentius & vñratius, cepisset oblitio? Liceat OEdipum Danaa agere. Ille, quem merito ac bene reprehendit Drusus, cuiusque confusè nomen reticeret, Nouatorum numero est, Caluini pullus, alba Hollandiæ gallina, nominatus antea Fræciscus Iunius in suis ad caput 1. lib. 1. Machabæorum notationibus num. 12. quem, ut carperet, cogit veritas; ut non nominaret, persuasit fodalitas. Sed adeo ineptè, corrupteq; Afidæos scribendi, quæ Iunio illi causa? Corumpenda, ait Drusus, scriptura fuit etymon, quod ei tribuit Interpres ille à verbo Chaldaico ~~diffidit~~ diffidit: & ut error errorem trahit, nomen esse ait non vllius gentis, sed propriè eos denotare, qui religionis ergo huc illuc fuerunt diffusi, ne tyrannide Regis ad scelus vllum cogerentur. Ista sa-

*Caluini
Iunij nom-
is parcat
Drusian.*

*Rectè à
Drusio Sa-
pulas Lu-
nium.*

ne ita scripserat Iunius: & nunquid probabitur? Ut omittam, quæ de isto fundendi verbo notat in Iosue c. 10. Masius; de Iunianis illis hanc fert, uti rectè cœpit, Drusius meus sententiam: Hæc omnia quam facile dicuntur, tam facile negari possunt. Non satis aliquid dicere, nisi etiam probes quod dicis. nam fallax etymologia. Eiusmodi somnia hodie admirantur multi, qui solidam eruditionem contemnunt. Nec mirum, cum etiam veritas apud eos nullo in pretio sit. Receptam scripturam, nostramque sententiam adiuuat locus, qui habetur 1. Mach. 7. 16. & 17. Et comprehendit ex iis sexaginta viros, & occidit eos in vna die, secundum verbum quod scriptum est, Carnes sanctorum tuorum, & sanguinem ipsorum effuderunt in circuitu Ierusalem, & non erat qui sepeliret. In quibus verbis allusio est, videtur certe ad nomen Hasidaorum. Sanè in textu Græco est *μαγχαρ δόκιμοι*. Et in Ebraico apud Davidem *Hasidscha*, cuius singularis absolutus *Hasid*. id antiqua declaratione valet, sanctus. Verumtamen non quicumque quoquo modo sanctus & pius homo est, is ab Hebræis *chasid* vocatur, sed qui egregiè misericors, sanctus, ac pius, siue qui misericordix, sanctitati, ac pietati studet impensius. Nam (quod inuitè audiant, qui loco S. Lucæ c. 10. v. 36. abusi supererogationis opera negant) pergit ex Hebræo Dauide Drusius dicere, *Chasid à tsadik* seu iusto ita distinguitur, ut *chasid* sit, qui plus facit, quam inbeatur facere: *Tsadik* autem,

autem, qui iussa Dei exequitur. Hoc scribit Psal.
 103. 17. ex Midras. Et in Midras Thehilim Ps.
 16. fol. 13. colum. 4. editionis Bombergianæ,
 dixit R. Alexander: *Omnia qui audit factam sibi*
contumeliam, seu maledictum, & tacet, vocatur
chasid seu pius. ut David 2. Reg. 6. 16. v. 10. & 11. Ali-
bi est. Et tacet in iudicio. Item chasid seu pius est,
qui intrat, audit, & facit. Intrat templum; audit
verbum Dei: facit, quod ibi docetur, hoc est, vivit
ex præscepto eius. In cap. 3. Pirke auoth dicit
Rabbi quidam. Lo ham haarets chasid. Vulgaris
homo non est chasid seu pius. Sed illud in Drusio
ridiculum: Quod si chasid eum, qui plus quam le-
ge teneatur facere, significet, tum melius, ait, red-
ditur à nuperis Interpretibus benignus quam pius
aut sanctus. Cur ita quæso? Tenuis mea, inquit,
hoc in libello suo Drusius fol. 22. scientia ver-
satur tota circa Grammaticam & Historiam. Do-
gmata fidei aliis me doctioribus tractanda relinquo.
 At Grammaticū est explicare cur chasid me-
 lius vertatur benignus, quam pius, aut sanctus.
 Septuaginta hoc Interpretes non credunt,
 qui Chesid in *δούλος* vertunt, prout ipsemet
 annotas pluribus. An *δούλος* benigni potius quā
 πῦρ ac sancti nuncupandi? An Psal. 78. melius
 dicetur *Carnes benignorum tuorum*, quam car-
 nes sanctorum tuorum, & sanguinem ipsorum ef-
 fuderunt in circuitu Ierusalem? & Psal. 148. me-
 liusne *Exaltabit Deus cornu populi sui: hymnus o-*
mnibus benignis eius? Apud Hebræos *Ciconia,*
 prout

prout nomen hoc Latinum retinuit etiam in
 Hebræo Abenezra, *chafida*, siue ut à 70. scri-
 bitur Ieremiæ 8. v. 7. *chafida*, est nominata, quia,
 ut ait lib. 5. Hexæmeric. 16. & lib. 6. cap. 4. D.
 Ambrosius, *Romanorum usu pia avis vocatur*.
 quia tantæ pietatis est, ut eam S. Epiphanius
 in Physiologia c. 24. imitandam proponat: &
 proverbiū ex ea etiam natum sit, τὸ ἐν πτε-
 λαφῶν, quod memorabilius facit Delphica il-
 la in Hollandis ciconia, quæ à pabulatione
 redux, cum flammæ nido imminentes cer-
 exitio pullorum videret, conata omnib. mo-
 dis est, eos grandiusculos, inuolucres tamē,
 eripere mediis ex ignibus. Tandem desperata
 omni ope & quasi conclamata, passialis in-
 nidum se dedit præcipitem: pullisque toto
 corpore obtectis incumbere visa est, velut
 deposita vitæ spe, ultro cum charissimis pi-
 gnoribus oppetitura. prout poëti & pietate
 clarus memoriæ prodidit Cornelius Mussus,
 & ex eo in Batavia sua Hadrianus Iunius, cū
 hisce versibus:

Pol. 261.

*Candida, & obstreperis inuisa ciconia rania,
 Pignora ab ardenti viderat igne premi.
 Eripiatne suos, & aperta pericula tentet?
 Hinc suadet pietas: vita amor inde votat.
 Hanc luctam pietas generosa diremit: & vna
 Esse eadem & sobolis vult libitina sue.
 Cur sanctum igitur & pium significet chafida, ni-
 mium facile nuperi Bibliorum laudantur In-
 terpre-*

terpretes, veterique à Nouatoribus Interpreti anteposuntur. Ego cum Pindaro, cum *Hym. 9.*
Chaldaico Thargum *Cent. 7. v. 9 & c. 2. v. 2.*
vel potius cum iis, quos laudat CHRISTVS
Dominus Luc 3. v. 39. dicam: *Vnum vetus ma-*
luisse.

Hoc ipsum ponò nomen *Chesid* bifariam 2.
sumi potest, vel generatim quicumque, qua- *An Ches-*
cunque in gente, ordine, ac disciplina materi- *dim seu Ha-*
cordiæ, quæ. vt supra dictum; in Essenis ex- *sidas vocati*
cellens; pietati ac religioni sese dedit studio- *Machabæ-*
sius. Ex sic sæpe in scripturis, prout paulò ante *is tempori-*
vidimus; accipitur: vel speciatim pro certo *bis p̄ om-*
nonnullorum hominum ceteru, qui societate *nes, an certi*
inter se iuncti, è peculiari quadam viuendi for- *tantum ali-*
mula, religionem ac pietatem affectantur di- *quis?*
ligētius, cuiusmodi Hesiæos esse ac Hasidæos,
agnoscit Drusius fol. 16. & 58. ac 62. Sed hinc
eorum, quæ proposui, nascitur alterum, An in
Machabæorum libris, dum occurrunt Hesi-
dim siue Hasidæi, accipienda vox ea sit in am-
pliore illo significato, an arctiore isto? In am-
pliore affirmat Drusius fol. 34. & 62. Quos, ait *Op. Drusii.*
lib. 12. c. 16. *om̄es vocat Iosephus* & idus non Hes-
iæos *meo iudicio, sed in genere significat omnes pios,*
quos in historia Ebraica *chesidim*, & in libris Ma-
chabæorum *chadai* vocari diximus, quibus oppo-
nit *res auctoris Alarimi studiosos.* Et ne hoc tātum-
modo velut probabile videatur opinari, sub-
iicit: *Quod vt certum mihi, ita reliqua dubitans*
& am-

Verior opi-
nion.

*Et ambigens pono. Et fol. 34. Ita mihi videtur. Si aliter est, tum ego profecto magno in errore sum, Sed aliter est, mi Drusi. Tu profecto igitur magno in errore es. Assumptionem porro meam probo. Nam 1. Machabæorum 7. v. 13. siue Latinum, siue Græcum textum sequamur, euidenter significatur, Asidæos non vniuersè pios, Israelitas omnes, qui Hierosolymis tunc erant, appellari, sed certos tantum, quibus proprium hoc tunc præ aliis nomen. Latinus enim ait sic: *Et conuenerunt ad Alcimū, & Bacchidem. congregatio scribarum requirere, qua iussa.* Ecce, scribarum multitudo hæc, erat, generatim loquendo, pia, verum Dei cultum retinens, non impia & apostatica, prout è Iudæis erant non pauci, de quibus eodem cap. versu 5. Et tamen post piorum istorum mentionem, confestum veluti nouum quid additur: *Et primi Asidæi, qui erant in filiis Israel, & exquirebant ab eis pacem: siue Asidæi etiam scribæ fuerint, sed alij, siue non.* Potest enim vtrumque dici, vt fol. 706. in Machab. innui. Græcis verò consonat, nisi quod istud de Asidæis ita eloquitur: *Πρῶτοι οἱ Ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν ᾗς Ἰσραὴλ, καὶ ἐπεζητοῦσαν πρὸς αὐτοὺς εἰρήνην.* Cum scilicet de scribis narrasset, addit alios, qui multo adhuc maioris apud Iudæos tunc erant auctoritatis, pacem ab impio Alcimo, & Bacchide petiisse, hosque vocari *Asidæos.* Nam è suo adiungendo particulā, *Et*, sic ipse met*

met vertit Drusus fol. 29. *Et primi Asidai erant*
è filijs Israel. Similiter lib. 2. c. 14. v. 6. nefarius
 Apostata idem Alcimus Demetrium Regem
 in Iudæos, qui Moysis legem, veramque Dei
 religionem, & sacerdotium retinebant, con-
 citare volens, facit quod pessimi quique solent:
 dat operam, ut qui, in toto piorum Israelita-
 rum genere, pietatis erant studiosissimi, ab ea-
 que præcipuo, peculiarique modo nomen
 ducebant, Regi essent quàm suspectissimi, &
 odiosissimi: contra hos ille iram, & furorem
 expromeret quam maxime. *Ipsi*, aiebat Regi
 loquens, qui dicuntur *Asidai Iudæorum*, quibus
præest Iudas Machabæus, bella nutriunt, & seditio-
nes movent, nec patiuntur regnum esse quietum.
 Et Græcè clariùs, οἱ λεγόμενοι Ἰσίδαι Ἰουδαίων Ἀσι-
 δαῖος, id est, qui è Iudæis vocantur *Asidai*. Si his in
 locis ponamus, & intelligamus pios in gene-
 re, an non frigebit, iacebitque tam oratio
 quam sententia? Deinde verò, cur Græci, La-
 tinique *Asideorum* hic nomen retinuerunt?
 cur non ut alibi tam sæpe, & quidem in illo
 ipso lib. 1. c. 7. v. 17. verterunt *sanctos, pios, mi-*
sericordes? cur ignotam, barbaramque vocem,
 si propriam, tritumque in certo piorum so-
 dalitio non esset nomen; iidem retinuisse,
 & in hisce quidem libris omnium primò reti-
 nuissent? Cur maiusculam dictionis capitū
 darent omnes litterarum, & ipsemet toto pænè
 libello, & nominatim iam citata pagina 29.

Dru-

Drusius? Ad hæc; omnium ob tantam rei perspicuitatem summa de hoc est, fuitque hæctenus consensus. Licet enim de vocis etymo, deque Asidaeorum instituto controuersentur non pauci, esset tamen certum aliquod piorum certorum institutum, sectam, ac familiam facerentur omnes. Sed quia fol. 33. *Catholicum*, ait Drusius, *Genebrardum non moror*, eundem non laudabo, etsi lib. 2. Chron. fol. 99. clarissimè loquitur, imò neque Catholicorum aliorum ullum, sed ex iis tantummodo, qui ad Drusianum palatum magis sint, Nouatores aliquot, quibus, in tertio quod propositum est, plures adhuc adiungam. Et in illis primum teneat locum citatus antea Iunius, dum *Aschidas* perpetuò in libris illis scribit, & certos esse vult, qui religionis ergò huc illuc essent diffusi. Iosephus Scaliger lib. 6. de emend. temp. fol. 503. cum *Essenos* tractasset; *Sic in libris*, ait, *Mathabeorum non absimile genus Iudaorum erat Asidae dictum*. Calvinianæ sapientiæ fons Lemanus lacus est. Ex eo noua Bibliorum translatio, maxime Gallica pura puta fluere annis aliquot putata est. Eam tamen ipsi lacustres Theologi ac Ministri anno 1588. correxerunt, in eaque correctæ vertunt *Les Asideens*, vt proprium nomen sit. Lutherus in Germanica versione, vocabulo quidem utitur, quod alioqui commune est, sed vt ad certi generis bonos id restringat, maiuscu-

olim scripserat in illa q. 47. propter quam hic eius libellus. *Tertio*, fatetur nunc, quod in Machabæis probavi; Hasidæos fuisse Essenos, peculiaremque à Sadducæis & Phariseis distinctam sectam: sed quæ post Machabæorum tempora primò extiterit. Sic enim fol. 5. E Phariseis orti Hessai, quos auctor libri *Ichasit Nazareos*, Gorionides compositor historie Ebraicæ etiam Hasidæos vocat. fol. 31. Si Pharisei eo tempore dicebantur Hasidæi, quare post appellati eo nomine sunt Hessai? Notum, ut generale nomen aliquando ad certam speciem restringitur, fol. 34. Ut verum sit Essenos Hasidæos dicti, tamen eo in loco, ut etiam in libris Machabæorum Pharisei significantur. Et fol. 62. Multi ex Phariseis recesserunt in solitudines, & loca deserta, ibique tertiam sectam Iudæorum condiderunt, peculiariter Hasidæi nuncupati sunt. Sed ex hisce tribus, primum non multo ante disiectum est. Alterum verò labefactatum supra in illius Gorionici loci, qui unus ut, contra omnes caheret classificum Drusius, effecit, explicatione. Et verò Scribarum potius nomine libr. 1. Machabæorum c. 7. quàm *Asidæorum* Phariseos completliceret, ut ex his, quæ de Scribis disputata superiùs, intelligitur. *Tertium* eatenus tantummodo falsum est, quatenus non nisi post Machabæorum tempora Hessæos, qui & Hasidæi sunt, prognatos vult. Sed è Iosepho Flavio explosum hoc primis statim capitibus. Ideoq;

*In Drusio
plurimo duo
falsa, unum
femininum.*

Ideoq; nihil superest iam aliud, quàm vt cõplexionem hanc institutam: Hasidæi fuerunt, cum essent Machabæi. Et ij neque erant in genere pij ac sancti: neque in specie Pharisei, multo minus Sadducæi. Esseni ergo fuerunt. cum & istos tunc fuisse certum ex Iosepho sit, & de alia quarta quapiam Iudæorum secta, quæ iisdem viguerit temporibus, nihil à Iosephis, scriptoribusque aliis memoriæ proditum sit. Vt eosdem tamen Hessæos & Hasidæos esse tanto flet firmitus, a iicio, licet nihil necesse sit; ipsam nominum originem, & significationem, quæ, vt è superioribus liquet; in vtrisque prorsus eadem: duorumque item Nouatorum testificationem, è quibus alter est Munisterus in c. 6. lib. 4. Gorionidæ alio iam loco suprà commemoratus, alter, quem collegam suum laudat ad Gal. 1. n. 7. Beza; Bonatuentura Cornelius Bertramus libro de Politia Iudaica c. 19. *In Iudæorum hæresibus seu sectis, primus, ait, locus Essæis seu Essenis merito tribuitur. Illos enim esse puto qui i. Machab. 7. 13. Asidæi appellantur, Iudæorumque primi & præcipui dicuntur. Essæos seu Essenos Asidæos esse arguit, quod apud Iosephum filium Gorionis Hebraicè scribentem, qui Essæi seu Esseni dicuntur ab aliis; & præsertim à Iosepho Græcè easdem historias describente, Chasidim, id est, Benigni seu pii appellantur. Hæc ille, à quo facerem ad alia gradum ocys, nisi vnum quo Phariseos fuisse*

Cap. 2. 8. 143

Hasidæos persuadere vult Drusius, neque tibi, vt alia, explicatum adhuc, dissimulare nefas ducerem. *Quid*, inquit fol. 34. multa? Ipse Hyrcanus vocatur in *Gerionida lib. 4. c. 29.* à Pharisæis, cum adhuc eorum discipulus esset, *Chasid*, id est, *Hasidæus* siue pius. At generali, quæ huic subiecta nomini, notione sic appellatur. quæ admodum & ibidem vocatur *Tsadik*, ita vt malè illic à Drusio vertatur *Hasidæus*, nec benè grandiuscula scribatur *Pius*.

CAPVT VIII.

Esseni an Nazaræi?

Propriè Nazaræi non sunt.

ASserit historicus vnus Hebræorum liber, qui *Iuchasin* nominatur. Propriè tamen è communi Nazaræorum formula, quæ Num. 6. v. 18. 19. 20. 21. Deuteronomij 33. vers. 16. Iud. 13. v. 5. & 7. præscribitur, Nazaræi non erant. Nam & cæremoniæ non paucæ differre, & in ipsis Machabæorum libris, eorum distinctio satis ostenditur, dum propria Nazaræorum vox collocatur lib. 1. c. 1. v. 4. & Essenis appellatio tribuitur alia, videlicet *Hasidæorum*, vt caput docuit superius. Per quamdam tamen similitudinem, vocari possunt Nazaræi, & quidem perpetui. quia ritus quosdam similes obseruabant, cultuique sese diuino totos mancipabant. Et his quod exteriorem etiam corporis amictum, aptè illud

Iud conuenit Threnorum 4. v. 7. *Candidiores
Nazarei eius nunc, nitidiores lacte.*

CAPUT IX.

*Essenian Rechabitas? & quando illi
caperint?*

Essenios Rechabitas esse inficiantur nonnulli, assueuerat verò Suidas, dum ait: 'Εσσηῖοι αἰσχροὶ Ιωνάδα & ἡ ἐργασία αὐτῶν, id est, Essai erant maiores, seu parentes & auctores Ionadabi filij Richab iusti illius. non autem, ut vertit Lutheranus Wolphius; posterij. Sic enim essent Rechabitarum αἰσχροὶ non αἰσχροὶ. Videtur verò hæc, vnde eam cumque hauserit Suidas; tametsi nondum demonstrata, probabilis tamen assertio. Etenim Essæos Ioannis Hyrcani tempore iam fuisse probatum est supra, & de iis loquitur Iosephus non quasi tunc natis, sed vetustioribus, & vulgo notis. Probatum præterea est; Essæos Asidæos esse, quorum in Machabæorum libris mentio. Ergo ij vel illis ipsis temporibus orti, vel ante iam erant. Prius illud videtur ea innuere sententia, quæ ob Epiphanis Antiochi sæuitiam & immanitatem in solitudines Iudæorum aliquos diffusos ait, indeque *Aschidas* vocatos. Sed quamuis verum sit, in fugam, & deserta loca, ob illius tyrannidem, ciectos quamplurimos, ut habetur 1. Machab. 1. & 2. inde ta-

63. c. 7.

*Esseni sunt
Rechabita,
& post Æ-
gyptiacam
exodum ex-
perunt.*

men *Aschideorum* nomen extitisse, negatum
suprà. Potius igitur videtur, eos antea iam
fuisse, & eorum, qui in solitudinibus iam de-
lituerunt, Sabbathum cærimoniâsq; alias tam
accuratè observarunt, plerosq; Hessæos fuis-
se. Quando verò cæperint, vel quomodo, non
potest dici aptius, quam eos iam inde ab illo
tempore, quo in promissionis terram ex Æ-
gypto ingressi Iudæi sunt, semper fuisse, ma-
iore aut minore numero, aliquaque institu-
torum quorundam vel mutatione, vel acces-
sione, eosdemque esse, qui Iudicum capite
primo *Cinai* vocantur, orti è Moyse socero
Iethrone, ipsiusque filio Hobab, de quo Nu.
10. Horum verò alteruter, vel ex iis certè fuit
(nam infra de hoc iterum) *Rechab*, qui à Sui-
da o *Siſu* & dicitur, Hebraicè *chafid*, cuius fi-
lius Ionadab ad veterem disciplinam quædã
addidit, eumque cœtum, seu sectam procrea-
vit, quæ Ieremiæ 35. Rechabitarum dicitur.
qui genere quidem ac ortu Cinæi, & Hessæi
erant, sed aliqua cum institutorum ac nomi-
nis mutatione. ita ut Cinzorum & Essæorū
duo essent genera. Vnum vetus, veteri cum
instituto ac nomine. Alterum recentius, Re-
chabicum scilicet. Probabilitatem accipiant
hæc, primo, quia Cinæos Iethronis posteros
cum Israelitis in promissa terra consedis-
se, pietatisque ac virtutis studia insigniter exco-
luisse, patet ex Iudicum primo & 4. sed ma-
ximè

ximè ex i. Paralip. 2. versu ultimo, vbi noster textus sic: *Cognitiones quoque Scribarum habitantium in Iabes, canentes atque resonantes, & in tabernaculis commorantes. Hi sunt Cinai, qui venerunt de calore patris domus Rechab. Expenduntur singula. Primum, Scribe à Nouatoribus* Beza in Matth. 2. v. 4. Iunio, & Tremellio, in Paral. lib. 1. c. 2. vocari dicuntur hi, quod priuatorum contractuum & instrumentorum essent descriptores: & quidem ita, vt hoc è citato Paral. loco liquere asserat Beza. Nihil tamen minus. Nam qua ex particula id liquet? Hebraicè *sopherim*, Græcè *γραμματεῖς*, & Latinè *Scribe* ideo vocantur potius, quod diuinarum rerum periti, sacrorum librorum, legumque peramantes ac studiosi essent, prout supra de Scribis actum. Genebrardus lib. 1. *Lib. 1.*

Chron. fol. 60. *Vocantur Scribe siue Doctores* 1. *Paralip. 2.* Alterum. *Habitanter in Iabes* etiam à 2. 70. dicuntur, non vrbe, sed solitariis ac nemorosis Iabessæ locis, de quibus 1. Reg. 31. & Iosephus lib. 7. c. 19. Quia tamen in Hebræo potest phrasis etiam significare illos, qui *apud Iabes sedent*; explicat hoc auctor Traditionum, quasi apud quendam Iabes nomine, Doctorem insignem versati sint. Et quemadmodum ad Gamalielis Paulus; ita isti ad huius pedes, discendi causâ, sederint. Nam sanè in eodem libro c. 4. versu 9. & 10. valde Iabes commendatur, qui & votum Deo fecerit, &

*Notantur
in sacro tex-
tu quatuor.*

I.

2.

Act. 12. 6. 3.

Q

4

ab eo

ab eo exauditus sit. Fuit, ait textus, *labe inclutus* pro fratribus suis, & mater eius vocavit nomen illius *labe*, dicens. Quia pepericum in dolore. Inuocauit verò *labe* Deum Israel, dicens: Si benedicens benedixeris mihi, & dilataueris terminos meos, & fuerit manus tua mecum, & feceris me à malitia non opprimi. Et prestitit Deus: quæ precatus est. Idemque ab eodem Traditionum auctore appellatur *doctor admodum pius* (Hebraicè *chalid*) & *inclutus*. Tertium. *Canentes*, atque *resonantes*, atque in *tabernaculis commorantes*. Retinent 70. Hebraica fere nomina, quasi essent *Thirathai*, *Schimathai*, *Suchathai*. Sed cum neque hominum, neque locorum nomina hæc propria, maxime primum & secundum inueniantur, accipienda ea significatio, quam verborum vis importat. *Thirathai* ergò sunt *canentes*, seu *vociferantes*, ac *iubilantes*, quia in precibus versabantur maxime: assiduas Deo laudes ac hymnos canebant, illustriq; iubilo ac voce depromebant. *Schimathai* verò *resonantes*, qui alios id quod canebant vocis contentione audire faciebant. vel etiam *ipsi audientes*, quòd Magistros, diuinorumq; oraculorum Interpretes nunquam non audiebant, quòd Maiorum præceptis ac institutis obediebant nauissimè, ut est Ierem. 35. v. 20. 14. 18. *Suchathai* autem vertuntur in *tabernaculis commorantes*. quia vel extra vrbes & vicos fixis alicubi tentoriis degebant, vel

IN VI-

in urbibus, & vicis, tanquam in tabernaculis, non habitaculis: tanquam in hospitibus, non domiciliis Ierem. 35. versu 10. 11. Quid verò ista nisi sanctum quendam, pium, secretumque à communi consuetudine viuendi modum significant? Traditionum Hebraeorum auctor, Canentes, ait, atque resonantes ideascribuntur, eo quod assidue in lege Dei & Prophetis versabantur. Quartum. Hi sunt Cini, qui venerunt de calore patris domus Rechab, siue vt ex Hebræo, absque nominis interpretatione, quam non malè facit Latinus; in Septuaginta legitur; qui veniunt ex Chammath patre domus Rechab. Quis vero iste Chammath? Hieremias 35. domus, seu familia & cœtus Rechabitarum aliquoties dicitur, cuius pater proximus sit Ionadab, de quo 4. Reg. 10. v. 15. remotus Rechab, qui Ionadabipater. Et verò quia non Ionadabitæ, sed Rechabitæ vocantur, videtur Chammath esse ipse Rechab. At vero Rechab iste quis? In scriptura sunt Rechabi plures, vt 2. Reg. 4. 2. 6. & 9. Esd 2. c. 3. v. 14. Sed de hoc nostro nihil, præterquam eum esse Ionadabi patrem. 4. Reg. 10. 15. & 23. Ier. 35. v. 6. 8. 14. 16. 19. Et quia vox ea equitem vel currum significat, legitur in 70. *ἐκκὲς* pro curru Iud. 1. v. 19. vt agnoscit eum in locum S. Augustinus q. 4. Theodorus q. 5. Hebræorum certè Latinorumque non pauci putant ipsum esse Iethronem Moysis socerum, vel Iethronis filium

lium Hobab, qui dicitur pater ipsius Ionadab. non quia ipsius proximus genitor, sed scripturæ more, quia ex eius stirpe Ionadab, idque disertè tradit Arias Montanus in Iud. i. hisce verbis: *Fuisse verò Iethro Moſis ſocero, plura nomina (ut multis etiam aliis antiquorum) frequentitèſtimonio nouimus. Namque hac loco Kini cominemoratur nomen; apud Ieremiam verò idem Rechab appellatur. Rabbi Salomon Iarchi diſertè in Ieremiæ cap. 35. Rechabitas è Iethro filiis eſſe affirmat, qui quidem Iethro vir Dei fuerit. R. David Kimichieodem loco, E domo, inquit, Hobab ſunt filij Rechab. Eademq; omnium inter Hebræos Sapientum ſententia eſt. Vnde noſter in idem Ieremiæ caput Lyranus: Dicunt, ait, Doctores Hebræi, & Latini, quòd iſti Rechabita deſcenderunt de Iethro ſocero Moyſi. Theodoretus quæſtione iam citata: Meminit paſſim, ait, ſcriptura diuina Rechab tanquam viri valde p̃ij (εὐσεβὴς, chaſid) cuius religio ad poſteros etiam dimanauit. Ab huius ergò ſingulari pietate ac religione, quam ſuis in Græco articulis notant citati iam Suidas & Theodoretus; fluxere Chaſideorum, Heſſæorum, ac Rechabitarum nomina. Sed hoc in Ieremiâ & libris Regum uſurpatur, reliqua in Machabæis, & deinceps in hitoriis uſitata. Iam verò Plinius lib. 5. hiſt. c. 17. Per ſæculorum, ait, millia gens Eſſenorum æterna eſt. Solinus c. 36. Per immenſum ſpaciũ ſæculorum, incredibile dictũ, æterna gens eſt,*

*Gentilium
cum Iudai-
cis, Chriſti-
anisq; ſcri-
ptoribus de
Eſſenis con-
ſueſus.*

est, cessantibus puerperiis. Reiecit hos Drusius fol. 61. sed reiecit tantum, nulla prorsus ratione. reiciunt & alij, si de eo modo ut obijciant aliorum, & Hebræorum præsertim de hisce silentium: ipsumq; Plinium excusant, quasi, quia Iudæorum genus nosset vetustissimum, putarit Essenorum sectam iis congenitam. At cum eo, quæ exposui, modo cum scriptura, Christianisque, & Iudæis Doctoribus bellè concinat Plinius, quique ipsum sublegit Solinus, veritati potius gratulandum, quæ prophanos etiam, Gentilesque scriptores testes habet. Nam vnde alia de Essenorum institutis tam verè, tamque Iosepho congruenter accepit Plinius, inde ipsum de ipsorum etiam vetustate, ac diuerso à tota Iudæorum gente instituto accepisse, an non consentaneum credere? Cum præterea videamus hominum istorum vsque ad Sedechiam Regem, longa multorum annorum serie, posteritatem venisse, quidni eandem deinceps adhuc ad Machabæos, & ab iis vsque ad Christum Dominum à Deo conseruatam & propagatam rectè censeamus? præsertim cum Ierem. 35. v. 19. dicat ipse Dominus, *Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus*, id est, mihi piè religiosequæ famulans, & obsequens. Quid, quod in S. Iacobi Apostoli, qui *Iustus* etiam appellatus est, nece, patronus ei sacerdos affuit *Rechabita*, uti refert

ex Ege-

ex Egesippi lib. 5. Eusebius li. 2. hist. c. 23. non quod is genere ac sanguine à Rechab oreretur. (Quomodo enim, qui Leuita, & ex Aaronis stirpe non esset, Hierosolymitanus Sacerdos fuisset?) Sed quòd in Rechabitarum sese disciplinam, sectamque contulisset, ita ut quemadmodum *Rechabita*, sic & *Essenus* vocari potuisset. Quid, quod & verisimile videtur, ipsum eundem S. Iacobum, quia in eadem disciplina, priusquam Apostolus esset, multoque postea magis; excellebat, idcirco κατ' ἐξοχὴν vocatum olim *Iustum* (chastum) ut eodem loco refert Eusebius? Nam certè, quæ de sanctissimi huius Apostoli virginitate, abstinencia, precandi assiduitate summaque apud Iudæos auctoritate grauissimi, ut in libello *de Apostolis* breuiter reigi; tradidere Scriptores, ad Essæorum mores quadrant optime. Sed hoc quidem sit, ut cuique arriseris; mihi certè videtur Iosephus perantiquæ eorum originem non obscure testari, dum lib. 18. c. 2. ait, ἀξιον ἑαυτῶν δαυμασμοῦ καὶ πάντες τὸ ἀρετῆς μεταποιούμενους, τὸ δὲ χριστον μηδεμίαν ὑπάρξαν ἐλλύων ἢ βαρβάρων πρὶν, ἀλλὰ μηδὲ οὐς ὀλίγον ἐκείνοις, ἐκ παλαιῶ συμβελθὼν ἐκ τῶ ἐπιτηδεύειν μὴ κεκαλίδειν. quæ Lectoribus veritatis amantibus perabsurdè surripuit hæcenus Ruffinus: nouus verò Interpres aliquantulum redhibuit, cum vertit: *Miranda etiam est eorum insistitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant*

S. Iacobus
Apostolus
natus Essæ-
nus?

rant MULTIS IAM SÆCVLIS triti in eius cōtinuis studiis. Sed pæne ad verbum hæc ait Iosephus: Dignum verò ipsorum admirari præ omnibus, qui virtuti student, iustum siue iustitiam, quæ Græcorum, aut Barbarorum aliquibus, ne quoad exiguam quidem partem vnquam contigit: illis verò AB ANTIQVO venit ob eam causam, quòd prohibiti non sint, aut non impediuntur suo illo modo institui. Rursum ait ibidem, eos plurimis eorum, quæ Dacorum sunt, esse admodum similes. At vero iam suprà dictum est, apud Geras, Dacos, & Pythagoreos viguisse quàm plurima, quæ Essenorum videantur, eaque per Pythagoram ab Iudæis accepta fuisse: sicque ipso Pythagora priorem ac vetustiore Essenorum esse familiam. Vixit autem Pythagoras, Babylonici Iudæorum reditus tempore, deincepsque aliquandiu, vsque ad Olympiadem septuagesimā floruit.

l. 3. c. 4.

Ne sit autem Drusio insipida nimium mea hæc disputatio, aspergam quod ipsi gratum, nouitij salilli aliquid. Petrus Martyr in 2. Reg. c. 10. cum quæreret, cur filiis suis ea, quæ apud Ieremiam sunt c. 35. de vini abstinence, prædiorum inopia, solitudinum cultura, deque similibus aliis præcepta dedisset Ionadabus, respondet ipse cum alia, tum verò istud: *Fuit pastoritia illa ars Rechabitis patria, imo auita. Nā Iethro socer Moysis greges habuit, & ad eos pascendos & custodiendos, filias mittebat.* Noluerunt itaq.

Testimonia
Nonatorū.

itaq; à suis maioribus degenerare. Et vberius in
 c. i. Iudicum: Deus demonstratur Kenaeos non vul-
 gariter in sua Republ. ornasse, idq; tribus prae-
 cipuis dotibus. Excelluerunt enim studio & scientia le-
 gis. Deinde praeclara victoria fuerunt illustres. Po-
 stremo; laudatis probatisq; moribus vixerunt, Et
 de studio sanè legis, quò flagrarunt, liber prior Pa-
 ralip. c. 2. ad finem, illi testimonio est. Ibi enim cum
 familia Iambez, id est, Hothnielis, commemoran-
 tur, & Scribe fuisse dicuntur. Vnde apparet He-
 braorum traditionem aspernandam non esse, quod
 in doctrina legis discipuli Hothnielis fuerint. Nam
 recensentur in eius familia. Discipulos autem loco
 filiorum habendos vulgatissimum est. Hieronymus
 quoq; in questionibus super Paralip. hanc senten-
 tiam amplectitur, quae, ut dictum est, scriptura vi-
 detur inniti. Neque arbitror alia de causa inter ge-
 sta Hothnielis hoc loco (Iudicum i.) eorum men-
 tionem fieri; nisi quod una cum eius familia sem-
 per vixerint quam coniunctissimè. Accensentur utri-
 que tribui Iehuda, & Iuxta Israelita stirpe non fugina.
 Quare typum vocationis gentium illi quoque inter
 ceteros gesserunt. Alterum in Republ. eorum pra-
 clarum ornamentum fuit, pulcherrima victoria,
 quae huius libri Iudicum 4. cap. referetur. Labele-
 nim, vxor Aber Kenai Sisaram Imperatorem Ia-
 bin Regis Chanaan, interfecit, & manu mulieris
 huius familiae, Deus voluit magnam salutem Israe-
 litis concedere. Denique ut bene morati fuerint, &
 paternorum mandatorum obseruantes, familia Io-
 nadabi

nadabi filij Rechabi declarauit. Non bibebant vi-
num, quod Nazaraeorum tunc temporis institutū
erat, & egregia rerum terrenarum contempione
domus non habitarunt, sed in tentoriis degentes,
pastoritiā artem, quā simplicissima est, exerce-
bant. Vnde à Ieremia Propheta & plurimum com-
mendantur, & sunt præ Iudæis promissione amplis-
sima ornati, quod illi videlicet Rechabo parenti suo
plus obseruantia atq; obedientia detulerint, quam
ipsi Deo ab Hebræis deferretur, qui tamen eo patre
ac sanctis progenitoribus perpetuo gloriabātur. Pro-
pterea id verissimum esse agnoscimus, quod Paulus
ad Romanos docuit, illos patrem Abrahamum vere
habere, qui vestigia fidei eius premunt. Ij non erant
Iudæi natura, sed voluntate ac fide proselyti effecti
sunt, & permultos, qui natura Iudæi erant, pie-
tate ac sanctitate anteuertunt. Et in c. 4. Kenao-
rum familiam in tabernaculis habitasse nō est mi-
rum, quandoquidem Rechabite, qui fuerunt ab eis
oriundi, stabiles sedes minime habuerunt. Fagius
aut Munsterus in eodem cap. Iud. Ab his, ait,
Kenais, tandem descenderunt Rechabite. Munste-
ri Præceptor Pellicanus in c. 4. Iudicum: Ie-
thri posteritas venerabatur ab omnibus: quando-
quidem & specialis honestatis erat, à quo & Re-
chabite. Hæc Drusio Nouatores. Sed Catho-
licis, præter Suidam initio capitis laudatum; testem etiā profero S. Nilum in Ascetici prin-
cipio, dum ait. Iudæi, qui talem viuendi ratio-
nem instituerunt, à Ionadab sunt oriūdi, & omnes,
qui

Testimonia
Catholicorum

qui ad se, ut eodem modo viuunt, accedunt, ad eadem ducunt instituta. In tabernaculis perpetuè habitant: à vino, atque omnibus cibis delicatis abstinent: victu tenui cõtenti corpus affligunt. Magnam igitur morum curam gerunt: & contemplationi vacant assiduè, ex quo Hessaï appellantur.

*Argumenta cõtraria
sex.*

Restat igitur aliud nihil, quam ut opinionis huius probabilitas, etiam ex eorum, quæ contrà obiiciuntur, dissolutione astruatur. Ea verò à summo ætatis huius viro, veritatis indagandæ causâ, recensentur sex.

1.

PRIMUM: Si tam nobile, ac prope diuinum viuendi genus ante tot sæcula vigeat apud Essenos Iudeos; quæ ratio est, quod neque in veteri instrumento, nec nouo vlla de eo reperiatur habitamentio? At verò iam dictum, habitam eorum, sed hominibus aliis, mentionem. Illud potius mirum, quomodo cum, ante Ieremiæ de Rechabitis testimonium, fuerit Ionadab, annis propemodum trecentis, ut ab Iehu ad Sedechiam vsque Chronologia monstrat; nulla tamen eorum tam nobilis instituti facta vsquam sit mentio, neque descripta origo: sed, aliud quasi agendo, eam tandem aperuerit, & quidem breuiter, Ieremias.

Resp.

2.

ALTERVM: Diuersa ac planè discretæ erat Essenorum & Rechabitarum institutio. Rechabita enim, ut est sacris litteris consignatum, non nisi ea qua terra sponte ferret, absq; aliqua agrorum cultura victum quærere consueuerant: è contrà verò Essenos

Essenos omnes agros colere solitos, & ex his victum querere, Philo in libro qui inscribitur: quod liber sit probus; & Iosephus testatur. Immo eosdem Rechabitas temporibus Sedechia, cum Babylonij Hierosolymam obsiderent, coactos esse intra ciuitatem se recipere, ac sic ab instituto deficere, Hieronymus ad Paulinum scribens testatur: nec tertè aliqua amplius de illis in diuinis scripturis mentio habitare peritur. Indicant ista fuisse plures Cinæorum, Essenorumque formas. Omnibus quidem & semper commune fuit, apprimè pietatis, virtutisque studium colere: sed libera olim erant multa, quibus se posterì sponte, vt in his, quæ iam obiecta; obstrinxerunt, alij non. Sic eorum maxima quidem pars vxores olim ducebat, liberisque operam dabat, nonnulli tamen, vel tota, vt Elias, Elisæus, Ieremias, vita, vel certis, quæ sibiipsis definiebant, temporibus, vti de Leuitarum plurimòs Hebræi docent; continentiam tuebantur. postea vero, maximè post Beatæ Virginis partum, Virginemq; ac virginitatis doctorem maximum CHRISTVM IESVM, maxima pars Venerem omnem aspernabantur; cæteri veterem nuptiarum morem tenebant. Vnde & suprâ, duo Essenorum genera nobis indicabat Iosephus.

Ress.

TERTIVM: *Admiratione plane digna res est, quidnam sit, quod cum in Euangelio de cæteris omnibus Iudeorum sectis habeatur mentio, nempe*

3.

R de Pha-

*Responsio**duplex.**Præ Drusij.*

de Phariseis, Sadduceis, Galileis, & Herodianis, de Esseniis, quorum vita institutio videri poterat præ cæteris admiratione digna, omnis memoria silentio prorsus obuoluta remanserit? Causam aliquam affert, dubitabunde tamen, Drusius fol. 59. quòd sub Herode maioris Herodis filio nulli amplius fuerint Esseni. Dubito, ait, an etiam sub Herode altero fuerint Esseni. Dubitandi causa, quoniam in nouo fœdere, vbi frequens mentio Phariseorum & Sadduceorum, altum de Esseniis silentium, ne nomen quidem illorum in illis libris ex:at. Quid causa esse putabimus? Si alia est quam ea, qua dixi, fateor me illam ignorare. Libenter audia doctiores. At fuisse, etiam post Herodem alterum, testis, vt de Philone adhuc taceam; Iosephus lib. 2. Capt. c. 12. prout ipsemet agnoscit Drusius fol. 32. Ea igitur silentij huius causa potius, quod CHRISTO Domino nulla in re aduersati sint, qui Hierosolymis erant Esseni, nullas et aut verbo aut facto tendiculas posuerint, nullis grauioribus vitiis, quæ scandalum præbere possent, obstringerentur. Sic enim Abulensis in Matth. 3. q. 63. De Esseniis, & de sequentibus sectam Iuda Galilei nihil in Euangelis dicitur, cum sapissime tamen de Phariseis & Sadduceis dicatur. Ratio est, quia de istis ponitur in quantum aduersabatur Christo, & ipse de multis eos arguebat, præcipue Phariseos. De secta Hæssænorum nihil dicitur: quia erant viri boni: & forte nunquam contigit eos aduersari Christo, vel concurrere cum eo ad aliquid.

QVARE

*Altera responsio
seor.*

QUARTVM: Quid est quod idem Iosephus Iudæus duob. illis disertissimis libris, quibus calumnias in Iudæos ab Apione congestas totis viribus nisus impugnat, atque refellit, simulq. quidquid nobile dignumve de gente sua ex quibuscunque antiquis scriptoribus venari potuisset; ex abditissimis etiam locis gloriose admodum in medium profert, de Essenorū instituto omnium celeberrimo tacuit, cum eorum gymnasium tam celebre apertum esset Alexandria, ubi Apio dogere consuevit? Certè vnico illo Essenorum Iudæorum vitæ institutionis exemplo satis poterat procacis hominis refellere in Iudæos congesta mendacia, & oblatrantem retundere impudentiam. Ego verò primò vicissim quæro, quid est, quod idem Iosephus in iisdem contra Apionem libris illis de Rechabitarum instituto penitus reticet? Deinde ita de hisce libris loquitur libr. 2. aduersus Iouinianum S. Hieronymus, quasi diserta in iis aliquando fuerit Essenorum mentio, dum ait: Iosephum in duobus contra Apionem voluminibus, tria describere Iudæorum dogmata, Phariseos, Sadducaeos, Essenos. Tertio, ne nunc quidem in iisdem libris omnino de Rechabitis, Essenisque tacet, cum ab iis (licet eos generatim Iudæos, vt quæ quorundam erat, omnium esset communis laus; appeller) Pythagoram, eiusque discipulum Zamolxim didicisse non pauca refert, prout expositum antea.

QUINTVM: Si quod ad hæc pertinet, ethnī-

eos scriptores consulas, qui ante Christum vixerunt, & gentium diuersarum mores laudatissimos persecuti sunt, eos laudasse reperies Gymnosophistas, atque Brachmanos, & si quos alios, qui vita moribus excellentes in orbe fuissent, licet remotissimis regionibus positos: de Essenis verò, qui prædictos omnes facile antecellerent, quique planè ob oculos omnium essent in medio terra constituti, ne verbum quidè fecisse reperies. Sit in exemplum in primis Trogus Pompeius, & eius abbreviator Iustinus, qui agens de origine, & moribus Iudaorum, de Essenis nec meminit quidem. Insuper & Strabo Cosmographorum clarissimus, qui ex instituto nō tam orbis situm prouinciarumque, ciuitates & loca, sed & Gentium mores suis scriptis est exactissimè persecutus, cum agit de Iudæis, eorumq; origine & moribus, de Essenis, qui claritate sua obscuri esse nō possunt, nihil penitus refert. Aristæas item in Commentario, quem scripsit de septuaginta duobus Interpretibus, cum Iudaorum instituta summa cum laude recenset, nullam prorsus mentionem fecit de Essenis. At istud tam longum facilius expeditur argumentum, quia plurimarum, maximarumque Iudaicarum rerum summum apud Gentilium scriptores illos silentium. Quis aut Trogus, aut Strabo, & Aristæas Recharitarum, Prophetarum, tot tantorumque Regum, victoriarum, miraculorum commemorat? Pauca interdum hic aut ille libat: Iudaica persequitur nemo vnus omnia. Quantares

Resp.

ta res fuit solis, Iosiuano tempore, institutio? Quanta eiusdem, ad Ezechiae votum, regressio? Et tamen de his apud veteres, ubi, & quis, aliquid?

SEXTVM: Nulla antiquior apud Iosephum Essenorum memoria, quam Herodis maioris tempore. Sed iam suprâ sæpius infirmatum hoc. Nam & Aristobuli, qui Ioannis Hyrcani filius; tempore, prædictio Esseni Iudæ recensetur à Iosepho lib. 13. c. 19. ubi, quòd in textu suo *Essenum* omiserit nouus Interpres, nisi si Typographi mendum est, haud excusandus. Nam in Græco est, *μάλιστα δ' ἂν τις θαυμάσει, καὶ Ἰουδαίους καὶ τὸ ἥμῃ*. Rursumque lib. 1. Cap. c. 3. de eodem Iuda dicitur; *ἰσχυρὸν καὶ τὸ ἥμῃ*. Et notandum semper τὸ ἥμῃ Essenum hunc vocari, quia alij *πλεῖστοι* tantum, vel *οὐκ αἴρεσι* καὶ τὸ δόγμα Esseni erant, non genere, sed secta, vti de Rechabita sacerdote dictum suprâ. Et hic etiam filij Rechab dicebantur, quia, quoad doctrinam, eorum ille pater.

CAPVT X.

Possintne Esseni Monachorum, aliorumque Christianorum Religiosorum inchoatores & exemplaria quædam censeri?

Possunt sanè cum generatim, tum speciatim. Generatim quidem, dum ea, quæ in

R 3

Reli-

Religiosorum statu præcipua sunt, seruabāt, egregiam erga Deum religionem, eiusque causā, corporis, animique castitatem, voluntatum fugam, paupertatis studium, facultatum omnium communionem, & si qua similia. *Speciatim* verò dum nonnulla, quæ, præ aliis, certi adamarunt Religiosi, vsurparunt, vt hospitalitatem, silentium, iuuentutis eruditionem, alia quæ è superioribus manifesta. Licet verò id è Christianis Essenis confirmare. Sed quia hos aliquos esse nondum ostendi, sententiæ huius auctores edam nunc tantummodo aliquos. D. Hieronymus ad Pannum Epist. 8. cum de Monachorum principibus & auctoribus differeret, iamque Paulos, Antonios, Hilariones, aliosque nominasset, pergit: *Et vt ad scripturarum auctoritatem redeā, noster princeps Helias, noster Heliseus, nostri duces filij Prophetarum, qui habitabant in agris & solitudinibus & faciebant sibi tabernacula prope fluenta Iordanis. De his sunt & illi filij Rechab, qui vinum & siceram non bibebant, qui morabantur in tentoriis, qui Dei per Hieremiam voce laudantur, & promittitur eis, quòd non deficiat de stirpe eorum vir stans coram Domino. Hoc reor & septuagesimi Psalmi titulum significare: filiorum Ionadab, & eorum, qui primi in captiuitatē ducti sunt. Iste est Ionadab filius Rechab, qui in Regnorū scribitur libro currū ascendisse cum Hieu. Et huius filij sunt, qui in tabernaculo semper habitantes ad extremum*

tremum propter irruptionem Chaldaici exercitus Hierosolimam intrare compulsi, hanc primi captiuitatem sustinuisse dicuntur, quod post solitudinis libertatem, vrbe quasi carcere sunt reclusi. Philastrius: Esseni sunt, qui Monachorum vitam exercent, escas delitiosas non sumentes, nec studium in vestimentis gerentes, nec possidentes aliquid: lectioni autem & bonis operibus insistentes, in locis etiam separatis habitantes. Lyranus in Ieremiam 35. Ab ista Ionadab, inquit, incipit modus viuendi religiosus. Abulensis in 5. Matth. cap. 23. q. 12. & meus etiam Drusius Append. c. 3. Esseni cultores pietatis & religionis, quos Galli, Religiosos appellant: id est, religieus, Germani *Geistliche*. Chytræum suffragantem audiuius antea, nuncque Hugonem Broughtonum in Concentu suo audire libet. Terria, inquit, inter Iudæos secta fuit Essenorum, qui Monachi non absimiles.

CAPUT XL

Super suntne aliqui nunc Esseni?

CUM eosdem docuerim esse Essenos, & Rechabitas, hos adhuc extare tradit in Itinerario suo Beniamin hisce verbis: Regio Seba nunc terra Aliman dicitur, regioni Senaar à Septentrione confinis, cuius tractus vnum & viginti itinera continet per solitudines facienda: atque in hac regione Iudæi illi habitabant, qui Recab filij appellantur, alio nomine viri Theima. Est enim

R 4 Theima

*Theima illorum ditionis initium, quos nūc Hanan Hanassi gubernat. Est autem vrbs ipsa Theima magna, & frequens. Addit alia plura, quibus satis significat eos tantum nomine esse Rechabitas, nō vetere illa probitate, ac iustitia. Quam fere suspicor, eos non ab ant. quo illo Rechab ita vocari, sed ab assiduo equitatu. Horum, ait, regio inter montes, qui septemtrionales dicuntur sedecim dierum itinere protenditur vr-
 bibus magnis & munitissimis exculta, nulliq; externa gentis iugo subdita. Vnde praeuantes incolae finitimas, & remotiores etiam gentes diripiunt omnes, quotquot sunt vsque ad Arabes, qui cum ipsis foedus habent. Sunt verò Arabes, hi qui habitant in tentoriis, mobilesq; sedes tenent in solitudinibus regionis ipsorum, alienasq; terras praeda causa inuadunt in omni illa regione Aliman: atque ij Iudaei, quos modo indicabamus, agros colunt & pascua; armenta atque pecora possident, latissimam regionem, & vastam obtinentes, qui ex omnibus pro-
 uentibus suis decimas dant in usum discipulorum sapientum, doctrina atque concionibus perpetuo vacantium, & Phariseorum. Sed multa fabulantur alia Iudaei de Iudaeis aliis, quos Sabbaticus nescio quis flunius, & mira montium vastitas à cæteris discescat mortalibus. Extant enim de his narrationes Hebraei Eldad Danij, cum aliis aliquot apud Genebrardum. Si dicas, ex Domini tamen promisso Rechabitis facto Hieremiae 35, aliquos adhuc esse o-
 porte-*

portere, dico esse quam plurimos spiritu, non littera. Et quemadmodum è D Paulo Rom. 11. filij Israel alij *secundum carnem*, alij *secundum spiritum* dicuntur, ita etiam Esseniac Rechabitarum duplices statuendi. & boni apud Christianos Religiosi, veri Rechabitarum ac Esseni sunt.

CAPVT XII.

De Essenis vbinam scribat Philo?

Magnus inter Iudæos genere, doctrina, & auctoritate fuit Philo, *de quo*, vt ait S. Hieronymus, *vulgo apud Græcos dicitur*, *ἢ* *In Catal. scrip. Eccl.* Πλάτων Φιλωρίῃ ἢ Φίλων Πλατωνίῃ. id est, aut Plato Philonem sequitur, aut Platonem Philo. Tanta est similitudo sensuum & eloquij. S. Augusti *Lib 12. c. 39* nus contra Faustum Manichæum, Philo, in *De hoc usum infra c. 13.*quit, *quidam*, vir liberaliter eruditissimus, vnus eorum, cuius eloquium Græci Platoni æquare non dubitant. Multa verò & præclara de Essenis prodidit is memoriæ. Sed quia, vt suprà notauimus, de ipsius sententia controuersiarum nonnullæ sunt, eam pedetentim vestigare ac explicare constitui. Ac primo vbinam de hisce agat, inquiri, quia duos tantummodo eius locos passim citari video: librum scilicet cui inscriptio, *Quod omnis probus, liber, & librum de vita cōtemplatiua, seu de precatoribus, aut de supplicibus*, sed locus adiungendus tertius è libro, qui Iudæorum Apologiam continuit, & alias

R 5 inscri-

inscribatur, *de Iudeis*, ut ait S. Hieronymus in Catalogo, & Eusebius lib. 2. historię c. 18. Hos enim tres libros in Essenorum explicatione laudat, ex iisque depromit non pauca idem Eusebius: ex *Apologia* quidem, & ex libro *de viri probi libertate*, lib. 18. preparationis Euangelicę: ex libro autem *de vita contemplatiua*, lib. 2. historię c. 17. in Gręco.

CAPVT XIII.

*An de iisdem Essenis loquantur Philo,
& supracitatus Iosephus
Flavius?*

LEgo in Bellarmino lib. 2. de Monachis, & Lin aliis, negasse quosdam de Essenis iisdem magnos istos auctores duos loqui. Sed quorumnam hæc sententia sit, legere haud memini, licet in eam propendere videam tomo 1. Annalium Reuerendissimū, doctissimumque Baronium, & alios. Argumenta illis fuisse duo hæc indicat Bellarminus. VNVM, Iosephus lib. 18. c. 2. asserit: Essenorum sectam antiquam apud Iudeos fuisse. Philo autem indicat se loqui de disciplina suo tempore exorta. ALTERVM: Multa traduntur Essenis à Iosepho, quę sunt manifeste erronea, & superstitiosa, quorum nihil tribuit Philo suis Therapeutis. Vnde S. Nilus initio Ascetorum suorum, asserit, Essenos (de quibus videlicet Iosephus loquitur) habuisse quidem mores similes mori-

2. Opiniones.

1.

moribus Monachorū, sed quia fide in CHRISTVM caruerunt, nihil eis profuisse sanctos mores. TERTIVM adicit Reuerendiss. Baron. us argumentum. Essenorum, qui in Iudæa degerent, duplicem descripsit, vt supra vidimus, formulam Iosephus. Alij enim erant molliores, qui coniugiis vacabant, alij rigidiores. Et hi ipsi rigidiores erant, in multis tamen remissiores illis, qui agerent in AEGYPTO, quorum Philo texit historiam. Nam de suis Essenis testatur Iosephus, agere solitos in ciuitatibus: qui verò a Philone describuntur, foris in hortis ac villis viuere soliti erant. Insuper illos prandere quotidie, atque cœnare scribit Iosephus: istos verò non nisi semel in die, post occasum solis, cibum sumere consueuisse, tradit Philo, qui ex his aliquos ad terrum vsque diem ieiunos durasse, & alios sex diebus sic itidem permansisse tradit. Rursum illis per singulos pulmentum apponebatur a coquo: istis vero pro obsonio, licet conuiuarentur, sal tantum cum pane & hyssopo satis erat. sunt & alia complures inter eos in ritibus differentie: vt planè perspicuum sit, eos, etsi nomine conuenirent, compluribus institutis inter se fuisse distinctos: ac proinde Essenos Alexandrinos, alios fuisse ab his, quos in Iudæa agere solitos Iosephus affirmat. Alij verò, quoru multo maior numerus, de iisdem Essenis, Iosepho & Philoni sermonem esse autumant. Et in his numerat Bellarminus Matthæum Galenum lib. de origine Monasticæ. qui meum sub aspectum nunquam adhuc venit. Vtra-

que

*Christi Do-
mini anno
proximi
Philo & Io-
sephus. ille
tamen ista
antiquior.*

que opinio videtur ipsi iam nominato Bellarmino probabilis, mihi autem utraque potius expendenda. Cui rei non parum prodest habere in promptu, vixisse quidem Philonem ac Iosephum eodem primo CHRISTI Domini sæculo: sed Philonem esse Iosepho senio-rem. Nam cum Tyberio Imperatori succe-deret Caius, vir erat Philo ætate maturus, sa-pientia, & auctoritate pollens. In grauissimo siquidem Iudæorum omnium, qui Alexan-driæ habitabant, quorum quàm plurima e-rant millia; negotio. Romam ab illis ad Ca-ium ipsum anno eius imperij quarto legat o-missa est, cuius ille princeps fuit, uti cum ipse in libro de ea ipsa legatione, tum Iosephus lib. 18. c. 10. testatur. At Iosephus trimulus tunc infans erat, natus anno scilicet eiusdem Caij primo, ut Vitæ suæ initio narrat ipsemet, suo-que Iudaici belli, & Archæologiæ libros ab-soluit anno Domitiani XIII, ætatis suæ LVI. ut in Archæologicorum fine scribit. Rursum verò postea, Claudij, qui Caij successor, an-no primo vel secundo Romam Alexandria profectus est Philo, ibidemque, negotiorum causâ, hærens cum D. Petro, qui sub idẽ tem-pus & Romam ipse aduenit; collocutus est, uti scribit li. 2. histor. Eusebius c. 16, & D. Hie-ronymus in Catalogo. Habent nã præterea hi duo scriptores commune, ut Romæ ambo fuerint: sed maiorem ætatis partem in Iudæa parti-

partibus egit Iosephus, in Ægypto alter. An verò vel hic Iudzam, vel Ægyptum ille aliquando viderit, non liquet. Ex his porro colligitur, non Philonem Iosephi, sed Iosephum Philonis potius imitatore[m] esse potuisse. Vterque verò statuit duo Essenorum genera, Iosephus quidem lib. 2. c. 12. vnum τῷ γαμέντων, id est, coniugum, alterum τῷ ἀγάμων, id est, cælibum. Philo autem initio libri de vita contemplativa Vnum *Practicorum* τῷ φιλοσοφίαν πραγματικὴν φιλοσοφείων, qui & ab eodem κοινόβιοι appellantur: alterum *Theoreticorum*, τῷ φιλοσοφίαν θεωρητικὴν φιλοσοφείων, qui μονόβιοι, καὶ μονάζοντες etiam appellantur. qui secreti ab aliis, solitariam singuli vitam agebant in ædificulis, quas σιμνεία καὶ μοναστήρια vocabant, vñ idem eodem libro ait. Nunc igitur duo ita statuo.

VNUM: Agit Iosephus de solis Essenis practicis, *Opinionum & canobitis*, ita vt duo ipsius genera, duz sint eorundem τῷ κοινόβιων partes. Id verò intelligitur, primo ex dictis de maxima rerum inter ipsos communione, quæ suprâ exposta n. 11. 12. 13. 17. 18. 19. 20. deinde è quotidianis ipsorū per horas plures antemeridianas, & pomeridianas laboribus, ac opificiis, de quibus n. 23. 29. Tertio, quod theoriæ nusquam meminit idem Iosephus, sed eorum tantummodo aliquos diligenter veterum libros phycos, & diuinos euoluere significat n. 38. & 50. quod, in ma-

quasdam con-
solatio.

in magna multitudine nunquam fere qui faciunt, desunt. Et faciebant hoc etiam illi omnes toto tempore, quod ab operibus vacuum iis esse poterat, noctu & interdiu. Unde & respectu vulgi, possent *Theoretici* omnes appellari, prout lib. 8. præpar. ab Eusebio ante Philonis verba significatur. Quarto, quod Essenos, qui coniuges, ab iniugibus vna illa tantum de matrimonio sententia differre asseruerit Iosephus num. 51. Quinto, quia istud cœnobiticæ vitæ genus Pythagoricum esse docent Laertius & A. Gellius lib. 1. c. 9. ut supra vidimus. At suos Essenos Pythagoricis esse similes, antea nobis cecinit Iosephus.

ALTERVM: De iisdem Essenis practicis, vitæq; communis sectatoribus; iis tamen solis, qui essent cœlibes; agit duobus in locis Philo, in *Apologia* scilicet, ac in libro de probi hominis libertate: de aliis vero, qui præstantiore modo *Theoretici*, vitæq; solitaria cultores fuerunt, in libro de vitæ contemplatiua. Vtraque istius enunciati pars præclare in postremi huius libri primo statim limine visitur, vbi sic: *Postquam de Essais disserui* (in libro scilicet antecedente, qui est de verâ probi hominis libertate) *qui vitam amant & exercent ætiuam in omnibus, aut, quod minus inuidiosum dictu est; in plurimis partibus excellentes: iam & de iis, qui theoriam seu contemplationem salutarunt, ordinem tractationis huius sequutus, dicam qua oportet.* Quæ verò in *Apologia* sunt, re accipere

pæne verbis cum iis, quæ in illo de probi-
 bertate traduntur, congruunt. Patebit verò
 tam hoc, quam eadem vtrique iam statuti e-
 nunciata pars, ex ipsiusmet Philonis verbis,
 quæ huc iam accerso, vt eorum, & cum Io-
 sepho, & inter se fieri quàm commodissimè
 possit comparatio. Nam certè illustrari po-
 test ex altero alteruter.

CAPVT XIV.

*Philonis ex Apologia, de Practicis, seu cœn-
 ditis Essenis verba.*

INnumerabiles, inquit Philo, eorum, qui
 clarifunt, ad vitæ communitatem reliquit *Essai Unde*
 legislator noster, qui sanè vocantur Essæi, ea *dicti, & sibi*
 nomenclatione à sanctitate, vt mihi quidem *præ l. 3. c. l.*
 videtur, dignati. *2. 3.*

I. Incolunt profecto multas Iudææ vrbes, *Quæ loca*
 multos verò vicos & magnos, numerososque *incolant.*
 hominum cœtus.

II. Est vero ipsis institutum hoc, non ex *Sponte hoc*
 genere (hoc enim iniis, quæ sponte deligun- *Vita genui*
 tur, non recensetur) sed ex incenso virtu- *deligunt.*
 tis amore seu zelo, humanitatisque desi-
 derio.

III. Essæorum igitur nemo valde infans *Quæ ipse*
 est, sed neque pubescens, aut adolescens quia *atque,*
 horum mores ad ætatis ipsorū imperfectio-
 nem conformantur, similiterque pueriores
 sunt:

sunt: Sed viri sunt perfecti, & ad senectutem iam declinantes, qui neque à corporis defluxu inundantur, neque ab animi perturbationibus aguntur: libertatem minimè mendacem, sed verè solidam, velut fructum colligentes. Testis verò libertatis ipsa eorum vita.

*Lib proprij
nihil.*

IV. Eorum nemo ferre potest, ut omnino quidquam, quod ei proprium sit, habeat, neque domicilium, neque seruum, neque agrum, neque pecora, neque alia vlla, quæ ab opibus præparari ac suppeditari solent, sed in medium ponentes omnia communi vtilitate fruuntur.

*Socialem
simul vi-
tam agunt.*

V. Habitant verò secundum sacros quosdam cœtus simul, facientes sodalitia, & conuictus, omniaque pro communi bono nauiter satagunt. Alia verò aliorum sunt negotia, ad quæ impigrè se accingentes decertant, non gelu, non æstui, non alias aeris vicissitudines causati.

*Memoria
transant
opera.*

VI. Priusquam verò sol oriatur, ad consuetudinem sua opera conuersi, vix ubi ille occidit, reuertuntur, lætitiâ non minore, quam qui in gymniciis certaminibus probantur, exultantes. Existimant enim eas, in quibus seipso exercent, exercitationes ad vitam esse vtiliores, & animo, corporiq; iucundiores: ac multo iis, quæ in certaminibus sunt, diuturniores, cum vna cum corporis vigore simul haud marce-

marcescant ac pereant. Sunt enim eorū quidam agricolæ serendi, terramq; colendi periti: hi verò pastores, pectorumque omnis generis magistri ac duces: Quidam verò apum aluearia curant: Alij aliarum artium opifices sunt, ut eorum, quæ necessarii usus cogunt, nihil molestiam afferat, nihilque requiratur, quod ad reprehensionis expertem necessariorum rerum copiam ac suppeditationem pertineat.

VII. E tam diuersis verò operibus mercibus se sustinentem accipiunt, quam vni constituto quæstori dant. Ille vero statim, quæ consentanea sunt, emit, cibosq; copiosos, & alia quorum indiga humana vita, præbet.

VIII. Hi verò eiusdem viuendi rationis & mensæ consortes quotidie sunt: iisdem rebus libenter vtentes, parcimoniam amatores, rerum abundantiam, tanquam animæ corporisque morbum, auersati.

IX. Neque verò mensa tantum, sed vestis etiam his communis est. Assunt enim iis hyeme quidem crassæ, asperæque lænæ, æstate autem exomides viles ac tenues, ut facile sit, quam quisque velit accipere. quia & quæ vnius sunt, omnium sunt, & quæ omnium, vicissim vnius sunt.

X. Et sanè si eorum vnus aliquis ægrotet, ei è communibus remedia præstantur, omniumq; officiis ac sollicitudinibus curatur.

S

XI. Ca-

XL. Cæterum senes, etiam si liberis careant, quasi ramen non liberis tantum, sed & liberis bonis abundaret, in beatissima, opimissimaque senectute vitam solent finire. cum à tam multis cura & honore digni habeantur, & quidem ab iis, qui voluntario decreto magis quam naturæ necessitate illos curare cupiant.

*ad nuptias
exoribus
abhorrentes.*

XII. Ad hæc, quod vnum societatem, vitæque communionem dissoluturum acutius prospiciebant; nuptias declinabant, simulque continentiam eximie exercebant. Essæorum enim nullus uxorem ducit. quia fœmina est quiddam sui ipsius amas, & zelotypum haud mediocriter, vique magna pollens ad viri mores labefactandos, assiduisque incantamentis subiiciendos. Vbi enim assentatorios meditata fuerit sermones, fucumque alium, quasi cum in scena oculos, auresque inescarit, deceptis iam subditis, ipsam quæ princeps est, mentem fallit. Liberi verò si sint, fastu iam & confidentia plena, quæ per ironiam prius latenter insinuabat, ea proteruiore iam audacia postulat, & ad impudèciam prouecta, cogit facere. quorum sanè quodlibet vitæ communitati inimicum. Qui enim vel uxoris philtis illigatus est, vel filiorum, ex naturæ ipsius necessitate, curæ addictus est, is verò non amplius ad alios idem est, sed alius est: factus etiam nesciens, ex libero seruus

XIII.

XIII. Hæc igitur eorum, quæ contentione magna expetitur, vita est, adeo ut non privati tantum, sed magni etiam Reges viros istos admirati obstupeſcant, talisq; vitæ maiestatem approbationibus ac honoribus venerentur. Hæc Philo.

CAPUT XV.

Alia eiusdem Philonis de iisdem Prædictis, seu cænobisis Essenis, ex libro de viri probi libertate, verba:

PRIMO: Neque verò Syria, quæ in Palæstina; honestatis ac virtutis sterilis est, quam numerosissimæ Iudæorum gentis non parua pars possidet. Dicuntur verò apud ipsos quidam nomine Essæi, multitudine supra quatuor millia, qui meo quidem iudicio, non accurata Græcæ linguæ forma, nomen à sanctitate mutuantur: quia & in his maximè Dei cultores existunt, non qui pecudes sacrificant, sed qui ut suas ipsorum mentes sanctitate ornent, conantur.

II. Hi primum vicatim habitant, urbes fungiunt propter familiaria earum ciuib; vitia: gnari non minus ab iis, qui nobiscum agunt, periculi esse, quam ab aere corrupto, & pestilente, propter immedicabilem, quæ animis iniicitur, contagionem.

III. Eorum quidam tractant agriculturam; alij opera.

*Quanta
Esseniorum
copia.*

*Extra Urbes
morantur
libentius.*

*Varia eorum
opera.*

alii vero eas artes, quæ pacis adiutrices, sicq; sibi met, proximisq; profunt: non argentum & aurum in thesauris custodientes, neque magna terræ segmenta, prædiave possidentes, ob redituum cupiditatem, sed quæ ad necessarios vitæ vsus pertinent, comparant.

*Sponsæ pauperes.
ἀνὴρ πτωχὸς
καὶ ἀνὴρ πτωχός.*

IV. Hi enim ex omnibus pænè hominibus soli, absque omni pecunia, omniq; possessione sunt, & instituto magis, quam felicitatis penuria ditissimi existimantur. iudicantes, id quod reuera est; paucis esse contentū, & in cibis minimè fastidiosum, id verò esse summis opibus abundare.

Arma non trahant.

V. Tela, iacula, gladios, galeas, thoraces, scuta, nemo apud eos fabricat, sicut nec arma cætera, nec machinas, aut aliud quidquam bello vtile: imo ne ea quidem studia reperias ibi, quibus in pace facile abutuntur homines. Negociatores, institores, naucleros ne in somnis quidem viderunt, subtrahendo materiam avaritiæ.

Neque lucrosas & avaras artes.

Liberi liberi sibi mutuo seruiunt.

VI. Seruus apud ipsos ne vnus quidem est, sed liberi omnes ministrant sibi inuicem: dominationem dampnant vt iniustam atque impiam, repugnantem iuri naturæ, quæ omnes ex æquo genuit, educauitque tanquam mater germanos fratres reuera, non solum nomine: eam cognationem labefactam, conuulsamque infidiis avaritiæ, huius operâ inductam, pro familiaritate, ab alienationem animi,

animi, & odium pro benevolentia.

VII. Philosophiæ partem ratiocinatoriæ, *Logicam nō*
 ut parandæ virtuti non necessariam, relin- *gunt.*
 quunt verborum venatoribus: eam verò,
 quæ naturam scrutatur, sublimium rerum fa- *Et phys-*
 bulatoribus, ut humano captu sublimiorem, *con.*
 nisi quatenus de ipsius Dei existentia, & de
 ipsius vniuersi creatione differit. In sola mo- *Ethicam,*
 rali se exercent, legibus patriis, quas non po- *Theolo-*
 test concipere humanus animus, absque af- *giamque*
 flatu numinis, tanquam aliptis ac Magistris *suâ discunt.*
 vtentes.

VIII. Has, inquam, patrias leges edocen- *Maximè*
 tur etiam alio quidem tempore, sed in septi- *sabbatis: sed*
 mis diebus seu sabbatis, excellenter. Hæc e- *festis die-*
 nim dies septima, sacra illis existimatur. *bus.*

IX. Eo die ad sacra venientes loca, quæ *Quæ sabbat-*
orum an-
trices.
synagoga vocantur, secundum ætatis rationem
 in quibusdam ordinibus, infra seniores con-
 sident iuniores, eum decente modestia, sese,
 prout auditoribus consentaneum est, siue di-
 scipulorum more, habentes.

X. Vnus quidem aliquis libros accipit, &
 legit: alius vero ex iis, qui peritissimi sunt, ea
 quæ obscura sunt, explicat & docet. Plurima
 enim ipsi ex antiqui moris amore ac imitatio-
 ne; per symbola philosophantur.

XI. Docentur verò pietatem, sanctitatem,
 iustitiam, cæconomiam, politiam, ac scien-
 tiam eorum, quæ reuera bona sunt & mala,

S 3 itemq;

itemq; rerum indifferentium, vt quas oportet, eligant, contrarias fugiant, eamque ad rem tribus vtuntur legibus ac regulis, nimirum τῷ φιλοθείῳ καὶ φιλαρέτῳ, καὶ φιλανθρώπῳ, id est, 1. Dei amore. 2. virtutis amore. 3. humanitatis amore.

Tres sunt
ἄροι καὶ ἑ-
γῆς.

1. τὸ φιλό-
θειον.

XII. Ac primi quidem illius in Deum amoris indicia præbet innumera per vitam totam continua, neque vnquam interrupta castitas, puritas, iurisiurandi, mendaciique omnis fuga, & illa de Numine opinio, esse ipsum bonorum omnium causam, mali vero nullius.

2. τὸ φιλαρέ-
τον.

XIII. Secundi verò amoris, qui erga virtutem erat; argumenta sunt, non amare pecuniam, non gloriam, non voluptatem. Et ipsa continentia, fortitudo, insuper in se tenui æquabilitas, simplicitas, facilitas, demissio, constantia, legi consentanea viuendi ratio, & quæ his similia.

3. τὸ φιλάν-
θρωπον.

XIV. Tertiij amoris, qui humanitatis amor; signa sunt, beneuolentia, æqualitas, & quæ omni sermone maior, communio, siue communis vitæ societas, de qua non intempestium pauca dicere.

Commonio
ἐστὶν.

XV. Primò igitur neminis vnus propriū aliquod est, quod non omnium esse contingat, domicilium. Nam præterquam quod per contubernia quædam simul habitant, aperta sunt eorum domicilia, etiam iis, qui aliunde

ἢ διὰ τοῦτο.

liunde adueniunt, eiusdemque cum ipsis instituti sunt.

XVI. Penaria cella vna eademque omnibus, iidem sumptus, communes etiam vestes, communesque cibi omnium simul conuiuentium. Nam eiusdem tecti, vitæ, mensæque societatem non inueniat quisquam apud alios opere magis confirmatam. Et meritò quidem.

XVII. Quidquid enim lucrantur è quotidianis operæ mercedibus, non sibi quisque seruat, sed in medium conferendo, cuicumque volenti fruendi potestatem faciunt.

XVIII. Qui verò agrotant, non ideo quòd victum quærere iam non queant, negliguntur, sed è communibus bonis habent in promptu morborum remedia, & adiumenta.

XIX. Reuerentia verò erga Seniores & cura talis est, qualis esse potest germanorum liberum erga parentes, quorum illi, manibus curisque innumerabilibus in omni rerum abundantia senectutem alunt ac sustentant.

XX. Tales virtutis athletas reddit Philosophia hæc, absque omnibus curiosis, & ambitiosis Græcorum vocabulis, exercens eos in laude dignis actionibus, quibus certa perpetuaque libertas constabilitur, id compertum est in multis, & variis temporum difficultatibus,

tibus, sub tyrannide potentiorum diuersis
 præditorum ingeniis. ex quibus alij conati fe-
 roces bestias immanitate superare, nullam o-
 miferunt crudelitatis speciem, gregatim ma-
 etando subditos, &, laniorum more, viuos
 frustatim concidendo: nec prius finis fuit,
 quam in easdem calamitates incidere, vindi-
 cante diuina prouidentia. alij vero suam ra-
 biem celantes diuerso malitiæ genere, acer-
 bas clades dederunt, placido sermone, susur-
 risque clanculariis dissimulantes odium, ca-
 num maleficorum more blandiendo, mox-
 que infigendo morsus insanabiles, vt oppi-
 datum monumenta impietatis suæ relinque-
 rent ad perpetuam afflictionum memoriam,
 nemo tamen vel è crudelibus illis, vel ex al-
 teris fucatis ac subdolis, valuit modo dictos
 cætus Essæorum siue sanctorum in culpam
 inducere, sed omnes discesserunt victi vir-
 tute horum virorum, laudantes eos, vt li-
 beros, & sui iuris, quod à natura profectum,
 homines: eorumque item decantantes con-
 uictum, & omni sermone præstantiorem re-
 rum communionem, quæ vitæ perfectæ,
 admodumque felicitatis euidentissi-
 mum argumentum
 est.

CAPVT XVI.

De Theoreticis Essenis, quæ in libro de vita contemplatiua idem Philo.

VBi de eorum, quæ de istis, miranda sanè, scripturus esset, veritate præfatus est Philo; agit,

I. De ipsorum nomine, vt supra.

II. De facultatum relictione. Huic vitæ instituto, qui se addicunt, non ex amore; aut rogati id faciunt, sed amore correpti rerum celestium, & quasi furore diuino perciti, ac lymphati, donec ad contemplationem illam desideratissimam perueniant. deinde præ immortalitatis, beatæque vitæ cupidine, quasi iam hac mortali defuncti facultates suas relinquunt liberis, aut cognatis, vtrò eis possessione cedendo, atque etiam sociis & amicis, si cognati desint.

*l. 3. c. 2. & 3.
Ad hoc vitæ
institutum
sua sponte
se accedunt.*

*Omnia re-
linquunt.*

III. De cognatorum, natalisq; soli desertione. Relictis, ait, facultatibus, & auocamentis omnibus, fugiunt sine vlllo respectu, fratres, liberos, parentes, vxores: & delerunt numerosas cognationes, societates, amicitias, ipsas denique patrias, in quibus geniti; educatiq; sunt, quandoquidem consuetudo, magnum momentum habet ad allecandos animos.

*Vxores, pro-
prios, a-
micos dese-
runt.
similes pa-
tri fugere,
est retrò nō
efficere,
nunquam
redire.*

IV. De locis vniuersè, vbi habitant. Demigrant autem non in aliam ciuitatem, sicut

*Vrbis astu-
tias, vitia,
tumultusq;
fugunt.*

S. S.

serui,

serui, qui se vendi heris aliis impetrant, miseri, ut qui seruitutem mutant, non effugiunt. Quævis enim ciuitas, vel optimis ornata legibus, plena est tumultu plurimo quem nemo sapietia spectator sustineat. Sed extra mœnia degunt in hortis ac villis solitariis, amantes solitudinem, non hominum odio, sed ad cauendos congressus cum dissimilibus, quos sciunt moribus bonis officere.

in magna spatio.

*In multis
vbi terra
am partib.
degunt.*

V. *An alibi extra Aegyptum habitent? Hoc genus reperitur in multis orbis regionibus, meritò ut absolutæ probitatis receptū à Græcis atque Barbaris, vel ut apertius Philonis verba vertit Eusebianus Interpres cap. 17. lib. 2. Oportuit enim boni perfecti Graciam & Barbarum populum participem esse.*

*In Aegypto
prope Ale-
xandriam.*

VI. *Vbinam in Aegypto.* Maximè tamen in Aegypto frequentatur per præfecturas singulas, præsertim circum Alexandriam. Ex omnibus autem locis optimus quisque Therapeutarum, tanquam in huius generis patriâ, colonus mittitur in locum quendam aptissimum, situm ad stagnum Mariam, in terreno colle accliu leniter, tutum simul & laudatū ab aeris temperie. securitatem enim ei præstant villæ vicique proximi: aerem verò temperat emissarium stagni exonerâtis se in mare, & auræ nunquam non ex alto aspirantes tenuiter, sicut crassiores feruntur è stagno, quibus permixtis temperamentum existit saluberrimum.

VII.

VII. *De ipsorum domiciliis.* Domicilia verò *Domus.* conueniarum, sunt admodum frugaliter parata contra æstum tantummodo & frigora, nō contigua, vt in vrbibus. Non enim placet id amantibus solitudinem: nec tamen longè remota, quia societatem diligunt, vt sibi possint inuicem succurrere contra latronum incursus fortuitos.

VIII. *De sacris eorundem adiculis.* In qualibet, inquit, eorum habitatione sacrum ædificium est, quod *συναγωγὴ καὶ μοναστήριον* vocatur. *Semneq. monasteria.*

IX. *Quid in huiusmodi monasterio.* In eo *In monasteriis suis* sancti ab aliis ac solitarij, sanctæ vitæ dant operam, nec cibi potusve quidquam eò inferunt, aliudve in vsum corporis, sed legem tantum & Prophetarum oracula diuinitus prodita, hymnosque, & quædam alia pietati, scientiæque promouendæ vtilia. itaque perpetuam habent Dei memoriam, vt ne in somnis quidem aliud eis obuersetur, quam imagines diuinarum pulchritudinum: & sunt in his, qui somniando produnt præclaras sacræ Philosophiæ sententias. *quid agant.*

X. *Quæ quotidiana dici transactio.* Quotidie *Diem* bis precari solent, mane ac sub vesperam: *transigant.* oriente sole petentes diem verè felicem, vtque mentes eorum celesti repleantur lumine: occidente verò, vt anima in totum exonerata sensibus, moleque rerum sensibilibus veritatem vestiget in consistorio domestico. Mediū

verò

Temporis eff.

verò matutini, vespertinique temporis interstitium totum meditationi attribuitur. Versantes enim sacra volumina, dant operam Philosophiæ per manus acceptæ à maioribus, scrutando eius allegorias, quoniam sub apertis verbis latere credunt secreta naturæ, coniecturis explicanda probabilibus. Habent etiam priscorum commentarios, qui huius sectæ auctores multa reliquerunt monumenta de allegoriis eiusmodi, ad quorum imitationem se accommodant. Itaque non solum contemplantur, sed etiam cantica, hymnosque in Dei laudem componunt, vario metrorum carminumque genere, rythmis concinnatos in augustiorem ac religiosam speciem. Per sex dies seorsum quisque in suis illis modo dictis monasteriis philosophantur, non progredientes foras, imo ne prospicientes quidem.

*Sabbatorum
religio.
eis xairòv
vòλòσιν.*

XI. *Quid sabbatis agere soleant.* Septimo die conveniunt in cœtum communem, & iuxta ætatis ordinem cōlidunt decenti habitu, manus continentes sub pallio, dextram interpectus barbamque, sinistram applicatam lateri: tum progressus in mediam natu maximus, & dogmatum eius sectæ peritissimus, differit vultu ad gravitatem composito, voce moderata, non sine magna prudentia, secus quam Oratores, aut ætatis nostræ Sophistæ, ostentatores eloquentiæ, ut quibus cordi magis
sunt

sunt exquisitæ sententiæ, diligensque & accurata harum enarratio, quæ non summis insinuat auribus, sed per auditum penetret in animum, ibique firmiter inhæreat. Reliqui omnes auscultant per summum silentium, an-nutantes oculis tantum, aut capite.

XII. *Qua communis semnei forma, & quomodo in eo etiam sacra versentur scemina.* Id commune *semneum*, in quod septimo quoque die conueniunt, septo claudetur duplici, separatis virorum & mulierum cœtibus. Nam mulieres quoq; simul auscultant ex more, duntaxat quæ institutum idem sectantur. medius autem paries à solo surgit tribus quatuorve cubitis, in modum loriculæ. superiora vsque ad tectum patent. Vnde gemina prouenit commoditas, & quod pudori sceminei sexus consulitur, & quod verba doctoris exaudiuntur facile, absque vllis obstaculis, quæ vocem eius intercipient.

XIII. *Quanta eorum temperantia, ieiuniorumq; seueritas.* Temperantiæ tanquam fundamento in anima iactæ virtutes cæteras superstruunt. Nec cibum, nec potum quisquam sumit ante solis occasum, quod sapientiæ studium luci conuenire iudicent, tenebris verò curam corporis. ideo totos dies alteri, alteri verò exiguam noctis partem tribuunt. Nonnulli ex his vix tertio quoq; die famem sentiunt, attenti magis ad disciplinarum scientiam.

tiam. nec defunt, qui prælaute accepti epulo
sapientiæ copiose præbentis sua placita, per-
durent duplum eius temporis, & vix sexto die
degustent cibum necessarium, ita iam assueti,
sicuti cicadz aere dicuntur viuere, canticis, vt
opinor solantes, in ediam, leuem facilemque
reddentibus.

XIV. De Sabbatorum celebratione. Septimū
verò diem, vt festum sacratumque, honore
dignantur eximio, quo post curam animi,
corpus quoque reficiunt: sicut iumento rela-
xantes laborem continuū.

XV. De victus ratione. In cibatu vtuntur pa-
ne simplici. sal vicem supplet obsonij: Qui
delicatiores sunt, hyssopum pro condimento
adiiciunt. Potum è fluentis hauriunt: con-
tenti placare dominas à natura mortalibus
additas, famem, sitimque: absque omnibus
lenociniis fruendo rebus, sine quibus non li-
cet viuere. Edunt igitur ne esuriant, bibunt
ne sitiant, saturitatem cauendo, vt inimicam
animo, pariter & corpori.

XVI. De ipsorum amictu. Et quoniam te-
gminis quoque duæ sunt species, vestis, te-
ctumque: de ædibus iam dixi, esse incultis, &
extemporaneas, factas ad præsentem vsum
tantummodo. In veste autem eadem appa-
ret simplicitas ad arcendos calores & frigora.
Pro pell. ceis crassa tunica in hyeme, æstate
verò exomis, aut interula linea. In vniuersum
enim

enim exercent modestiam, ut fontem veritatis, sicut est fastu mendacium prognatum autumant: Profluunt enim è mendacio variae malorum species, contra ex veritate omnium felicitatum humanarum diuinarumque copiae.

XVII. De festis quibusdam eorum conuiuio. *Sacra eorum sumptibus.*

Hi numeros in primis obseruando, post septem hebdomadas elapsas, conuentus suos instaurant: venerati non solum simplicem septenarium, sed & vim eius multiplicem. Castam enim sciunt hebdomada, & semper virginem. is dies profestus est maximae festivitatis incidentis in numerum quinquagenarium sanctissimum, & naturae gratissimum, constantem ex vi rectangularis trianguli, quod est initium generationis rerum omnium.

*Pridianus
Pentecostes.*

XVIII. Vbi verò conuenere candidati & laeti cum summa grauitate, ad signum datum à quopiam Ephemeretuta (sic huiusmodi ministros nominant) priusquam discumbant, stantes vna serie decenter, sublatiisque ad caelum manibus, atque oculis (his quoniam didicerunt spectare caelestia, illis utpote incorruptis à muneribus, & à quaestu illicito) precantur, ut Deo placeat id conuiuium.

*Sic ephemeretuta Luc. 1. 9.
8 Et Paral. 9.
Antequam
precetur.*

XIX. Absolutis precibus seniores discumbunt, ac mox alij pro cuiusque dignitate. Nec enim seniores ex annis aestimant, sed quantumlibet grandaeuos habent pro pueris, si serò institutum hoc complexi sunt. Honorem vero

Discubunt.

verò senectutis tribuunt his, qui exercuerūt se diuinitate, in hac pulcherrima, diuinaq; parte contemplatiuæ Philosophiæ.

*Essena Vir-
gines, seu
Sapientia
dis.
Vide Lipsiū
lib. de Ve-
stibulo. c. 5.
c. 13.*

XX. Adhibentur mensæ fœminæ quoque, anus pleræque, sed virgines, quibus non coacta castitas, sicut apud Græcos quædam sacrificulæ, sed sponte continentes præ amore sapientiæ, cuius studio per totam vitam contemperunt voluptates corporis: nimirum diuinæ, non mortalis prolis cupidæ, quam solæ Deo charæ animæ ex seipsis pariunt, excipientes pro semine intelligibiles patris radios, vt decreta sapientiæ contemplando percipere valeant.

*Ordo disci-
puli.*

XXI. Discubitus ita distribuitur, vt seorsim viri dextrum latus, seorsim fœminæ sinistrum teneant. Quod si quis suspicatur lectiſtèrnia, etsi non sumptuosa, certè molliuscula parari hominibus ingenuis, & Philosophiæ deditis, sciat esse regetes rudes è vili contextas materia, videlicet è papyro indigena, sic humi aggestas, vt eminendo fulciant cubitos. Remittunt enim iam paululum illam Laconicam disciplinæ duriciam: semper & vbique probantes liberalem frugalitatem, totis viribus auersando voluptatis illecebras.

*Omnes libe-
ri ac inge-
nuæ.*

XXII. In ministerio non vtuntur mancipiis. quandoquidem seruitutem cum naturâ omninò pugnare autumant. Nam ea liberos omnes genuit, sed huius legum contemnit auari-

avaritia, fontem malorum inaequalitatem ei
 praeferebat, infirmioribus necessitatem impo-
 suit, ut iussa potentiorum facerent. Cæterum
 in hoc sacro conuiuio nemo, ut dixi, seruus *Pamulatur
nisi alijs
sed ac spon-*
 adest. ministrant ingenui: & sponte quidquid
 opus est faciunt, iussa non expectando, sed
 praeueniendo alacritate voluntaria. Non e-
 nim quibuslibet ingenuis delegatur id offi-
 cium, sed habito delectu ex omni sodalitatis
 huius iuuentute, ut quisque aliquod præcla-
 rum indolis ac virtutis specimen edidit. Hi
 tanquam germani filij patribus & matribus
 libenter & certatim ministrant, communes
 eos aestimando parentes, & quidem iis parē-
 tibus, quos sanguis & natura dedit, propio-
 res atque coniunctiores. Quandoquidem re-
 ctè sentientibus virtute nihil est coniunctius.

XXIII. Discincti autem, & promissis tu-
 nicis, accedunt ad ministrandum, ut absit o-
 mnis seruilis species ab hoc conuiuio. Scio *Ministran-
tium habet
m.*
 quosdam his auditis risuros, duntaxat eos,
 qui deflenda ipsi, lamentisq; digna faciunt.

XXIV. Vinum per illos dies non præbe-
 tur, sed aqua limpidissima, cæteris frigida, ca-
 lida verò his, quibus inter seniores molliore, *Aqua po-
tan.
Mensa pura
τετραπικρανη
σαρχε των
ιναιμων.*
 commodioreque diæta opus. Mensa pura est
 à cruentis dapibus. Pro cibo panis apponitur:
 sal pro obsonio: & pro condimento interdum
 apparatus hyssopus in delicatorem gratiam.
 Quemadmodum enim sacerdotibus, ut so-

T brij

brij abstemii que sacrificent, sic istis, vt vitam eodem modo totam agant, recta præscribit ratio. Nam vinum habent pro veneno affe-
rente dementiam. Opiparis autem obsonis aiunt irritari concupiscentiam, quæ bellua est insaturabilis. Hæc sunt exordia conuiuij.

*Spirituales in
mensa epu-
la.*

XXV. Dicat aliquis. Quid tum postea-
quam conuiuis ordine suo discumbentibus
adstiterunt ministri decenter parati ad obse-
quium? nullane sequitur compotatio? Imo
silentium maius, quam antea, ita vt ne muti-
re quidem cuiquam liceat, aut respirare ve-
hementius. Proponit quispiam quæstionem
sacris litteris, aut etiam soluit ab alio propo-
sitam, nihil de solutione sollicitus. Nec enim
captat laudem argutiarum, aut eloquentiæ.
hoc tantum agit, vt rem diligentius perspi-
ciat, tum perspectam non inuideat iis, qui mi-
nus quidem perspicaces sunt: pari tamen fere
discendi cupiditate flagrant. Atque ita iste in-
moratur doctrinæ, subinde inculcans, impri-
mensque animis præclaras sententias variis
vtens repetitionibus. Nam alioqui, dum e-
ius qui solerter, & vno spiritu multa conti-
nuat, interpretationem tardior auditorum
mens assequi non valet, à tergo relinquitur,
nec satis audita percipit. Omnes vero audito-
res ad illum vnum dissidentem arrecti, in v-
no eodemque habitu permanentes, auscul-
tant: & intelligere se autu, vultuque indi-
cant:

cant: probare verò, hilaritate ac exporrectis frontibus: interdum & dubitare, hæreque moto leniter capite, summoque dextræ digito. Nec minore attentione iuniores, qui discumbentibus adstant, audiunt.

XXVI. Expositiones autem sacrarum literarum constant ex allegoriis. Nam hi viri totam legem existimant habere animalis similitudinem, quòd oratio ipsa dictionumque contextus corpus referant, animam verò sententiæ retrusiores sub velamine verborum abditi: in quibus rationalis anima egrègiè, quæ intima sunt contemplatur, tanquam in vocabulorum speculo miram sententiarum pulchritudinem conspiciens, & explicans è figurarum inuolucris: atque ita penitio-
Allegorica scripturarum interpretationes

XXVII. Vbi vero Præses visus est, rem bene tractando, satisfecisse auditorum desiderio, pl: usus propalam editur ab omnibus, ut qui ob illud, quod obscurum antea, nunc vero explicatum perspicitur, simul gaudeant. Tum ille assurgens hymnum in laudem Dei primus canit, aut recens à se compositum, aut desumptum ab aliquo vatum veterum. Me-
Post corporis animiq; cibum, quid? in prosopos.

tra enim reliquerunt ipsis Poetæ, & carmina varia genera, de quibus Iul. Sic. l. 1. Poetices

versuum trimetrorum, prosodiorum, hymnorum, paraspondeorum, parabomiorum,

T 2

italic. 9. Et aliq.

stasimorum, choricorum, strophis, polystrophis accuratè perfectorum. Præsulem mox imitantur ceteri decenti ordine, omnibus intentè, quietèque auscultantibus præterquam in fine hymni extremaque clausula. Tunc enim vniuersi vocem extollunt sine sexus discrimine.

τα ἀπὸ τῆς
λαλῆσαι καὶ
ἐφύμναι.

ἐν αἰγίῳ προ-
νάμ.

XXVIII. Absolutis hymnis singulorum, iuniores dictam paulo ante mensam efferūt, in qua ritè cibus ille sacratissimus, panis fermentatus cum sale apponitur & hyssopo ob reuerentiam sacræ mensæ dedicatæ in templi vestibulo. Nam & in ea solent proponi panes cum sale, absque condimento alio: sed panes non fermentati, & sal sine vlla mixtura. Decebat enim ea quidem, quæ simplicissima sunt & purissima optimæ sanctorum parti attribui, liturgiæ, seu ministerij præmium: alios verò similia imitari, abstinere tamen ab his panibus, vt prærogatiuam quandam habeant meliores.

Post cenam
sacra per-
vigilio.
ισοὶ πάντων
χρῆς.
ἡ γὰρ ἐκείνη καὶ
ἐξ ἀρχῆς.

XXIX. Cœnam verò sequitur sacrum pervigilium his ritibus. Vbi omnes consurrexere, duo chori fiunt in medio cœnaculi, alter virorum, alter foeminarum. cuique suus dux & præfectus deligitur, honore præstantissimus & canendi peritia. Deinde cantant hymnos in laudem Dei compositos, variis metrorum, carminumque generibus, nunc partim quidem simul consonantes, partim

anti-

antiphonis seu alternis concentibus cum decoro manuum gestu modulantes, & saltantes, & diuino correpti numine. Tunc enim prosodia, tunc stasima, & strophas, quas res vsusque postulat, & antistrophos faciunt. Deinde postquam uterque chorus seorsim expleuit se his deliciis, quasi qui in bacchar' onibus meracum amoris diuini hausissent, permiscuntur; & ex duobus choris vnus fit, qui imitationem contineat illius olim instituti in rubri sinus littore propter admiranda illic facta prodigia. Mare siquidem Deo iubente alteris salutem, alteris perniciem extremam attulit.

XXX. Producta usque matutinum hac commensatione honestissima, neque grauati crapula, neque nictantes sed excitatiores, quam cum venirent ad conuiuium, verso ad auroram vultu; totoque corpore quam primum solem orientem aspiciunt, felicem diem & veritatem, perspicacemque mentis aciem sibi comprecantur. atque ita precationibus absolutis, ad suum quisque semineum socedit, & ad negociationem, culturamque consuetæ philosophiæ.

XXXI. Concludit demum Philo sic: Hactenus de Therapeutis, qui naturæ contemplationem salutant, & in hac, anima que sola toti viuunt, cæli & mundi ciues, patri conditorique rerum, propter suam virtutem, verè cõmendatissimi, quæ illius amicitiam ipsis

T 3 concii-

*Post perni-
gitationem
preces in
aurora.
πρὸς τὴν ἰω
ταίης.*

conciliauit, præmium bonitatis maxime proprium. cum hoc proposuisset omni fortunæ prosperitate melius esse, ad ipsumque felicitatis apicem ac fastigium pertingere.

CAPVT XVII.

An Esseni fuerint Christiani?

Fuisse Christianos *negant* Nouatores pæne omnes, sed præcipui, Magdeburgenses quidem centuria 1. lib. 2. cap. 3. Iunius contra Bellarminum libro 2. de Monachis cap. 5. Iosephus Scaliger in 2. editione de emendatione temporum bis. primò quidem in Prolegomenis, deinde libro 6. Qui verò ad veterum sententias adhærescunt, prout æquum, libentius, Christianos illos *aiunt* fuisse, vt Matthæus Galenus lib. de origine Monastices, Baronius Tomo 1. Bellarminus loco citato, Gretserus Apologia 1. & 2. pro vita B. Patris nostri Ignatij. Vt autem explicatior, limpidiorque per obscuræ quæstionis huius eluceat veritas, triplicis adhibenda distinctionis fax. Primò enim Esseni vel sunt, vti dictum hætenus, Practici vel Theoretici. Deinde, vel considerantur ante sacram Christi Domini & Apostolorum prædicationem, vel post. Tertio denique vel secundum Philonis, vel secundum Iosephi propositas antea imagines iidem spectantur Esseni. Aio igitur tria.

*Distinctio
triplex.*

1.

2.

3.

*Conclusio
triplex.*

I. *Esseni Practici*, ante CHRISTI Domini,
sancto-

sanctorumq; Apostolorum prædicationem, fuerunt, uti suprà probatum: & tamen tam prout à Philone, quam prout à Iosepho describuntur; *non fuerunt Christiani*: possetque de Theoreticis à solo Philone depictis idem dici, si qui tunc fuissent. Patet ex ipsa verborum vi, dummodo proprio & usitato more, *Christianorum* nomen accipiat, non illo, quo omnes, qui vera vnquam in Deum fide prædicti fuerunt, Christiani quandoque appellantur, de quo lib. i. hist. Eusebius cap. 4. Priusquam enim sacrum populis Euangelium CHRISTVS Saluator, & Apostoli enunciant, Christianorum neque disciplina, neque nomen erat.

II. *Essenorum Practicorum*, qui apud Iosephum ac Philonem, ut antea constitutum, iidem sunt; *Post Christi Domini & Apostolorum prædicationem, plurimi quidem salutarem CHRISTI Domini fidem amplexi fuerunt, non tamen omnes*. Prior pars mihi ipso Pentecostes die Actorum 2. videtur confirmata maximè. Posterior verò probatur. Eam enim primò testatur citati alia occasione antea Philastrius, Nilus, & Suidas: deinde Iosephus lib. 2. Capt. c. 12. dum ait, *in Iudaico contra Romanos bello, Essenorum multos exquisitis cruciatis suppliciis*, prout suprà citatum num. 48. Huic enim bello, quod Christi Domini nefariè à Iudæis occisi pœna diuina erat; nec operam ullam de-

dere Christiani, neque eius inuoluti calamitatibus ac cædibus fuere, vti testatur S. Epiphanius hæresi 29. & 30. Eusebius lib. 3. hist. c. 5. dum, ipsius CHRISTI Domini monitos oraculo, ex Iudæa cum alio, tum verò Pellam maximè commigrasse illos narrat. Ante hoc bellum tamen ab aliis exagitatos, vexatosq; Essenos, perspicuum ex Philone, qui bello illo prior fuit. *Tertio*, ipse, à quo fere disputationis huius initium; Eusebius, Practicos istos semper ad Iudæos reuocat, In citato siquidem præparationis Euangelicæ octauo libro, de Mosaicæ legis ac populi præstantia & virtute differens, exempli testimoniique causâ, Essenos istos inducit, & clarè τὸ πᾶν ἰουδαίων ἱδιῶν, totam Iudæorum gentem, in partes duas diuidit: vnâ, quæ ex communi ac vulgari legum καὶ ἡ πᾶσι δόξαν ἀκzeptarū præscripto vivebat: alterâ, quæ sublimiorem philosophiam, ac eorum, quæ in legibus καὶ ἡ δόξαν significantur, contemplationem sectabatur. Et de hac parte subiicit. ὡς ἔστι τὸ φερεσσόφων ἰουδαίων ἱδιῶν, Et addit horum & apud exteros quam plurimos viuendi rationem in summa admiratione fuisse: & ex domesticis, ait, Iudæorum scriptoribus cum alij, tum verò duo omnium facile principes Iosephus & Philo, Essenorū istorum gloriam ab obliuione vindicarunt. Quarto deniq; cum ex Philonis Apologia ea, quæ suprà iam promisi, promere vult idem Eusebius,

bus, istam ipse adhibet prographen, Περὶ τῆς βίον ἀρετῆς τῶν Ἰουδαίων τὸ παλαιὸν φιλοσοφῶντων. ubi non solum illud, *apud Iudæos*, sed & hoc, *antiquitus*, notandum. Ex altero autem de probi viri libertate alterum prolaturus testimonium, de iisdem, de quibus in prographie superiore locutus erat, loqui adhuc Philonem monet dicens: ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς. Et de Theoreticis nullum eo quidem libro citat encomium idem Eusebius,

III. *Theoretici Esseni videntur omnes Christiani fuisse.* Hoc enim *primò* asseuerant vetustissimi, optimique auctores, Eusebius lib. 2. hist. c. 15. 16. 17. Et Epist. ad Marinum apud Cedrenum, S. Epiphanius hæresi 29. D. Hieronymus li. de script. Ecclesiast. in S. Marco & Philone bis, Cassianus lib. 2. hist. c. 5, Sozomenus li. 1. cap. 12. V. Beda Præfat. in S. Marcum, Niceph. lib. 2. c. 15. Deinde huiuscemodi Essenorum fuisse ante CHRISTI Domini euangelismum aliquos, nullus omnino vel testatur, vel innuit, neque Philo, neque Iosephus: licet cum practicis habuerint hi communia nō pauca, ut ex amborum patet institutis, *Tertio*, Iosephus quando de practicis Essenis agit, diligenter monet li. 2. c. 12. fuisse ipsos *genere Iudæos*. Non satis erat dixisse, tria esse apud Iudæos Philosophorum genera, Phariseos, Sadducæos, Essenos? Aut si satis hoc non erat, cur non pariter Phariseos & Sadducæos ge-

nere Iudæos dixit? Cur de Essenis, quorum ingressus erat descriptionem, id præcipue notavit, nisi ut ab Theoreticis disiungeret Essenis, quorum plurimi genere Iudæi non erant?

4.

Quartò, cum verò Theoreticorum eorundem genus tam excellens, tam eximium, tam cæleste ac beatum esset, ut ex Philonis ante posita cōclusionē didicimus; cum summam Iudaicæ genti laudem apud omnes conciliare posset, cumque in Essenorum mentionem & deprædicationem toties ipse, ut suprà vidimus, incurrat vel procurrat potius idem Iosephus libenter, cur de istis ne verbum quidem unquam? cur ne diuisionem quidem Essenorum hanc attigit, ut alij essent *practici*, alij *theoretici*? Falsissimum enim est, quod ab Iunio capite suprà indicato, num. 29. scribitur, duo ista Essenorum genera *ἡσυχαστικῶν*, & *ἡσυχαστικῶν* Iosepho distingui. Nusquā id Iosephus fecit: sed eos tantum, quorum disciplinam explicat, quique, ut suprà ostensum, *μετὰ καὶ ἡσυχαστικῶν* erant; in *cælibes* & *coniuges* partitur, non in *cænobios*, & *monobios*.

5.

Quintò, ipse autem Philo, cum sicuti apud Persas erant Magi, apud Indos Gymnosophistæ, dixit in lib. *de probi viri libertate*, apud Iudæos esse Essenos, ingenti virtutis omnis studio florentes, cur Practicorum tantummodo meminit? cur eorum solummodo disciplinam laudavit? An non ad comparationem cum cæte-

rarum

rarum gentium aut sapientibus, aut præstantibus hominibus, & ad totum eius libri de vera probi viri libertate argumentum spectabat Theoreticorum descriptio, aut certè mētio? Nam si quis eum idcirco illic hos reticuisse dicat, quia eorum laudibus integrum librū alium dicare volebat, videbitur is quidem aliquid dicere, ad rem tamen reuera nihil dixerit. Si quando enim accadat, ut duo rei alicuius genera, quæ ad idem alioquin argumentum spectent; velint boni auctores diuidere, vnumque tantummodo in vno loco, alterum in altero explicare, solent id in priore loco monere, causamque, cur distrahere genera illa velint, aut indicare, aut subindicare. Nam foret alias importunissima illa distractio, parumque ordinis, bonæque scriptionis, & methodi peritus haberetur, qui secus faceret, auctor. At Philo, quem, ob doctrinam, & eloquentiam, Platonem alterum veteri elogio, dilaudatum nouimus; Theoreticos Essenos, qui omnium maxime liberi erant; in libro *de probi viri libertate*, neque oratione depingit, neque vel vno duntaxat verbulo adumbrat, neque sibi, alio eos loco a libro depingere, aut delineare, constitutum syllaba vlla significat: sed solos describit Prædicos: solorum socialem vitam agentium laude contentus est. quia nimirum cum illum *de libertate* librū scriberet, Theoreticos, & Monazontas istos nondum norat,

*Supra l. 3.
c. 12.*

multo minus plenis eorum laudes tibiis decantare cogitabat; sed postea, cum eos nosset, eorumque virtutem suspexisset ac admasset; librum iis totum dicare voluit. Et quia de Essenis in illo *de libertate* libro iā disseruerat, nuncque de aliis præter eam, quæ in illius descriptione fuerat; opinionem disserere vellet, fecit quod homini prudenti & docto suadebat methodus, ut initio libri posterioris, genus Essæorum duas in partes iam tribueret, in *Præcticos* nimirum, ac *Theoreticos*; seque diceret de prioribus in libro, quem prius scripserat, disseruisse, de posterioribus, in posteriore isto *de vita contemplatiua* libro, dicturum. Quod ni fecisset, nulla neque posterioris libri huius cum priore foret connexio, neque vlla ipsi scriptori excusatio, cur, contra omnem methodi rationem, partes tam coniunctas, tam eidem argumento idoneas dissiperasset ac diuulsisset. cum, ut infra dicam, iustissimam aliam excusationem afferre noller; se de Iudæis nimirum antea dixisse, ad Christianos nunc Essenos, sibi antea ignotos aggredi, *Sexto*, illud etiam minimè contemnendum, quod in libro, quo *pro Iudæis* apologiā complexus est Philo idem, siue hunc antequam Theoreticos Essæos nosset, scripserit, siue post (neque enim cum ille non extet, id aliunde possum statuere) eorum solummodo Essæorum, qui actioni magis, quam contempla-

6.

templationi sese dedissent, laudatione contentus est. quia Theoretici neque Iudæi religionem iam erant, neque, quoad magnam eorum partem, genere. *Septimò*, Practici Essentiam à Iosepho, quam à Philone in Syria & Palæstina, Iudææque collocantur, neque alibi visquam. eademque est Plinij & Solini sententia, prout superius omnia hæc monstrata. De Theoreticis verò contrà Philo sic, Πολλαχὺ δ' οἰκουμενὸς ἐστὶ τὸ ἔθνος. Id est, *In multis terrarum orbis regionibus genus hoc Essæorum est*, hoc inquam Theoreticorum, non Practicorum alterum, quod solis Syriæ, Iudææque terminis circumscriptum alias in oras sese, nisi fama fortassis, & aliqua Gentilium quorundam, de quibus in Zamolxide dictum, imitatione nihil omnino diffuderat. Istud verò Theoreticorum genus, dum sacerrimum, faustissimumque CHRISTI Domini Evangelium longè lateque spargi, & in omnem terram Apostolorum exire sonus cœpit, vnà ilico longè lateque sparsum exiit: ipsi inquam Essæi *μορφωτές*, contemplationisque cultores in quâ plurimas oras, ac gentes confestim prolati ac dilatati sunt. In Iudæa, Palæstina & Syria, vbi prima Christianorum Ecclesia; fuerunt: in Ægypto, & quidem, vt ait Philo, κατ' ἐκείνην τὴν ὁμιλίαν τῶν νόμων, id est, per omnes ac singulas partes, ac praefecturas, quæ olim, vt libro 17. Strabo explicat, *Nomi* vocabantur; extite-

titerunt: in Græciam penetrarunt: barbaras etiam nationes peruaferunt. Subiungit enim Philo: ἴδει γὰρ ἀγαθὸν τελεῖν μεταχειρῆν καὶ τὴν ἑλλάδα, καὶ τὴν Βάρβαρον id est, oportebat enim boni perfecti participem fieri, & Græciam, & ipsam Barbaram regionem. Atque hoc argumentum non

in Catal.

8.

Eusebius tantum, sed & sanctus notauit in suo Philone Hieronymus, cum de illo dicit: *Non solum eos ibi (in Ægypto apud Alexandriam) sed & in multis quoque prouinciis esse memorans.*

9.

Octauò, Practicorum numerus ab eodem utroque, Philone ac Iosepho, pænè definitur, qui quater millesimo proximus fuerit. Theoreticorum verò neque numerus ullus initur, neque paulò quatuor millibus maior innuitur. cum in Ægypti partibus omnibus, & quidem propter Alexandriam, tam multi fuerint, itemque in aliis mundi partibus, Græcis, & Barbaris, uti iam iam dictum. Nondò, exortam verò hanc Essæorum istorum disciplinam suo tēpore, index ipse Philo dum apud Eusebium l. b. 2. historiæ c. 17. ait, ὅν (τὸ νόμο-
δεῖαι ἀόρατον νῦν) ἡγεῖσθαι ἀγαθῶν καὶ ἡ ἀπνοικία αὐτῶν θεωρεῖν id est *Quem* (scilicet diuinæ legis semotum ab aspectu sensum) *cœpit eximie ipsa hæc religio, seu ista hæc diuini cultus ratio, cōtemplari.* Si Essæorum istorum secta esset, illa uetus & apud Iudæos iam vulgata, quomodo nunc diceret, *cœpit contemplari, non autem scet contemplari, aut certè simpliciter contemplatur?*

sur? sed & obseruandum nomen, quo Essenorum eorundem sectam in citatis verbis vocat Philo: ἡ Ἐρησκήα scilicet. Hoc enim nomē ipsa fere, vt ita loquar, summa colendi numinis genera significat, non particulares quoslibet in aliquo genere modos ac ritus. Est enim verbi causa, ἡ Ἰσραηλιτικὴ Ἐρησκήα, Act. 26. v. 5. ἡ χριστιανή, vel vt cap. 17. lib. 2. ab Eusebio vocatur, ἡ καὶ τὸ εὐαγγέλιον Ἐρησκήα. ipsæ verò Iudæorum sectæ tres, etsi pluribus à Iosepho, aliisq; nominibus appellentur, nunquam tamen, quod quidē satis meminerim; Ἐρησκήαι tres dicuntur. Atque hinc apparet, quā in mentiendo audax Iunius sit, qui cum à Bellarmino dictum esset, Philonem loqui de disciplina illius tempore exorta: *Hoc, inquit loco citato num. 31. ne minimo quidē apice ex verbis Philonis confirmari potest.* Estne apex paruus, & non sublimis potius, illustrisque columna, illud ἡγεῖα? Sed priore, inquit, libro ANTIQVITATEM Essenorum sectæ disertis verbis affirmavit, etiam aliorum Philosophorum comparatione. Rectè hoc quidem de antiquitate contra Drusium, qui Iudæos Essenos antiquos non vult, dixit Iunius: sed non contra nouam Christianorum Essenorum lucem, quæ primos, Philonianis temporibus, radios in Ægypto aliisque mundi plagis fundere cœcepit. Nam in priore libro Philoni de Practicis, non de Theoreticis Essenis habetur oratio, vti repetitum

hactē-

L. 3. c. 16.

10.

11.

12.

hactenus non semel. Indico attamen, in huius
 argumenti noni principio, me consulid
 dixisse, citata Philonis verba legi apud Euse-
 bium. Nam in Parisiensi Philonis Græco exē-
 plari legitur eo fere modo, quem suprà ver-
 tebat Interpres: nempe, *ὅτι ὁ (ἀρετῶν νόμος) ἡ-
 ξάλο ἡ λογικὴ ψυχὴ διαφερόντως τὰ οἰκεία θεωρεῖν.*
 Et in iis quidem verbis non est ipsa ἡ θεωρητικὴ
 dictio: altera tamen illa præcipua ἡ ἡξάλο, id est,
 cæpit, permanet. *Decimò*, dixit idem Philo an-
 tea, sacras Practicorum Essenorum ædes vo-
 cari *Synagogas*; quæ sanè Iudæorum, ut ex Eu-
 angeliiis constat; propriæ sunt. Essenis verò
 Theoreticis, quos Christianos cum veteri-
 bus assero, nunquam *Synagogas*, sed sancta
 pietatisque ac gravitatis plena *Semina* tribuit,
 prout loco suo antè vidimus. *Vndecimò*, nomē
 etiam istorū iam inde à primis Ecclesiæ Chri-
 stianæ primordiis ad posteros dimanavit.
 Ipsos igitur Christianos fuisse verisimile est.
 Nam Areopagita c. 6. Eccles. Hierarchiæ, &
 in epistola, quam scribit *Γαίῳ θεοκρατῇ*. Vn-
 de ἡ ἀσκητικὸν βίον in Trullano Canone XLIII
 vertit vetus Interpres *vitam therapeuticam*. Sic
 ἡ μοναζήτων, nomen est Monachorum, &
 τὰ μοναστήρια, Lutheranis Calvinianisque in-
 gratis omnibus, etiamnum supersunt. *Duode-
 cimò*, eorum item ad posteros dimanasse in-
 stituta, testis visitata olim apud Christianos
 rerum omnium abdicatio, vitæque commu-
 nis so-

nis societas Act. 1. & 4. sacra constituta, quæ agape olim etiam vocata sunt: perniciosa, non subitæ alicuius periculi causâ, ut illa, de quibus in Iudith c. 6. q. 6. dixi, sed flata & ordinata, quorum apud nos in sanctorum quorundam dierum prædians, quos *Vigilias* vocamus; vestigium. Quid *ieiunia* illa in Quadragesima, totaque ante Pascha severitas? Quid *hymni*, eorumque modulatio, &, ut ex ipso Philone vocat Eusebius, τὰ ἀκροτελεύτια? Adiungunt alij castitatem perpetuam, Iudaici templi, cruentorumque sacrificiorum omissionem, preces orientem versus conceptas, aliaque similia, quibus ob alia, quæ adhuc dicenda, supersedeo: meque ad ea, quæ contra sententiam istam obiici aut solent, aut possunt, confero.

CAPUT XVIII.

Argumentorum, quibus à Christianorum numero extirbari videantur Esseni, dissolutio.

Sua videtur confirmare, qui, quæ his adversa, infirmat. In hac autem de Essenorum Christianismo questione occurrunt, quæ Christianos illos non fuisse arguant, octo potissimum.

PRIMUM est: Nulla Christi Domini ac Saluatoris, nulla Evangelij, aut Christiana-

Argumenta 2.

I.

V

tum

Ref.

rum id genus rerum in Philonis de Theoreticis Essenis narratione mentio. Respondeo Philonem, homo cum esset, humanitatisque plurimum haberet, sancti etiam Petri, *in cuius congressum*, Romæ, Claudij tempore, *venerat*, uti refert l. b. 2. hist. c. 16. Eusebius, *cuiusque* ut in Catalogo ait S. Hieronymus, *amicitiam habuerat*; sermonibus captus nonnihil fuisset, admiratum quidem, propensaque benevolentia persecutum admirabilem Essenorum istorum, qui Christiani; virtutem. Cum tamen Iudæus esset, in eoque, in quo natus erat, de nasci etiam statuisset, Iudaismo, vel ab ea saltem, perfidia, quod tantæ apud Iudæos auctoritatis vir esset; palam discedere noller; voluisse data operâ; silentio CHRISTVM Dominum, eius Evangelium, sacramenta, & similia, inuoluere: sicque scripsisse, ut, cum neque Christianos, neque Iudæos diceret, ob nominis tamen, rituumque nonnullorum, de quibus in obiectione secunda; similitudinem, Iudæis Iudæi putarentur: ob cætera omnia Christianis Christiani agnoscerentur: ob utraque, Gentilibus utrilibet viderentur. Si enim Christianos illos iudicarent, veritati, & suo erga istos amoris datum hoc ille voluit: Si Iudæos, opinionem Gentilium non immutatam optauit, qui sæpe à Christianis Iudæos non distinguebant; suæque gentis gloriæ totum id concessum percipuit. S. Hieronymus

nymus lib. de script. in S. Marco; Philo disertissimus Iudaorum, videns Alexandria primam Ecclesiam adhuc iudaizantem, quasi in laudem gentis suae librum super eorum conuersatione scripsit. Si autem CHRISTI Domini sacraeque fidei nostrae mysteria nominasset, fecisset quidem quod faciendum fuit, viri boni officium: sed suam ipsius in perfidia contumaciam damnalet, sui que populi Philosophis, quos omnium optimos ac præstâtissimos haberi volebat, Christianos anteposuisse Philosophos. Neutrum ei gratum, neutrum philautia, vanæque laudis sinebat amor. At veritatem libri principio spondet. Spondet quidem, sed ita, ut se illorum, de quibus commentatur, laudibus additurum nihil dicat, non autem detracturum aliquid. Quam tamen detractiorem honesta velat excusatione, quod illorum omni eloquentia esset virtus maior. Sed Eusebius lib. 7. hist. c. 15. *Ἐσθλὸν τὸν ἱστορικὸν πᾶσαν ἀπογλωττῶν*, id est, totam disciplinam expositam ait. Verum istud πᾶσαν seu tota sumendum commode, quoad præcipua morum ipsorum capita, non quoad eorum fidem, aut singula instituta. Quia verò ut Senecam, de quo meo in Paulo dixi alias: sic & Philonem Christianum factum suspicantur interdum nonnulli ascribam ex eo loco, ubi eum antea laudauit, S. Augustini verba. Conatus est, ait, aliqua interpretari, non ad Christum intelligendum, in quem

Num. 62.
lib. 12. contra
Favstū
non c. 39.

non crediderat; sed ut inde magis appareret, quantum interfit, utrum ad CHRISTVM referas omnia, propter quem verè sic dicta sunt: an præter illum quasilibet coniecturas quolibet mentis acuminè persequarè. Et postea: Ut enim quiddam eiusdem Philonis commemorem, arcam diluuij secundum rationem humani corporis fabricatam volens intelligi, tanquam membratim omnia pertractabat. Cui subtilissimè numerorum etiam regulas consulenti, congruenter occurrebant omnia, quæ ad intelligendum CHRISTVM nihil impedirent. quoniam in corpore humano etiam ille humani generis Saluator apparuit: nec tamen cogerent, quod corpus humanum est utique, & hominum cæterorum. At ubi ventum est ad ostium, quod in arca latere factum est, omnis humani ingenij coniectura defecit. Ut tamen aliquid diceret, inferiores corporis partes, per quas vrina & simus egerantur, illo ostio significari ausus est credere, ausus & dicere, ausus & scribere. Non mirum si ostio non inuento sic errauit. Quod si ad CHRISTVM transisset, ablato velamine, sacramenta Ecclesie manantia ex latere hominis illius inuenisset; nam quia prædictum est: erunt duo in carne vna; propterea in arca quedam ibi ad CHRISTVM, quedam verò ad Ecclesiam referuntur, quod totum CHRISTVS est. Sic & in cæteris interpretationibus figurarum, per vniuersum textum Diuina Scriptura licet considerare, & cõparare sensus eorum, qui CHRISTVM ibi intelligunt: & eorum, qui præter CHRISTVM ad alia qualibet

bet ea detorquere conantur. Hæc S. Augustinus.

ALTERVM argumentum; Iudaicas isti cæremonias obſeruabant, *sabbata* ſcilicet, ac *sabbatorum sabbata*, id eſt, *Pentecoſtas*, ſine dies quinquageſimos. Reſpondeo, ſolitos primorum Chriſtianorum, qui è ludæis præſertim ad fidem acceſſerant; non paucos, Iudaicas adhuc cæremonias nonnullas retinere. Sic enim Timotheum circumcidit D. Paulus Act. 16. v. 3. Nazarorum ipſemet votum vouebat, cuiusq; cauſâ, inſonſam gerebat cæſariem, quam, ſub temporalis illius voti finē, in Cenchreïſtoſondit Act. 18. verſ. 18. Sic S. Iacobus, Eſſæorum Chriſtianorum princeps, ipſi D. Paulo; *Vides, ait Act. 21. v. 20. frater, quot millia ſunt in Iudæis, qui crediderunt, & omnes amulatores ſunt legis, Hoc ergo fac, quod tibi dicimus, ſunt nobis viri quatuor votum habentes ſuper ſe. His aſſumptis ſanctifica te cum illis, & impende in illis, vt radant capita.* Et Apoſtolo paruit Apoſtolus. Nam verſu 26. *Paulus aſſumptis viris, poſtridie purificatus cum illis intrauit in templum, annuncians expletionem dicam purificatiois, donec offeratur pro vnoquoque vobis oratio.* Et ſic S. Hieronymus paulo ante dicitur, *Eccleſiâ Alexandrinam & Philonem viſam Iudaicam antem.* Eusebius lib. citato c. 16. Eſſenōs iſtos ait, *Ἰουδαίων τινες οὗτοι ἦσαν οἱ καλεῖσθαι ὁμοτιμῶντες ἑαυτοὺς.* Poſſet tamen aliquis non malè ſuſpicari, Philonem Iudaica phraſi Chriſtianorum

2.

Reſp

rum *sabbata*, id est, dies *Dominicos*, & *quadragintadiale ieiunium*, quod à quinquagesima plerique inchoarunt olim, & *vigilias Christianas*, & sacram *Pentecosten* descripsisse. idq; c. 17. indicat Eusebius, *Philoniana ieiunia*, & *Pentecosten* referens ad eas exercitationes, αὐτῶν ἡ σωτηρία πάντων ἐστὶν ἀσκήσις καὶ ὁργάνη κληρώσεων, προσχαῖς τε καὶ δεύων λόγων ἐκτελεῖν σιώδαμεν. Atque isto modo euanescent *Iunia* *na* de *Essenorum* superstitionibus omnia loco indicato num. 32. & *Scaligeriana* de *sabbatis* in *prolegom.* de *emend. temporum*, & de *baptismatibus* lib. 6. quanquam & de his alia responsio est. Philo enim τὸν ἡμεροβαστισμὸν *Theoreticis* nunquam ascribit, multò minus *Iosephus*, qui, vt suprà dixi, de solis tractauit *Practicis*. Et verò si vtrisque; vterque illum attribuisset, non esset idcirco accipiendus quotidianus ille baptismus eo modo, quo eum vsurpabant, qui ab eo dicti sunt hæretici *heremobaptiste*, prout è *S. Epiphanio* lib. 1. hæresi 17. & in *Epist. ad Acacium* & *Paulum* manifestum: sed eo modo, quo à *Iudæis* in quotidianis, votiuisque purificationibus, & à *D. Paulo* *Act. 21. vers. 26.* adhibitus est. Vnde & ineptè *Iunius* num. 36. falsoque ait, *Essenos* istos contemplatores, *Maria lacus* ideo accolat fuisse, vt lotionum suarum commoditatem haberent, *Philo-ne* & *Epiphanio auctoribus*. At causam, cur lacū illū accolerent, eā neuter affert, sed hac penitus

tus omiffa, caufas alias à Philone ipfo antea
audiuimus. præfertim cum, vt dixi, lotiones
hifce nullas ille tribuat. Ineptiffimè Scaliger. L3. c. 16.

Quia, inquit, erant ἡμετέρας πίστεως noui baptisμi In Proleg.
auctores Donatistis fuerunt.

TERTIVM arg. Theoreticos Essenos ipse
Philo initio libri de vita contemplatiua fuisse
Iudæos ait. Asserunt id quidē eum aiere Sca-
liger in Prolegom. & Iunius na. 28. *Quod, ait il-*
le, Christiani nō essent, sed merè Esseni. Statim ini-
tio libri ostendit Philo. Iste verò, ne, vt Scaliger,
falsum simpliciter affirmaret, sic argumenta-
tur. Egerat in priore libro Philo de Iudæis Essenis.
Ergo & alterum Essæbrum genus, quod initio libri
posterioris se dicit Philo expositurum, Iudaicum est.
Sed negatur consecutio: resque hæc tota su-
prà declarata.

QUARTVM arg. Sunt in Philone nonnul-
la, quæ maiorem Essæorum istorum præ se
ferunt vetustatem, quam vt à CHRISTI Do-
minis, vel Apostolorum euangelismo eorum
duci possit initium. Nam primo dicuntur πα-
τερον φιλοσοφίαν ἀλληγοῦντες. Quæ verò pa-
tria & auita philosophia, nisi Iudaica? Secun-
do, οἱ δὲ αὐτοῖς καὶ συγγράμματα παλαιῶν ἀνδρῶν, οἱ
διαφέροντες αὐτῶν ἀρχαῖς ἡρώωνοι πολλὰ μνημεῖα
τῶν τοῖς ἀλληγορούμενοις ἰδίαις ἀπέλιπον. Qui vete-
res illi, quorum apud hos commentarij, nisi
priorum sæculorum Iudæi & Esseni? Existi-
mat quidem c. 17. li. 2. hist. Eusebius, esse Apo-

**La resp. ar-
guta, L.**

ſolos, Euangelistas, & Prophetas. Horum enim allegoricas explicationes ab illis factas esse, cuiusmodi à S. Paulo in Episto. ad Hebræos, aliisque nonnullis editas videmus. Sed obſunt duo. Vnum, quòd Apostoli & Euangelistæ non erant Philonis ævo veteres, qui cū S. Petro collocutus est, qui S. Marcum vidit, vt ſuprà dictū. Alterum, quòd illi, qui Commentarios illos ſcripſerunt, non veteres modo, ſed & ſectæ huius duces & conditores dicuntur, itemque monumentorum plurium elucubratores, ita vt ſi, veterum nomine, *Prophetas* intelligere velimus, Eſſenos iſtos propheticiſſiſſe ſæculis fateri debeamus: ſi *Apoſtolos & Euangelistas*, ab his iſtis plurima per allegorias elucubrata ſtatuerè oporteat. Vbi verò ea ſunt? quis cuiſcemodi legit, vidit, audiuit? Iam *tertiò* apud hos Eſſeos eiſdem ſectæ dicuntur femine *δὲ ἀπαρτίστες* fuiſſe, *ὅν τι πλεονάζει παρὰ τὸν νόμον*. Quomodo autem Philonis tempore potuerunt eſſe virgines ad ſenſes, ſi virginitatis propositum, ante ſalutiferam CHRISTI Domini paſſionem, non ſuſcepſiſſent? Nam ab illa, vſque ad Imperatoris Claudij annum primum, ne totum quidem decennium eſt. Adice nunc quos voles annos, dum poſtea librum iſtum ſcripſerit Philo, & memento eum, vt ſuprà dixi, dicique Baronius tomo 1. Philonē feliciffimo CHRISTI Domini ortu, ſi non priorem, haud multo ſanè

30 sanè posteriorem fuisse. Quomodo igitur
 illæ virgines *vetulae*? Si hoc vrg nitatis institutum
 cœperunt ante CHRISTI Domini passionem; Ergo hoc iam Essenorum genus ante
 31 fuit. Respondeo ad *primum*, patriam Philo-
 sophiam esse Iudaicam; eam videlicet, quæ
 in Mose ac Prophetis continetur, cuius præ-
 cipuum caput Lucæ c. 24. Emaunipis expo-
 32 suit discipulis Dominus. Ad *alterum*, veteres
 illi Commentarij, sunt scripta veterum Essen-
 33 norum, qui licet Practici essent, possunt quor-
 dammodo Theoreticorum ἀρχαῖοι seu au-
 ctiores vocari. Nam istiusmodi libros fuisse apud
 illos etiam Practicos, monstrat Iosephus.
 Et si Elias & Elisæus rectè nostrorum quan-
 doque Monachorum conditores appellantur, ut
 ex S. Hieronymo nuper audiimus; cur
 Esseni veteres posteriorum istorum Duces
 vocari non queant? Hinc S. Hieronymus ad
 Eustoichium, cum cœnobitas describeret; *Ta-
 les, inquit, Philo Platonici sermonis imitator, tales
 Iosephus Græcus Liuius in secunda Iudaica captiui-
 tatis historia refert.* Retum omnium imperfec-
 ta sunt principia. Perfectionē attulit CHRIS-
 TUS Saluator, eamque vita & verbo sacri
 34 expresserunt Apostoli. Possent tamen etiam
 per ἀρχαῖοις intelligi eorum *præcipui, præsides,
 antistites.* Ad *tertium*, virgines hæc *vetulae* ex earum
 35 videntur numero fuisse, quæ aut Essenorum
 Practicorum instituto veteri, aut aliq-
 36

quodam pio, fortassis etiam ciuili, consilio, nuptias distulerant: postea verò audita sacre virginittis cominendatione, quam CHRISTVS potissimum Dominus instituit, Apostoli propagarunt; perpetuum tueri cœlibatum statuerunt.

5. QVINTVM argumentum: S. Hieronymus ad Eustachium, prout paulò ante citatus est, non distinguit Philonis ac Iosephi Essenos. *Resp.* Respondeo loquitur generatim. Dictum est autem suprâ, quosdam Philonianos eosdem cum Iosephinis esse. Deinde S. Hieronymus, nihil aliud ait, quam quos vterque ille stylo expressit Essenos, esse cœnobitis nostris similes, non omnino eosdem.

6. SEXTVM arg. Dominationem esse contra naturam, neque ferendam arbitrantur Essæi Theoretici. At falsum hoc dogma est, cum *Resp.* omnis potestas à Deo sit Rom. 13. Respondeo, Dominationem ab iis repudiari non quamlibet, sed veterem illam apud Gentiles acerbissimam, quæ in mancipiorum & operam & vitam indignè, omninoque, vt ita loquar, tyrannicè grassabatur, vt ex ipsis ante citatis verbis potest intelligi, & ex libro, *Quod omnis probus liber*, ex libro contra Flaccum, & ex libro de legatione ad Caium. Qui ex animo, inquit, reiecerat omnem clementiam, & iura cõtemnebat omnia. Cum enim suam libidinem pro lege haberi postularet, abrogabat quidquid vsquam legum

legum erat vt superuacaneum. Nostrates autem non solum inter seruos, verum etiam inter vilissima censebantur mancipia, loco principis, nacti Domini- num. Importunum ac eibumque huiuscemodi dominatum qui exercet, dicitur 1. Pet. 5. ἡταρωμένοι. & Ierem. 7. ac 22. ἡ ταδωα σέκου.

SEPTIMUM argumentum: Eisdem fuisse 7.
 Practicos, de quibus Iosephus; & Th. oreticos, de quibus Philo; probari videtur posse.
Primo, quia vtrique se ad orientem solem precabundi conuertunt. Præterea, vtrique a sacrificiis abstinebant, ideoque templi aditu prohibebantur. Adhuc, vtrique perpetuam castitatem colebant, excepto vno Practicorum genere, de quo supra. Resp. 1.
 Respondeo *primo*, posse concedi vtrisque fuisse ista communia. 1.
 Sicque ex Philone clara illius ad solem precationis expositio haberetur, cum in principio docet, *Solem, aliasque creaturas ab impiis adorari, non ab hostis seu sanctis istis.* rursusque cum in libri fine modum illum se ad fidus illud conuertendi tradit. Haberet etiam in Essenis practicis quoddam veluti testimonium de carnalibus veteris legis sacrificiis: ea scilicet non tanti fuisse, vt necessario suscipienda essent omnibus: iis etiam multo præstantiora esse spiritualia sacrificia. Quo spectauit illa de mandatorum optimo quæstio à Scribis & Phariseis Christo Domino proposita Matth. 22. v. 36. Mar. 12. v. 28. vbi & CHRISTI ipse de Dei,

de Dei, proximique dilectione sententiam approbat, qui interrogat Scriba dicens ver, 33. *Maius est omnibus holocaustis, & sacrificiis; eiusque approbationem valde probat, laudatque IESVS Dominus ac Saluator noster, qui verlu 34. videns quod sapienter respondisset, dixit illi. Non es longè à regno Dei. Quo etiam spectat illud ex Osee 6. versu 6. Misericordiam volo & non sacrificium. Matth 9. v. 13. & c. 12. v. 7. Et hanc videtur etiam tetigisse causam Iosephus, cum eos sacrificia non fecisse ait, *Ἐπεὶ οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀγῶναι*, id est, non propter varietatem purificationum, sed propter excellentiam sanctificationum, spiritalium scilicet sacrificiorum. Solet enim libenter Iosephus præstantiam aliquam cognatis huic *Ἐπεὶ οὐκ ἔστιν* nomini vocabulis efferre. Ideoque hunc Iosephi locum vertit vetus Interpres: *sacra in templo non faciunt, quod sanctioribus utantur caeremoniis*. Et hinc verisimile est, natum Pythagoreum de miribus, & exanguibus victimis dogma, cum Pythagoreos Essenis fuisse consimiles patefecerit antea Iosephus. Cui omnino adiungendus epistola sexta S. Ambrosius, dum ait: *Pythagoricum mandatum in aliquorum scriptis prædicari inuenimus, quo illi discipulos suos communem atque vfatam populo præhibuerit ingredi viam. Nam cum ex populo Iudeorum (ut plerique arbitrantur) genus duxerit, eicius disciplina deriuauit etiam magisterij præcepta meri-**

meritoq; magnus apud Philosophos habitus, æqualem, ut aiunt, vix reperit. Hæc S. Ambrosius, qui etiam addit, sacras eum scripturas legisse. Sed ne Dei templum, aut alia sacrificia viderentur Esseni contemnere, mittebant ad templum ipsum dona seu *ἀναδνήματα*, ut ait Iosephus. Si dicas, cur è templo igitur, ut idem ibidem refert Iosephus, excluderentur? Obscurius id mihi quidem, quam ut liquidò possim causam edicere: suspicor tamen ex eo factum, quòd licet non contemnerent, contemnere tamen viderentur. Vnde & sapientiorum plerique vsitata in templo sacrificia offerebant, neque spiritalia omittebant, ut B. Virgo Luc. 2. & 3. Haberetur denique hinc perpetuæ castitatis præclara, ex antiquitate apud Israëlitas, laudatio: quæ videtur probationis etiam aliquid mutuari ex Pythagoreorum apud Getas & Dacos cœlibatu, de quo libro 7. Straboni disputatio est. Respondeo secundo, *primum & tertium* videri ex dictis, utrorumque Essenorum commune: *secundum* verò ad Practicos eos tantum pertinere, qui in Iudæa erant. Nam de hisce sacrificiis, temploque Hierosolymitano, à Philone in Theoréticis nihil proditum.

OCTAVVM ac vltimum argumentum est, à Philone in principio libri de virtutibus, seu de legatione ad Caium, totam Iudæorum Israëlitarumve gentem vocari, τὸ Ἰσραὴλινὸν γένος.

At

Resp.

At liber, in quo de Theoreticis agitur Essenis, non ~~de~~ ^{de} ~~βίη~~ ^{de} ~~de~~ ^{de} tantum, sed & ~~de~~ ^{de} ~~in~~ ⁱⁿ ~~in~~ ⁱⁿ inscribitur. Respondeo *primò*, pium honestumque nomen libenter ab auctore isto Iudaicæ, quam honoratissimam cupiebat, genti ascribi, ob causam in argumenti primi solutione indicatam. Fieri *deinde* potest, ut Iudæos eo in libro *intra* ^{intra} ~~intra~~ ^{intra} appellet, quòd Imperatori Caio supplices facti essent.

CAPVT XIX.

De nonnullis aliis circa Essenos quaestiuiculis.

Possant de Christianis Essenis nonnullæ adhuc excitari quaestiuicula.

Quaest. 1.

PRIMA: Cum Practici Theoreticis Essenis priores fuerint, & hi Christiani, illi Iudæi,

Resp.

cur vetus Essenorum nomen cum his communicatum? Respondeo, quia à Practicis Essenis quam plurimi Christiani ac Theoretici facti sunt. Euseb. lib. 2. hist. c. 17. Baron. tom. 1. Præterea verò, quia multa ex illorum disciplina retinebant, ac perfectione maiore ornabant Theoretici. Demum, quia vtrilli ob sanctitatem, sic multo magis hi Hasidæi vocari poterant. ideoque & ob summam sanctitatis opinionem, morumque non paruum similitudinem Essæi etiam vulgo vocati. quam ad rem faciebat apud imperitiores aliquid Iessæ,

Ieffæ, IESVQ; nominum affinitas, vnde Ieffæ, vt ait S. Epiphanius.

ALTERA QVÆST. Theoreticorum istorū *Quæst. 1. Resp.*
auctor quis? Alium equidem non censuerim
auctorem, quam CHRISTVM Dominum &
Spiritus sanctum. à quo vita hæc Hieroso-
lymæ inter Christianos instituta Act. 2. 4. &
21. in h. l. que principem, vt suprâ tetigi, locum
tenebat S. Iacobus Apostolus, cui soli ad tem-
plum introitus, propter eximiam sanctitatis
famam, patebat, vt apud Eusebium lib. 2. cap.
23. narrat Egesippus, cum Essenis aliis, Iudæi
licet essent; omnis ad illud præcluderetur a-
ditus.

TERTIA QVÆSTIVNEVLA: Fueruntne *Quæst. 4. Resp.*
Esseni cœlicolæ? Duplicem habet cœlicolæ
vox significantiam. Aut enim qui cœlos in-
colit, aut qui colit seu veneratur & adorat;
cœlicola vocatur. Priore modo senior apud *Aug. c. 1. l. 10. de Civ. En. 2. c. 6.*
Poetam dixit Anchises:

Me si cœlicola voluissent ducere vitam

Has mihi seruassent sedes.

Et apud eundem rursus:

————— *Berecynthia mater*

Lata Deum partu, centum complexa nepotes

Omnes cœlicolæ, omnes supera astra tenentes. *Apud Hen- ri. Canis. tom 4. Ant. vocatur ab Ermenoldo Diacono, beatissimus cœlicola. Posteriori modo suprâ, libro primo, in ido-*

in idololatrarum fecem cœlicolas retrusi, & quidem merito. Scimus enim quàm saepe, quàm vehementer, ac iuste in scripturis diuinis arguantur, qui reginam celi, militiamq; celi, id est, Lunam, Solem, aliasque stellas adorant. Et hoc modo censent aliqui cœlicos isti Iustiniano Codice accipiendos, dum dicitur: Iudaïs, & cœlicolis, & maioribus eorum, & Patriarchis volumus intimari, quod si quis post hanc legem, aliquem, qui eorum feralem fugerit sectam, & ad Dei cultum respexerit; saxis, aut alio furoris genere (quod nunc fieri cognouimus) ausus fuerit attentare, mox flammis dandus est, & cum omnibus suis participibus concremandus. Iterumque postea: Cœlicolarum nomen inauditum, quodammodo nouum crimen superstitionis vindicauit. Hi nisi ad Dei cultum, venerationemque Christianam conuersi fuerint, his legibus, quibus hereticos precipimus astringi, se quoque noluerint astringendos. Aedificia autem eorum, quæ nescio cuius noui dogmatis conuentus habent, Ecclesiis vindicentur. Certum enim est, quidquid à fide Christianorum discrepat, legi Christiana esse contrarium. Eademque in Theodosiano leguntur Codice. Sed Reuerendissimus & Illustrissimus BARONIVS à Christianis apostatas fuisse arbitratur. Mentio, ait, de cœlicolis est apud S. Augustinum, in epistola ad Eleusium & alios, ubi hac ad finem habet: Iam enim miseramus ad Maiorem Cœlicolarum, quem audieramus noui apud eos baptismi institutorem

Ierem. 7. &

44.

4. Reg. 17.

21. & 23.

Ierem. 19.

Sophon. 1.

C. de Iudaïs

& cœlicolis.

l. 3. & 12.

De heret.

l. 43.

Tom. 5. an-

no Domini

408.

torum

torem instituisse, & multos illo sacrilegio seduxisse,
 vt cum illo quantum ipsius temporis patiebantur
 angustia aliquid loqueremur. *hæc* ipse ibi: an autem
 alibi de iisdem Cœlicolis agat, non memini. Existi-
 maui aliquando hos fuisse Gentiles in Africa, sic di-
 ctos à cultu Cœlestis idoli Carthagine positi, de quo
 pluribus superius actum est. Sed quod (ex sententia
 S. Augustini) iidem etiam baptizarentur, Chri-
 stianitatem præstulisse visi sunt. Verum & quod
 vult alia eiusdem Imperatoris sanctio, hos cogendos
 ad Christianitatem seruandam, argumento plane
 est, fuisse Christianos, apostatarum tamen nomine
 censendos potius, quam hereticorum. Quod item
 tam in Codice Theodosiano, quam Iustiniano, nō
 sub titulo de Hereticis, sed de Iudæis ponantur Cœ-
 licolæ; constat eos minime fuisse ex Christianis hæ-
 reticos, sed apostatas. Igitur quantum colligere fas
 est ex dicta Honorij sanctione ad Iouinum Præfectū
 Prætorio data, illos apparet appellatos esse Cœlico-
 las, qui ex Christiana fide transirent ad Iudaismū;
 ita tamen, quod cum scirent Iudaicum nomen abo-
 minabile cunctis esse, non Iudæi sed Cœlicola dici
 potius voluerint, nec sub Iudæorum degerent Pa-
 triarchis, sed alijs sibi propositis magistratibus, quos
 Maiores nominabant, vt ex S. Augustino apparet,
 nec non rescripto Constantini ad Euagriū. Ad
 quæstionem igitur accedendo; Essenorum, ait
 Iosephus Scaliger, alij κοινότοιοι, alij μονάζοντες *In proleg.*
 fuerunt. Sed illorum non videtur secta diuturna
 fuisse. Ast ἡ κοινότοια, aut eorum non dissimilium

Synagoga fuerunt ad tempora Iuſtiniani. Sunt enim qui Cœlicolæ vocantur. Nam & nomen id indicat, Cœlicolæ enim ſunt Angeli. Ita vocari volebant propter ſanctum & cœleſte, vt ipsis videbatur, vita inſtitutum. In perueteri Gloſſario Latino arabico Cœlicolæ malach, id eſt, Angelus. Quibus in verbis quæro ab ipſo Scaligero velitne Cœlicolas iſtos fuiſſe Chriſtianos, an non? Si Chriſtianos; iam dat, quod & alibi & eo ipſo loco ſemper negat, Eſſenos fuiſſe Chriſtianos. Si non Chriſtianos velit, eſt quod Baronianiſ reſpondeat argumentis. Nam ſanè hos à Iudæis diſtinguunt, & quaſi ſacro initiatos baptiſmate ad Chriſtianam cogi Eccleſiam magni illi volunt Imperatores de iſſique quaſi Chriſtianis loquitur S. Auguſtinus. Deinde verò nulla omnino ratione probat Eſſenos in cœlicolis ponendos. Nam ſi qua eſſet eius ratio, eſſet iſta:

Omnes Angeli ſunt cœlicolæ.

Eſſeni ſunt Angeli, Ergo.

Vel potius:

Quicumq; ſe dicunt Angelos, iidem ſe dicunt Cœlicolas.

Sed Eſſeni ſe dicunt Angelos. Ergo.

At in utroque ſyllogiſmo negatur aſſumptio. quæ ab illo ne tenuiter quidem probatur. Si diceret eos ob vitæ puritatem & caſtimoniâ, à quibuſdam, æliciuēs & incolæ vocatos, nō negarem. quia ita diſertè ipſos appellat Philo-

Sed

*In fine libri
de Vita con-
temp.*

Sed hoc neque vitiosum, neque inuidiosum.
cum de Astrologis cecinerit Fastorū scriptor.

l. l. Fast.

Felices anima, quibus hac cognoscere primis

Inq̃ domos superas scandere cura fuit.

Credibile est illos positis vitiisq̃ iociisq̃.

Altiushumanis exeruisse caput.

Quin suo ipsius libro suum illum Homerum
præfixit Scaliger, qui heroicis de ipso canat
versibus:

Gentili ascendit quondam super athera scala

Admissus Iouis arcanis Diuūm genus isto

Scaliger. & magni dispexit lumina mundi

Et sedes superūm, & mortalibus inuia regna.

Quidni ergo possint isto modo cœlicolæ vo-
cari Esseni? sed non sunt neque posterioris
generis, qui vel diuinum cœlo cultum adhi-
beant, vel à sancta Christianorum disciplina
desciuerint Cœlicolæ: neque ad prius etiam
genus seiplos cum arrogantia & fastu aggre-
gant. quod vnum tamen vult Scaliger. Iam
verò fuerunt quidem hæretici veteres, qui
Angeli dicerentur. sed cum eius nominis
causastres afferat S. Epiphanius, nullam sibi
tamen compertam ait, & illos posteaquā ex-
orti fuissent, ilicò euaniuisse testatur, cumq̃
securus S. Augustinus. Sed video quid specta-
rit Scaliger. Voluit per Essenorū latus, Reli-
giosos petere ac vulnerare Christianos. quos,
vri de Essenis dictum; dolet interdum à Pa-
tribus angelicæ vitæ consortes pronunciari.

lib. 2. hæres.

so.

hæres. 39.

*Ser. 2. Hac
est gener.*

*Hierom. Pla-
tus lib. 2. de
bono statu
Relig. c. 10.*

Quis enim, ait S. Bernardus, cœlibem illam vitã, calestem, & Angelicam dicere vereatur? Sed vt hu- ius, adeoque Nouatorum aliorum, etiam in quæstionibus, quæ fidei iugulum proximè nõ petunt, superbia, sui ipsorum admiratio, veterum contemptio appareat, nunc tandem Aristarchica quædam eorum in hac Essenorum inquisitione iudicia proferre animus est. Ergo ipse Scaliger in Prolegomenis de emend. temporum: Quæ à Philone, ait, de Essenis narrantur, satis leuitatis damnant Eusebium, & reliquos veteres, qui Eusebium secuti, idem hario- lati sunt.

Ibidem. Eusebii de Essenis puerile deliramen- tum est.

Lib. 6. Essenos fuisse Christianos Eusebius ha- riolatus est ex Philone.

Ibidem. Vide quid accidit, vbi auctoritas an- teuertit veritati. Quicunq; enim illa legebant, non dubitabant esse vera, quia auctore Eusebio.

Ibidem. Respondere volumus, veteres illos sum- mos viros, cum de incunabulis Christiani verba fa- ciunt, multa à veritate aliena pronunciaffe.

Iunius loco citato adhuc impudentius nu. 26. In hac historia Essenorum applicatione, quem- admodum & in aliis non paucis, Eusebius deceptus est: quem qui post secuti sunt, à veritate historia aberrarunt. Non temere iam olim homines docti in Eusebio plus iudicij desiderauerunt, & legendis scriptis illius adhiberi à quouis iubent.

Et

Et nu. 27. Nempe Epiphanius, in tenebris pal-
 pans Eusebium ducem secutus est à veritatis filo ab-
 errantem. Et profecto cum illum Epiphani locum
 lego, satis mirari nequeo hominis inscientiam, &
 in lingua interpretatione, & in veritate histo-
 ria: adeo multis aduersus vtramque modis peccat
 in illo vnica capite de Nazraïs. homo fuit, cuius
 pietatem amo, infirmitatem humanam fero, erro-
 rem (ita me Deus amet) dissimulaturus essem, nisi
 hoc officium mihi extorqueret veritas. Num. 28.
 Eusebius non admodum iudicio valuit. Num. 32.
 Hæc boni patres facile animaduertissent, si Philo-
 nem potius visum fuisset cōsulere quam Eusebii au-
 ctoritati concedere. quasi verò D. Hieronymus,
 vt de aliis taceam; Philonem non consulue-
 rit. Rursum, nu. 36. Nempe Epiphanius, qui Syre
 aliquid sciuit, indulgit coniecturis ex affinitate vo-
 cum, & quod inde coniectatus est, a quo liberius af-
 firmavit. En, quanta in hisce Nouatoribus ar-
 rogantia! supercilium, & fastus quantus! Sa-
 nè sic loquuntur, sic veteres contemnunt, Pa-
 tresque despiciunt. quasi certissimè, clarissi-
 meque ipsos erroris conuicissent: quæ verò
 ipsi afferunt & pronunciant, mera essent Si-
 byllæ oracula. O superbiam! sed ista quidem
 de tribus Iudæorum sectis, quæ dicerem, ha-
 bui. Ocasione[m] scriptionis dedit Drusus:
 causam, veritatis amor, & Lectorum quo-
 rundam vtilitas. Eademque faciunt, vt sicu-
 bi, quod hominis est, lapsus sum, aut minus

firmiter certè gradu lapsui, aliorum libenter, ipsius etiam Drusij; monitiones vel obiurgationes auditurus sim. de quo Drusio superest, quod dicam, vnum.

CAPVT XX.

An hæreticus Io. Drusius?

Pag. 707.

*Hæretici
crimen ac
nomen gra-
uissimum.
In Vita Pa-
trum §. 10.*

QUod generatim de Iudæorum sectis tribus disputaui suprâ, fuissentne, hodierno loquendi modo, in hæreticis habendæ, id de I. Drusio nunc dispiciendum. Cum enim eum in Machabæis meis laudare, quòd præter hæreticorum aliorum morem, à conui-
ciis, acerbique stili felle abstineret aliquantulum: illibenter tamen à me legi fatebar ingenuè, *quia esset hæreticus*. Pupugit eum hoc. Nec miror. Licet enim hodie vulgaris, magna tamen nota est: infame nomen, quod ab ullo, etiam Hasidæo, vix ferendum. Fuit spectatissimæ olim virtutis in sanctis eremi cultoribus Agatho. Eius demissionem & patientiâ, ut explorarent quidam, varia ei obiectarunt crimina, superbiam, libidinem, maledictionem, tandem verò etiam hæresin. Et ad alia quidem annuebat demissè ac patienter omnia, quamuis essent ea falsissima: sed audito hæreseos nomine: *Licet, ait, multis aliis peccatis obnoxius, tamen hæreticus penitus non sum. Absit hoc ab anima mea*. Causam verò interrogatus respon-

respondit cū alia, tū verò ista: CHRISTVS
 passus est pro nobis, relinqūens nobis exemplum, vt
 sequamur vestigia eius. Oportet igitur, vt cuncta
 aduersa cum humilitate sustineamus. Sermonem
 autem, quo me hæreticum dixistis, non potui susti-
 nere, & valde abominatus sum. quia hæresis sepa-
 ratio à Deo est. Hæreticus enim separatur à Deo vi-
 uo, & vero, & coniungitur Diabolo & Angelis e-
 ius. Alienatus enim à CHRISTO iam non habet
 Deum, quem exoret pro peccatis suis, quia ex omni
 parte periit. Ac sanè S. Gregorius non temere *Lib. 9. Epi-*
 isto quenquam nomine afficiendum docet. *Ho. 39.*

Sunt, ait, multi fidelium, qui imperito zelo suc-
 cenduntur, & sæpe dum quosdam quasi hæreticos
 insequuntur, hæreses faciunt. Non enim, ait S. Au- *Præf. lib. de*
 gustinus, omnis error hæresis est: quamuis omnis *hæres.*

hæresis, quæ in vitio ponitur, nisi errore aliqua hæ- *Initio libri*
 resis esse non possit. Et alibi: Non vnum atq; idem *de vitio cred.*
 est hæreticus & credens hæreticis homo. quandoqui- *& Epist.*
 dem hæreticus est, vt mea fert opinio, qui alicuius *162.*

temporalis commodi, & maxime gloria, principa-
 tusq; sui gratia, falsas ac nouas opiniones vel gignit,
 vel sequitur. Ille autem, qui huiusmodi hominibus
 credit, homo est imaginatione quadam veritatis ac
 pietatis illusus. Rectè igitur Drusi facis, quod
 hæretici nomen horreas: & culpa non vaca-
 rim ego, si Catholicus cum esses, hæreticum
 appellarem. At verò vsitatum, vt quos turpifi-
 cat ista hæreseos labes maximè, ij omnium
 minimè tales velint haberi. Quid, ait S. Hie-

*Hæretici
 esse volunt,
 & non vo-
 cari.*

*In Apol.
adu. Ruffi.
Lib. 2. con-
tra Cresco-
niū Gram.
c. 3. 4. 7. 8.*

ronymus, loquar de hæreticis, qui, licet foris sint, tamen se nominant Christianos? Tui non dissimilis Grammaticus Cresconius perægrè ab S. Augustino se vocatum hæreticum ferebat, ut idem testis est S. Pater. Et hisce diebus, cum in extrema libelli tui confutatione versarer, obtulit mihi Lutherani cuiusdam Prædicantis contra me libellum vir quidam pius, do-

Pag. 4. C. 5. ctus, & amicus. In eo stomachatur Lutheranus ille, Lutherum dici hæreticum, velletq; id probari. *Quod si, ait, Lutherum nostrum, hæreticum dicere volueris, doce prius, quid morbidi, praviq; sapiat vterque sacrosancta scriptura code:* quasi actum agere semper oporteat. Iudicauit Ecclesia Christiana, & per aspectabile suum in terris caput, Pontificem Romanum: & per œcumenicam generalem Synodum Tridentinam, Lutherum & Calvinum hæreticos esse: itemque ipsorum dogmata. Num igitur quodcumque hi, vel horum asseclæ, qui doctiores & contumaciores sunt, hæretici vocantur, necessum semper est, hæreticos illos conquisitis argumentis comprobare? Legebam tuum, Drusi, libellum ipso S. Michaelis die, & veniebat in mentem illius quod sancto ipsi Michaeli à Iosue dictum *In Iosua c. 5.* alio quodam scripti loco, *Noster es, an aduersariorum?* Dic igitur, sodes, Catholicus es, an non? Catholicum quem dicam, hosti: antiquæ scilicet fidei, & Romanæ illius obediencie homi-

hominem, quæ, Apostolo teste, in vniuersum mundum sparsa & diuulgata est. Dic igitur aperte ac rotundè, non tergiversando, nihil fringultiendo, *noster es, an aduersariorum?* Si noster libentissimè quod scripsi, reuoco. Sin Lutheranus, aut poti⁹ Calvinianus es, vti hoc pridem didici, & paulò post monstrabo; cur nomen tuum calumniam censes? *Quare*, vt D. Augustini, contra nominatū antea Grammaticum, verba retineam, *te dici non vis hereticū?* Cur non potius esse te, quam vocari doles? Cur Caluini Magistri, dogmatumque prauam electionem non vel tandem corrigis? Sed vt esse te, quem vocaui, hæreticū monstrem, argumenta, quibus te non esse probatum vis; persequar. Sic enim vna veluti eademque manu. & meum illud stabiliam & tua disiciam: quæ quidem tria potissimum comperio.

PRIMUM est: *Vt hæreticus quis sit, duo requiruntur. Primum, vt erret in fundamentis fidei: inde vt errorem suum pertinacius tueatur. Tenuis mea scientia versatur tota circa Grammaticam & historiam. Dogmata fidei aliis me doctioribus tractanda relinquo. In historia nulla hæresis: multo minus in Grammatica. De pertinacia tibi assentior Drusi. de qua iterum in argumento tuo ages tertio. In errore autem circa fidei fundamenta, videris mihi anguem nescio quem tegere. Nam fidei fundamenta quæ appellas?*

Rom. 1. 6 & 8.
& c. 16. 6.
19.

lib. 2. c. 4.

Argumenta
tria Drusij.
I.
Pag. 21. 22.

Resp.

pellas? An omnia, circa quæ tanquam obiectum & materiam versatur fides? an quæ in his tantum præcipua? Si *priore* modo appellas, perobscure profecto, neque satis Grammaticè Grammaticus loqueris. Quis enim omnia, ex quibus ædificium constat, fundamentorum nomine nominat? Si omnia quæ sub fidem cadunt, fidei fundamenta sunt, ij qui ad spiritualis ædificij constructionem spectant parietes, ipsæq; adeo tecta, fundamenta vocabuntur. Si *posteriore* modo fundamenta vocas, non erit iudicio tuo hæreticus, qui in aliquo eorum, quæ ad fidei materiã spectant, modo id è magnis & præcipuis quibusdam capitibus non sit; errabit pertinaciter. Quid ais Drusi? Vel hic ipse tuus error, si contumaciam habeat adiunctam, hæresis est. Qui offendit in vno, factus est omnium reus. S. Augustinus: Qui in Ecclesia, inquit, CHRISTI morbidum aliquid, prauumque (non morbida, prauaque vel præcipua) sapiunt, si correpti, vt sanum, rectumque sapiant, resistunt contumaciter, suaque pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici fiunt, & foras exeuntes habentur in exercentibus inimicis. S. Athanasius in Symbolo, quod non à Catholicis modo, sed à Lutheranis & Caluanianis etiam, vt in illud aliàs probaui, recipitur; Quicumque, ait, vult saluus esse, ante omnia opus est, teneat CATHOLICAM fidem. Quam

Hæreticus est, qui quodcumq; fidei caput pertinaciter negat, siue magnum, siue paruum: si quid paruum.
Iacob. 2. 2.
10.
lib 18. Cin.
c. 51.

lib de S.
Ath. Symb.

nisi

*uisti quisque INTEGRAM, INVIOLATAMQUE
 seruauerit, absque dubio in aeternum peribit.* Neque
 verò cum tuam in Latina, Græca, & Hebræa
 Grammatica peritiam considero, quin po-
 steriorem fundamentorum notionem sequa-
 re, vllum mihi dubium. Nam quæ aliqua in
 re præcipua sunt, ea solent illius *capita & fun-
 damenta* nuncupari. sicque à nobis prima
 Christianæ fidei *capita & articuli* appellari cō-
 sueuerunt. Sic à Iudæis vocantur עֲבֻרִים
 & עֲקָרִים, prout libell⁹ de Iudaicæ fidei fun-
 damentis explicat. adeo vt phrasis apud Rab-
 binos vsitata sit בְּלֵל וְעֶקֶר pro vniuerso &
præcipuo, & בְּלֵל עֶקֶר pro omni *præcipua re*.
 quin. verò impij & athei ab iisdem dicuntur
 כַּפְרִין בְּעֶקֶר, vt habet in Psalmum XII.
 Chaldæus Thargum, & in suo *Thisbi Elias Le-
 uita*. Sed *in historia nulla hæresis est*. Imo si quis
 Patriarcharum, Moysis, Aaronis, Iosue, Da-
 uidis, aliorū historias negaret: si CHRISTVM
 IESVM Cæsaris Augusti tempore natum, Cy-
 rino Præside censum, Tiberio imperante. Pi-
 latoque Iudææ Procuratore, cruci suffixum
 inficiaretur, hæreticus esset. In aliis verò hi-
 storiis nonne, nostrò etiam æuo, hæretica
 plura inserunt Carion, Funccius, Sleidanus?
 Pergit Drusius: *Multo minus in Grammatica hæ-
 resis est*. Si Grammatica orationis tantum par-
 tibus, nominum verborumque declinatio-
 nibus, emendatè loquendi ac scribendi præ-
 ceptioni-

*In historia
 esse potest
 hæresis.*

pag. 22.
*E Gram-
 matica po-
 test gigni
 hæresis.*

ceptionibus, ipsis etiam Poetarum, Oratorumque interpretationibus contenta esset, ab hæresi foret utique inimmunis. Neque enim ad hæresin pertinet, an dicas aut scribas *Hesaios, Hæsidaeos*, neque an hos etiam Phariseos arbitrere. Ne metue Drusi. ob ista, & consimilia, non est quisquam hæreticus: sed quando sese ad factarum etiam litterarum explanationem Grammatica surrigit, quidni sensum illarum deprauare, alienas opiniones inuehere, inuectasque propugnare ac propagare possit? Et qui hoc in genere familiam

Epist. 57. erat. de laudib. Athan.

Epist. de decr. Nic.

Syn. lib. de

Syn. Arim.

& Sel.

D. Basil. e-

pisto. ad Dec. ancil.

D. Amb. 3.

de fide.

Theod. l. 1.

hist. c. 12. 13.

In Colloq.

Montpelg.

fol. 47.

Lib. 10. Ci-

uit c. 23.

Lib. 4. hist.

c. 17.

ducūt modo? Nonne Grammatici Melancthon, Beza, Castellio, similes? Ipsa vocabulorum explicatio quantas grauissimis in rebus offuderit olim tenebras, declarat apud S. Hieronymum, & Nazianzenum *ἡ ὑπόστασις*, apud S. Athanasium & alios *τὸ ὁμοούσιον*: hæ item perexiguæ apud S. Basilium libro contra Eunomiū particulæ, *ἐν τῷ δόγματι*, in & per. Quid Catholica transsubstantiatio, & Lutherana, uti quidem Bezæ loqui placuit; consubstantiatio? Liberis, ait S. Augustinus, verbis loquuntur Philosophi: nec in rebus ad intelligendum difficillimis, offensionem religiosarum aurium pertimescunt. Nobis autem ad certam regulam loqui fas est. S. Basilius apud Theodoretum, Qui sunt, ait, in sacris litteris educati, ne vnā quidem syllabam diuinorum dogmatum prodi sinunt: sed pro istorum defensione, si opus sit, nullum non mor-

vis genus libenter amplectantur. Potest igitur & in ea, quæ rerum, & in ea, quæ verborum custos est, disciplina hæresis existere.

ALTEREM: *Tantummodo ex libris meis me no-*
uit Serrarius. Quid in iis non orthodoxum? Aut, si
quid est, quare me non admonet de eo Serrarius?
 Notavi sanè tuis in libris aliquando *ἐπεὶ δὲ*
ξα, prauaque nonnulla: ex iisque in alienis
 te castris extra sanctam CATHOLICAM ver-
 sari, facile cognoui. Sed quia neque libellos
 tuos omnes vnquam habui: neq; ex iis, quos
 aliquando habui, ad manum iam habeo,
 praua illa tua recensere sola è memoria, non
 conabor: & falli te potius dicam, dum è tuis
 tantummodo libris mihi te notum ais. Nam
 & mihi cum iis, qui te de facie norunt, ser-
 mo fuit: & ex aliorum etiam libris te noui,
 Bezz præsertim. cui præclarus iste mos, vt in
 suis Testamenti noui annotationibus, eos,
 qui eiisdem secum in erroribus opinionis
 laudet; cæteros siue Catholicos, siue hæreti-
 cos egregiè vituperet. Nam vt de Iesuitis, Ca-
 tholicisque aliis taceam; *Sebastianus*, ait, *Ca-*
stellio nulla erat in his rebus doctrina, nulloq; iudi-
cio præditus. Illyricus ille Sophista infelicis memoria
non minus ineptè quam impudenter. Et alibi: *Exe-*
cranda memoria Illyricus, Ecclesiæ pestis. *Erasmū*
 verò, quia velut amphibion in religione fuis-
 se animal videtur, modo quidem tollit lau-
 dibus, modo vituperationibus abiicit. *Cogor,*
ait,

Beza in
quibusdam
laudandis &
vituperan-
dis mos.

In Matth.
6. n. 16. Praef.
ad Reginā
Angl.
Hebr. 9.

n. 20.
Matth. 26.
n. 15.

Præf. acad. ait, quod ad ipsam locorum collationem attinet nonnullam in Erasmo maiorem attentionem desiderare. quæ in re ab ipso non semel & in Græcis & in Latinis Theologis citandis peccatum fuisse animaduerti. Et: Non erat, quod Erasmus (dicam enim quod res est) aperte veritati repugnaret, vñ hunc locum (Philipp. 2. v. 6.) quo vix alius est ad refellendas omnes aduersus CHRISTI personam hæreses illustrior, pro virili obscuraret. Rursus: *Proleg. in Apocal.* Erasmi adeo varium mihi videtur in hoc (de Apocalypsi) argumento, vñ in multis aliis iudicium, *Matt. 3. n. 7.* vñ quid statuerit non facile iudicare possis. At de *13. & 26. n. 20.* sectæ lux hominibus quid? Mercerus pia memoria: Noster Tremellius, & doctissimus Hebræus Emanuel Tremellius beata memoria. Noster Franc. *Act. 6. n. 9.* & c. 13. n. 20. Iunius doctissimus vir: felicitis memoria. Vadianus: *Act. 7. nu. 2.* Iunius doctissimus vir: felicitis memoria. Vadianus: *Act. 13. n. 20.* vir beata memoria, & meus superiorib. annis in hac *Gal. 1. nu. 7.* Ecclesia Collega Beroaldus: Meus Collega Bertramus: Casaubonus meus in hac schola (Geneuensi) *Act. 6. nu. 7.* collega: fidus CHRISTI seruus, & beata memoria *Matth. 14. n. 25.* D. Ambrosius Blaurerus: Magnus ille Iosephus Scalliger, amicissimus meus, homo à recondita doctrina, & tum ingenij acumine, tum indefatigabili diligentia nunquam satis laudatus. Iam arrige aures, Drusi. Catholicus es? Configet te maledictis Beza. Lutheranus, aut alius diuertentis à Caluino sectæ? Tutus ab eo non es. Sed Caluinianus es? O te beatum! Laudum enim tuarum præconem Bezam nactus es. Io. Drusius homo in his perscrutandis eruditus, & summè dili-

diligens. Et alibi: Io. Drufius, saepe à me, & quidem In Matr. 10. meritò in his libris appellatus. Vides igitur quomodo non ex tuis tantùmmodo libris te norim Matr. 10. c. 14. n. 25.

Drusi. Quid loca & scholæ in quibus vel didicisti, vel docuisti, docesq; hæctenus? Quid illi, quos scriptis tuis laudas, quibus illa dedicas? Quid tuus iste de Hasideis libellus? Quid phrætes, quibus Genebrardum Catholicum reiicis? grauißimum Theologum Caluinum, Danæum, & alios (cū quibus abs te veluti candida cum coruis columba iungitur Bellarminus) nominas? Caluiniianos Prædicantes, ad quos duplex tibi præfatio; Theologos eximios; *fidosq;* CHRISTI seruos indigitas? nonne Caluiniani mephitin pectoris indicant omnia? Quod verò addis, *si quid est non orthodoxum, quare me non admonet de eo Serrarius?* In promptu causa est. Non sum ego generalis omnium admonitor. Ecclesia te satis admonet. Qui eam Matth. 18. non audit, est sicut Ethnicus & Publicanus.

TERTIVM: Pertinacia facit hæreticū, non simplex error. Nam humanum est errare. Humanam autem à me nihil alienum scio. Monitus non ero pertinax, nec vnquā fui. Olim professus sum, quod nunc iterum repeto, me mea omnia subiicere iudicio Ecclesie. Quoad præeritum tempus, cum, quæ tua doctrina est; Ecclesie vocem à Caluino, nouitiusq; opinionibus omnibus te auocantis nescire hæctenus non potueris, à pertinacia excusari qui possis, non video. Nam quod Ecclesia

clesia iudicio subiicis omnia, videris quidē bene modesteq; loqui: sed cū easdem voces quemlibet hæreticū & Lutheranum & Calvinianū, & Anabaptistam, & Schvvenckfeldianum vsurpare noris, eo ipso te nō Catholicum prodis, quod nō clarē ac perspicuē indicaris, quā Ecclesiam intelligeres. Licet enim reuera ea tantū vna vera sit: cæteræ omnes nō CHRISTI Ecclesiæ, sed Satanæ Synagogæ sint: at tamen quia illam sibi veram vendicant sectæ omnes; absque vllis verborum inuolucris & ambagibus, dicendum tibi fuit, quod ego pro meipso libens volensque profiteor, mea omnia subiicere iudicio Ecclesiæ sanctæ, Catholica, Apostolica, ac Romana. Quoad futurum verò tempus, omnino fac Drusi, vt quod verbo hic asseris, re præstes: pertinax ne amplius sis. Hodie si vocem eius (Dei per sponsam suam te monentis) audieris, noli obdurare

Ecclesiastici cor tuum. Cor durum male habebit in nouissimo: & qui amat periculum, in illo peribit. Cassianus

lib. 1. de incarnatione. c. 4.

loco cit.

dum ab hæresi ad Catholicam fidem conuersum narrat Leporium: PRIMVM, ait, est, errorem non incurrere: SECVNDVM: bene repudiare. Et qui capitis huius initio laudatus fuit, non nomine magis quam re Agatho: Si, ait, conuersus fuerit hæreticus ad veram & Catholicam sanctæ Ecclesiæ fidem, suscipitur à bono & pio Salvatore nostro IESV CHRISTO, & coniungitur Deo vero Creatori ac Salvatore nostro CHRISTO.

Quod

Quod tibi Io. Drusi, aliisque à Catholicæ veritatis via errantibus omnibus ex animo precor, ut sit

GLORIA PATRI ET FILIO, ET
SPIRITUI SANCTO: SICUT ERAT
IN PRINCIPIO, ET NUNC ET
SEMPER, ET IN SÆCV-
LA SÆCVLORVM
AMEN.

F I N I S.

Y

RERVM

I N D E X.

C.		niciosum	275.282
C Oelicola	9.319.320	Cornarij error	105
321		Crista apud Dacos, homi-	
Caiani	7.11	nes cœlibes & sacri	201
Carcasneus Sadducaus	Cuthai		11.153
161		D.	
Caraim Iudai Scriptura-		D Elphon	129
rij	9.13.148.158	Docēdi potestatem	
Carthago	32	publicam Iudais dabat	
Cathedra Moysis, Matth.		Pontifex	77
cap. XXIII. quid signi-		Doctores Iudai steterins-	
ficet	72.76	ne inter docendum, an	
Super ea sedētes Phari-		federint	72
saī audiēdi 96. & seq.		Dositheus Samaritanus	
Chalcophita	8	6.16.141.142	
Chammath	249	Dosithei	7.8.12.228
Christi Domini potestas		corporum resurrectio-	
in docendo, Matr. VII.		nem fatebantur	156
quid 78. de eo tacet		Drusius. vide Io. Dr.	
Philō	307	E.	
Christiani ab excidio Hi-		E Cclesiā Christi sen-	
eropolymitano liberati		sim surgente, cecici-	
erant	295	dit sensim Moysis ca-	
Ritus quosdam Iudai-		thedra	103
cos initio seruavūt	309	Esnai, vel Esneista	7.15
Ciconia	236	Esseni	7.8.12.15.20
Cinei	15.246	vnde dicantur	173. &
Cinaorū duo genera	246	seq. 191.271.275	
Colare vinum	83	Esseni Iudei genere	203
Consortium malorū per-		cœlibes plerique	205.
		T	269.

269.274		sine viatico peregrinā-	
diuitiarū contempto-		tur	231
res	207	non aurant	236
negotiationis expertes		Tirones probant qua-	
211.276		driennio	213
longeui	222	necessitati pudēter ad-	
in aduersis fortes ibid.		modum seruiunt	229
prognostica	224	mortē magnanimē	
à Phariseis diuersi	230	obeunt	223
Christo Do. nulla in re		animos immortales	
aduersati	258	credunt	223
Christianorum Reli-		Logicen negligūt	277
gioforum inchoatores		& Physicē ibi. Exhi-	
261		cen Theologiamq. suā	
Esseni liberum arbitrium		discunt	277
concedunt	202	in templo Hierosol. nō	
inter se vehemēter a-		sacrificant	229
mant	204	neque in Garizitano	
à voluptate abhorrent		228	
204		quidam Christum Do.	
continentes	205	non receperunt	225
perturbationibus de-		Esseni iidem, qui Asidei	
uincendis student ibi.		241. & seq.	
agrotos curant maxi-		proprie Nazarei non	
mē 273. & senes 274.		sunt	244
279		Rechabita fuerūt	245.
pueros ad virtutem e-		& seq.	
rudiunt	207	Esseni nō fuerunt here-	
adultos meliorem ad		tici	226
frugem recipiunt	207	Esseni nō à Phariseis	231.
		sed	

I N D E X.

- sed contra 232
 Esseni fuerunt ante Pythagoram 253
 Esseni aliqui sectâ tantum 261. 271. alij etiam genere 261
 Esseni alij coniuges 224. 269
 triennio sponsas probant 225
 Esseni cœnobita 269. 272 multas Indæ vrbes incolunt 271. extra vrbes morantur libenter 275.
 Sabbato quid agant 277
 Essenis bonorum omnium erat cœmunio 208. 272. 279. seruus nullus ibi. 276. 288. arma nulla 276
 Essenorum laus 275. 279
 Essenorum alij Præctici, alij Theoretici 269
 Essenorum nomē quomodo scribendum 191. & Essena Virgines 285. 288. seq.
 Essenorum secta 4. atq; Esseni Theoretici in multis orbis regionibus degunt
 209. vestes ib. 273. 286 habitatio 210. 278. hospitalitas ib. religio 211
 preces 212. 293. tres vitæ degēda canones 278. labor manuum 214. 272. 275. lustrationes ibid. prandium ibi. cœna 215. frugalitas 273 286. obedientia 216. paupertas ib. 272. māsuetudo ibid. libri 312. lectio 272. iuramentum sectæ propria XII. 218. delinquentiū pœna 219. Iudices ib. erga legislatorem veneratio 220. erga seniores obseruantia ibid. 279. decori studiū ib. Sabbati obseruatio ib. 284. 286. ordo inter ipsos 222. stentii 215. continentia cœngalis 225
 Essenarum mulierum pudor 225
 Essena Virgines 285. 288. 292. 313

I N D E X.

- gunt 282.301 cur gestata ib.
- Essenorum Theoreticorū Fimbriarū duplex in He-**
admiranda vita ratio brao nomen 66
 281. & seq. exercita- Fimbrias magnificare,
 tiones 283. temperan- quid 67
 tia 285. vigilia ib. ieiun- Fœmina suiipsi amās 274
 nia ib. sacra symposia Fœmina quædam institu-
 287. ministrantiū ha- to Essena 206.225
 bitus 289. aqua potus Fortunicola 8
 ib. mensa pura à cruē- Frac. Iunius reprehēditur
 ris dapibus ib. spiritua- 233. 298. 303. 310. 311.
 les in mēsa epula 290. veteres cōtēnit 324. 325
 carminum varia ge- Franci 31
 nera 291. post cœnam G.
 sacrum peruigiliū 292 **G** Amaliel Pharisæus
 Auctor 319 **G** 91
Esseni Theoretici Christi- Gamaliel senior 128
ani 297 Gamaliel secundus ib.
Esseni Præctici aliqui, Gaon, nomen dignitatis
Christiani 295 161.184
Emathæi 11.153 Garizitanum templum
Excolare culicem, pro- 11.12.76.144.154
uerbium, vnde 83 Gaulonite 11
F. Genista 7
F Ermentum Pharisæo- Gnoma cōplures veterum
rum, Matth. XVI. Pharisæorū 136. & seq.
quid 86.94.97 Gortheni 7.12.228
Fermentum in bonā par- Grāmātēs, seu Scriba 7
tem 121 Grammaticus esse potest
Fimbria Iudeorum 66. hereticum 331.332
 Hæresis

H.

Hessai & Hesseni, vide

HÆresis vnde dicta Esseni

2. in bonam & Hierosolymitana Iudao-
malam partem sumi- rum Academia 126
tur ib. apud Christia- Hillel 127. 128
nos ferè semper in ma- Hillelis domus apud Iu-
lā 3. crimen graue 326 daos celebris 127
Hæretici Merista 16 Hispania 32
Hæreticus differt ab hære- Hosij 141

sin sequente 327

I.

Hanan Hanasæ 264 **I**Abes 247

Hasidai 14. vnde dicti **I**S. Iacobus Apostolus,
232. non sunt Pharisei Iustus, Essenus 252. 319
24 Iaddus filius Iosue, Iose-

Hasidai Machabaicis tē- dech Pontificis nepos
poribus fuerunt 238 127. 161

Hasideorū nomē quomo- Iesus, ex principibus ma-
do scribendū 191. & seq. gna Synagoga vnus 126

Heliognosti 8 Iethronis posterij Rechabi-

Hemerobaptista 7. 310 ta, Hessai, Hasidai 250

Hebrais vocabula polyse- Iessai 174. 176. 319
ma & media complu- Illyricus à Beza depi-
ra 184 ctus 334

Herodes Phariseos occi- Iochan, seu Ioannes Zac-
dit multos 133. vitos cai filius 128

combussit aliquos ibi. Io. Drusius 17. 19. repre-
fuit Machiavelista hēditur 235. 242. 303.

159. templum Cesari iniquè Serarium re-
adificauit 186 prehendit 21. laudatus

Herodiani 6. 7. 8. 11. 20 à Beza ibid. Calui-

I 4

nia-

- pianus est & hereti- Iudas Galileus 6
cus 326. & seq. Iudas Tabeai F. 127
Io. Drusij plura peccata in Iunius. supra, Franciscus
vertedo Gorionide 35.
fraus triplex 190 L.
Ioan. Hyrcanus 17. è Pha- **L** Ebaddam vox Hebr.
risao Sadduceus 131. quid significet 22
164. 165. Samaritan Lex Iudeis alia scripta, a-
urbē euerit 162. im- lia non scripta 51
perium administravit Legem veterem Christus
XXXI. annos 168 correxit 110
Ionadab Rechabita 246 Legis periti, Legis doctores
Jonathan Vzielis F. 128 à Scribis nō distingū-
Ioseph duo, Antigni discipu- tur 105
li 127 Sed à Phariseis ib. 106
Iosephi duo, Flavius & Lutherus bis particulam,
Gorionides 25. eorum tantum, S. Paulo ad-
comparatio 26. & seq. iecit 20
Gorionide prafertur Hasideos vocat. die
Flavius 33. in Flauio Brommen 241
naui nonnulli 33. com-
paratur cum Philone M.
268
Iosephi Scaligeri errata **M** Arbonenses, vel,
177. 310. 311. 322. 324. Marbonei 7. 16
Mardocheus 126
Bezana laus 334 Maria lacus 310
Iosue discipulus Iose 127 Massar 126
Iudei ferè Pharisei 135 Meir 129. 142
Iuda Nagid, vel, Iuda Merisei 7. 16
Hannasi 128 Molochita 8
Mona-

<i>Monasteria Effenorū</i>	269.	<i>ex ordine nobili &</i>
283.304		<i>plebeio 42</i>
<i>Munsteri error</i>	31	<i>Pharisai non omnes mali</i>
<i>Myolatra, seu, Musorita</i>	8	91.117
<i>Myiolatra, seu, Muscico-</i>		<i>Pharisai fatui qui? 118</i>
<i>la</i>		<i>8 Pharisai palliati, pratex-</i>
N.		<i>tati, crepidati 134</i>
N asarai	7.13	<i>Pharisai Astronomi 48.</i>
Nathinai	12	<i>animarū transmigra-</i>
Nazarei	8.9.12	<i>tionem bonorum di-</i>
<i>Nehardehana Iudcorum</i>		<i>cebant 50. Seniorū</i>
<i>Academia</i>	126	<i>traditiones valde vr-</i>
Nebemias	126	<i>gebant 51. crebrò la-</i>
<i>Nergel Cutheorum Ido-</i>		<i>uabant manus 53. quo</i>
<i>lum</i>	147	<i>modo 54. cum peccā-</i>
<i>Nicodemus, Phariseus</i>	92	<i>toribus cibum non ca-</i>
<i>Nithai, discipulus Iose</i>		<i>prebant 56. ne tangi</i>
127		<i>quidem ab iis se vole-</i>
<i>Nomi, praefectura</i>	301	<i>bant ibid. ieiunabant</i>
O.		<i>frequenter 58. orabant</i>
O phite	7.11	<i>frequenter 59. quo a-</i>
Osseni	228	<i>animo erga Prophe-</i>
P.		<i>tas, & S. Iq. Baptistam</i>
P anias Casarea	186	<i>fuerint 70. quare, &</i>
<i>S. Paulus, Phariseus</i>		<i>quomodo Christo Dā-</i>
91. ritus quosdam Iu-		<i>mino aduersarij 70. à</i>
<i>daicos seruauit</i>	309	<i>Christo Dom. magnō-</i>
<i>Pharisai 6. 7. 8. unde di-</i>		<i>perè culpantur 79.</i>
<i>cti 39. & seq. ex omni</i>		<i>quomodo Prophe-</i>
<i>tribus, & familia 43.</i>		<i>rum sepulchra malè</i>
		<i>T 5 adifi-</i>

adificabant	86	rabantur	130
Pharisei aliqui secta, offi-		Phariseis locus, in tota Is-	
cio Legis doctores	105	raelitarum ditione	43
Phariseorum ordines se-		Phariseis omnes, asimi-	
ptem	13	les, qui Phariseis sese	
Phariseorum secta 4. ba-		dedunt viris	122
prismata 55. & seq. Pharisaica heresis Stoica			
vita austeritas 59. flu-		vicina	47
diu conuertendi Gen-		Philo Platoni similis	265
tiles	60	Iosepho senior	268. cū
Phariseorū instituta ma-		S. Petro collocutus	306
la 81. bona. ib. tam		in Iudaismo pertinax	
bona quàm mala ma-		mansit	306. 307. 308
le ab eis fiebant	82	tur. Christi & Chri-	
Pharisei de filiorum ad-		stianorum nomē tacu-	
uersus parentes pieta-		erit	306
te quid? 68. de iura-		Phylacteria quid sint	61.
mentorū religione		vnde dicta	63
quid?	69	Phylacteria gestandi pra-	
Phariseorum secta per se		ceptum Iudeis nullum	
non mala	89	65	
Phariseorum dogmata		Phytonissai	8
quedam heretica ma-		Planetarum, Zodiacique	
terialiter	118.	signorum XII. Hebrai-	
Phariseorum ortus, &		ca nomina	48. & seq.
auctor duplex	126	Puteorita	8
Phariseorum auctoritas		Pontifices Iudeorum ali-	
summa apud populum		qui Sadducei	165
129. maximè eorum, Practici Esseni ante Chri-			
qui Hierosolymis mo-		sum fuerunt	294
		Pro-	

I N D E X.

Propheta vocantur inter- **Sabbaticus fluvius** 264
dum Scribæ 107 **Sacerdotalis nobilitas, a-**

Profelyti AEgyptiaci ad **pud Iudaos precipua**
vitulum adorandum 44

Israelitis auctores 86 **Sadducaei** 6.7.8.

Profelyti quomodo redde- **vnde appellati** 139
bantur a Phariseis ge- **Sadducaine scribendum,**
bennæ obnoxij duplo **an aliter** 140

magis quam illi 85 **Sadducaei solos V. Moysis**

Pythagoras à Iudæis non **libros admittunt** 145
pauca didicit 200 **quos tribus etiam lit-**

Pythagoras quando vixe- **teris mutilant** 146.
rit 253 **verba eorūdem libro-**

Pythagorei Esseni similes **rum nonnulla peruer-**
200. & seq. **tunt** 147. **Maiorum**

R.

R **Aabias** 126 **pta legis interpreta-**
Rabbanijm 148 **tionem repudiant** 147

Rabbenu Hakkados 128 **post hanc vitam pra-**

Rahum 126 **mium suppliciumque**

Rechab 246 **negant, & corporum**

Rechabita 9.15.246 **resurrectionem & a-**

Religiosi apud Christia- **nimorum immortalitatem, & Angelos, ac**

Esseni 265 **Spiritum** 149.150.

Remphanita 8 **Deum neque malum**

S.

S **Abbati apud Iudaos** **facere, neq. perspicere**
immodica obser- **aiunt** 151. **Christo Do-**

uatio 57 **molesti fuere** 151. **fuerūt Epicurei** 152. **pau-**

ci.

I N D E X.

fi, per se inhonori, po-	saus, vel Essenus	104
pulo intolerabiles, du-	Sapientes Iudaorum qui	
ri & agrestes, crudeles	104	
153	Scaliger, supra Ioseph.	
Sadducai Fatum tollunt	Schamai	127
152. fuerunt vere ba-	Schamai domus apud Iu-	
rerici 156. medij inter	daos celebris	127
Samaritanos & Pha-	Schemaias	127
risaas	155 Schimbathai	248
Sadducai quare Hieroso-	Scriba ac Legisperiti	12
lymis tolerati	158 Scriba in scripturis dupli-	
Sadducaorum secta	4. ceteri positi	106
quomodo enata 144.	Scriba populi	107
160	Scriba Regum ib.	
Sadducaorum aliqui ex-	Scriba aut Leuita, aut	
tant adhuc hodie	161 certè ex quacungq, tri-	
Sadoc, Antigni discipulus	bu	108
127. 141. 144. 145. de-	Sebouai, vel Sebonem 7.	
inde Dosithei 143. à	12. 143. 227	
Dositheo tamè dissen-	Secta bona, mala	3
sit	156 Secta Iudeorum genera-	
Sadoc alius, Phariseus	171 les ac precipue tres 4.	
Samaritani	6. 7. 8. 11 13. 16. & quidem Ma-	
heretici 153. Alexan-	chabaorum tempori-	
dri Magni tempore tē-	bus 18. 20. & apud	
plum erexerunt 144.	Iosephum Gorion:den	
160	26	
Samaritani duplices	153 Semnea Essenorum	269
Sapiēs latius patet, quàm	283. 285. 304	
vel Scriba, vel Phari-	Sepharuaimite	11. 153
	Sera-	

I N D E X.

Seraias	126	Theodosius Samaritanus	
Setbiani	7.11	143	
Sicarij	11	Theima vrbs	264
Simeon, de quo Luc. II. Theporetici		Esseni	Chri-
fuisse videtur Phari-		ssiani	297
saus	92	Thirhathai	248
Simeon Iustus, alias Iad-		Topbetita	8
dus	127.161	Traditiones Phariseorum	
Simeon Gamalielis senio-		ria F.	128
		Troglodyta	8
Simon Satachi F.	127	Tubieni	9 14
S. Sola, S. Bonifacij disci-		pulus	319
		Salicela	8
Subterranei	8	Suchathai	248
Synagoga magna princi-		pes	126
Synagoga, Iudeorum pro-		pria	304
		T.	
Arphon	129	Terapeuta	293
Thalmidim	105	Thalmudicorum impium	200
de Iesu Christo men-		dacium	133
Thamuzita	8	126	
		Z.	
		Amolxis Gedarum	
		Deus, Pythagora	
		famulus, & discipu-	
		lus	200
		Zelota	11
		Zorobabel, Salthielis F.	

F I N I S.

Errata

Errata corrige sic.

Pag. 2. versu 5.	72. Iudæos & olim.
10. quantulumcūq;	107. <i>in marg.</i> Regum.
12. villas.	116. Non periurabis.
43. Mahchobathi vecschie-	122. magnificantes.
nch.	135. & 171. Apophtheg-
15. de qua.	mata.
1b. Efnzi.	136. Tseredæus.
16. At tales.	144. <i>in marg.</i> Sadduc. ha-
24. sapientibus, hi sunt.	res.
28. Pagnino.	146. Ϙ, η, η.
ib. Præfatione.	177. ο τθ.
43. ιβρωϊδα.	179. οσιστηλα.
45. præcipuum.	192. Hestæus dicendum.
47. τινα &c. ειμυφ.	193. Et tamen.
61. verum Dei.	226. alia maior.
62. decalogum.	262. ad Paulinum.
ib. integra.	276. <i>in marg.</i> αχρημια.
64. φυλακισειδζισιν.	285. clauditur.
69. iuraiuranda.	323. Angelici.

